DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TURGUTLU TARİHİ KENT DOKUSUNUN İNCELENMESİ

Kübra Işıl MEŞE

Eylül, 2005
İZMİR

TURGUTLU TARİHİ KENT DOKUSUNUN İNCELENMESİ

Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Mimarlık Bölümü, Restorasyon Anabilim Dalı

Kübra Işıl MEŞE

Eylül, 2005
İZMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ SINAV SONUÇ FORMU

KÜBRA IŞIL MEŞE, tarafından **PROF. DR. ETİ AKYÜZ LEVİ** yönetiminde hazırlanan **"TURGUTLU TARİHİ KENT DOKUSUNUN İNCELENMESİ** başlıklı tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Eti Akyüz Levi

Danışman

Prof. Dr. Hülya Koç

Jüri Üyesi

Öğr. Gör. Mine Tanaç

Jüri Üyesi

Prof.Dr. Cahit HELVACI

Müdür

Fen Bilimleri Enstitüsü

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam boyunca değerli fikirleri ve eleştirileri ile araştırmama destek veren, tüm bilgilerini benimle paylaşarak bana her konuda yardımcı olan ve yol gösteren sevgili danışman hocam,

Sn. Prof. Dr. Eti Akyüz LEVİ'ye

Hakkında oldukça sınırlı sayıda yayın bulunan Turgutlu hakkında bilgi toplama aşamasındaki yardımlarından dolayı

Turgutlu Belediyesi Personeli'ne

Turgutlu Halk Kütüphanesi Personeli'ne

Turgutlu Ticaret ve Sanayi Odası Personeli'ne

Manisa Vakıflar Bölge Müdürlüğü Personeli'ne

İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Personeli'ne

Kitapsaray Personeli'ne

Tüzel Gökyayla'ya

Nejdet Bilgi'ye

Emrehan Küey'e

Tüm bu süreçte bana her yönden yardımcı ve destek olan

Aileme ve Eşime

tüm katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Kübra. Işıl MEŞE

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ SINAV SONUÇ FORMU....ii
TEŞEKKÜR....iii
ÖZ....iv
ABSTRACT....vi

BÖLÜM BİR – GİRİŞ....1
1.1 Çalışmanın Konusu....1
1.2 Çalışmanın Amacı....1
1.3 Çalışmanın Kapsamı....2
1.4 Çalışmanın Yöntemi....2
1.5 Çalışmanın İlgili Literatürdeki Yeri....3
1.6 Çalışmanın Kurgusu....5

BÖLÜM İKİ – TURGUTLU KENT DOKUSU HAKKINDA GENEL BİLGİLER....6
2.1 Turgutlu'nun Konumu....7
2.2 Turgutlu'nun Fiziksel Özellikleri....8
2.2.1 Topografya....8
2.2.2 İklim ve Bitki Örtüsü....9
2.3 Turgutlu'nun Sosyo-Ekonomik Özellikleri....9
2.3.1 Nüfusu ve Yüzölçümü....9
2.3.2 Yerleşme ve İdari Yapı....12
2.3.3 Sanayi....13
2.3.3.1 Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Turgutlu'da Sanayi....13
2.3.3.2 Turgutlu'da Tuğla-Kiremit Üretim Tarihçesi....15
2.3.3.3 Günümüzde Turgutlu'da Sanayi....16
2.3.4 Turgutlu'daki Sosyal ve Kültürel Hayat....17
2.3.4.1 Edebiyatta Turgutlu....19
2.3.5 Turgutlu'da Ulaşım....21

2.3.5.1 Turgutlu Demiryolu (İzmir-Kasaba Temdidi Demiryolu).....21
2.4.Turgutlu'nun Tarihsel Gelişimi.....27

BÖLÜM ÜÇ – TURGUTLU'DA KÜLTÜREL MİRASIN İNCELENMESİ.....30
3.1 Turgutlu'nun Yerleşim Dokusu.....30
3.1.1 Saruhan Sancağı'ndan Günümüze Turgutlu'daki İmar Faaliyetleri.....30
3.1.2 Turgutlu'nun İmar Faaliyetlerine Yönelik Öneriler.....45
3.2 Yerleşimin Doğal ve Kültürel Mirasını Oluşturan Değerler.....49
3.2.1 Doğal Anıtlar.....71
3.2.1.1 Çınar Ağaçları.....74
3.2.1.2 Ceviz Ağacı.....78
3.2.2 Arkeolojik Eserler.....79
3.2.2.1 Asartepe Höyüğü.....80
3.2.3 Mimari Değerler.....81
3.2.3.1 Dini Yapılar.....81
3.2.3.1.1 Zaviye Yapıları.....81
3.2.3.1.2 Mescid Yapıları.....83
3.2.3.1.3 Camii Yapıları.....86
3.2.3.1.3.1 Hacı Muharrem Camii.....86
3.2.3.1.3.2 Tatar Camii.....91
3.2.3.1.3.3 Dereköy Camii.....95
3.2.3.1.3.4 Taslı Camii.....103
3.2.3.1.3.5 Çakıcı (Kaymakam Şakir Bey) Camii.....105
3.2.3.1.3.6 Hacı Zeynel Camii.....110
3.2.3.1.3.7 Pazar Camii.....116
3.2.3.1.3.8 Irlamaz Köy Camii.....125
3.2.3.1.3.9 Sinirli Köy Camii.....128
3.2.3.2 Mezar Yapıları.....130
3.2.3.2.1 Tümülüsler.....130
3.2.3.2.1.1 Gavurtepe Tümülüsü.....131
3.2.3.2.1.2 Musacalı Tümülüsü.....132
3.2.3.2.1.3 Şeytantepe Tümülüsü.....133

3.2.3.2.1.4 Atatepe Tümülüsü.....134
3.2.3.2.2 Türbeler.....138
3.2.3.2.2.1 Hamza Baba Türbesi.....138
3.2.3.2.2.2 Karaköy Köy İçi Mezarlığı.....144
3.2.3.2.2.3 Karaoluk Köy Mezarlığı.....145
3.2.3.3 Sağlık Yapıları.....148
3.2.3.4 Kültür Yapıları.....151
3.2.3.5 Banka Yapıları.....152
3.2.3.6 Ticaret Yapıları.....154
3.2.3.6.1 Hanlar.....154
3.2.3.6.2 Dükkân Yapıları.....156
3.2.3.6.3 Fabrikalar.....163
3.2.3.7 Su Yapıları.....168
3.2.3.7.1 Köprüler.....171
3.2.3.7.1.1 Irlamaz Köprüsü.....171
3.2.3.7.1.2 Kısmalı Köprüsü.....172
3.2.3.7.2 Su Değirmenleri.....175
3.2.3.7.3 Hamamlar.....176
3.2.3.7.3.1 Gavur Hamamı.....178
3.2.3.7.3.2 Koca Hamam.....183
3.2.3.7.3.3 Urganlı Hamamı.....186

BÖLÜM DÖRT – TARİHİ ESERLERİN GELECEĞE AKTARIMINA İLİŞKİN ÖNERİLER, ODAK ÇALIŞMALAR.....188

4.1 Turgutlu'da Son Yıllarda Gerçekleştirilen Koruma Uygulamaları.....188
4.1.1 Enver Üzümcü Evi.....189
4.1.2 Pamak Rıza Evi.....193
4.1.3 Peynirci Osman Evi.....195
4.1.4 Hacı Nazmi Evi.....195
4.1.5 Yenişehirliler Evi.....198
4.1.6 Poyrazlar Evi.....200
4.1.7 Dereli Evi.....201

4.1.8 Hulkiler Evi....203
4.1.9 Konakönü Evleri....204
4.1.10 Köseler Evi....205
4.1.11 Dereköy Camii....207
4.1.12 Pazar Camii....209
4.1.13 Hacı Zeynel Camii....211
4.1.14 Halk Eğitim Merkezi Binası....213
4.1.15 Namazgah....217
4.1.16 Turgutlu Öğretmen Evi Lokali....218
4.1.17 Namık Kemal İlköğretim Okulu....221
4.1.18 Ülkü İlkokulu....225
4.1.19 Kozapazarı Meydanı....226
4.1.20 Tak Düzenlemeleri....228
4.1.21 Atatepe Gayr-ı Müslim Mezarlığı....231
4.1.22 Şehitlik Anıtı....232
4.1.23 Karpuzkaldıran Parkı....233
4.1.24 Gavur Hamamı....236
4.1.25 Gar Binaları....237
4.1.26 Turgutlu Palas....242
4.1.27 Arabın Hanı....244
4.1.28 Belediye Misafirhanesi....248
4.1.29 Belediye Helâsı....252
4.1.30 Barış Eczanesi....254
4.1.31 Orta Kahve....255
4.1.32 Simav Dükkanı....257
4.2 Günümüze Ulaşamayan Dükkan Yapıları....259
4.2.1 Özay Dükkanı....259
4.2.2 Üzümcüler Çarşısı Dükkanları....260
4.3 Günümüze Ulaşamayan Sivil Mimari Yapıları....262
4.3.1 Celep Sadık Evi....262
4.3.2 Hacıbenli Evi....264
4.3.3 Çıplaklar Evi....267

4.3.4 Arif Ağa Evi....269
4.3.5 Kaya Bey Evi....270
4.3.6 Albayın Evi....272
4.3.7 Semizler Evi....274
4.3.8 Özsümer Evi....276
4.3.9 Eski Belediye Binası....287
4.4 Odak Çalışmalar....327
4.4.1 Doku Bağlamında....327
4.4.1.1 Küllük Yöresinin İncelenmesi ve Koruma Önerisi....327
4.4.2 Tek Yapı Bağlamında....337
4.4.2.1 Enver Üzümcü Evi'nin İncelenmesi ve Koruma Önerisi....337
4.5 Öneriler....344

BÖLÜM BEŞ – DEĞERLENDİRME VE SONUÇ....348
KAYNAKLAR....354
ENVANTERLER
EKLER

BÖLÜM BİR
GİRİŞ

1.1 Çalışmanın Konusu:

Tarihi süreç içindeki mimari yapıtlardan toplumların sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerinin gelişimini anlamak mümkündür. Günümüze ulaşan kültürel miras geçmişimizi aydınlatmalarının yanında, geleceğe bırakılacak yegâne izlerdir. Turgutlu'da mevcut kültürel mirasın incelenmemesi, korumaya yönelik hiçbir girişimde bulunulmaması bu eserlerin yok olma sürecine doğru hızla sürüklenmesine neden olmaktadır. Turgutlu'da gittikçe büyüyen kültürel mirasın yok olma tehlikesi, "Turgutlu'nun Tarihi Kent Dokusunun İncelenmesi" başlıklı tez konusunun seçiminde etkili olmuştur. Tez kapsamında Turgutlu'nun tarihi dokusu incelenerek, belli odak noktalarda koruma önerileri geliştirilmektedir.

1.2 Çalışmanın Amacı:

Çalışmada amaç; korumanın ilk adımı olarak Turgutlu'daki tarihi değerlerin belgelenmesi ve yaşatılarak korunmalarına yönelik öneriler geliştirilmesidir. Korumacılık olgusunun yeni yeni gelişmeye başladığı Turgutlu'da mimari miras konusunda yetkilileri ve halkı bilinçlendirerek kültür varlıklarımıza gereken özenin gösterilmesi; bundan sonra yapılacak çalışmalara yön vermesi amacı güdülmüştür. Halkı bilinçlendirmek, Turgutlu'yu tanıtmak ve sevdirmek öncelikli olarak hedeflenmiştir.

Ayrıca bu çalışma sayesinde araştırmacıların Turgutlu'yu bilimsel araştırmalar çerçevesinde daha iyi tanıma ve sevme şansı bulabilmesi, yani kamu bilincini arttırmak hedeflenmiştir. Aynı zamanda çalışma üzerinde pek fazla bilimsel çalışma yapılmamış Turgutlu'nun, tarihini ve kültürünü aydınlatmaya yöneliktir.

1.3 Çalışmanın Kapsamı:

Bugüne kadar yapılmış ve yapılması önerilen korumacılık çalışmalarını da içeren bu tezin, konuya dikkat çekerek bundan sonraki çalışmalara yön vereceği düşünülmektedir. Bu yolla Turgutlu'nun tarihi, kültürel ve mimari değerlerini ve birikimini gelecek nesillere aktarmak hedeflenmektedir.

Çalışma, Turgutlu'nun doğal ve tarihi mirasının incelenmesi, korunmalarına ilişkin öneriler geliştirilmesi ve seçilen odak alanların koruma-restorasyon projelerinin hazırlanmasını içermektedir. Bu çalışmada Turgutlu'nun yerleşim dokusu tanıtılarak, tescilli yapılar öncelikli olmak üzere doğal anıtlardan, arkeolojik eserlere; dini yapılardan, su yapılarına kadar tüm mimari miras incelenmektedir. Aynı zamanda belli odak noktalarda geliştirilen korumacılık çalışmaları önerileri ile Turgutlu'nun mimari birikiminin, tarihi yerleşim dokusunun özelliğini kaybetmeden geleceğe taşınması planlanmaktadır. Belli bir yapı türü veya belli bir dönem gözetilmeksizin Turgutlu'nun şu anda sahip olduğu tüm mimari ve kültürel birikimi incelenmektedir.

1.4 Çalışmanın Yöntemi:

Çalışmada tarihsel yöntem kullanılmıştır. Literatür ve sözlü tarih araştırmalarından, yerel incelemelerden, alan çalışmalarından, tapu kayıtlarından, arşiv belgelerinden, 1950 tarihli imar planlarından yararlanılmıştır.

Çalışma kapsamında Turgutlu üzerine sınırlı sayıda bilimsel yapıt bulunduğu göz önüne alınarak, yakın çevre hakkındaki yayınlardan Turgutlu hakkındaki bilgiler derlenmiştir. Turgutlu İlçe Halk Kütüphanesi arşivinde bir seminer için hazırlanan 1980'li yıllarda Turgutlu'nun tarihi yapı fotoğrafları bulunmuştur. Turgutlu Belediyesi arşivinde ise Turgutlu üzerine kapsamlı bir eski fotoğraf koleksiyonu bulunmuştur. Ayrıca 1930 ve 1950'li yıllarda Belediye Başkanlığı yapan Cevdet Öktem'in özel arşivinden yararlanılmıştır. Turgutlu Belediyesinden elde edilen fotoğraflarla Turgutlu'nun Cumhuriyet' in ilk dönemindeki durumu, İlçe Halk

Kütüphanesindeki fotoğraflardan algılanan 1980'li yıllardaki hali ile karşılaştırılarak yapı tanımlamaları yapılmıştır. Süreç içinde yapının geçirdiği onarımlar, yapılan ekler sonucunda özgünlüğünü koruyup koruyamadığı irdelenmiş, yapı hakkında koruma önerileri sunulmuştur. İzmir II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun Turgutlu dosyaları incelenerek yapıların tescil tarihleri, onarım istemleri ve yasal süreci incelenmiştir. Günümüzde onarım görmüş bazı yapıların onarımdan önceki fotoğraflarına ulaşılmıştır. Manisa Vakıflar Müdürlüğü'nde ise vakıflara ait camilerin zaman içindeki durumları görüntülenmiş, camii derneklerinin onarım istemleri incelenmiştir. Kent Müzesinde, Turgutlu'da Cumhuriyet'in ilk yıllarında çıkan gazete arşivi ayrıntılı olarak araştırılmış; o günün Turgutlu'su üzerine yapılan haberler çalışmaya dâhil edilmiştir. Turgutlu Kaymakamlığı'nın çıkarttığı Turgutlu'yu tanıtan broşür ve kitapçıklardan faydalanılmıştır. Ayrıca Turgutlu Belediyesi'nin her yıl Kurtuluş Şenlikleri kapsamında ve yıl içerisinde Turgutlu hakkında düzenlediği sempozyum ve panellerden yararlanılmıştır. Turgutlu Belediyesi arşivinden elde edilen 1950 yılında Asım Kömürcüoğlu'nun hazırladığı Turgutlu İmar Planı kapsamlı bir şekilde incelenmiş; belli noktalarda günümüz imar planı ile karşılaştırmalı değerlendirmeler yapılmıştır. Turgutlu Şehir Meclisi'nin geçmişten günümüze gerçekleştirdiği imar planı tadilatları incelenmiştir. Bu bağlamda Turgutlu'nun geçmişi ve geleceği arasındaki bağlantıyı sağlayan mimari ve kültürel mirasın, bu büyük çaplı imar planı tadilatlarından nasıl etkilendiği saptanmıştır. Ayrıca Turgutlu hakkında çok fazla bilimsel araştırma yapılmamasından dolayı sözlü tarih araştırmaları daha büyük önem kazanmıştır.

1.5 Çalışmanın İlgili Literatürdeki Yeri:

Turgutlu'ya yönelik makale ve kitap niteliğinde çeşitli yayınlar bulunmaktadır. Bunlardan Teoman Ergül 'Kurtuluş Savaşında Manisa', 'Turgutlu'nun Kısa Tarihi ve Kurtuluş Savaşındaki Yeri' isimli eserinde Manisa'nın ve Turgutlu'nun sosyal hayatını, iç dünyasını ve insanını yakalamaya çalışmıştır.

Çağatay Uluçay, 'Saruhanoğulları ve Eserlerine Dair Vesikalar (773 H.-1220 H.); İbrahim Gökçen 'Manisa Tarihinde Vakıflar ve Hayırlar (Hicri 957–1060) Kitap I';

‘Manisa Tarihinde Vakıflar ve Hayırlar (Hicri 1060, Miladi 1650’den sonra) Kitap:2’; ‘16. ve 17. Asır Sicillerine Göre Saruhan’da Yörük ve Türkmenler’; ‘16. ve 17. Asırlarda Saruhan Zaviye ve Yatırları’; Feridun Emecen ‘XVI. Asırda Manisa Kazası”; Yuzo Nagata ise “ XVI. Yüzyılda Manisa Köyleri” adlı yapıtlarıyla Manisa ve Turgutlu’nun tarihi, kültürel yönleriyle ilgili araştırmalar yapmışlardır. Manisa Valiliği Yayını olan ‘Saruhanoğulları ve Osmanlı Klasik Döneminde Manisa’da Yaşayan Kültürel İzleri’; ‘Manisa İl Yıllığı 1967’; ‘Manisa 95’; ‘Manisa 2000’ eserlerinde Manisa ve yöresi fiziksel özelliklerinden, tarihinden, sosyal yaşantısından sözedilmektedir.

Çağatay Uluçay ve İbrahim Gökçen 17. yüzyıldan başlayarak Manisa Şer’iye Sicillerinden araştırmalar yapmışlardır. Feridun Emecen ise, Saruhan Sancağı merkezi ve yöresinin 16. yüzyıldaki coğrafi sınırlarını ve Manisa’yı incelemiştir. Evliya Çelebi; şehrin sosyal, ekonomik, coğrafi ve kültürel yönleriyle ilgili incelemeleri kaleme almıştır.

Nejdet Bilgi ‘Tanzimat’ın Öncesi ve Sonrasında Saruhan Sancağında Nüfus’ başlıklı çalışmasında, Başbakanlık Osmanlı Arşivi’nde bulunan 1835 yılına ait Müslim ve Reaya (Gayr-ı Müslim) yoklama defterinden faydalanmıştır. Ayrıca aynı tarihteki Müslim ve Reaya olarak ayrı defterlere yapılan nüfus yoklama kayıtlarına dayanarak, nüfus yoklama kayıtlarını sancağın kazaları açısından vermiş, her kaza bünyesindeki şehir, kasaba, mahalle, köy, vb. birimlerin nüfuslarını tek tek belirtmiştir.

“Manisa Vilayeti hakkında tabii ve coğrafi, tarihi, idari, iktisadi, ictimai malumatı camii mecmua” isimli kitapta eski yıllarda yayınlanan Vilayet Salnameleri gibi oldukça geniş ve çeşitli istatistikî bilgiler toplu halde verilmektedir. Kitapta Manisa ili ve yöresinin Osmanlı ve Saruhanlılar öncesinden başlayıp bütün tarihi akışı anlatılmaya çalışılmıştır.

Turgutlu’nun tarihi kent dokusunun incelendiği bu tezde Turgutlu’nun mimari mirası olan yapılar ve yöreler incelenip, mevcut dokunun korunmasına ve

yaşatılmasına yönelik öneriler sunulmaktadır. Turgutlu tarihi kent dokusunun bu yönleriyle incelenmesi sonucunda ortaya çıkan çalışmanın mimari mirasımıza yönelik koruma anlayışındaki eksikliği gidereceği düşünülmektedir.

Turgutlu'nun geçmişte sürekli değişen konumu nedeniyle oldukça fazla mimari ve kültürel mirasa sahip olması gereklidir. Fakat pek çok etkenle söz konusu tarihi eserler yok olmuştur. Günümüzde de hızla yok olmaya devam etmektedir. Bu çalışmada günümüze ulaşmayan yapılar Turgutlu İlçe Halk Kütüphanesi ve Turgutlu Belediyesi arşivinden elde edilen fotoğraflar çerçevesinde incelenmiştir. Mevcut yapılar, fotoğraflanarak belgeleme çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Daha sonraki adımda, tüm bu araştırmalar birleştirilerek yapı gruplarının Turgutlu üzerinde şekillenmeleri irdelenmiştir. Sonuç olarak da yüzyılların birikimleri ile oluşmuş bir Turgutlu kimliği ortaya çıkmıştır. Bu da şehrin doğal gelişim süreci içinde kendi karakterinden ödün vermeden, çağı yakalamayı mümkün kılacaktır. Turgutlu kimliğini yaşatma bağlamında şehrin mimarlarına büyük görev düşmektedir.

1.6 Çalışmanın Kurgusu:

Araştırma süreci çerçevesinde incelenen konular, dört ana başlık altında ele alınmıştır. İlk bölümde tez çalışmasının önemi, seçilme nedeni, amacı, kapsamı ve yöntemi tanıtılmıştır. İkinci bölümde ise, Turgutlu hakkında genel bilgiler yer almaktadır. Turgutlu'nun konumu, fiziksel özellikleri, sosyo-ekonomik özellikleri ve tarihsel gelişimi hakkında bilgiler ikinci bölümün içeriğidir. Üçüncü bölümde Turgutlu'daki kültürel mirasımız incelenmektedir. Dördüncü bölümde ise, günümüze ulaşmış dini, arkeolojik, ticaret, su yapıları incelenip, envanter ve fotoğraflarla belgelenmektedir. Ayrıca yapılan tüm araştırmalar çerçevesinde belli odak noktalarda korumacılık çalışmaları önerileri sunulmuştur.

Sonuç bölümünden sonra katalog çalışmaları ve ekler bulunmaktadır. Katalog çalışmaları, günümüze ulaşmış tüm mimari mirasın fotoğraf ve bilgilerini içermektedir.

BÖLÜM İKİ
TURGUTLU KENT DOKUSU HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Kasaba, kalabalık fakat idari merkez olmayan iskân yerleridir. Kasaba bugün Anadolu'da birçok iskân yerinin öteki adı, başka bir ifadeyle "nam-ı diğer"idir. Bunların en ünlüsü Manisa'nın bir ilçesi olan Turgutlu'dur.

1835 yılında Manisa Kazası'na bağlı bir nahiye olarak kaydedilen Turgutlu'nun kasaba dışında bir köyünün (Karye-i Ermenas, günümüzdeki Irlamaz Köyü) bulunduğu, 1842 yılı kayıtlarında da durumun aynı olduğu bilinmektedir. Bu çerçevede köy statüsünde bir yerleşim yerinin zamanla kasaba hüviyetini kazanmasının Kasaba şeklinde ünlenmesine yol açmış olabileceğini düşündürmektedir. Bu durum zamanla Turgutlu adının geri planda kalmasına ve yerleşim biriminin adının kaza statüsünü kazandığı tarihten itibaren resmi kayıtlarda önce Kasaba-i Turgudlu, ardından Kasaba, ve daha sonra da tekrar Turgutlu olarak yer almasına yol açmıştır (Bilgi, 1997, s. 29).

Başka bir görüş ise, II. Murat devrinde Dalbahçe-Derbent köylerinde oturan Turgut aşiretinin şimdiki Turgutlu'nun bulunduğu yere yerleşmesi sonucu Turgutlu isminin kökleşmiş olabileceğidir (Turgutlu Çevre İncelemesi, 1965, s.4).

Louis Robert, Turgutlu adının bir Türk aşiretinin adı olduğunu genel kanıya uygun olarak ileri sürmektedir. Ortak kanının kaynağı Tugut/Turgutlu (Turkut, Turkutlu, Durgut, Durgutlu, Durgutobası) adlı Türkmen Yörük ailelerinden bir cemaatin varlığıdır. Bozulus aşiretinden Manavlu/Tabanlı Türkmenleri olan Turgutlu cemaati konar-göçer Türkmenlerden olup, asıl olarak Bozok Sancağı'nın Kocalı kazasına iskân olmuşlardır. Turgutlu Kasabası'nın bu Türkmenler tarafından kurulduğu iddia edilmekteyse de, bölgeye gelmiş Turgutlu aşiretinin varlığı bilinmediği için Turgutlu adının Troketta'dan bozma olduğu görüşü ağırlık kazanmaktadır. Karamanoğulları'na bağlı Turgutoğulları'nın kurduğu Turgut kazası Akşehir'in doğusunda yer almaktadır (Ergül, 1990, s. 6, 7).

17. yüzyıldan başlayarak "Turudlu'' olan isminin resmi kayıtlarda Turgutlu olarak, 19. yüzyılın başlarından itibaren ise, kasaba olarak kullanılmaya başladığı görülmektedir. Cumhuriyet devrinde (1930'lu yıllarda) Kasaba ismi değiştirilerek, Turgutlu ismi yeniden kullanılmaya başlanmıştır (Açıkgöz, 1997, s. 53).

2.1 Turgutlu'nun Konumu

Turgutlu, merkez nüfus açısından Manisa'nın en büyük, Ege Bölgesi'nin ikinci büyük ilçe merkezidir. Doğusunda Ahmetli, batısında Manisa, Kemalpaşa, kuzeyinde Saruhanlı, güneyinde ise, Ödemiş ve Bayındır ilçeleri ile çevrilidir (Manisa 2000, s. 111).

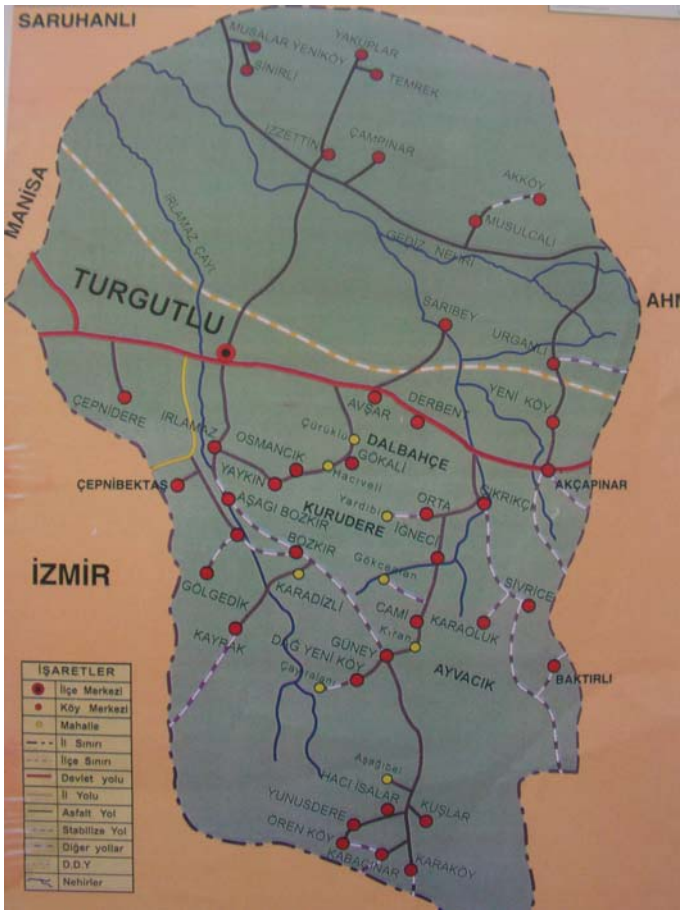

Şekil 2.1 Turgutlu'nun konumu (Turgutlu Tanıtım Rehberi)

Yüzölçümü 430 km^2, denizden yüksekliği 78 metredir. 38–19–00 ve 38–37–00 kuzey enlemleri ile 28 derece, 59 derece, 24 derece ve 27–59–24 doğu boylamları arasında yer alır (Manisa 2000, s. 111).

Kasaba-i Turgudlu kazası nüfus bakımından sancağın beşinci büyük kazası olmakla birlikte, mekân açısından en küçük kazasıdır. Bağlı tek köyü bulunduğu da dikkate alındığında kazanın adındaki gibi, neredeyse yalnızca kasabadan oluşan bir kaza hüviyetinde olduğu söylenebilir (Bilgi, 1997, s. 30).

2.2 Turgutlu'nun Fiziksel Özellikleri

2.2.1 Topografya

Turgutlu'nun kuzey ve güneyi dağlık ve engebeli bir arazi yapısına sahiptir. Kuzeyinde Aysekiz Tepesi (Çal Dağı 1034 m.), güneyinde ise Bozdağların devamı olan Çatma Dağı (1337 m.) vardır. Bu dağların doğu tarafına doğru Dümentepe (1280 m.), Çobandede (1168 m.), Karlıktepe (1000 m.), Çal Dağı (1181 m.), Kemalpaşa, Bayındır, Turgutlu sınırında ise Akçaoluk (1220 m.) dağları vardır. Dağların yüksek kesimleri ormanlıktır. Dağlık kısım ve engebeli arazi kızılçam, karaçam ve 25 çeşit meşe ile diğer Akdeniz Bölgesi karakteristiği gösteren bitki örtüsü ile kaplıdır (Manisa 2000, s. 112).

Turgutlu, Gediz nehrinin güneyinde olup, verimli tarım alanlarına sahiptir. Tarım topraklarının % 80'i sulanabilmektedir. Tarımsal verim ve ürün çeşitliliği açısından tarım ileri bir düzeydedir. Çekirdeksiz sultani üzüm, tütün ve pamuk üretimi açısından önemli bir tarımsal merkezdir. Turgutlu baştanbaşa ovalıktır. Bu ovanın kuzeyinde Gediz Nehri, güneyinde Irlamaz Çayı, batısında Nif Çayı ve doğusunda Karacalı Çayı bulunmaktadır. Ayrıca Ahmetli Deresi, Akçapınar Deresi, Karacalı Deresi ve Irlamaz Deresi gibi küçük çaylar da mevcuttur (Turgutlu Çevre İncelemesi, 1965, s. 5).

2.2.2 İklim ve Bitki Örtüsü

Turgutlu'da Akdeniz iklimi özellikleri belirgin olarak yaşanır. Yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlıdır. Yıllık yağış ortalaması 660–670 mm. dolayındadır. Yağışlar kış ve bahar aylarında olmaktadır. Kar az görülür. Pek ender olarak 10–15 cm kalınlığında yağar. Yıllık sıcaklık ortalaması 17 °C'dir. Yılın en düşük sıcaklık ortalaması +3 °C, en yüksek sıcaklık ortalaması +31 °C' dir. En yüksek sıcaklık Temmuzda +44 °C'dir (Açıkgöz, 1997, s. 8).

Bölge yüzyıllardır yerleşim alanı olduğundan ormanlar genellikle yıpratılmıştır. İlçenin mevcut ormanları güneydeki Çatma, Dümen ve Çobandede dağlarının kuzey meyillerini kaplar. Aynı şekilde kuzeydeki Çal dağının güney eteklerinde de orman bulunmaktadır. Çatma ve Dümen dağlarındaki ormanlar meşe olup, Çobandede ve Çal dağı ormanları ise çam, daha ziyade koru manzarası arz eder. En verimli ormanlar Çobandede tepesinin doğusundaki İspiroğlu ile aynı tepenin kuzeyindeki Karlık ise, karaçam ormanlarıdır (Manisa 2000, T.C. Manisa Valiliği). Turgutlu'da 24.000 hektar orman vardır. Bunun 4700 hektarı baltalık ormandır. Bugün yıpranmalar sonucunda koruluk olarak 700 hektar ve baltalık orman olarak 4300 hektarlık bir sahadan oluşmaktadır (Açıkgöz, 1997, s. 13).

2.3 Turgutlu'nun Sosyo-Ekonomik Özellikleri

2.3.1 Nüfusu ve Yüzölçümü

İlçe merkezinin nüfusunun yoğunlaşması iş sahasının genişlemesi ile başlamıştır. Turgutlu merkez nüfusu 93910, belde ve köylerin toplamı ise 27099 olup, ilçe genelinin toplamı 121009'dur (Turgutlu Tanıtım Rehberi, 2004, s. 13).

1531 yılında Turgutlu 117 hane, 57 mücerred (bekâr) nüfusu bulunan Manisa'nın Yengi Nahiyesi'nin merkezi bir köyüdür. Köyde ayrıca 100 hane, 14 bekârdan oluşan 'Mukataa Yörükleri' kayıtlara geçmiştir. 1575 yılında köy büyümüş ve gelişmiştir. Cami (128 hane,71 bekâr), Orta (63 hane, 26 bekâr), Sinan (24 hane,28

bekâr), Veled-i Menteşe (25 hane,17 bekâr) ve Yeni Mescid (39 hane,25 bekâr) adlarında beş mahallesi vardır. Toplam nüfusu 273 hane, 186 bekâr, köy civarında 75 hane, 28 bekâr mukataa ve 1 hane, 2 bekâr ellici (ortakçı) yörüğüne ulaşmıştır. Bu nüfusa ayrıca vergi mükellefi olmayan vakıfları ve hizmetlilerini de eklemek gerekmektedir (Ergül, 1990, s. 22,23).

19. yüzyıla gelinceye kadar Osmanlı Devleti'nde modern anlamda bir nüfus sayımı yoluna gidilmemiştir. Dolayısıyla 1830 yılından önceki dönemlere ait yeterli veriler bulunmamaktadır.

Ulaşılabilen en erken tarih olan 1835 yılında Turgudlu nahiyesinde 2047 Tuvana (Güçlü, Kuvvetli), 1210 Sabi (Çocuk), 854 Müsinn (Yaşlı); yani toplam 4111 müslim nüfus yaşamaktadır. Yine aynı araştırma kapsamında reaya yoklama defterine dayanarak, (mali durum esas alındığında 1835 yılında Turgudlu nahiyesinde 28 Ala (Zengin), 422 Evsat (Orta Halli), 271 Edna (Fakir), 321 Sabi (Çocuk); yani toplam 1042 gayr-ı müslim nüfus bulunduğu saptanmıştır. 1842 yılında yapılan araştırma sonucunda Kasaba-i Turgudlu kazasında 892 gayr-ı müslim, 3177 müslim olmak üzere toplam 4069 nüfusun barındığı ortaya çıkmıştır (Bilgi, 1999, s. 255).

Nüfus sayımının yapıldığı dönemde erkek nüfus kadar kadın nüfusun da bulunduğu kabul edilirse, toplam nüfus tahmin edilebilir. 1835 yılındaki toplam erkek nüfusu 5153 olduğuna göre, aynı yılki toplam tahmini nüfusu da 10.306'dır. 1842 yılındaki toplam erkek nüfusu 4069 olduğuna göre, aynı yöntemle 1842 yılının toplam olası nüfusu 8138 olarak belirlenebilir. Turgutlu'nun nahiye olarak 1835'deki toplam erkek nüfusu 5153 iken, 1842'de kaza olarak nüfusu 2013 hanede 4069'dur. 1835'de 4111 olan müslüman erkek nüfus, 1842'de 3177'ye; 1042 olan gayr-ı müslim erkek nüfus da 892'ye düşmüştür. Yedi yıllık dönemde meydana gelen eksilmenin daha çok müslüman nüfusta olduğu ve nüfus dengesinin gayr-ı müslimler lehine değiştiği anlaşılmaktadır (Bilgi, 1999, s. 255).

1835'te Manisa kazasının bir nahiyesi durumunda olan Turgudlu'nun 6 mahallesi bulunmaktadır. Bunlar Mahalle-i Zeytincik, Mahalle-i Menteş Baba, Mahalle-i Orta, Mahalle-i Camii Cedid, Mahalle-i Yenice ve Mahalle-i Çömlekçi'dir (Telci, 1997, s. 10).

Mahalle-i Zeytincik'te 11 Ala (Zengin), 82 Evsat (Orta Halli), 68 Edna (Fakir), 122 Sabi (Çocuk); yani toplam 283 gayr-ı müslim nüfus mevcuttur. Yine Mahalle-i Zeytincik'te 463 Tuvana (Güçlü, Kuvvetli), 361 Sabi (Çocuk), 209 Müsinn (Yaşlı); yani toplam 1033 müslim nüfus barınmaktadır. Yani Mahalle-i Zeytincik'te toplam nüfus 1316'dır. 1835 yılında Mahalle-i Menteş Baba'da gayr-ı müslim nüfus bulunmamakta; 230 Tuvana (Güçlü, Kuvvetli), 232 Sabi (Çocuk), 123 Müsinn (Yaşlı); yani toplam 585 müslim nüfus mevcuttur. Mahalle-i Orta'da iki Evsat (Orta Halli), altı Edna (Fakir), 10 Sabi (Çocuk); yani toplam 18 gayr-ı müslim nüfus barınmaktadır. Ayrıca Mahalle-i Orta'da 174 Tuvana (Güçlü, Kuvvetli), 102 Sabi (Çocuk), 76 Müsinn (Yaşlı); yani toplam 352 müslim nüfus mevcuttur. Mahalle-i Orta'da toplam nüfus 370'dir.

Mahalle-i Camii Cedid'te beş Ala (Zengin), 23 Evsat (Orta Halli), 43 Edna (Fakir), 57 Sabi (Çocuk); toplam 128 gayr-ı müslim nüfus mevcuttur. Aynı zamanda mahallede 128 Tuvana (Güçlü, Kuvvetli), 86 Sabi (Çocuk), 66 Müsinn (Yaşlı); yani toplam 280 müslim nüfus yaşamaktadır. Mahallede toplam 417 nüfus mevcuttur.

Mahalle-i Yenice'de bir Ala (Zengin), 16 Evsat (Orta Halli), dokuz Edna (Fakir), 17 Sabi (Çocuk); yani toplam 43 gayr-ı müslim nüfus vardır. Mahalle'de 210 Tuvana (Güçlü, Kuvvetli), 189 Sabi (Çocuk), 120 Müsinn (Yaşlı); yani toplam 519 müslim nüfus mevcuttur. Mahalle-i Yenice'de toplam nüfus 566'dır.

Mahalle-i Çömlekçi'de iki Ala (Zengin), 10 Evsat (Orta Halli), 22 Edna (Fakir), 14 Sabi (Çocuk); yani toplam 48 gayr-ı müslim nüfus mevcuttur. Ayrıca 238 Tuvana (Güçlü, Kuvvetli), 162 Sabi (Çocuk), 100 Müsinn (Yaşlı); yani toplam 500 müslim nüfus barınmaktadır. Mahalle-i Çömlekçi'nin toplam nüfusu 550'dir. Turgudlu

nahiyesi 1835 yılında cemaatler itibariyle toplam erkek nüfusu; İslam 4111, Millet-i Rum 690, Millet-i Ermeni 172, Millet-i Yahudi 180'dir (Bilgi, 1999, s. 260,261).

Araştırmalar sonucunda 1842 yılında Saruhan Sancağı gayr-ı Müslim nüfusunun % 6,17'sinin Turgudlu'da yaşadığı saptanmıştır. Saruhan Sancağı'nın reaya nüfusunun en büyük grubunu Rumlar, ikinci grubu Ermeniler ve üçüncü grubu Yahudiler oluşturmaktadır. 1842 tarihli deftere göre Ermeni nüfus Manisa, Akhisar, Menemen ve Turgudlu kazalarında; Yahudi nüfus ise, yalnızca Manisa ve Turgudlu kazalarında bulunmaktadır.

2.3.2 Yerleşme ve İdari Yapı

Turudlu'nun bir Türkmen cemaati adı olduğu göz önüne alınarak bu iskan birimini kuranların da bu adı taşıyan Türkmenler olduğu düşünülmektedir. Saruhanoğulları döneminde bölgeye yerleşmiş olma olasılıkları yüksektir (Açıkgöz, 1997 s. 57). Turudlu köyünün ilk kurulduğu yerin bugünkü Hacı Zeynel Camii dolayı olması olasıdır. Minaresi 14. yüzyıl mimari özelliklerini taşımaktadır. Bu köy etrafında kurulmuş bulunan diğer köylere oranla daha çabuk gelişerek ve Saruhan Sancağının Merkez kazasına bağlı Yengi Nahiyesi'nin idare merkezi olmuştur.

Şekil 2.2. Saruhan Beyliği döneminde Turgutlu'nun konumu (Korkmaz, 1990, s. 167).

Anadolu Eyaletine bağlı Saruhan Sancağı'nın 1835 yılında 15 kazası ve bu kazaların üçüne bağlı dokuz nahiyesi bulunmaktadır. Olasılıkla Tanzimat ile birlikte yapılan düzenlemeler çerçevesinde, sancağın idari bölümlenmesinde değişikliğe gidilmiştir. 1842'de 18 kaza ve bu kazalardan ikisine bağlı yedi nahiyeli bir yapıya ulaşılmıştır (Bilgi, 1996, s. 265).

Şekil 2.3. Yengi Nahiyesi'nde Turgutlu (Emecen, 1989)

1842'de kaza olarak kaydedilen Turgutlu'dan, 1835'de Manisa Kazasına bağlı bir nahiye olarak sözedilmektedir. Turgutlu tarihi süreç içerisinde gelişimini sürdürmüştür. Günümüzde merkezinde 21 mahalle, 2 belde ve 37 köy bulunmaktadır.

2.3.3 Sanayi

2.3.3.1 Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Turgutlu'da Sanayi

1930'lardaki meslekler, terzilik marangozluk, kalaycılık, semercilik, tenekecilik, nalbantlık, değirmencilik, bakırcılık ve demircilikti. Meslekler o dönemlerde usta-çırak ilişkisiyle Ahilik geleneklerine göre yapılmaktadır. 1930'lu yıllarda Cevdet Öktem'in Belediye Başkanlığı döneminde Turgutlu'nun eski sanayi çarşısı olarak bilinen Demirciler Çarşısı İnşa edilmiştir. Sözkonusu yapılanma, Türkiye'nin ilk imar planı projeli sanayi çarşısı olma özelliğini taşımaktadır (Turgutlu Tanıtım Rehberi, 2004, s. 13).

Şekil 2.4. Geçmişte Demirciler Çarşısı esnafı

Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda, insanların yaşadıkları şehir içerisinde iş yerlerinin bulunmasının olumsuz bir yapılanma olarak düşünüldüğü ve bu nedenle Demirciler Çarşısı'nın şehir merkezinden uzak bir yerde konumlandırıldığı Turgutlu Belediyesi'nin meclis karar tutanaklarından anlaşılmaktadır.

Demirci Çarşısı ustalarından Büyük İsmail adı ile anılan İsmail Demirdöven, ilk pulluk yapma denemesinde başarılı olmuş, yerli yapımı olarak ürettiği pullukları Türk insanının hizmetine sunmuştur. Zafer marka ilk tarım pulluğu bu usta tarafından imal edilmiştir. Zafer pullukları, Atatürk'ün önderliğinde İzmir'de gerçekleştirilen 1. İktisat Kongresi'nde sergilenmiştir M. Pekmezci (kişisel iletişim, 10 Ocak 2005).

Turgutlu'da ekonominin tarıma dayalı olması nedeniyle tarımsal üretim ile toprak sanayi mamulleri üretime ağırlık kazanmaktadır. İki küçük sanayi sitesinde 293 işyeri faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu sitelerde özellikle İzmir bağlantılı yan sanayi üretimi yapılmaktadır (Turgutlu İktisadi Durum Raporu, 2001, s. 9).

Turgutlu yeraltı kaynakları bakımından da zengindir. Cumhuriyetin ilk yıllarında Dağ Marmara Nahiye'sinin Karaköy, Yunusdere, Kuşlar, Horzum köylerinde kömür, kurşun, zımpara madenlerinin varlığı saptanmıştır (Açıkgöz, 1997, s. 87). MTA tarafından yapılan araştırma sonucunda yörede 500 bin ton dolayında işlenebilir durumda demir rezervi bulunduğu anlaşılmıştır. Ayrıca Türkiye için çok önemli olan

ve ülkenin hiçbir yerinde bulunmayan nikel rezervinin de Çaldağı mevkiinde bulunduğu tespit edilmiştir (Manisa 200, s. 112).

Günümüzde tüm kamulaştırma işlemleri ve arsa satışlarına başlanmış olan Organize Sanayi Bölgesi Turgutlu'nun mevcut gelişiminde bir lokomotif işlevi göreceği açıktır. Kula, Salihli, Turgutlu, Kemalpaşa, Organize Sanayi Bölgeleri orta vadede çok önemli bir bölgesel gelişmeye neden olacaktır.

2.3.3.2 Turgutlu'da Tuğla-Kiremit Üretim Tarihçesi

Turgutlu'da tuğla-kiremit endüstrisi geçmişten günümüze halen büyük bir hızla gelişmeye devam etmektedir.

Turgutlu halkı 1970'li yıllara kadar verimli toprakların etkisi ile tarımsal faaliyetlere ağırlık vermiştir. Tarıma dayalı bir ekonomi oluşturan ilçe daha sonraki yıllarda toprak sanayi ile tanışmıştır. Süreç içerisinde tarımın yanı sıra sanayide de kendini gösteren ilçe hem tuğla ve kiremit imalatında, hem de yan sanayi kollarında Türkiye'nin önemli imalat merkezlerinden birisi haline gelmiştir.

1925 yılında Kısmalı mevkiinde kurulan Turgutlu Kooperatif Şirketi'ne ait tuğla kiremit fabrikasından sonra, pişmiş kil çalışmaları endüstriyel anlamda 1935'li yıllara tarihlenmektedir. Bu dönemlerde çok küçük çapta da olsa, Urganlı'da saksı, kiremit, harman tuğla üretimleri mevcuttur. 1940'lı yıllarda Zincirlikuyu mevkiinde Hasan Kemalaki'nin harman tuğla tesisleri açılmıştır (Açıkgöz, 1997, s. 87).

Turgutlu'da endüstriyel anlamdaki ilk tesis 1935 yılında "Kısmalı" denilen yörede kurulmuştur. Almanların kurduğu bu tesisin bir özelliği de, yöredeki yabancı sermaye ile kurulan ilk tesis olmasıdır. Tesisin Kısmalı yöresinde kurulmasının nedenini, burada bulunan zengin toprak madeni oluşturmaktadır. Hammadde olan toprak burada tuğla-kiremit yapımına son derece elverişli bir nitelikte olup, tesisin yakma ünitesi Bulgar Fırını denilen sistem ile çalışmaktadır. Söz konusu dönemde yurt içindeki kısıtlı üretim kiremidi yurt dışından ithal etmeyi zorunlu kılmış, bu

bağlamda tamamen kiremit üreten Kısmalı tesisi ayrı bir önem kazanmıştır Z. Pekçevik (kişisel iletişim, 22 Kasım 2004).

Daha sonra 1950 yılında Kısmalı yöresine yakın olan İstasyon civarında tuğla üretimi yapan Leylek Fabrikası; 1951'de ise günümüzdeki Fen Lisesi binasının yerinde Yıldırım Kiremit Fabrikası hizmete girmiştir. Zamanla tesisler giderek yukarı bölgelere, karayoluna yakın yerlere kurulmaya başlanmıştır. 1953 yılında Hilmi Pekcan Ankara Asfaltı üzerindeki fabrikasının yerine bu yol üzerindeki ilk fabrikayı kurmuştur (Turgutlu İlçesi Yıllık İktisadi Durum Raporu, 2001, s. 24).

Harman tuğla üretimine, kiremite paralel olarak 1950'li yıllardan sonra başlanmıştır. Ayrıca bu yıllarda duvarlarda "Mıhra Duvar" denilen sistem uygulanmaktadır. Bu sistemde, iki kalas arasına toprak sıkıştırılarak duvar üretilmektedir. Sözkonusu dönemde kerpiç, daha modern bir duvar malzemesi olarak görülmektedir C.Görçiz (kişisel iletişim, 27 Kasım 2004).

Kısmalı yöresindeki hammaddenin gittikçe azalması ve niteliğini kaybetmesi sonucu yeni hammadde arayışlarına başlanmış; Turgutlu'nun 1980 yılından öncesine kadar toprak çektiği ve kaliteye damgasını vuran Çakalazmağı toprak hammadde havzası 1958'de keşfedilmiştir. Bu toprak bölgesinde birkaç tane harman tuğla tesisi faaliyete geçmiş; Blok-Tuğla üretiminin artması sonucunda 1970'lerde kiremit kalitesi düşerek üretim tümüyle Salihli'ye geçmiştir (Turgutlu İlçesi Yıllık İktisadi Durum Raporu, 2001, s. 26).

Daha sonraki yıllarda görülen ani fiyat artışıyla bu fabrikaların sayısı artmıştır. Günümüzde de bu fabrikalar üretimlerini büyük bir hızla sürdürmektedirler**.**

2.3.3.3 Günümüzde Turgutlu'da Sanayi

Türkiye toprak sanayinin nabzı Turgutlu'da atmaktadır. Türkiye tuğla ve kiremit üretiminde belirleyici bir yere ve öneme sahiptir. Önceleri kooperatif iken, sonraları anonim şirkete dönüştürülen Kısmalı mevkiinde Turgutlu Marsilya Tuğla ve Kiremit

Fabrikası ile ilk fabrikasını kurmuştur (Açıkgöz, 1997, s.87). Günümüzde Turgutlu'da 125 şirket faal olup, bunların 55'i sermaye şirketidir. Şehir bünyesinde, 75 adet toprak sanayi fabrikası, dört konserve, bir süt tozu, iki yem, bir beton kalıp ve direk, iki ham deri işleme fabrikası ile altı zeytinyağı imalathanesi, 15 pulvarizatör imalathanesi, iki üzüm işletmesi ve oto yan sanayi, toprak makineleri imalathaneleri barındırmaktadır (Turgutlu Tanıtım Rehberi, 2004, s. 18).

2.3.4 Turgutlu'daki Sosyal ve Kültürel Hayat

Turgutlu, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden oldukça fazla göç almış olmasına karşın, halen geçmişten günümüze ulaşan pek çok gelenek ve göreneğini titizlikle uygulamaya gayret göstermektedir. Özellikle bayram kutlamalarına önem verilmektedir. Fotoğraflarda da görüldüğü üzere Turgutlu'da bayramlar geçmişten beri büyük bir coşku içinde gerçekleşmektedir.

Şekil 2.5.Geçmişte Turgutlu'da bayram kutlaması

Şekil 2.6. Cumhuriyet'in ilk yıllarında coşkulu bayram kutlaması

Şekil 2.7. Kaya Bey Oteli önünde bir bayram kutlaması

Şekil 2.8.Atatürk Bulvarı'nda bir tören geçişi

Mayıs ayının ilk haftasında Hıdırellez şenlikleri her yıl düzenli olarak kutlanmaktadır. Ayrıca yıl boyu çeşitli konularda konferanslar, sempozyumlar düzenlenmektedir. Eylül ayının ilk haftasında Turgutlu Kurtuluş Şenlikleri gerçekleştirilmektedir. Daha önceki dönemlerde bu şenlikler 4–7 Eylül tarihleri arasında ve Bağbozumu Şenlikleri adı altında kutlanmıştır. Tarihi açıdan 7 Eylül'ün

Turgutlu'nun düşman işgalinden kurtulduğu gün olduğu düşünülerek, 1–7 Eylül tarihleri arasındaki kutlamaların adı Kurtuluş Şenlikleri olarak değiştirilmiştir.

2.3.4.1 Edebiyatta Turgutlu

Turgutlu İstiklal Savaşı'nın bütün safhalarını yaşamış bir şehirdir. Yakup Kadri, Halide Edip, Fatih Rıfkı Turgutlu'ya bakıp, onun destanını anlatmaya çalışmışlardır. Halide Edip'in yazısı "Emine'nin Şehadeti" Turgutlu'nun kahraman kadınının, Yunan askerleriyle çarpışarak şehit oluşunu anlatmaktadır. Yakup Kadri "Teslim Teslim" yazısında küçük bir kız çocuğunun Yunanlılar tarafından öldürülüşünü; Fatih Rıfkı ise "Kasaba Harabeleri" yazısında savaştan önce 20 bin nüfuslu Turgutlu'nun sakat ve yaralılardan ibaret sekiz bin kişinin yaşadığı harap şehre dönüşümünü anlatmaktadır (Açıkgöz, 1997, s. 89,101).

Şehbenderzade Filibeli Ahmet Hilmi, Amak'ı Hayal adlı yazısında 19. yüzyılın ikinci yarısındaki Turgutlu'yu tasvir etmektedir.

"İkindi vakti kasabaya vasıl olduk. Bu kasaba gördüğüm yerlerin en güzelidir. Bu mini mini memleketten o kadar hoşlanmışımdır ki gücüm yetse orada otururdum. Kasaba'nın evleri birbirinden hayli uzak ve her biri üç beş dönüm büyüklüğünde bahçelerin içindedir. Her evin bahçesinde sayısız ırmak akar. Hatta bazı sokaklarında bile büyücek ırmaklar vardır. Bahçeleri meyveli ağaçlarla doludur. Bu kasabada pek çok gül yetişir. Mevsiminde bülbülleri pek çoktur. Hâsılı kasaba, yeryüzünün sayılı cennetlerinden biridir.' (Açıkgöz, 1997, s. 89,101).

Turgutlu'nun turizm öğeleri kapsamında "sağlık turizmi" açısından önem taşıyan termal kaynaklardan söz edilebilir. Bunlardan "Turgutlu Kaplıcası" olarak da bilinen Urganlı Kaplıcaları; Turgutlu'ya 24 kilometre, Urganlı'ya yedi kilometre uzaklıktadır.

Şekil 2.9. Urganlı Kaplıcaları (Manisa Turizm Envanteri 2003)

Yüksekçe bir tepe üstünden, yer yer kaynar. Bol miktarda karbondioksit ve bikarbonat içeren suyun sıcaklığı 62 derece ile 67 derece arasında değişmektedir. Kaplıca; Barbayanı, Kumkaldıra, Üfürük, Çamur ve Uyuz Hamamı adlı beş ayrı kaynaktan oluşur. Romatizma, nevralji, nevrit, kadın ve cilt hastalıklarına iyi gelen suları soğutulup içilir. İçme kürleriyle de mide ekşimelerini önler. Kimyasal bulguya göre litrede 2,5 gram kadar toplam mineralizasyonu gösteren, karbondioksitli alkalik ve gazlı maden suları özelliğini gösterdiğinden içilerek kullanılır. Sağlık sindirimi kolaylaştırıcı, özellikle safra kesesi ve karaciğer fonksiyonlarını uyarıcı etkileri ön plandadır (Manisa 2000, s. 264).

Evliya Çelebi, Urganlı Kaplıcalarına Seyahatnamesinde övgü dolu sözlerle yer vermiştir.

'Efsaf-ı Şehr-i Marmara (germabı) Urganlı Ilıcalar başlığı altında anlatmıştır.

"Bir kayalı dağ ikinde (eteğinde) çatal ılıca demek ile maruf benileri na malum binaı kadimdir. Üzerinde kubbeleri müteaddittir. Havuzları vardır. Bir latif suyu vardır. Mah-ı Temmuzda nice bin adem gelüp, gusul edup ifakat bulunurlar. Suyu vücud insana yağ gibi cila verir. Cüzzam marazına müptela olan kırk gün ondan nuş etse biemrillah ifakat bulur. Hatta bir küçük havuz bir kubbelihalvet içinde muattal imiş, huddamlara etek dermeyan ettirüp havuzun içinde har ve hasakibi (hasakini) ve

müzehrefatları ve su yolları tathir edüp ve cabeca sefaları temin edüp bir latif havuz olup abı sühun ile lep berlep olup hakir dahi girüp rahat-ı can buldum. Hamdi Hüdo bu kadarca sevap bize müyesser oldu. Ve bir mermer sütun üzre tathir ettiğimizin tarihini tahrir edüp tarih koduk. Andan nehrü gedüse at ile ubur idüp kariye-i yaylaya geçtik" (Evliya Çelebi Seyahatnamesi, C. IX, 1935, s. 64).

2.3.5 Turgutlu'da Ulaşım

Turgutlu'nun içerisinden İzmir-Ankara E–96 Devlet Yolu ve İzmir-Uşak Demiryolu geçmektedir. İzmir'e 50 km. Manisa'ya 30 km. uzaklıktadır. Programda olan ve etüt proje çalışmaları devam eden ve Turgutlu'nun çok yakınından geçmesi planlanan İstanbul-İzmir otoyolu ilçeye ciddi katkı ve kazanımlar sağlayacaktır. Ulaşım alanındaki bu önemli gelişmeler sonucunda Turgutlu Liman ve Havalimanı dâhil tüm imkân ve kolaylıklardan bir banliyö rahatlığı ile yararlanabilecektir (Turgutlu Tanıtım Rehberi, 2004, s. 22).

2.3.5.1 Turgutlu Demiryolu (İzmir-Kasaba Temdidi Demiryolu)

Osmanlı İmparatorluğu'ndaki yeni gelişmeye başlayan bayındırlık hizmetlerinden Saruhan Sancağı, önemli ticaret yolları üzerinde olmasıyla faydalanmıştır. İç Anadolu'yu Ege sahillerine bağlayan Turgudlu-Manisa-İzmir hattı XVI. yüzyılın sonları ve XVII. yüzyılın başlarından itibaren İzmir'in ticari bir merkez olarak ortaya çıkması ile büyük önem kazanmıştır. XVII. yüzyılın ikinci yarısında bu güzergâhın yapılan ticari seferler sebebi ile eşkıya saldırısına uğradığı bilinmektedir (Emecen, 1989, s. 260). Karayolları yanında demiryolları da, 19. yüzyılda önem kazanmaya başlamış, İzmir'den uzatılan demiryolu Manisa ve kazalarından da geçirilmiştir.

Demiryolları Osmanlı İmparatorluğu'nda Kırım Savaşı'ndan sonra (1853–1856) inşa edilmeye başlanmıştır. Büyük sermayeye ve teknik bilgiye ihtiyaç gösteren bu girişimi Osmanlı Hükümeti ister istemez yabancı şirketlere bırakmıştır. Hükümet demiryollarının yapımından ekonomik, siyasi ve sosyal alanlarda büyük faydalar sağlayacağını ümit etmiştir. Sonuçta da demiryolu, İmparatorluk mahsulleri ve

mamullerinin içeride kolay, hızlı ve ucuz olarak devredilip satılabilmesini sağlamış; aynı zamanda ürünlerin ve mamullerin bir kısmının Avrupa'da pazarlanmasını mümkün kılmıştır. Demiryolunun geçtiği yerleşimler ise, dışarıya açılma imkânı bulmuş; bu sayede de hızlı bir gelişim sürecine girmişlerdir. Demiryolu yapımı imtiyazını elde etmiş kumpanyalar bu girişimlerden sadece büyük karlar sağlamayı düşündüklerinden, ilk demiryollarını imparatorluğun nüfus yoğunluğu fazla topraklarında, bereketli ve Avrupa ile ulaşımı kolay bölgelerinde inşa etmeye başlamışlardır. Demiryolları imtiyazı ilk olarak 1856'dan sonra verilmiş; sonraki yıllarda ray döşenmesine başlanmıştır (Uzuntepe, 2000).

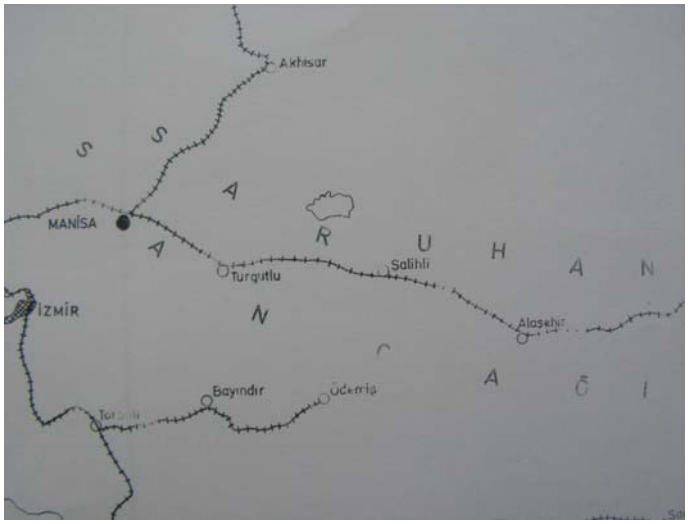

Şekil 2.10. Saruhan Sancağı'nda demiryolu güzergâhı

İzmir-Kasaba ve Alaşehir demiryolu 169 km olup, İzmir'den Kasaba'ya kadar olan 32 kilometrelik ilk kısım 1863–1865 tarihleri arasında inşa edilmiştir. 1873–1875 yılları arasında 76 kilometre genişletilerek Alaşehir'e kadar uzatılmıştır (Açıkgöz, 1997, s. 73). Demiryolu hattının ana istasyonları Burnabat-Baliye hattı, Menemen, Manisa, Kasaba, Salihli, Sart ve Alaşehir'dir.

Saruhan Mutasarrıflığı'nın merkezi olarak nitelendirilen Manisa' da dört adet buharla çalışan çırçır fabrikasının var olduğu belirtilmiştir. Kasaba'dan vilayetin alt merkezi olarak söz edilmiş; üç tane buharla çalışan çırçır fabrikasının bulunduğu vurgulanmıştır (Açıkgöz, 1997, s. 72). Aynı tarihte 36.000 nüfuslu Manisa'da dört adet buharla çalışan çırçır fabrikası kurulmuşken, bu sayının 6.500 nüfuslu

Kasaba'da üç adet olması oldukça dikkat çekicidir. Bu bağlamda Turgutlu'da pamuk üretiminin yüksek seviyede olduğu ve endüstrileşmeye ayrı bir önem verildiği söylenebilinir. Demiryolunun Kasaba'ya ulaşmasından iki yıl önce istasyon çevresinde tarım ürünlerinin saklandığı depoların yapıldığı bilinmektedir. Kasaba hattının açıldığı dönemden beri kullanılan depoların Yunan Yangını'nda yok olduğu yaşlı kişilerin aktarmalarından öğrenilmektedir.

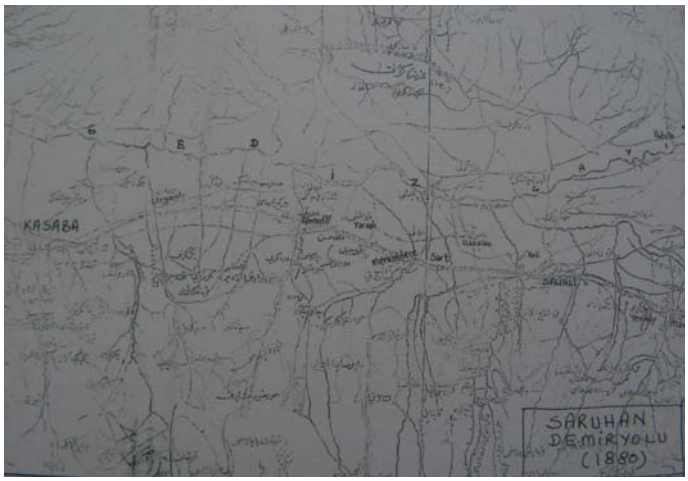

Şekil 2.11. 1880 yılında Kasaba (Turgutlu)'dan geçirilen İzmir-Kasaba Temdidi Demiryolu Hattı

22 Ocak 1866'da tren yolu Kasaba yani Turgutlu kasabasına kadar uzatılmış, Manisa ile Kasaba arasında Çoban İsa (günümüzde Çobanisa) önemli bir istasyon olarak kalmıştır. Demiryolunun Kasaba'ya kadar yapılışı, Salihli ve Alaşehir gibi yeni ve eski kasabaların önemini daha da arttırmıştır.

1 Mart 1874'te Salihli demiryolu hizmete açılmış, Turgutlu, Urganlı, Ahmetli ve Sart'tan geçirilen demiryolu ticaret yollarının uğrağı olan Salihli Kazası'nda sona ermiştir.

XIX yüzyılda burası daha çok kasaba olarak bilindiğinden Turgutlu'ya uzanan demiryolu hattı "İzmir-Kasaba Demiryolu" olarak adlandırılmıştır.1866 yılında İzmir-Kasaba demiryolu hattını inşa eden *"British Smyrna Cassaba Railway Co."* Şirketi dönemin Osmanlı padişahı Sultan Abdülaziz'e, *"The Metropolitan Railway Carriage & Wagon Co. Ltd. Saltley Works, Birmingham"* şirketi tarafından kendisi

için özel olarak hazırlanan Saltanat Vagonunu hediye etmiştir (Rahmi Koç Müzesi'nden derlenmiştir).

Atatürk özel treni ile beş defa Turgutlu'yu ziyaret etmiştir. 07. 04. 1938 tarihinde ise dönemin Belediye Başkanı Cevdet Öktem'e gösterilen ilgiye teşekkür telgrafı göndermiştir. Gazi Mustafa Kemal Paşa, Nutuk'ta sözedildiği üzere 14 Ocak 1923 günü zaferden sonra eğitim görmekte olan ordunun durumunu yakından izlemek ve halk ile görüşmelerde bulunmak amacıyla uzun bir yurt gezisine çıkmıştır. Güzergâh üzerinde ilk yer Alaşehir, Kula, Salihli olmuştur. Salihli'den sonra Mustafa Kemal Paşa ve beraberindekiler, daha önceden hazırlık yapılan Turgutlu'ya gelmiştir. Çünkü Atatürk, kurtuluştan sonra Kasabaya ilk uğradığı 29 Eylül 1922 gecesi İstasyondan halkı selamlamış; ilk fırsatta geleceğini söyleyerek Kasaba'dan ayrılmıştır. 26 Ocak 1923'te Salihli'den sonra Turgutlu'ya gelen özel tren istasyonda durmuş ve Gazi burada halkın sevinç gösterileriyle karşılanmıştır. Karşılayıcılar arasında bulunan ilkokul öğrencileri şarkı söyleyip, şiirler okuduktan sonra Belediye Başkanı; Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın izinde olduklarını belirten bir konuşma yapmıştır. Mustafa Kemal Paşa da bu konuşmaya şu şekilde karşılık vermiştir.

"Hakkımda gösterdiğiniz asar-ı muhabbet ve samimiyete teşekkür ederim. Belediye Reisi Beyefendinin bütün memleket halkı namına söyledikleri sözlerde fevkalade mütehassis oldum. Halkın memleketi halas-ı hakikiye isal için çalışanlarla beraber olduğu hakkındaki teminatı son derece kıymetkardır. Memleket ve milletin selameti için çalışanlar milletin müzaheret ve itimadından emin bulunmazlarsa elbette kuvvet-i kalp ile çalışmazlar. Gerek ben ve gerekse rüfeka-yı muhteremen (saygıdeğer arkadaşlarım) bu emniyet ve itimadı hüsnü istimal etmeye (yerinde kullanmaya) çalışacak ve inşallah Muaffak da olacağız. Biliyoruz ki, büyük sefaletler ve felaketler geçirdiniz. Evleriniz yıkıldı. Hemşerilerinizden birçoğu şehit edildi. Fakat bu cenk sizin için, heyetimiz için bir ders-i intibah ve teyakkun olmuştur. Biz bu intibahla çalışacak olursak artık o kara günlerin avdetine imkân kalmaz. Milletimiz bu ziyeri az zamanda telafi edecektir. Ve hatta etmiş gibidir (öğrencileri işaret ederek). Kalbimize ümit veren şu karşımızdaki hanımlar ve binden fazla ahalimiz, ordularımızı bunlar temin edeceklerdir" (Karagöz, 1983, s.40).

Şekil 2.12 Atatürk'ün demiryolu üzerinden Turgutlu ziyareti

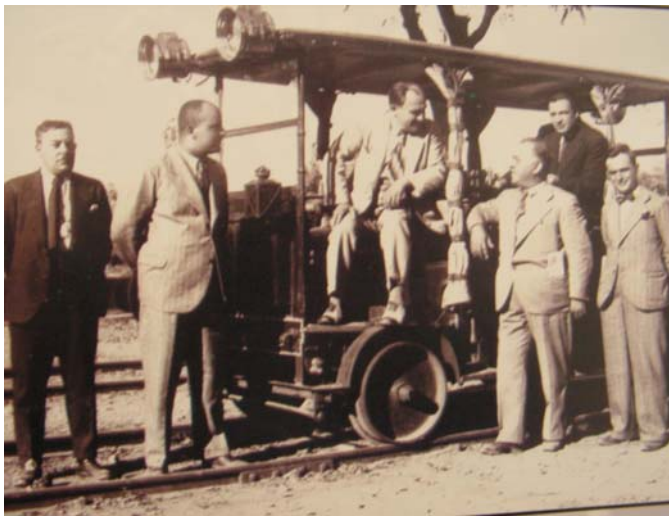

Şekil 2.13. Atatürk' ün Turgutlu ziyaretinden bir kesit

Şekil 2.14. Atatürk' ün Turgutlu ziyareti öncesinde istasyondaki hazırlıklar

Şekil 2.15. Atatürk' ün başka bir ziyareti öncesinde istasyonda heyecanlı bekleyiş

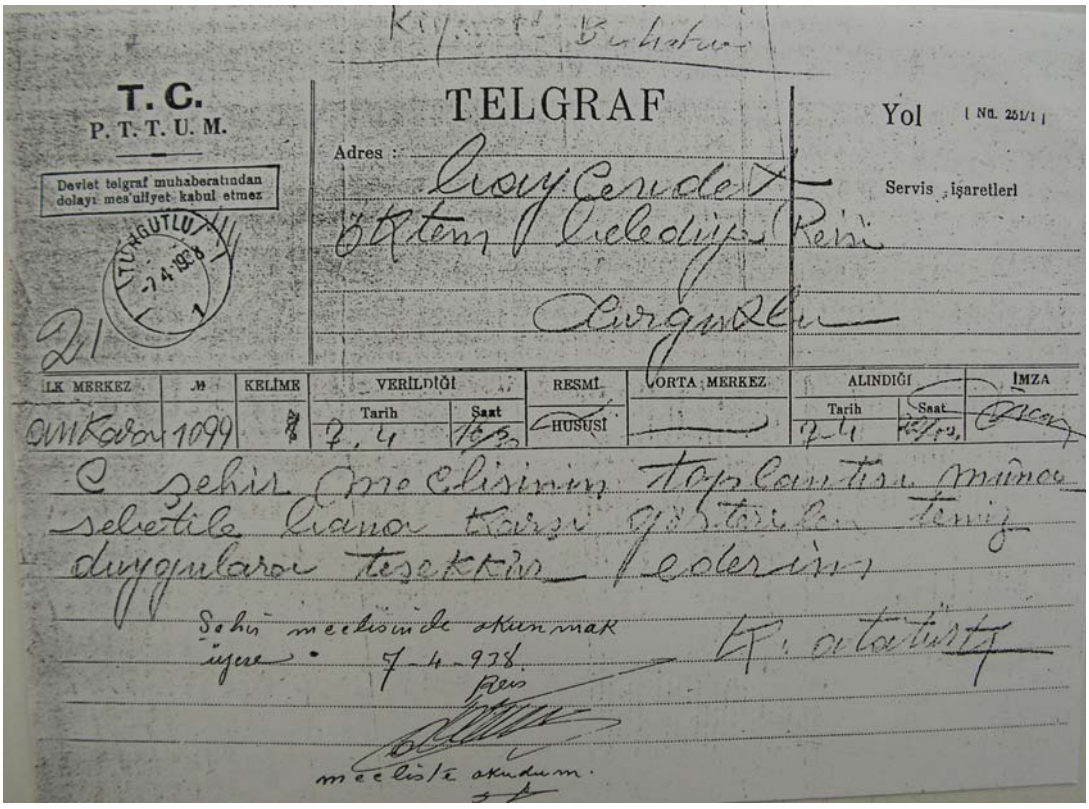

Şekil 2.16 Atatürk'ün Turgutlu ziyaretinden sonra Belediye Bşk. Cevdet Öktem'e gönderdiği telgraf

"21 Ekim 1925'te Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa, Ankara'da başlayarak Eskişehir, İzmit, Mudanya, Bursa, Balıkesir, Akhisar ve Manisa'da halkla konuşmalar yapmıştır. 10 Ekim 1925 günü Atatürk'ün özel treni Balıkesir'den Manisa'ya hareket etmiş; Soma'da kendisine bilgi sunulmuştur. Kırkağaç'ta, Akhisar'da, Manisa'da konuşmalar yaptıktan sonra 16 Ekim'de İzmir'den

geçen Atatürk, Ankara'ya dönüş için İzmir'den ayrılır. 16 Ekim 1925 özel treni ile Manisa, Turgutlu (Kasaba), Salihli ve Alaşehir istasyonlarına uğrayan Atatürk, buralarda halkla görüşmeler yapmıştır. Özel tren saat 7.55'te Manisa Gar binası önünde durmuş, İlgililer ve halk Cumhurbaşkanı'nı beklerken, o sırada Atatürk'ün uykuda olması sebebiyle özel tren beş dakika aradan sonra Turgutlu'ya hareket etmiştir. Saat 10.00'da Özel tren Turgutlu'ya gelmiş, büyük bir kalabalık Atatürk'ü karşılamıştır. Halkın "yaşayın" sesleri arasında Atatürk trenden inerek kendisi için hazırlanan özel yere geçmiştir. Kasabanın gençleri görkemli bir tak kurarak, takın üzerine "Safa geldiniz, uğurlar getirdiniz, Türk'ün göz bebeği" levhasını asmışlardır. Burada ilgililer Atatürk'e hitaben konuşmalar yapmışlardır. Atatürk yapılan konuşma ve gösterilerden dolayı Kasabalılara teşekkür ederek, sevgi gösterileri arasında Turgutlu'dan ayrılmıştır.

Atatürk 26 Ocak 1931 tarihinde Ankara'dan İzmir'e doğru yola çıkmıştır. İzmir'e bu gelişi sırasında Atatürk'ü Manisa valisi Fuat Baturay, parti il başkanı Kamil Bey, Jandarma Komutanı Safa Bey ve İzmir-Turgutlu demiryolu başmüfettişi Süleyman Bey Afyon'da karşılarlar.

06 Şubat 1931 tarihinde İzmir'den ayrılan Atatürk Manisa'da Vali Fuat Bey, Belediye başkanı Ali Rıza Besen tarafından karşılanmıştır. Atatürk Vali ve sıkı yönetim komutanını özel trene kabul ederek Soma'ya kadar birlikte yolculuk yapmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk, Ege'de yapılması planlanan askeri manevraları izlemek üzere 07 Nisan 1934 tarihinde Ankara'dan yola çıkmış, özel treni ile 08 Nisan günü Salihli'ye ulaşmıştır. Salihli'de istihkam taburunu denetleyen Atatürk, saat 18:30 'da da Turgutlu Topçu Alayı'nı denetlemiştir (Karagöz, 1983, s.42).

2.4 Turgutlu'nun Tarihsel Gelişimi

Turgutlu'nun kuruluşunu kapsayan mevcut tarihi çalışmalarda edinilen bilgilere göre, kazada yerleşim faaliyetleri M.Ö. 3. binde ortaya çıkmıştır. Ancak yörenin yerleşimi ile ilgili bilgiler yeterli düzeyde değildir. Antik çağda Lidya uygarlığının sınırları kesin olarak bilinmemesine karşın, bazı bilim adamları bu bölgeye Tunç Çağı sonunda yani Frigler ile aynı dönemde geldiklerini öne sürmektedir (Şengel, 2000, s. 3).

Turgutlu'nun Manisa'ya çok yakın konumlanması nedeniyle eski çağlarda Manisa'nın geçirmiş olduğu safhaları yaşadığı kabul edilmektedir. Manisa tarihi incelendiğinde Turgutlu'nun bulunduğu bölgenin zamanla Hititler, Frigyalılar, Persler ve Bizanslılar tarafından ele geçirildiği anlaşılmaktadır (Turgutlu Çevre İncelemesi, 1960, s. 9).

İlçenin kuruluşu hakkında biri Turgutlu, ötekisi Kasaba adı üzerine çeşitli spekülasyonlar mevcuttur.

Turgutlu'nun sekiz kilometre kadar güneydoğusundaki Bozdağ silsilesinin kuzey yamacı eteğinde bulunan Troketta adlı bir yerleşime ait antik çağdan kalma yazıttın varlığı bilinmektedir. 1880li yıllarda Karl Buresch bu yerleşim merkezine ait yazıtın 'Djowali' isimli köyde bulunduğunu belirtmiştir. Louis Robert, Djowali adlı köyün yok olduğunu ya da adının değişmiş olabileceğini öne sürmüştür. Öztürk (1997) bu köyün eski Hacıveli Köyü olduğunu, günümüzde ise Avşar adını aldığını öne sürmektedir. Louis Robert 'Turgutlu' adının bir Türk aşiretinin adı olduğunu genel kanıya uygun olduğunu düşünmektedir. Turgut / Turgutlu (Turudlu, Durgut, Durgutlu, Durgutobası) adlı Türkmen Yörükleri'nden bir cemaatin varlığı bu savı desteklemektedir.

Saruhan Sancağı'nın Manisa kazası sınırları içinde bulunan Turgutlu, daha sonra Yengi adı verilen bir nahiyenin köyleri arasında sayılmaktadır. Yengi; Kasımlı, Kar ve Yaya köyleri ile birlikte has ünitesini oluşturmuştur. Bu birime 'Pazar-ı Yengi'

nahiyesi adı verilmiştir. Turgutlu ile birlikte bu dört köyde pamuk ziraati yaygındır. Manisa pamuk üretiminin %81'i Yengi nahiyesinden yapılırken, Turgutlu ve Yunt Dağı civarında çok miktarda at yetiştirilmektedir.

17. yüzyıl başlarından itibaren Yengi adı unutulmuş, yerleşim 'Kasaba' olarak anılmaya başlanmıştır. 1842 tarihli nüfus yoklama defterinde Turgutlu Saruhan'a bağlı Kasaba-i Turgutlu kazası olarak kayıtlara geçmiştir. Kaza bir Yörük yerleşimi olarak kurulmuş (Emecen, 1989), 16.yüzyıldan itibaren büyüyerek Orta ve Batı Anadolu Bölgesi'nde Osmanlı Devleti döneminde gelişen küçük kır yerleşmesinin tipik örneklerinden birisi olmuştur.

BÖLÜM ÜÇ
TURGUTLU'DA KÜLTÜREL MİRASIN İNCELENMESİ

3.1 Turgutlu'nun Yerleşim Dokusu

3.1.1 Saruhan Sancağı'ndan Günümüze Turgutlu'daki İmar Faaliyetleri

Anadolu Selçukluları zamanından beri yeni fethedilen bir şehre Türk-İslam kimliği kazandırılması için başta camii olmak üzere diğer dini yapıların inşa ettirilmesi ilk planda ele alınmıştır. Şehirlere yerleşen Türk Beyleri ve ırkta sahibi askerlerde bu doğrultuda kurdukları vakıflarla camii, medrese, hankah gibi dini-sosyal ve kültürel eserler yaptırmışlardır. Bu bağlamda Manisa ve kasabaları incelendiğinde vakıf eserlerinin imar ve iskânı gerçekleştirilen yeni bir semtin veya mahallenin çekirdeğini oluşturduğu algılanmaktadır (Korkmaz, 2001, s.55–56). Yapılan emlak ve arazi vakıflarıyla zaviye ve tekkeler yaptırılarak; yerleşimin güvenliği ve gelişimi desteklenmiştir. Ayrıca Evliya ve ulemalara araziler bağışlanarak yeni yerleşimlerin kurulmasına, mevcut kasaba ve şehirlerin büyümesine olanak sağlanmıştır (Uluçay, 1946, s.22).

Vakıf eserleriyle oluşturulan mahalleler, özel konumu nedeniyle bünyesinde barındırdığı pekçok zaviye ve tekke, Turgutlu sınırları içinde bulunan Hamza Baba Köyü; yukarıda sözedilen her üç yerleşim stratejisinin Turgutlu'da uygulandığının birer göstergesidir. Bu uygulamaların yanı sıra ayânların da Turgutlu'nun kalkınmasında büyük payı vardır. Tanzimat döneminden önceki bir yüzyıl boyunca Saruhan Bölgesinde Karaosmanoğlu Ailesi'nin sosyal ve politik nüfusu baş göstermiş, bölge şehirleri hızlı bir gelişme sürecine girmiştir. Yuzo Nagata bu konuyla ilgili olarak Charles Issawi'nin Türkiye'nin Orta Doğu'nun diğer kısımları gibi 18.yüzyıl boyunca ve 19.yüzyıl başlarında Kuzey Amerika ve Avrupa'nın çoğu yerinden kesin olarak daha fazla şehirleşmiş olduğu tespitine dikkat çekmiştir. Bu ilerlemiş şehirleşmenin ana sebeplerinden birisi Karaosmanoğlu Ailesi gibi ayânlar tarafından yönetilen vakıf kurumunun yaptırdığı dini yapılar ve kamu binalarıdır. Ayrıca kamu düzeninin emniyetli olması ile tarım ve hayvancılık üretiminin gelişmesinin de bu hızlı gelişimde önemi büyüktür (Külbilge & Nagata, 2002, s.28).

Ayrıca kamu düzeninin emniyetli olması ile tarım ve hayvancılık üretiminin gelişmesinin de bu hızlı gelişimde önemi büyüktür (Külbilge & Nagata, 2002, s.28).

Tarım, hayvancılık ve sanayi alanlarındaki gelişim doğal olarak Turgutlu'nun kentsel gelişiminde de kendisini göstermiştir. Turgutlu'nun büyük çaplı bir büyümeyle köy statüsünden kaza statüsüne yükseldiği günlerde Tanzimat Fermanı'nın ilan edilmesiyle birlikte; Osmanlı Devleti'nde askeri, mali, hukuki ve bayındırlık alanlarında değişiklikler meydana gelmiştir. Ancak bu değişiklikler hemen Tanzimat'ın ilan edilmesiyle birlikte gerçekleşmemiş; uygulamadaki bazı güçlüklere karşın, 1840–1856 yılları arasında hayata geçirilebilmiştir (Gökmen, 1997, s. 55–56).

İmar düzenlemeleri 19. yüzyılın ortalarında Turgutlu'da uygulanmaya başlamış; böylelikle şehrin yapılanmasında halkın da şikâyetlerini ve önerilerini dile getirebildiği demokratik sayılabilecek bir ortam oluşturulması yolunda önemli bir adım atılmıştır.

Tanzimat'ın ilanıyla Osmanlı Devleti'nde meclisleşme süreci hızlanmış; bu tür meclislerden Mecâlis-i İmariye şehirlerin gelişiminde önemli görevler üstlenmiştir. Bu meclis ilk iş olarak Osmanlı Devleti'nin, çeşitli bölgelerinde yaşayan Müslüman ve Gayr-ı Müslim halktan yaşadıkları yörenin sorunlarını bilen ikişer kişiden dört kişiyi bölgeyi temsilen İstanbul'a çağırmış, temsilcilerden bölgelerinin meselelerini içeren yazılı layihalar istemiştir. Yol, su, içme suyu gibi sorunların da bulunduğu bu layihalar Meclis-i Vâlâ'da incelenmiş, sorunlar tespit edilmiş, gerekli öneriler yapılıp, önlemler alınmıştır. Bu demokratikleşme atılımı kapsamında; imar konusundaki yetersizliği gidermek amacıyla 12 Mayıs 1845 tarihinde, Meclis-i Vâlâ'da her bölgeden çağırılan temsilcilerle bir toplantı yapılmıştır. Toplantı sonucunda meclisin hedefi; ülkenin bayındır kılınması ve halkın güvenlik, refah içinde yaşamını sürdürecek yararlı faaliyetler yapılmasını sağlamak olarak belirlenmiş; bu doğrultuda beşi Rumeli'de, beşi Anadolu'da olmak üzere on geçici imar meclisi oluşturulması kararı alınmıştır. Manisa ve kazaları söz konusu geçici meclislerden Hûdavendigar İmar Meclisi'nin çalışma alanı içinde değerlendirilmiştir.

Konuya ilişkin Saruhan Sancağı Meclisi'nin 17.2.1849 tarihli mazbatasında Saruhan ve kazalarında yapılan değişikliklere kolay uyum sağlandığı, yerleşimlerde Tanzimat'a karşı herhangi bir tepki doğmadığı belirtilmiştir. Meclis-i Vâlâ'da Manisa ve kazalarına ilişkin Saruhan ve kazalarının arazi yapısı ve sosyal meseleleri hakkında 13 layiha kayıtlıysa da, Turgutlu adına yapılmış herhangi bir başvuru bulunmamaktadır (Gökmen, 1997, s. 55–56).

19. yüzyılın ortalarında Tanzimat'ın ilanıyla yürürlüğe sokulan söz konusu uygulama; imar konusunda yöre halkını da yönetimde söz sahibi kılan, demokratikleşme yolunda atılmış önemli bir adımdır. Günümüzde de bir anlamda bu uygulamalara benzer şekilde Şehir Meclisi ve Belediye Encümeni imar konularında yetkilidir.

1877 yılında "Vilayet Belediye Kanunu"nun yürürlüğe girmesiyle il ve ilçelerin mahalli yönetimlerinin biri olan belediyeler kurulmuştur. Düzenlemeler sırasında uygun görülen bazı nahiye ve büyük köylerde belediye yönetimleri oluşturulmuştur. Vilayet Belediye Kanunu'na göre her dört yılda bir belediye meclis üyeleri seçilir; içlerinden birisi mutasarrıf veya kaymakam tarafından reis olarak belirlenerek valiliğin onayına sunulmaktadır. Yine söz konusu kanuna göre belediye teşkilatı; *"katip, sandık emini, komser, tabib"* gibi memur kadrolarından oluşmaktadır (Köklü, 1997, s.12).

Şekil 3.1 Cumhuriyet İlk Mektebi önünde Belediye Başkanı Cevdet Öktem ve Şehir Meclisi üyeleri

1835 yılında Manisa'nın bir nahiyesi durumunda olan Turgudlu, 1842 yılındaki nüfus sayımında ayrı bir kaza olarak kaydedilmiştir (Bilgi, 1999, s. 260). Kaza statüsünde bulunan Turgutlu'da Belediyenin kuruluş tarihi, 1872'dir. Turgudlu'nun belediye teşkilatı ile ilgili olarak 1878–1887 tarihleri arasındaki Belediye başkanları ve şehir meclisi üyeleri listesi elde edilmiştir. 1878–1881 yılları arasında Hacı Hasan Efendi, 1882 yılında bir yıllığına İsmail Efendi, 1883–1885 yılları arasında Bekir Efendi Turgutlu Belediye Başkanlığı görevini yürütmüşlerdir. Yine bu tarihler arasındaki Turgutlu Belediyesi Meclis üyeleri incelendiğinde; Uncu Hacı Ohannes Efendi'nin 1878–1885 yılları arasında tam sekiz yıl, Haralambo Efendi'nin 1878–1880 yılları arasında üç yıl ve 1886 yılında bir yıl olmak üzere toplamda dört yıl, Hacı Pandalaki Efendi'nin 1878–1880 yılları arasında üç yıl, Bodos Efendi'nin 1881–1883 yılları arasında üç yıl, Baruh Efendi'nin 1879–1880 yılları arasında iki yıl, yine Hayım Efendi'nin de 1886–1887 tarihlerinde iki yıl boyunca meclis üyesi olarak görev yaptığı tespit edilmiştir (Köklü, 1997, s.15–20).

Tüm bu veriler ışığında Belediye meclis üyelerinin, azınlıklarla birlikte her kesimden oluşan kişilerden meydana geldiği söylenebilir. Bu durum, Osmanlı sosyal yaşantısının din, dil ve ırk ayrımının ötesinde demokratik bir toplum yapısının olduğunu ve bunun ne kadar benimsendiğini göstermektedir. Aynı şekilde Tanzimat'ın ilanından sonra gerçekleştirilen meclisleşme sürecinde de Manisa ve kazalarının uyum sıkıntısı çekmediği göz önüne alınarak; Saruhan Sancağı'nda halkın demokrasiye yatkın olduğu söylenebilir.

Alınan her türlü kararın ve yapılan görüşmelerin kaydedildiği Belediye Meclis Karar Defterleri; geçmişte yapılan her türlü imar tadilatı ve düzenlemesi hakkında bilgi sunması açısından önem taşımaktadır. Beller (1998)'in bu doğrultuda Belediye Meclis Karar Defterleri inceleyerek hazırladığı "Turgutlu (Manisa) İmar Planı İncelemesi" adlı tezden faydalanarak Turgutlu'nun İmar Planı hakkında değerlendirmeler yapmak olanaklıdır.

Turgutlu Belediye Teşkilatı, ilk imar planını 1950 yılında yaptırmıştır. 1985, 1988, 1989, 1997'de revize edilen imar planları içinde (Günümüzde de Ekim 1997

onaylı Revizyon İmar Planı geçerliliğini korumaktadır) meclis tarafından kabul edilen, 47'si imar planı tadilatı, altısı mevzii imar planı, biri ilave imar planı olmak üzere toplam 54 adet dosya bulunmuştur. *"1990–1998 yılları arasındaki meclis tutanaklarına göre meclis gündeminde görüşülen 151 imar konusunun, 123'ü kabul edilirken, sadece 28'i reddedilmiştir. Belediye Meclisince kabul edilen imar konularının %29'u sanayi alanlarıyla, %26'sı konut alanlarıyla, %17'si teknik alt yapı alanlarıyla, %9,5'u eğitim tesisi alanlarıyla, %6'sı Belediye ve diğer kamu kuruluşlarına ait imarlı parsellerin satışlarıyla, %4'ü resmi tesis alanlarıyla, %3,5'u dini tesis alanlarıyla, %3'ü ticaret alanlarıyla, %1,5'i sağlık tesisi alanlarıyla, %0,5'i sosyal tesis alanlarıyla ilgilidir"* (Beller, 1998, s. 27)

İmar konularında, %96 ile imar planı tadilatları en büyük yere sahiptir. Mevzii imar planı (%3) ve ilave imar planları (%1) çok küçük bir yüzde oluşturmaktadırlar. Beller'in (1998) tespitlerine göre imar plan tadilatlarında ilk sırayı sanayi, daha sonra konut gelişme alanları almaktadır. Sanayi alanlarında plan tadilatı isteminde ise, mülkiyet ilk sırada yer almaktadır. Talep edilen plan tadilatlarının sebepleri sırasıyla; yeşil alan, otopark vb. alt yapı tesislerinin yer değişikliği (ya da kaldırılması), kadastral mülkiyete göre yerleşme isteği, çekme mesafelerinin azaltılması ya da kaldırılması, fonksiyon değişikliği, özellikle İzmir-Ankara asfaltına cepheli sanayi alanlarında "Akaryakıt ve Bakım İstasyonu" olarak kullanım değişikliği, Gıda Sanayi olarak kullanım değişikliği, arazi yapısı ve ulaşım kolaylığı'dır. Mevzii ve ilave imar planlarının bir tanesi hariç tamamı sanayi amaçlıdır. Bu veriler ışığında Turgutlu'nun sekiz yıllık süreçte endüstrileşme yönünde büyük bir ilerleme kaydettiği söylenebilir. Günümüzde fabrikaları teker teker faaliyete geçmeye başlayan Organize Sanayi Bölgesi endüstrileşme yönündeki ilerlemeyi Turgutlu'da katlayarak hızlandırmaktadır. Geçmişte Turgutlu'da çırçır ve un fabrikalarıyla, yağhanelerle başlayan endüstrileşme süreci zaman içerisinde büyük ölçüde toprak sanayisine dönüşmüştür. Son dönemlerde Turgutlu toprak sanayisinde geniş çaplı ekonomik krizde olduğundan; Turgutlu'nun Organize Sanayi Bölgesi'nin faaliyete geçmesiyle eski hızla endüstrileşmeye devam etmesi beklenmektedir.

Gelişme konut alanlarında en çok talep edilen plan tadilatı içerikleri; konut ada formlarının değişikliği, uygulama sonrasında oluşacak parsel büyüklük ve formları, yeşil alan, otopark, yol vb. teknik alt yapı alanlarının yer değişikliği, küçültülmesi, daraltılması, kaldırılması, kullanım (özellikle zeminde ticaret isteği), yapı nizamı değişikliğidir. Meskûn konut alanlarında ise kat artışı en büyük talep iken, fonksiyon değişikliği ve yapı nizamı değişikliği de meclis gündeminde yer almaktadır. Günümüzde Belediye Meclisi talep üzerine; ticari bölgelerde zemin katlara batar kat kullanımı için 1.50 metre yükseklik artışına izin vermiştir. Ayrıca bina yüksekliğine ek olarak en üst katla bağlantılı olmak şartıyla en üst kat alanının % 40'ı oranında çatı arası kullanımına olanak sağlamıştır. Bu bilgilere dayanarak günümüzde en büyük talebin binalarda gabari artışı olduğu öne sürülebilir. Geçmişte de kat artışı tarihi kent dokusunun en büyük düşmanı olmuştur. Ekonomik kaygılarla mal sahipleri tarihi evlerini, dükkânlarını yıkmışlardır. Belgeleme çalışmaları sırasında iki yıllık süreçte bile pek çok ev ve dükkânın yok edildiği tespit edilmiştir.

Beller'in tespitlerine göre; resmi tesis alanlarıyla ilgili en çok talep edilen büyültme olup, bu tesislerin belediye veya diğer kamu kuruluşlarına ait alanlarda planlamasının ve bunların satışının önemle üzerinde durulmuştur. Turgutlu'da halen pek çok nitelikli kamu binası tescilsiz olduğundan her türlü yıkım ve yanlış onarımlara maruz kalmaktadır. Eski Belediye Binası için şehir meclisinde ekonomik kaygılarla önce dershaneye, sonra da Tansaş'a kiralanma kararı alınmıştır. Binanın kimliğiyle örtüşmeyen işlevlendirmeler ve bu doğrultuda yapılan tadilatlar binayı kimliksizleştirmektedir.

Bilge Beller (1998) Turgutlu İmar Planı hakkında bütüncül bir anlayışla yapılmış olan Revizyon imar planının yapılan tadilatlarla niteliğini kaybetmesi konusundaki endişelerini dile getirmiş, imar planının parçalar halinde bütünü oluşturması gerekliliğini savunmuştur. Ayrıca yerel yönetimlere yapılan düzenlemelerle getirilecek olan sonsuz yetkinin acilen bir kontrol mekanizmasının oluşturulmasının önemine değinen Beller, gerekli teknik eleman ve donanımı olmayan, bir denetleyeni bulunmayan Belediyeler için gerekli önlemlerin alınmasını önermiştir (Beller, 1998, s. 32). Bu bağlamda Turgutlu Belediyesi incelendiğinde; 2004 yılı içerisinde açtığı

Şehir Plancısı kadrosuyla bu alandaki teknik eleman eksikliğini bir nebze de olsa giderdiği; ancak bünyesinde halen bir mimarın bulunmadığı göze çarpmaktadır.

1950 yılında dönemin Belediye Başkanı Cevdet Öktem tarafından Yüksek Mimar Asım Kömürcüoğlu'na çizdirilen imar planı ile günümüzde yürürlükte olan Ekim 1997 onaylı Revizyon İmar Planı karşılaştırıldığında Turgutlu imar planının süreç içerisinde çok büyük ölçüde özgünlüğünü ve bütüncüllüğünü kaybettiği çok açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Şehrin ana aksı olan Atatürk Bulvarı'nın birbirine bağladığı Cumhuriyet Meydanı ve Hükümet Meydanı adı altında iki merkez noktanın bulunduğu bir kurguda tasarlanan imar planı mevcut tarihi dokuya duyarlı bir yaklaşım göstermiştir.

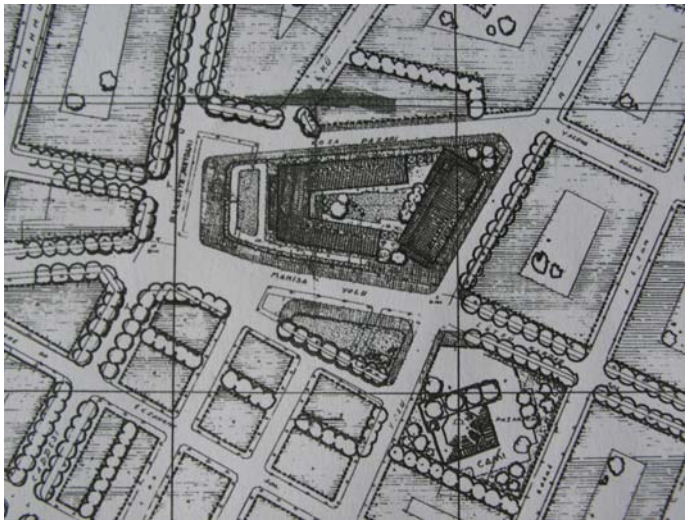

Şekil 3.2 1950 İmar Planında Cumhuriyet Meydanı

Eski fotoğraflarda Cumhuriyet Meydanı olarak adlandırılan, 1950 planına göre Belediye Dairesi, Belediye Oteli, Belediye Tiyatro ve Sineması ile bir anıtın düşünüldüğü Belediye Meydanı; Turgutlu tarihinde büyük öneme sahip Koza pazarı mevkiinde konumlandırılmıştır.

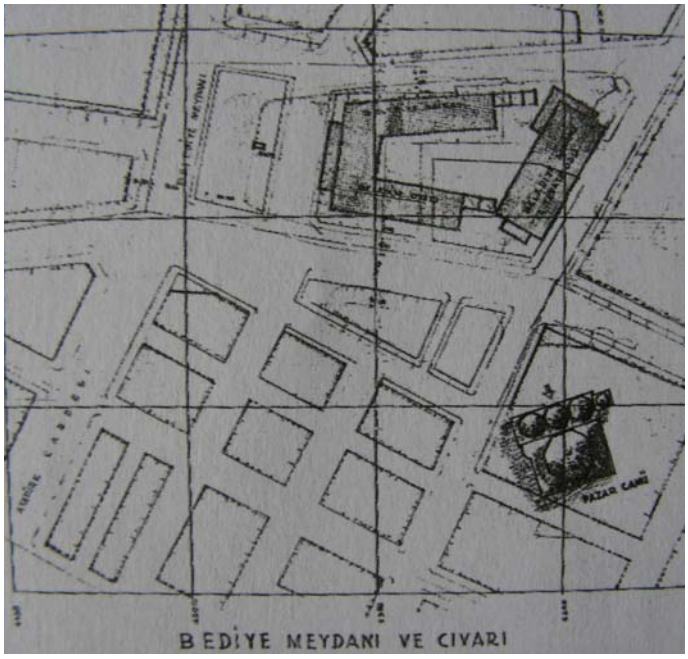

Şekil 3.3 1950 İmar Planında Belediye Meydanı

İç avlulu düzende tasarlanan Belediye Dairesi, Belediye Oteli, Tiyatro ve Sineması'ndan oluşan kompleksle; Turgutlu'nun uzun yıllardan beri odak noktası olma özelliğini korumuş Koza Pazarı'nın, bu özelliğini geleceğe de aynı canlılıkta taşıması planlanmıştır. Ayrıca yaklaşık 55 yıl önce tasarlanmış olmasına karşın, günümüzde Turgutlu'nun tiyatro ve sinema binasına, nezih bir otele sahip olmaması büyük bir üzüntü kaynağıdır. Diğer önemli bir nokta ise, 1950 yılı planına göre birçok özelliği bünyesinde barındıracak olan belediye kompleksinin; günümüzde inşa edilmiş olanın aksine yatayda gelişen bir kurguda olmasıdır. Günümüzdeki belediye binası Turgutlu'nun genel yapısına uymayan bir şekilde düşeyde planlanmıştır. Belediye binasının sahip olduğu yüksekliğin gerektirdiği genişliğe sahip olmayan yan yollar mevcut trafiği taşımakta zorlanmaktadır. Binanın bodrum katında otopark düşünülmüş olmasına rağmen, merkezdeki konum nedeniyle park yeri sorunu ortaya çıkmıştır.

Evliya Çelebi'nin ziyaret ettiği camii olarak bilinen Pazar Camii'nin girişi de Koza Pazarı mevkiinde Belediye'nin konumlandırıldığı meydana bakmaktadır. Turgutlu'nun en ihtişamlı sivil mimari yapısı olarak bahsedilen Enver Üzümcü Evi Koza Pazarı mevkiinin hemen kuzeyinde, Sevinç Meydanı'nda yer almaktadır.

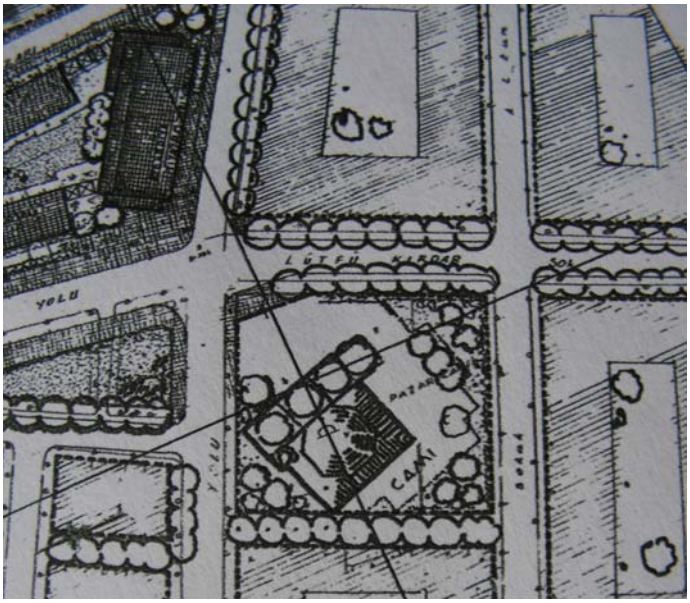

Şekil 3.4 1950 İmar Planında Pazar Camii

Şekil 3.5 Bayram kutlamasında Kozapazarı Meydanı, Pazar Camii

Şekil 3.6 19. Yüzyılın başında Kozapazarı Meydanı, Pazar Camii

Şekil 3.7 Günümüzde Kozapazarı Meydanı ve Pazar Camii

Şekil 3.8 Günümüzde Kozapazarı Meydanı ve Pazar Camii

Sevinç Parkı'nın bulunduğu yerde geçmişte bir dönem ahşaptan, kubbeli düzende Paşa Camii Kütüphanesi'nin bulunduğu, Kurtuluş Savaşı sırasında Yunan Yangınında tamamen yandığı bilinmektedir. Daha sonraki dönemlerde mezarlık olduğu yaşlılar tarafından söylenmektedir. Sevinç Meydanı tasarlandığı şekilde günümüze ulaşmış olmasına rağmen; Koza Pazarı tarihi önemini kaybetmiş olduğundan hak ettiği durumda değildir. 1950 planında dikkat çeken diğer bir nokta

Belediye Meydanı'na ve Atatürk Caddesi'ne cephesi bulunan bir ada büyüklüğünde işaretlenmiş olan Un Fabrikası'dır. Sözlü kaynaklara göre işaretli alanda Yako Bencuya'ya ait Un ve Çırçır Fabrikası bulunmaktadır. Günümüzde böyle bir fabrika mevcut olmayıp; söz konusu ada konut alanı olarak düzenlenmiştir.

Ayrıca Turgutlu'nun tarihi çekirdeğini oluşturan bölgede Şehir Kulübü ve Gazinosu, Ziraat Bankası ve Kooperatifi ile Kaymakamlık Muvakkat Evi planlanmıştır. Günümüzde Şehir Kulübü ve Gazinosu'nun, Kaymakam Muvakkat Evi'nin planlandığı yerler konut alanı olarak yapılandırılmıştır. Sadece Ziraat Bankası ve Kooperatifi tasarlandığı yerde inşa edilmiştir.

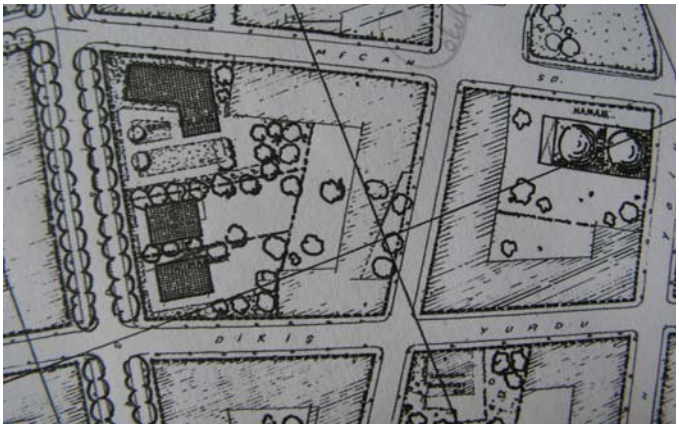

Şekil 3.9 1950 İmar Planına Göre Şehir Kulübü- Gazinosu, Kaymakam Muvakkat Evi

Şekil 3.10 1928 Yılında 1950 Planına Göre Şehir Kulübü ve Ziraat Bankası'na bakış

1940'lı yıllarda Sevinç Meydanı'nın karşısında şu anda konut yapılanması bulunan alandaki evin, Koca Hamam'ın karşısındaki Dereli'nin Evi'nin ve Niyazi Üzmez Lisesi'nin bulunduğu yerdeki evin Ortaokul olarak kullanıldığını o tarihlerde Ortaokulda okumakta olan Fikri Duru söylemektedir. Niyazi Üzmez Lisesi'nin bahçesinde bulunan Ortaokul bir süre Yedi Eylül İdman Yurdu'na dönüştürülmüştür. 1980'li yıllarda bina yıkılarak, yerine bugünkü Niyazi Üzmez Lisesi binası inşa edilmiştir. 1950 Planı'nda hazırlanan Koza Pazarı dolayında tüm bu yapılaşma tasarıları; tarihi çekirdeğin, şehrin kalbi olarak kendini korumasını sağlamak içindir.

Şekil 3.11 Bir süre Ortaokul olan Dereli'nin Evi

1950 yılında hazırlanan imar planına göre, Cumhuriyet Meydanı olarak adlandırılan meydan günümüzdeki halk arasında Ortapark olarak bilinen Atatürk Parkı'dır.

Şekil 3.12 1950 İmar Planı'na göre Cumhuriyet Parkı

Meydanın kuzeyinde şimdiki Belediye binasının bulunduğu alanda Hal Binası, Şehir Garajı ve Park Kahvesi; doğusunda ise yine aynı parselde Halk Evi ve Okul Binası gösterilmiştir. 1950 yılında Halk Evi olarak gösterilen yapı daha sonraki yıllarda Belediye Binası olarak kullanılmıştır. 1990'lı yıllara kadar Hilal Okulu olarak eğitim veren okul yapısı da bir müddet Belediye Su İşleri Müdürlüğü olarak hizmet vermiştir. 2004 yılında Turgutlu Belediyesi'nin yeni binasına taşınmasıyla binada geniş çapta bir tadilat ve çevre düzenlemesine gidilmiştir. Çevre düzenlemesi kapsamında, yaşlılar tarafından Kilise'nin Papaz'ının Evi olduğu iddia edilen Hilal Okulu da yıkılmıştır. Eski Belediye Binası'nda gerçekleştirilen tadilatlarla ilgili detaylı bilgi "Turgutlu'da Son Yıllarda Gerçekleştirilen Koruma Uygulamaları" başlığı altında sunulacaktır.

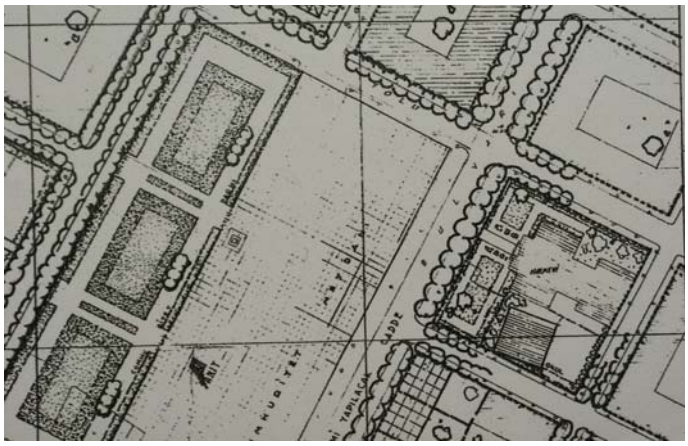

Şekil 3.13 1950 İmar Planı'na göre Halk Evi

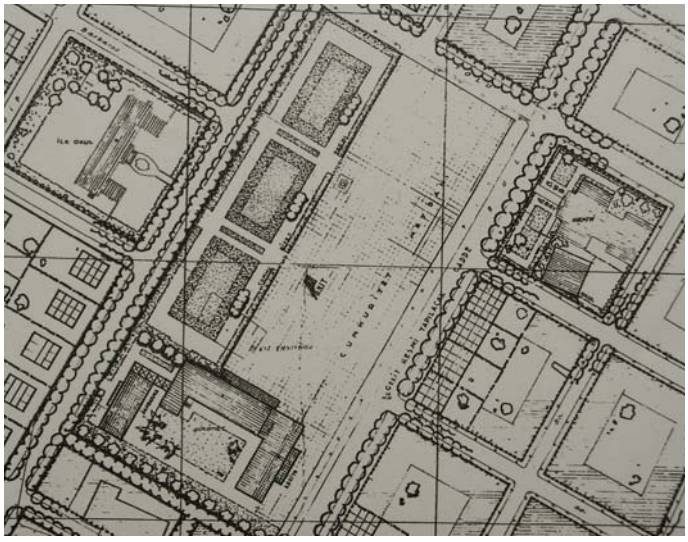

Şekil 3.14 1950 İmar Planı'na göre Hükümet Meydanı

Şekil 3.15 Günümüzde Hükümet Meydanı ve Kültür ve Sanat Evi Olarak düzenlenen Halk Evi

1950 yılında, tasarlanan meydanın batısında Cumhuriyet İlk Mektebi bulunmaktadır. Günümüzde Cumhuriyet İlköğretim Okulu, eski okul binasının arka bahçesine yapılan ek binada eğitim vermektedir. 1980'li yıllara kadar Cumhuriyet İlkokulu olarak eğitim veren bina, sonrasında Turgutlu Öğretmenevi olarak işlevlendirilmiştir.

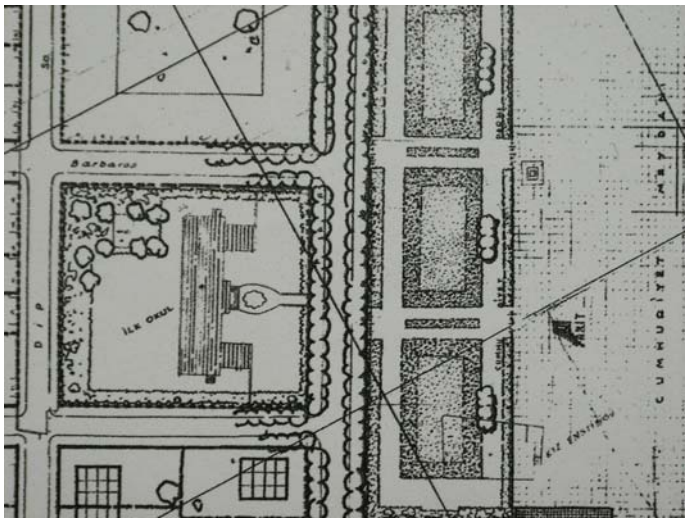

Şekil 3.16 1950 İmar Planı'na göre Cumhuriyet İlkokulu

Meydanın güneyinde Jandarma ve Adliye binalarını da bünyesinde barındıran Hükümet Binası bulunmaktadır. Jandarma olarak tasarlanan binanın yerinde günümüzde Turgutlu Halk ve Çocuk Kütüphanesi bulunmaktadır. Adliye ve

Hükümet Binası tasarlandığı şekilde konumlandırılmıştır. Hükümet Binası'nın bulunduğu yerdeki kilise'nin taşlarıyla inşa edildiği bilinmektedir (Turgutlu Çevre İncelemesi, 1965, s.52).

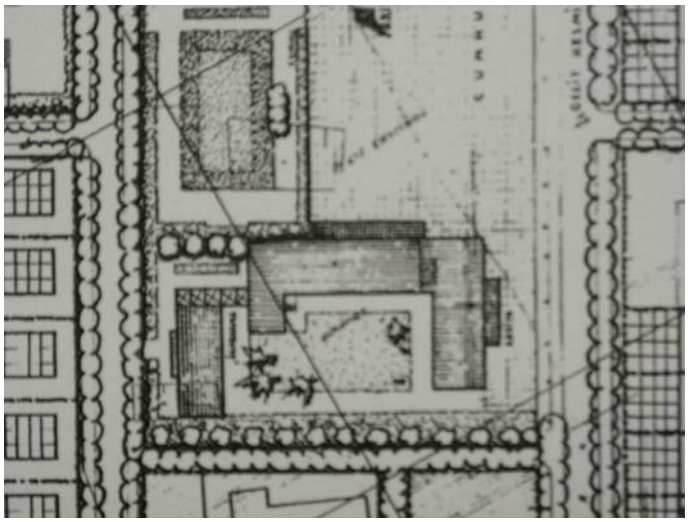

Şekil 3.17 1950 İmar Planı'na göre Hükümet ve Adliye binaları

Şekil 3.18 Günümüzde Hükümet Konağı

1950 planının tarihi dokuya sahip çıkmasının yanı sıra Asım Kömürcüoğlu'nun Cumhuriyet Meydanı düzenlemesinde mevcut Kız Enstitüsü'nü yok sayarak planlama yaptığı görülmektedir. Günümüzde imar planının uygulanmaması sayesinde varlığını sürdüren bina, Halk Eğitim Merkezi olarak Turgutlu'ya hizmet

vermektedir. Yaşlılar tarafından 1930'lu yıllarda binanın İlkokul olarak hizmet verdiği söylenmektedir.

Şekil 3.19 1950 İmar Planı'na göre yıkımı planlanan günümüzde Halk Eğitim Merkezi olarak kullanılan kilise binası

3.1.2 Turgutlu'nun İmar Faaliyetlerine Yönelik Öneriler

Turgutlu'nun kuzey, güney, güneydoğu ve doğu kısımları konut, kuzeydoğusu ve batısı sanayi alanıdır. Şehrin kuzeybatısını, yani demiryolunun alt taraflarını verimli tarım alanları sınırlar. Bu alanlar şehrin gelişmesine uygun değildir. Turgutlu'nun gelişip büyümesi için en uygun alanlar doğu ve güney yöndedir.

İstasyonaltı Mahallesi, Atatürk Mahallesi, Albayrak Mahallesi konut yerleşim alanı olarak imar planına göre kurulmuş iseler de, bunlar hatalı oluşumlardır. Şehrin doğuya ve güneye yönlendirilmesi bilinçli olarak gerçekleştirilmiş ve gayretler bu yönde olmuştur. Organize Sanayi Sitesi ve Küçük Sanayi Sitesi şehrin güneyine konumlandırılarak şehir bu tarafa çekilmeye çalışılmıştır.

Yeni hizmet alanları, konut alanları ve belki yeni merkezler imar planında yeniden şekillenmelidir. Aksi halde tek merkezin etkisi ile şehir ister istemez tarım alanlarının bulunduğu kuzeye doğru gelişme gösterecektir.

Şekil 3.20 Turgutlu'yu bölen E–96 Karayolu

Şehrin doğusu her yönüyle yeniden ele alınıp ileriye dönük planlanmalıdır. Özellikle batıda Organize Sanayi Bölgesi ile kuzeyde demiryoluna kadar olan alanların her türlü imkânının ne olduğu ve şehir gereksinimine nasıl ve ne kadar süre yetebileceği kesinlikle bilinmelidir.

Günümüzde Belediye'ye ait alanda inşa edilen "Turgutlu Meslek Yüksek Okulu" Turgutlu'nun önemli kazanımlarındandır. Şehrin atıl durumdaki kuzey tarafında konumlandırılan bina, büyük ölçüde önemini yitirmiş olan demiryolunun eski canlılığını kazanmasında etkili rol oynayacaktır. Ayrıca zaman içinde şehrin güneye doğru büyümesiyle merkez olma özelliğini yavaş yavaş kaybeden Turgutlu'nun tarihi çekirdeğine, yapılan üniversite binasıyla geçmişteki canlılığı kazandırılmaya çalışılmıştır. Ancak "Turgutlu Belediye Binası" gibi tekil çalışmaların ve uygulamaların, kent siluetinde ileride giderilmesi güç ve hatta imkânsız sorunlar yaratabileceği göz ardı edilmemeli; bu yönde yapılacak faaliyetler, Turgutlu Belediyesi'nin temel görevi olmalıdır.

Şekil 3.21 Turgutlu Belediye Binası'nın kent siluetindeki görünümü

İzmir-Ankara asfaltının Avşar yönüne doğru güney kısmı konut bölgesi, kuzeyi ise, konut dışı kentsel çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Küçük Sanayi Sitesi, konut alanı niteliğindeki Ergenekon Mahallesi ile Selvilitepe Mahallesi arasında konumlandırılmıştır.

Şekil 3.22 Küçük Sanayi Sitesi ve Selvilitepe

Alanda yerleşimin tek gelişme olasılığı güney yönde olabilecekken, buranın da eğimli arazi niteliği yansıtması büyümenin durmasına neden olmuştur.

Şekil 3.23 Küçük Sanayi Sitesi ve Ergenekon

Sanayi alanlarının genişleme yönüne çok titizlikle karar verilmelidir. Mevcut GSM (Gayrı Sıhhi Müessese Alanı) bölgesinin kuzeybatıya doğru demiryoluna kadar büyütülmesi Turgutlu'nun geleceği bakımından sakıncalı olacaktır. Kuzeybatı yönündeki büyüme verimli tarım arazilerinin yok olmasına yol açabilir. Bu sanayi kolu İzmir-Ankara asfaltının güneyinde (6. Mıntıka Bölgesi ve Çepnidere civarında) verimsiz tarım arazilerinde konumlanabilir. Şehrin batısındaki endüstri yapılarından Manisa kavşağında yer alan tuğla fabrikası Şeytan Tepe Mevkii'ndeki tümülüsün hemen yanında konumlanmıştır. Her gün alınan toprakla ve açılan yolla tümülüsün tepe noktasına biraz daha yaklaşılmaktadır.

İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu 45.12/29 sayılı dosyasında Kara Mersin Mevkii, Çepnidere Köyü yakınında bulunan Organize Sanayi Bölgesi'ne ilişkin yer seçim kararları yer almaktadır. Yaklaşık 800 hektar büyüklüğündeki arazi, kuru tarım yapılan ölçüde şahıslara ait olup; 10 dönüm kadarı hazineye ve köy tüzel kişiliğine aittir. Turgutlu merkeze 2,5–3 km. uzaklıkta bulunan arazinin bir kısmı Turgutlu Belediyesi mücavir alanı içinde, bir kısmı dışında yer almaktadır. Rapor kapsamında; hâkim rüzgâr yönünün güneyli oluşundan dolayı kent merkezini olumsuz yönde etkilemeyeceği öncelikle belirtilmiştir. Ayrıca alanın genişlemeye müsait olduğu, taşkın alanı içinde yer almadığı ve sanayi gelişme yönünde kaldığı vurgulanmıştır. Diğer bir olumlu özellik olarak da su ihtiyacının arazinin doğusundan geçen ve Turgutlu İlçesi'nin su rezervini oluşturan Irlamaz Deresi'nden karşılanabileceğinden bahsedilmiştir. Koruma Kurulu da hazırlanan

rapor doğrultusunda Organize Sanayi Bölgesi'nin mevcut yerinde konumlanmasında herhangi bir sakınca görülmediği kararına varmıştır.

Şekil 3.24 Turgutlu Organize Sanayi Bölgesi konumu

Ancak ne kadar da olsa Organize Sanayi Bölgesi'nin Turgutlu'ya etkisi büyük olacağından yoğunluğu düşük tutulmalı, ayrıca yeşil sahalar oluşturulmalıdır. Özellikle Turgutlu'da etkili rüzgârın yazın poyraz, kışın lodos olduğu göz önüne alınarak; hava kirliliğine yol açabilecek hiçbir tesisin yapımına kesinlikle izin verilmemelidir. Ayrıca Turgutlu'nun içme suyunun bir kısmının Irlamaz Çayı'ndan sağlandığı göz önüne alınarak su kirlenmesi konusunda çok dikkatli olunmalıdır.

3.2 Yerleşimin Doğal ve Kültürel Mirasını Oluşturan Değerler

Turgutlu yerleşiminin Saruhanoğulları döneminde kurulduğu (Emecen, 1989) saptaması göz önüne alarak; doğal ve kültürel mirası oluşturan değerlerinin incelenmesinde öncelikle Turgutlu ve yöresindeki Saruhanoğulları devri eserlerinin irdelenmesi gereklidir.

Saruhanoğulları Manisa ve kazalarında pekçok eser inşa ettirmişlerdir. Saruhan Sancağı'nın bir kazası olan Turgutlu'da da eserler yaptırmış olmalarına karşın, günümüze ulaşan herhangi bir Saruhanoğulları devri eseri mevcut değildir.

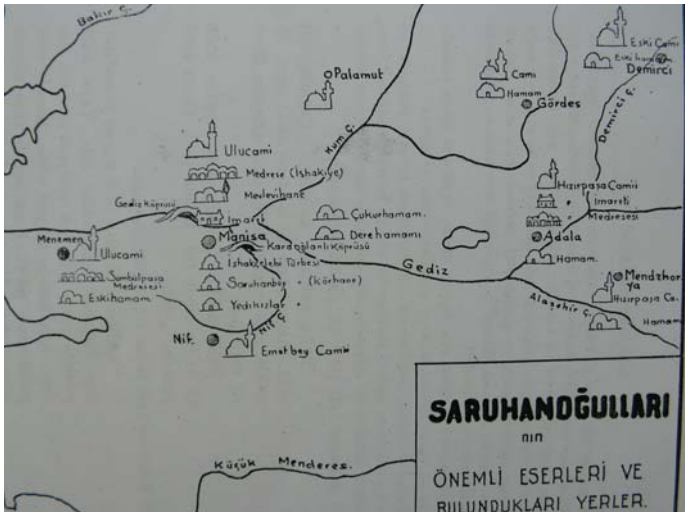

Şekil 3.25 Saruhanoğulları devri eserleri (Uluçay, 1946)

Saruhanoğulları Beyliği'nin temelleri 14. yüzyıl başlarında 1313 yılında Saruhan Bey'in karadaki ve denizdeki çabalarıyla atılmıştır. Beyliği iktisadi ve askeri açıdan geliştirip, sınırlarını doğuda Alaşehir'in batısından İzmir Körfezi'ne, kuzeyde Bergama'dan, güneyde Nif, Turgudlu ve Kemaliye'nin güneyine kadar genişletmiştir. Saruhanoğulları Beyliği kuzeyinden itibaren bakıldığında, Karasi, Germiyan ve Aydın Beylikleri ile komşudur (Korkmaz, 2001, s. 55–56).

Şekil 3.26 1882 yılında Saruhan Sancağı (Köklü, 1992)

Korkmaz (2001), 1531 tarihli başbakanlık arşivinde bulunan 398 numara ile kayıtlı tapu defterine dayanarak, Saruhanoğulları vakıflarının yer aldığı şehirleri; Manisa, Menemen, Güzelhisar, Nif, Marmara, Adala, Demirci, Gördes, Kayacık,

Gördük, Akhisar ve Ilıca olarak belirlemiştir. Saruhanoğulları'na ait vakıfların kaydedildiği ikinci kaynak 1575-1576'da teslim olunmuş, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-i Kadime Arşivinde 544 numara ile kayıtlı olan "Evkaf ve Emlak Defteri"dir. Söz konusu defterde birinci defterden farklı olarak Saruhanoğulları'na ait vakıfların yer aldığı şehirler başlığı altında Manisa, Menemen (Tarhanyat), Gördük, Akhisar, Marmara, Kayacık, Gördes, Demirci, Adala, Ilıca ve Nif sayılmaktadır (Korkmaz, 2001, s. 55–56). Turgutlu'nun köy statüsünde bulunduğu 1531 tarihli tapu defterinde ve kaza konumuna yükseldiği 1575 tarihli Evkaf ve Emlak Defterleri'nde de vakıfların yer aldığı şehirler arasında adı yoktur. Kaza statüsünde iken, Turgutlu'nun bir nahiyesi olan Ilıca her iki defterde de kayıtlıdır.

Vakıf kurucuları açısından Saruhanoğulları vakıflarının büyük çoğunluğunu Saruhan Beyleri ve beylik ailesine mensup olanlar oluştururken, ikinci sırayı Saruhan Beyleri'nin mülkleştirme yetkileri çerçevesinde hizmetleri karşılığı, bazı köy ve arazilerin mülkiyet hakkını kendilerine bağışladığı şeyhler almaktadır. Korkmaz (2001), Beylik içinde büyük bir manevi nüfuza sahip olan Şeyh Revak Sultan ile Saruhan Beyliği ricalinden (rütbeli, mevkii sahibi kişiler) olduğu düşünülen Hoşkadem Paşa'nın Saruhan Beyi İshak Çelebi'nin bağışladığı arazilerini vakfettikleri örneğini vermiştir.

Sözkonusu çalışmada eserler ve bunlara ayrılan gelir kaynakları açısından Saruhanoğulları vakıfları, doğrudan yararlanılan dini, sosyal ve kültürel kurumlar ile bu müesseselerin sürekli faaliyet göstermeleri ve oralarda çalışanların ücretlerinin ödenmesi için tahsis edilen gelir kaynakları olarak ikiye ayrılmıştır. Kendilerinden faydalanılan müesseseler zaviyeler, mescidler, camii ve külliyeler, türbeler ve köprüler olarak gruplandırılmıştır (Korkmaz, 2001, s. 55–56).

İbrahim Gökçen de bu konuya "16. ve 17. Asır Sicillerine göre Saruhan'da Yörük ve Türkmenler" isimli kitabında değinmiştir. Gerek Saruhan Bey'in, gerekse oğullarının zaviye ve tekkeler yaptırarak şehirlerde ve köylerde İslamiyet'i takviye ettiklerini, tasavvufa önem verdiklerini, bu hayır müesseselerinin yaşamaları için emlak ve arazi vakfettiklerini belirtmiştir (Gökçen, 1950, s. 12)

Çağatay Uluçay ise, “Saruhanoğulları ve Eserlerine Dair Vesikalar” kitabının ikinci cildinde Saruhanoğulları’nın Manisa’ya ilim ve kültürleriyle beraber girdiklerini; evliyalarına, ulemalarına, arazi bağışlayarak yeni yurtların kurulmasına kasaba ve şehirlerin genişlemesine çalıştıklarını aktarır. Uluçay vesikalara dayanarak Saruhan Bey’den Hızır Bey’e kadar tüm aile üyelerinin çabalarıyla, yeni yurtlar ve ocaklar kurulduğuna, işlenmeyen toprakların çeteleye çevirilerek Saruhan’ın renklendirilip, şenlendirildiğine dikkat çekmiştir (Uluçay, 1946, s.22). Bu veriler ışığında Saruhanoğulları Beyliği’nin kurulmasında, dini, sosyal ve kültürel yapısının oluşmasında vakıf eserlerinin çok büyük payı olduğu söylenebilir. Turgutlu’da Saruhanoğulları Beyliği eseri bulunduğunu kanıtlayan bir belge ya da yapı yoktur. Fakat Saruhan Bölgesi’ndeki belli başlı şehirlerden biri olarak gösterilen Turgutlu’nun herhangi bir vakıf eserine sahip olmaması mümkün değildir. Gerek Celali İsyanlarıyla, gerekse eşkıya saldırılarıyla veya yaşlıların sözünü ettiği 18. yüzyıldaki koca yangınla Turgutlu ne yazık ki pek çok mimari mirasını yitirmiştir.

Saruhanoğulları devrinde, yapılan eserlerin tarihlerini tespit etmenin güçlüklerinden sözeden Uluçay, bu devirde yapılan mescid, çeşme ve türbelerin hiçbirisinde kitabenin bulunmadığını, vakfiyelerinin elde edilemediğini vurgulamıştır (Uluçay, 1946, s. 22).

Evkaf Defterleri’ne dayanarak 16. yüzyılda Saruhanoğulları vakıflarının karakteristik özellikleri hakkında bilgiler veren Korkmaz (2001); Anadolu Selçukluları zamanından beri yeni fethedilen bir şehre Türk-İslam kimliği kazandırılması için başta camii olmak üzere diğer dini yapıların inşa ettirilmesinin ilk planda ele alındığını belirtmiştir. Bunun gerçekleştirilmesi için Sultanlar, ilk olarak ele geçirilen mallardan bir kısmını bu hususa tahsis etmişlerdir. Ayrıca Korkmaz’a (2001) göre, bir sonraki safhada şehirlere yerleşen Türk Beyleri ve ırkta sahibi askerler de aynı amacı gerçekleştirme faaliyetlerine katılarak; imkânlarını camii, medrese, hankah gibi dini-sosyal ve kültürel eserler yapılmasına yönlendirmişler ve bunları besleyen vakıflar kurmuşlardır. Vakıf eserleri, Saruhan Bey’den itibaren, Manisa ve kasabalarında imar ve iskânı gerçekleştirilen yeni bir semtin veya mahallenin çekirdeğini oluşturmuştur (Korkmaz, 2001, s. 55–56).

Turgutlu'nun geçmişte sahip olduğu mimari eserler kronolojik sıraya göre incelendiğinde; ulaşılan en eski tarih 1531 yılı olmuştur. 1531 tarihli vakıf defterinde, o tarihlerde köy statüsünde bulunan Turgutlu hakkında Papaz-obası adlı bir zaviyenin mevcudiyetinden başka bir bilgiye rastlanmamıştır (Emecen, 1989, s. 212).

1575 tarihli vakıf defterinde ise, o dönemlerde Turgutlu'nun gelişimiyle birlikte; mahallelerde bulunan camii, mescid ve zaviyelere vakıflar yapıldığı ve buradaki hizmetlilerin ücretlerinin buradan karşılandığı tespit edilmiştir. 1575 yılında köy konumundaki Turgutlu'da; bir camii, dört mescid, bir muallim-hane, iki zaviye mevcuttur (Emecen, 1989, s. 212).

Turgutlu; 1575 yılında Cami, Orta, Sinan, Veled-i Menteşe ve Yeni Mescid olmak üzere beş mahalleye sahiptir (Emecen, 1989, s. 211). Vakıf Defterleri'nde mahallelinin yaptığı bağışlar incelenerek camiyi yaptıran Sinan Çavuş'un mahalleye olduğu gibi, camiye de adını verdiği tespit edilmiştir. Yine vakıflardan, Sinan Camii'nin bulunduğu Sinan Mahallesi'nde bir tane de mescidin varlığı saptanmıştır. Ayrıca Orta, Menteşe-Oğlu ve Yeni Mescid mahallelerinde de birer mescid bulunduğu ve bu mescidlere yönelik vakıflar yapıldığı, aynı kayıtlardan ortaya çıkarılmıştır. 28 Ocak 1552 tarihli 600 akçalık vakıf gelirinden, 1552 yılında Turgutlu'da Menteş Baba Zaviyesi'nin mevcudiyeti anlaşılmaktadır. Kayıtlardan 100 akçaya kiraya verilen hamamın; II. Selim'in kapu ağalarından Hüseyin Ağa tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca 9 Eylül 1588 tarihinde Manisa Kadısı'na gönderilen hükme göre; Hüseyin Ali Çavuş yeni bir hamam yaptırmak istemişse de, Hüseyin Ağa vakfı mütevellisi Mehmed Ağa; yaptırılacak hamamın, mevcudun gelirine ortak olacağı ve bir rekabet ortamı yaratacağı endişesi ile devlet merkezine başvurmuştur (Emecen, 1989, s. 212).

17. yüzyılın sonlarındaki Turgutlu hakkında Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde verdiği bilgiler oldukça önemlidir. Evliya Çelebi Turgutlu'da içinde namaz kılınan yirmi bir mihrab (mescid) ve beş de Cuma kılınan camii bulunduğunu kaydetmektedir.

1699 yılında Turgutlu'da Yenice isimli yeni bir mahallenin varolduğu ve bu mahallede Hacı Üveys isimli kişinin bir camii yaptırdığı, bu tarihte camiye imam ve hatip tayin edildiğini bildiren belgeden anlaşılmaktadır (Gökçen, 1950, s. 129).

İlker Külbilge'nin çevirisini yaptığı Yuzo Nagata'nın, "Türkiye'de Tanzimat Öncesi Dönemde Ayanların Bölgesel Gelişimdeki Rolü: Karaosmanoğlu Ailesi Hakkında Bir Çalışma" isimli makalesinden faydalanarak 18. yüzyılın sonlarında Turgutlu'nun mevcut durumuyla ilgili fikir edinmek mümkündür. Makalede Karaosmanoğlu ailesinin Turgutlu'ya kazandırdığı eserlerden ve bu eserlerin Turgutlu'nun gelişimindeki etkisinden bahsedilmektedir. Yuzo Nagata'ya göre, Manisa eski zamanlardan beri Ege Denizi ile doğu ülkeleri (Anadolu, Mezapotamya, İran ve Orta Asya) arasında bir antrepo şehri olarak gelişmiş, Bizans döneminde ise başkent Constantinople'e gönderilecek tarım ürünlerinin toplama merkezi olarak daha da önem kazanmıştır (Külbilge & Nagata 2002, s. 27–42). Özellikle 19. yüzyılın ortalarında Kasaba'dan tren yolunun geçirilmesiyle, şehrin önemi daha da artmıştır. Diğer şehirlerle ve yurt dışıyla ulaşım imkânı yakalayan Turgutlu; gerek sanayi, gerekse ziraat alanlarında büyük gelişmeler kaydetmiştir.

"13. yüzyılda "Saruhan" isimli bir "Bey" in önderlik ettiği Orta Asya'dan göçüp gelen bir grup Türkmen bölgeyi fethetti. Magnesia'nın merkez kasabasının ismi Manisa şeklinde Türkçeye dönüştürüldü ve Saruhan Beyliği'nin başkenti yapıldı. 1410'da Osmanlı İmparatorluğu bölgeyi topraklarına katıp; Saruhan ismiyle Anadolu Eyaletine bağlı bir sancak şeklinde düzenledi ve Osmanlı Hanedanının şehzadeleri; Fatih Sultan Mehmed, Yavuz Sultan Selim, Kanuni Sultan Süleyman gibi ileride ünlü birer sultan olacakların hepsi, sancak beyi olarak bu sancağa atandılar. Böylece Manisa şehri 16. yüzyılda ününün zirvesine ulaştı. Bununla birlikte Saruhan Sancağı 17. yüzyılda çoğu Anadolu Sancağı gibi valilerin zulümleri yanında "Celali İsyanları" dediğimiz bir dizi olayın da sebep olduğu büyük karışıklıklar neticesinde zayıfladı" (Külbilge & Nagata, 2002, s. 28).

"18. yüzyılın ortasından itibaren arka arkaya Saruhan'ın mütesellimliğine atanmış olan Karaosmanoğlu Ailesinin üyeleri nüfuslarının çapını bütün bölgeye

yaymış, bölgeyi eşkıya saldırılarından koruyarak kamu düzenini eski hale getirmişlerdir. Durumdaki bu değişikliğin sonucu olarak Gediz Nehri boyunca uzanan Manisa'nın verimli ovası çiftlik hayvanları, besiciliği yanında pamuk ve hububat üretimini de bütünüyle geliştirip bu ürünleri İzmir, İstanbul ve Avrupa'ya ihraç etmişlerdir. Bu noktada Kasaba (Turgutlu) bölgede endüstri ve ticaretin merkezi olarak kendini göstermiştir" (Külbilge& Nagata, 2002, s. 28).

Yuzo Nagata'ya göre Karaosmanoğlu ailesi Saruhan bölgesini Tanzimat döneminden önceki bir yüzyıl boyunca sosyal ve politik nüfusu altına almış, bu dönem boyunca bu bölgenin şehirleri gelişimini sürdürmüştür. Charles Issawi'den yaptığı alıntıda *"Türkiye, Ortadoğu'nun diğer kısımları gibi 18. yy boyunca ve 19. yüzyılın başlarında Kuzey Amerika ve Avrupa'nın çoğu yerinden muhakkak ki daha fazla şehirleşmiş haldeydi"* demektedir. Saruhan bölgesindeki belli başlı şehirler olarak makalede Manisa, Kasaba, Kırkağaç, Akhisar ve İzmir sayılmıştır. İzmir'in 100.000'den fazla, Manisa'nın ise 20.000'den fazla nüfusu mevcutken, Kasaba'nın yaklaşık 20.000 nüfusa sahip olduğu belirtilmektedir. Bu bilgilere göre; 18. yüzyılda bölgenin endüstri ve ticaret merkezi olarak gösterilen Kasaba'nın sahip olduğu Manisa'ya yakın sayıdaki nüfusuna dayanarak, bölgede ne kadar gelişmiş bir yere sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Yuzo Nagata, bu ilerlemiş şehirleşmenin ana sebeplerinden bazılarını Karaosmanoğlu Ailesi gibi ayanlar eliyle yönetilen vakıf kurumu tarafından dini ve kamu binalarının inşası yanında, kamu düzeninin emniyetli olması ile tarım ve hayvancılık üretiminin gelişmesine dayandırmıştır. Yuzo Nagata, Karaosmanoğlu Ailesi'nin üyelerinin Tanzimat öncesi dönemde tümü 100 hektardan daha büyük hemen hemen 50 çiftlik sahibi olduğunu ve bu çiftliklerin çoğunun Manisa'daki Gediz ve Kum çayı havzaları boyunca yer aldığını belirtmiştir. Yuzo Nagata yaptığı tasvirle; o dönemin Kasaba'sında oldukça çok sayıda bulunan Karaosmanoğlu Ailesi çiftlikleri hakkında fikir vermektedir.

"Bir çiftlik genellikle hububat ve pamuk için anbarlar, hayvanlar için ahırların yanısıra konak sahibinin veya vekilinin kullandığı "ebniye" veya "konak" denen iki

katlı bir evden oluşurdu. Sık sık da kiracılar için sazlarla yapılan ve "saz dam" denilen birkaç barınak bulunurdu. Ayrıca çiftliklerin çoğunun çevresinde bakkal, berber, börekçi, kahvehane gibi dükkânlar ve değirmen veya su değirmeni yer alırdı. Çoğu durumda kışın birkaç yüz koyunu barındırabilecek bir koyun barakası da çiftliklere eklenirdi" (Külbilge& Nagata, 2002, s. 32–33). Bu veriler ışığında çiftliğin etrafındaki kahvehane, berber, börekçi ve değirmen gibi oluşumlarla küçük çaplı bir mahalle niteliğine büründüğü söylenebilir.

"Karaosmanoğlu Ailesi; muhteşem malikâneler (konaklar), çok sayıda evler (menzil), ticari binalar (hanlar), çok çeşitli dükkânların yanı sıra bölgede haberleşme ve ulaşımı geliştirmek için yollar ve köprüler, hem şehirlerde, hem de köylerde dini ve kamusal binalar inşa ettirmişlerdir. Binaların bakımı için ihtiyaç duyulan masrafları karşılayacak; apartmanlar, dükkânlar ve diğer taşınmazlar vakfetmişlerdir. Manisa bölgesinin taşrası tarım ve hayvan besiciliği açısından gelişirken şehirleri kalkınmıştır" (Külbilge& Nagata, 2002, s. 37). 18. yüzyılın ortasından itibaren arka arkaya Saruhan'ın mütesellimliğine atanmış olan Karaosmanoğlu Ailesi Turgutlu'ya o dönemde pek çok ticari, dini, kamusal binaların yanı sıra sivil mimari örnekleri de kazandırmıştır. Ayrıca haberleşme ve ulaşım alanında yaptırdıkları yollar ve köprülerle önemli bayındırlık hizmetleri gerçekleştirmişlerdir.

Yuzo Nagata Karaosmanoğlu Ailesinin sekiz üyesinin mülkiyetindeki 17 vakıf senedine dayanarak, Kasaba'da 1789 yılında Mehmet Ağa'nın bir Yahudihane, 1793 yılında Osman Ağa'nın beş adet Rumhane, iki adet Han, 1818'de Küçük Mehmet Ağa'nın bir adet Rumhane, üç adet Han, 181 "diğerleri" adı altında taşınmazlar vakfettiğini belirtmiştir (Külbilge& Nagata, 2002, s. 40- Çizelge). 18. yüzyılın sonlarında Turgudlu'da Karaosmanoğlu Ailesi üyelerinin 25 yıl zarfında vakfettikleri beş adet han dikkati çekmektedir. Bu doğrultudan hareketle o dönemde Turgutlu'nun önemli yol güzergâhlarının kavşak noktası olması nedeniyle büyük ölçüde göçe maruz kaldığı, aynı zamanda yolcuların dinlenme amaçlı uğradığı bir konaklama merkezi özelliğine sahip olduğu söylenebilir. Yine aynı 25 yıllık süreçte vakfedilen

altı rumhane rum nüfusun Turgutlu'da sürekli bir artış içinde olduğunun göstergesidir.

Karaosmanoğlu Ailesi Turgutlu'ya dört Han, dört Rumhane, bir Yahudihane, iki Konak (Menzil), sekiz Berber, dört Bakkal, beş Fırın, 11 Börekçi, 11 Kahvehane, yedi Şerbetçi, bir Tütüncü, bir diğerleri adı altında taşınmaz, iki Nalbant, üç Yağhane, üç Ayakkabıcı, altı Değirmen, beş diğerleri adı altında taşınmaz, iki Abacı, bir bezzaz, 28 iş kolu bilinmeyenler, dokuz bahçe olmak üzere 121 tane taşınmaz vakfetmiştir (Külbilge & Nagata, 2002, s. 41). Karaosmanoğlu Ailesi'nin vakfettikleri taşınmazlar toplamda incelendiğinde, bunların sadece bu tarz yapılarla sınırlı kalmadığı görülmektedir. 18. yüzyılın ikinci yarısında Karaosmanoğlu Ailesi, sivil mimari yapılarından birçok iş kolundaki ticari yapılara; endüstri yapısından su yapısına kadar çeşitli taşınmazlar vakfetmiştir. Tüm bu vakıf yapıları yerleşimin o dönemde bir endüstri ve ticaret merkezi haline gelmesinde büyük rol oynamış; Turgutlu'nun tarihi kimliğinin oluşmasına yardımcı olmuştur. Yuzo Nagata'nın "Manisa ve Gediz Nehri havzası" isimli haritasında Turgutlu'yu büyük kent olarak göstermesi de (Külbilge& Nagata, 2002, s. 42) o dönem Turgutlu'sunun gelişmişliğini gözler önüne sermektedir.

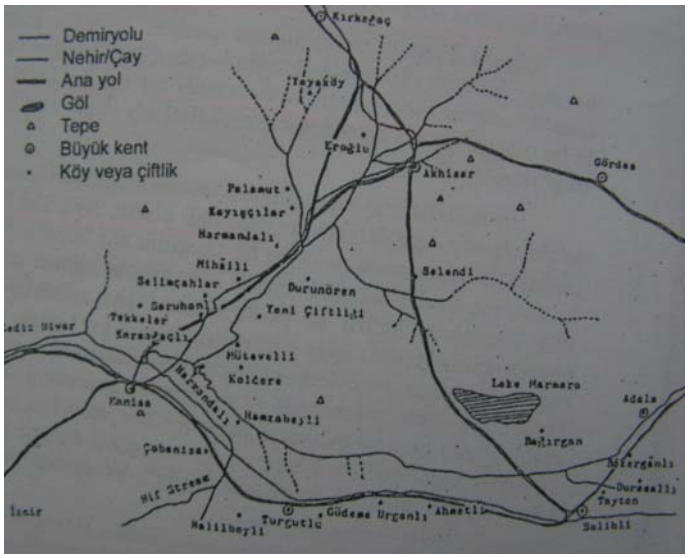

Şekil 3.27 Yuzo Nagata'nın Turgutlu'yu büyük şehir olarak gösterdiği harita (Nagata, 1995)

"Şehirlerde vakfedilen taşınmaz mülkler, evler, apartmanlar (menzil, frenkhane, rumhane, yahudihane) ve şehir sakinlerinin günlük yaşamları için hizmet veren bakkallar, kahvehaneler, berberler, fırınlar, şerbethaneler, börekçiler, bapuççular vb. gibi dükkânlardan oluşmuştur. Bu durum aile tarafından desteklenen şehirleşmenin ne geleneksel, ne de modern endüstrinin gelişimini sağlamayı hedeflemediğini, aksine bölgeye yeni gelen göçmenlerin veya ailenin çiftlik ya da koyun ağıllarında çalışan işçilerin ihtiyaçlarına cevap vermek için geliştirmeye çalışıldığını göstermektedir" (Külbilge& Nagata, 2002, s. 36).

Yuzo Nagata her ne kadar Karaosmanoğlu Ailesi'nin taşınmazları vakfederken şehrin geleneksel ya da modern endüstrileşmesini gözetmediklerini; şehrin gelişimini sadece kendi çalışanlarını barındırma amaçlı desteklediklerini öne sürmüşse de, 18. yüzyılın son yarısında Karaosmanoğlu Ailesi'nin tarihsel gelişiminde günümüze ulaşmayı başarmış herhangi bir eseri bulunmasa da, Turgutlu'nun gelişiminde yadsınamayacak ölçüde büyük payı vardır.

1789 yılından sonra 1792 yılındaki Turgudlu hakkında bilgilere, İbrahim Gökçen'in "Manisa Tarihinde Vakıflar ve Hayırlar" isimli kitabının ikinci cildinde Seyfizade Esseyyid başlığı altında rastlanmaktadır. Gökçen "İbrahim Ağa için, *"Turgutlu voyvodası olup, babası Mustafa Ağa'dır. Seyfizade demekle meşhurdu,"* diye yazmıştır. Turgutlu'da vakfettiği bazı emlak ve akarlarından sözederken 1 Ramazan 1208 (1792) tarihli Turgutlu hakkında aydınlatıcı tasvirler yapmıştır. *"Soğanpazarı ve buğday loncası Yeni çarşı denilen yerde büyük fevkani kahvehane ile etrafında birbirine bitişik on sekiz terzi, bezzaz, koltukçu, tütüncü dükkânları, gene burada birbirine bitişik yirmi dokuz bab terzi, bezirgan, attar, tütüncü, mısırcı, cameşuy, nalçacı, kilitçi, bıçakçı, kuyumcu, eskici, yemişçi, hırdavatçı, fenerci, çubukçu, yorgancı, koltukçu, leblebici, kavukçu dükkanları; parmak kapı ittisalinde yarım bakkal dükkanı, çarşı kapı ittisalinde bir kandilci dükkanı, bir paçahane. Bu dükkânlara iltisaklı ve birbirine bitişik yirmi dokuz bab kavaf dükkânı ve bunların ittisalinde yedi bap mağaza, yeni çarşıya akıttığı ve başı subaşı denilen mahalde olan içilecek lezzetli su"* (Gökçen, 1950, s. 83). Yan yana on sekiz terzi dükkânı, birbirine bitişik yirmi dokuz kavaf dükkânı ve civarda birçok mağaza ve dükkânın bulunması

1792 yılında Turgutlu'da, aynı veya yakın meslek dallarında çalışan esnafların veya zanaatkârların çarşı oluşturacak biçimde konumlanmış olduklarını göstermektedir. Günümüze ulaşan Demirciler Çarşısı, Üzümcüler Çarşısı, Kasaplar Çarşısı, Sarraflar Çarşısı, Dutlu Çarşı gibi mevkii isimleri de geçmişteki çarşı yapılanmasının varlığını kanıtlamaktadır. Gökçen o dönemde Yeni Çarşı olarak anılan mahallin merkezinde bir kahvehanenin bulunduğunu belirtmiştir. Çarşının merkezini oluşturan kahvehanenin etrafını dükkânlar ve mağazalar çevrelemektedir. Bu noktadan hareketle kahvehanelerin 18. yüzyılın son dönemlerinde sosyal ve kültürel bir merkez olma özelliği taşıdığı söylenebilir. Ayrıca kaynağı Subaşı denilen mahalde olan içilecek lezzetli suyun Yeni Çarşı'ya akıyor olması meydanın önemini daha da arttırmaktadır. 1809 yılında düzenlenen bir muhallefat defteri kapsamında Yeni Çarşı ismine tekrar rastlanmakta; bu tarihte Yeni Çarşı'da ilmekçi fırını bulunduğu gözlenmektedir (Telci, 2002, s. 63–76).

1796 tarihli Turgudlu ile ilgili olarak İbrahim Gökçen, "Manisa Tarihinde Vakıflar ve Hayırlar" kitabının ikinci cildinde Karaosmanoğulları'ndan Ataullah Ağa'nın oğlu Osman Ağa'dan sözetmiştir. *"Vakfının mütevellisi Çavuşzade Esseyyid Ebubekir Efendi idi. Osman Ağa'nın 15/Zilkade/1212 (1796) tarihli vakfiyesine göre Turgutlu'da bulunan emlak, akar ve bahçe, tarla, değirmen gibi mallarını, geliri Nişancı paşa camii yanında yaptırdığı kütüphane ve medrese ittihaz eylediği evleri ile müceddeden yaptırdığı dershane ve 12 adet hücrede kullanılmak üzere vakfetmiştir." Bu mallar "Ermenas çayında yeni değirmen demekle maruf iki çarklı su değirmeni, buna bitişik Ermenas bahçesi demekle maruf bir kıta bahçe, Gene Turgutlu'da subaşı denilen yerde bir bahçe ve burada iki çarklı su değirmeni, aynı yerde yeni bahçe diye anılan başka bir bahçe, bu su ile işleyen üç göz değirmen ve buna bitişik bir han ve kahvehane, börekçi dükkânı, bakkal dükkânları; Turgutlu civarında Dalaklıoğlu Bahçesi, Buğday loncası yanında kahve, ekmek fırını, börekçi dükkânı, Soğanpazarında boyacı dükkânı, has değirmen, bunun önünde dört sergi dükkânı ve bir tütüncü, bezzaz dükkânları, bir kahve, bir bakkal, iki çerçi dükkânı, Yenice mahallesinde bir bap Mumhane, Turgutlu çarşısında demirciler içinde kahvehanedir"* (Gökçen, 1950, s. 112). 1796 yılında Turgutlu'da; Irlamaz Çayı'nda Yeni Değirmen adında iki çarklı bir su değirmeni, Subaşı mahallinde de bahçe içinde

iki çarklı bir su değirmeni ve yine bu mahalde "Yeni bahçe" adlı bahçede aynı su ile işleyen üç göz değirmen, ayrıca Soğanpazarı'nda da bir has değirmen mevcuttur. Adı geçen değirmenlerin sadece Osman Ağa'nın vakfettiği yapılar olduğu düşünülürse, 18. yüzyılın sonlarında Turgutlu'da önemli bir sayıda değirmenin bulunduğu tahmin edilebilir. Has değirmenin önündeki sergi dükkânlarının da değirmende işlenen malların satışı amaçlı kullanıldığı düşünülebilir. Subaşı mahalli 1792 yılında bahsedildiği üzere içilecek lezzetli suyun kaynağının bulunduğu yerdir. 1796 yılında ise burada bahçe içlerinde değirmenler, hemen yanında bir han ve kahvehane, börekçi dükkânı ve bakkal dükkânları mevcuttur. Bu noktadan yola çıkarak Subaşı mahallinin 18. yüzyılın sonlarında Turgutlu'nun meskûn bir yerleşim yeri olduğu söylenebilir. 1796 yılında Yenice Mahallesi'nde bulunan Mumhane ise, 19. yüzyıla doğru Turgutlu'da başlamış olan endüstrileşmenin göstergesidir. Samanpazarı, Kozapazarı gibi mevkii isimleri bugüne gelmeyi başarmışsa da, geçmişteki Zahirepazarı, İplik pazarı, Kestanepazarı, Soğanpazarı isimleri günümüze ulaşmamıştır. 1792 yılında Buğday loncası ile birlikte Soğanpazarı'ndan bahsedilmiştir. 1796 yılında ise, Soğanpazarı'nda boyacı dükkânı, has değirmen, önünde dört sergi dükkânı ve bir tütüncü, bezzaz dükkânları, bir kahve, bir bakkal, iki çerçi dükkânı bulunmaktadır. Bu bilgilere dayanarak Soğanpazarı mevkii'nin o dönemde Turgutlu'nun önemli yerleşim yerlerinden olduğu öne sürülebilir. "Turgutlu çarşısında demirciler içinde kahvehane" tabiri, 1792 yılındaki Yeni Çarşı tasvirinde tespit edilen yapılanmanın bir benzerini, 1796 yılında tekrar ortaya koymaktadır. Günümüze ulaşamayan Turgutlu Çarşısı'nın da, çekirdeğini oluşturan kahvehanenin etrafında demirci dükkânları ve şehir sakinlerinin gündelik yaşamları için gerekli olan diğer dükkânlar bulunduğu tahmin edilebilir. 19. yüzyıl başlarında çekilmiş olan fotoğraf Turgutlu'da söz konusu çarşı yapılanmasını doğrulamaktadır. Fotoğrafın çekildiği yer tam olarak saptanamamıştır.

Şekil 3.28 19. yüzyıl başlarında Turgutlu'da çarşı yapılanması

18. yüzyılın ikinci yarısındaki Turgutlu'nun durumundan sonra Cahit Telci'nin "Turgutlu Voyvodası Es-seyid El-hac İbrahim Ağa'nın 1809 yılında Zabt Edilen Muhallefatı" isimli makalesinde 19. yüzyılın ilk yarısında Seyfi-zade Ailesi sayesinde Turgutlu hakkında aydınlatıcı bilgilere rastlanmaktadır (Telci, 2002, s. 43–76).

Hacı İbrahim Ağa, 18.yüzyılda Turgutlu civarında birkaç nesil voyvodalık yapmış olan Seyfi-zade ailesine mensuptur. Olasılıkla ailenin ilk kurucusu olan Seyfi Ağa (Seyfioğlu Mehmed), 1727 yılında Turgutlu'da yaptığı kötülükler sebebiyle yedi arkadaşı ile beraber Manisa Kalesi'nde hapsedilmiş ve bu tarihten yaklaşık on yıl kadar sonra da öldürülmüştür. Seyfioğulları, bu tarihten sonra da Turgutlu'da voyvodalık yapmaya devam etmişlerdir. İbrahim Ağa'nın Voyvoda oluş tarihi Cahit Telci'ye göre olasılıkla 1788 yılıdır. İbrahim Ağa vefat etmeden önce de görevinden 1807 senesinde azledilmiş ve bir yıl sonra da vefat etmiştir. İncelenecek olan İbrahim Ağa'nın Muhallefat Defteri'nin tanzim tarihi 22 Şubat 1809'dur (Telci, 2002, s. 47).

Cahit Telci, makalesinde Osmanlı Devletinde mali bir politika olarak, özellikle devlet hizmetinde bulunmuş olan kişilerin vefatlarından sonra geride bıraktıkları menkul ve gayr-ı menkul bütün servetlerinin devlet tarafından zapt edildiğinden, bu servet içerisinden ancak devletin belirleyebileceği bir kısım unsurların kişinin ailesine bırakılabileceğinden sözetmiştir. Ayrıca geride varis bırakmadan vefat

edenlerin servetlerinin ise, tabii ve hukuki olarak zaten devletin mülkü olarak kabul edildiğini ve bu anlayışla zapt edildiğini belirtmiştir. *"Bahsedilen Turgutlu voyvodası İstanbul'da kendi eceliyle ölmüştür. Görevinin Valide Sultan'ın hassı kapsamında bulunan Turgutlu kasabasının voyvodası olmasından kaynaklanan devlet ile ilişkisi sebebiyle, borçları da ödenmek üzere, öncelikle muhallefatı zabt ve tahrir edilerek, merhumun varislerine bırakılmıştır"* (Telci, 2002, s. 44).

"Turgutlu voyvodasının mallarının ailesine bırakılması ile beraber yapılan tahrir neticesinde mevcut muhallefatın merhumun borçlarından az olduğu görülmüş olmakla beraber, merhumdan intikal eden vakıf mülklerden başka "mal ıtlak olunur" nesi var ise menkul ve gayr-ı menkul, kasabada müzayede ile satılarak borçların ödenmesi yoluna gidilmiştir" (Telci, 2002, s.44–45).

Cahit Telci'nin makalesinde Turgutlu voyvodasının muhallefatı ile ilgili olarak bütün alacak ve verecekleri isim isim kayıtlı bulunmaktadır. Muhallefat defterine göre gayrimenkul olarak kasabada konak, han gibi mülklerin yanında, yine muhallefat kapsamında satılmış olan demirci, kürkçü, börekçi, semerci, dühancı, keçeci, debbağ, koza, tüfekçi dükkânları, yağhaneler ve kahvehaneler bulunmaktadır. Ayrıca sebze ve yonca yetiştirilmekte olan araziler de bu kapsamda satılmışlardır (Telci, 2002, s. 49). 1809 yılında Turgutlu'da muhallefat defterine göre konak, han, yağhane, kahvehane ve çeşitli iş dallarındaki dükkânlar bulunmaktadır. Turgutlu'da 1796 yılında sözedilen mumhaneden sonra, 1809 yılında başka bir endüstri yapısı olan yağhanelerin varlığı gelişmekte olan endüstrinin göstergeleridir.

"Mevcut mal ve eşyaların teker teker sayımından sonra İbrahim Ağa'nın Turgutlu'da muhtelif kişilerde bulunan alacaklarının da tespiti yoluna gidilerek, sırasıyla Çölmekçi, Menteş Baba, Orta, Yenice, Zeytincik, Cami-i Cedid mahallelerindeki kişilerde bulunan alacakları kaydedilmiştir. Bunların ardından da Turgutlu'ya bağlı Ermenas ve Nif'e bağlı Parsa ve Derbend karyelerindeki alacakları yine isim isim kaydedilmiştir" (Telci, 2002, s. 50). 19. yüzyılın başlarında Zeytincik isimli bir mahallenin varlığı ve muhallefat defterinde yağhanelerden sözedilmesi Turgutlu'da zeytin üretiminin önemli seviyelere ulaştığını

göstermektedir. Ayrıca Çölmekçi Mahallesi, şu anda Turgutlu'nun en önemli iş kolu olan Tuğla ve Kiremit sektörünün temellerinin 19. yüzyılın ilk yarısında atılmış olduğunu düşündürmektedir.

22 Şubat 1809 tarihinde Turgutlu'da mevcut bulunan taşınmazlar şunlardır: *"Hariciye ve dâhiliye konak, Debbağhanede 1 bab debbağ dükkânı, Cami-i Cedid mahallesinde kahvehane ve kürkçü ve nalband dükkânları, Temürciler içinde keçeci dükkânı, Temürciler içinde temürci dükkânı, Meyhane boğazında 1 bab tüfenkçi dükkânı, Halil Çelebi Hanı kurbünde şırugan yağhanesi, Konak kurbünde şırugan yağhanesi, Tutlu Çarşu'da kahvehane, Kestane Pazarında semerci dükkânı, Menzilhane kurbünde börekçi dükkânı, Sakallı Bağçesi nâm sebze hadikası, Kasaba-i mezkure civarında yoncalık, Sinan Efendi mektebi kurbünde 1 bab börekçi dükkanı, Kestane pazarında kahvehane, ittisalinde abacı dükkanlı gedikleri, Zati Ağa camii kurbünde kahve gediği, Yeni Çarşı'da ilmekçi fırını kurbünde nısf dühancı dükkanı, Hacı Sipahi oğlu Bağçesi demekle meşhur sebze bağçesi, Kasaba civarında Tonsuz oğlu karhanesi, Ermenas karyesi civarında Cura Fakih Değirmeni, Mahalle-i Zeytincik'te Taşlı Cami-i Şerifi kayyumu, Kasaba-i mezkurede vaki yedi aded penbeci hanları"* (Telci, 2002, s. 63–76). Yaygın kanı doğrultusunda mahallelerin isimlerini çekirdeklerini oluşturan camii, mescid veya zaviyelerden aldıkları düşünülürse, "Cami-i Cedid mahallesi" ismine bakarak, 1809 yılında Turgutlu'da "Cedid Camii" bulunduğu öne sürülebilir. Ayrıca muhallefat defterinden bu tarihte Turgutlu'da Cedid Camii'nin yanı sıra Zati Ağa Camii ve Zeytincik Mahallesi'nde Taşlı Camii'nin var olduğu anlaşılmaktadır. Günümüze sadece Taşlı Camii, Taslı Camii adıyla Altay Mahallesi'nde günümüze ulaşabilmiştir. Bu noktadan hareketle 1809 yılındaki Zeytincik Mahallesi'nin, günümüzdeki Altay Mahallesi olduğu sonucuna varılabilir. Cedid Camii ve Zati Ağa Camii günümüze dek varlığını koruyamamıştır. Yerleri de bilinmemektedir. Sadece, Nüfus Müdürlüğü'nde yapılan araştırma sonucunda 1809 yılındaki Cami-i Cedid mahallesinin, günümüzdeki Özyurt Mahallesi olduğu bilgisine ulaşılabilmiştir. Defterden elde edilen en önemli bilgilerden bir tanesi de, 1809 yılında Turgutlu'da "Sinan Efendi Mektebi" isminde bir okul yapısının bulunmuş olmasıdır. Bu okul yapısı eğitime verilen desteğin açık bir göstergesidir. Günümüzde de Turgutlu'da eğitim üzerinde büyük hassasiyetle

durulmaktadır. 1809 tarihli muhallefat defterinde sözedildiği gibi; "debbağhanede 1 adet debbağ dükkânı" ve "demirciler içinde demirci dükkânı" mevcuttur. Bu veriler daha önce belirtilen çarşı yapılanması düşüncesini kuvvetle doğrulamaktadır. Aynı noktada "demirciler içinde keçeci dükkânı"nın varlığı sadece aynı meslek gruplarının değil, farklı iş kollarının da aynı ortamda konumlanmış olduğunu göstermektedir. Yine muhallefat defterinden 1809 yılında Turgudlu'da Halil Çelebi Hanı ve yedi adet penbeci hanının varolduğu anlaşılmaktadır. Irlamaz Köyü civarında Cura Fakih Değirmeni 1809 yılında da Irlamaz Çayı civarında değirmenlerin varlığını koruduğunun bir göstergesidir. Turgutlu'nun Voyvodası'na ait olan hariciye ve dâhiliye konak 19. yüzyılın ilk yarısında, haremlik ve selamlık düzenindeki tipik Anadolu mimarisinin bir örneğidir. 1809 yılında adı geçen "Tutlu Çarşu", günümüzde "Dutlu Çarşı" olarak anılmaktadır. Ayrıca 1809 yılında Turgutlu'da Kestane Pazarı ve Meyhane Boğazı adlı bir mevkiileri ve Menzilhane yapısı mevcuttur. O tarihlerde Kestane Pazarında semerci dükkânı ve kahvehanenin varlığı; Soğanpazarı mevkii gibi Kestane Pazarı'nın da önemli sayıda bir yerleşime sahip olduğunu düşündürmektedir.

1826 yılında Turgutlu müftüsü olan Yunus Efendi'den sözeden İbrahim Gökçen Yunus Efendi'nin babası İsmail Efendi ile Zeytincik Mahallesi sakini olduklarını belirtmiştir. *"15/Cemaziyelahir/1242 (1826) tarihinde kadı Esseyyid Ahmet Tahir Efendi zamanında yazılan vakfiyeye göre; Yunus Efendi Turgutlu'da kendi mahallesinde "Çorbacıhanı" denilen ve ecdadının yaptığı handa bulunan hisselerini vakfetmiştir. Bundan başka o çevrede muhtelif ve müteaddit dükkânları vakfa ilave eyledi. Koyduğu şartlara göre; gelirden hanın tamiri, han içindeki mescidin tamiri ile vazife sahiplerinin paraları, han kapısındaki sebilin tamiri, helvacılar içindeki Camii, Dereköy Camii, Hacı Muharrem Camii'ndeki dershane ile şadırvan tamirleri sağlanacaktı. Bundan başka bütün camiilerde ve sokaklarda bulunan sebiller, Taslı Camiindeki tekke, kasaba yanındaki vâkıfın kuyusu bu vakıftan faydalanacak, kaldırımlar tamir edilerek, fukaraya sadaka verilecekti"* (Gökçen, 1950, s. 132).

İbrahim Gökçen'in verdiği bilgilere dayanarak 1826 yılında Turgutlu'nun Zeytincik Mahallesi'nde içinde bir mescidi ve kapısında sebili bulunan

Çorbacıhanı'nın bulunduğu söylenebilir. 1809 yılında da Zeytincik Mahallesi'nde Taşlı Camii'nin varlığından söz edilmiştir (Telci, 2002, s. 73).

1826 yılında ise, Taslı Cami'sinde bir tekke bulunduğu belirtilmiştir. Buradan günümüzde Altay Mahallesi olarak anılan Zeytincik Mahallesi'nin camii, tekkesi, mescidi, sebili, hanı ve etrafını çevreleyen çeşitli sıra dükkânları ile oldukça gelişmiş bir mahalle olduğu ortaya çıkmaktadır. 1826 yılında yapılan vakıflardan faydalanacaklar arasında Helvacılar içindeki camii, Dereköy Camii, Hacı Muharrem Camii'ndeki dershane ile şadırvan, bütün camiilerde ve sokaklarda bulunan sebiller, kasaba yanındaki vâkıfın kuyusu ve kaldırımlar gösterilmiştir. Bu veriler ışığında 1826 yılında Turgutlu'da, Dereköy Camii, Hacı Muharrem Camii, Taslı Camii, Helvacılar içinde bir camiinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Turan Mahallesi'ndeki Dereköy Camii, Altay Mahallesi'ndeki Hacı Muharrem Camii ve Taslı Camii pekçok onarım geçirmiş olarak günümüze ulaşmışsa da, Helvacılar içindeki camii varlığını koruyamamıştır. "Helvacılar içindeki camii" tabirinden demirciler gibi, helvacıların da aralarında camii merkezli bir yapılanmaya gittikleri düşünülebilir. Ayrıca 19. yüzyılın ilk yarısında Turgutlu'nun camilerinde ve sokaklarında sebillerin ve kuyuların bulunduğu ve bu su yapılarının yapılan vakıflardan sağlanan gelirlerle bakım ve onarımlarının gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Dikkati çeken diğer önemli bir nokta 19. yüzyılın ilk yarısında Turgutlu'da sokak dokusu bağlamında kaldırım kavramının oluşmuş olmasıdır.

1832 yılının Turgutlu'su hakkında bilgi edinmek için Gökçen "Manisa Tarihinde Vakıflar ve Hayırlar" adlı kitabının (Hacı Müderis) Veliyüddin Efendi başlığı incelenebilir. *"Veliyüddin Efendi Manisa'da Nişancı Paşa mahallesinde Karaosmanoğulları'ndan Osman Ağa'nın yaptırdığı medresede müderristi. 27/Şevval/1248 (1832) yılında Esseyyid kadı Mehmet Efendi zamanında yazılan vakfiyeye göre Turgutlu kasabasında Meyhaneler Boğazında bir boyacı, iplik pazarında eski Bozahane arsasında üç (bir kelime okunamadı), bir bap mağazayı şu şartlarla vakfetmişti: "Bu mağaza ve dükkânların icarı ile Hasırcı döşemesi yolunda vâkıfın kazdırdığı kuyunun seren, kova ve zincir gibi malzemesi, Karlıpınar yolunda gene vâkıfın kazdırdığı kuyunun masrafları sağlanacaktı"* (Gökçen, 1950, s. 130).

Gökçen'in verdiği bilgilere dayanarak 1832 yılında da su yapılarının önemini koruduğu vakfedilen taşınmazların kuyuların bakımı için kullanılmaya devam edildiği gözlenmektedir. 1832 yılında Turgutlu'da Hasırcı Döşemesi ve Karlıpınar isimli iki yolun varlığı anlaşılmaktadır. Ancak günümüzde bu yolların bulundukları mevkiiler bilinmemektedir. 1809 yılında Meyhaneler Boğazı'nda vakfedilen bir tüfenkçi dükkânından (Telci, 2002, s. 74); 1832 yılında ise, aynı şekilde boyacı dükkânından sözedilmektedir. Meyhaneler Boğazı mevkii yirmi üç yıllık bir süreçte varlığını koruduğuna göre, azımsanamayacak sayıda işkolu yerleşimine sahip olmalıdır. Fakat günümüzde Meyhaneler Boğazı'nın yerine ilişkin herhangi bir bilgi yoktur. Ayrıca 1832 yılında Turgutlu'da İplik Pazarı'nda Eski Bozahane arsası bulunduğuna değinilmektedir. Soğanpazarı ve Kestane Pazarı'ndan sonra İplik Pazarı'nın da aynı tarz bir yerleşime sahne olduğu düşünülebilir. Arsanın Eski Bozahane olarak adlandırılması, İplik Pazarı'nda 1830'lu yıllardan önce bir endüstri yapısının bulunduğunu düşündürmektedir.

1878 yılı salnamesine göre Turgutlu'da o tarihte; büyük ve küçük 55 Camii ve Mescit, bir Kütüphane, bir Rüştiye Mektebi, 26 Sıbyan Mektebi, iki Hastane vardır. Ayrıca Kasaba'ya altı saat uzaklıkta "Kargın" isimli yerde kükürt ve demir madenlerinden kaynaklanarak dört mevsimde de bol sıcak suyu akan üstü açık bir Ilıca mevcuttur. Mayıs ve Ağustos aylarında buradan birçok hasta yararlanmaktadır (Köklü, 1992, s. 6).

Şekil 3.29 Geçmişte Urganlı Kaplıcaları

1878 yılı salnamesine göre; Turgutlu Kaymakamı Ahmet Sezai Efendi, Belediye Reisi Hacı Hasan Efendi, Turgutlu Müftüsü ise Mustafa Niyazi Efendi'dir. 1878 yılında nahiyelerle birlikte Turgutlu'da 4867 hanede Müslüman ve Müslüman olmayan 19959 nüfus ile ekili ve ekili olmayan 134844 dönüm arazi mevcuttur (Köklü, 1992, s. 6).

Nusret Köklü'nün "Dünkü Manisa'dan Görüntüler" başlıklı makalesindeki 1878 Yılı Salnamelerinden faydalanarak hazırladığı çizelgeden Saruhan Sancağı kazalarının sahip olduğu eserler hakkında bilgi edinmek ve kazalar arasında karşılaştırmalar yapmak olanaklıdır. Bu çizelgeye göre Turgutlu'da; 6102 Hane, iki Hastane, yedi Dershane, bir Kütüphane, 27 Camii, 28 Mescid, beş Medrese, bir Rüştiye, 26 Sıbyan Mektebi, üç Tekke, beş Sebil, 125 Çeşme, üç Hükümet Konağı, dokuz Fabrika, 841 Dükkân, 13 Han, beş Hamam mevcuttur (Köklü, 1992, s.11).

Turgutlu, Manisa'dan sonra en çok nüfusa sahiptir. Manisa'da yedi tane Hastane varken, Kırkağaç'ta bir tane; Turgutlu'da iki hastane bulunmaktadır. Gördes, Salihli, Alaşehir, Akhisar, Kula, Demirci ve Soma'da yoktur. Sağlık yönünden gelişmiş durumdadır. Ilıca da hastaların sağlık amaçlı olarak sık ziyaret ettiği bir yerdir.

Ticaretin Turgutlu'da ne kadar geliştiğinin göstergesi olarak Manisa'da 1554 dükkân, Gördes'te 214 dükkân, Salihli'de 128 dükkân, Alaşehir'de 661 dükkân, Akhisar'da 544 dükkân, Kula'da 552 dükkân, Demirci'de 339 dükkân, Kırkağaç'ta 352 dükkân, Soma'da 253 dükkân varken; Turgutlu'da 841 dükkân mevcuttur.

Su yapılarına verilen önem hamam sayısından anlaşılmaktadır. Aynı tarihte Manisa'da dokuz hamam mevcutken; Turgutlu'da beş hamam vardır. İki tane Gördes'te, iki tane Alaşehir'de, iki tane Kula'da, iki tane Soma'da, üç tane Demirci'de, dört tane Kırkağaç'ta ve dört tane Akhisar'da varken; Salihli'de hiç yoktur.

Aynı tarihte Manisa'da iki hükümet konağı varken; Gördes, Alaşehir, Akhisar, Kula, Demirci ve Soma'da bir tane, Salihli ve Kırkağaç'ta iki tane, Turgutlu'da ise üç tane Hükümet Konağı vardır.

Şekil 3.30 Turgutlu'nun geçmişteki Hükümet Konakları'ndan biri

1884 yılı salnamesine göre; Turgutlu Kaymakamı Celal Bey, Belediye Reisi Bekir Efendi, Turgutlu Müftüsü Mustafa Efendi'dir. 1884 yılında Kasaba kazasında iki yüz bin dönüm arazide ziraat yapılmaktadır. Bu tarihte yılda üç yüz bin İstanbul kilesi kadar hububat, beş milyon kg. koza pamuk, yüz bin kıyye kuru çekirdeksiz ve beş yüz bin kıyye çekirdekli yaş üzüm üretilmektedir (1884 Yılı Salnamesi, Köklü, 1992, s. 7).

"1895 yılında Aydın Eyaletinin Saruhan Sancağında ve Sancağın güneybatı köşesinde bir kaza olup, kuzeybatı yönünde Manisa, kuzeyinde Akhisar, doğuda

Salihli ile beraber 33 köyden mürekkep olup, 41732 nüfusu vardır. Bunların 36900'ü Müslüman, 3232'sı Rum, 1000'ı Ermeni, 600'ü Yahudi'dir. Merkezi Kasabadır. Yüzölçümü 5750 km^2 olup, 5450 km^2'si dağlık ve taşlık olarak boş araziden, 280 km^2'si orman ve 20 km^2'si de meradan ibarettir. Güney kısmı Bozdağ'ın eteklerinden ibaret olup, arızalı ve kuzey kısmı Gediz Irmağı mecraının iki yönünde uzanan ovalardan ibarettir. Adı geçen nehir kaza dâhilinde bir iki çay dökülüp bunların biri de şehir merkezinden geçer (Kamus-ül Alam, 4. cilt, s. 3020, 1311 R./1895 M.'den aktaran Ergül, 1991, s. 42).

İbrahim Gökçen, "Manisa Tarihinde Vakıflar ve Hayırlar" kitabında Mehmet Ağa vakfiyesinin özeti başlığı altında Turgutlu'daki gelir kaynakları arasında yağhane, Yahudihane, Parsa köyü'nde yağhane, kefere odaları, diğer yağhane arsası, Ermenas deresinde değirmeni ve Nif çayındaki değirmeni saymıştır (Gökçen, 1950, s. 33).

1918 yılında Kasaba kazasında; "İki tane Hükümet Konağı, bir Kışla, bir Polis Karakolhanesi, bir Belediye Dairesi, bir Hastahane, bir Askeri Deposu, bir Cephanelik, bir Habshane, 30 Camii, 50 Mescid, yedi Medrese, dört Tekke, iki Sinagog, beş Kilise, bir Yahudihane, 14 Han, 139 Mağaza, 103 Kahvehane, 18 Meyhane, 733 Dükkân, 48 Fırın, dört Hamam, iki Ilıca, 10 Yağhane, bir Debbağhane, bir Salhane, bir Çamaşırhane, beş Un Fabrikası, bir Pamuk Fabrikası, dört Kiremithane, 17 Su Değirmeni, bir Şimendöfer Mevakıfı, üç Lonca, 36 Sebze Bağçesi, 381 Kule, 114 Arsa" mevcuttur (Serçe, 1998)

1932 yılında Turgutlu'da; 19 kunduracı, 45 eskici, iki çizmeci, yedi papuççu, sekiz saraç, 15 terzi, 12 tabak, 27 berber, 11 kavaf, üç nalıncı, 61 kahveci, üç gazozcu, beş müskirat sahası, üç kahve döğücü, 76 bakkal, dört yemişçi, iki şekerci, üç tütüncü, 15 semerci, iki keçeci, 16 nalbant, üç mutaf, bir urgancı, dört sabancı, bir şapçı, bir yastıkçı, iki yorgancı, 17 demirci, bir pullukçu, 10 tenekeci, yedi çilingir, üç arabacı, üç bıçakçı, üç makinacı, bir elektrikçi, bir kuyumcu, bir tüfekçi, dört kalaycı, bir babra, üç saatçi, bir mühürcü, bir velespitçi mevcuttur (T.C. Manisa Vilayeti Hakkında, 1932, s. 356).

F 3.31. Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde Turgutlu'dan bir görünüm

1932'de Turgutlu'da kaza merkezinde 10 ve köylerde 14 resmi bina vardır. Hususi binalardan kaza merkezinde 3726 ev, 34 mağaza, 460 dükkân, 6 han, üç hamam, beş otel, sekiz fabrika, 23 değirmen mevcutken; kazaya bağlı köylerde 3535 ev, iki mağaza, 134 dükkân, dört han, bir hamam, bir otel, 30 değirmen vardır. Bu durum kır kesiminde değirmenlerin önemini vurgulamaktadır. Kaza merkezinde 3726 ev, sekiz fabrika, 34 mağaza, 23 fırın, 460 dükkân, altı han, beş otel ve köylerde 213 ev, bir mağaza, 67 dükkân, üç han ve bir otel yangından sonra yapılmıştır (T.C. Manisa Vilayeti Hakkında, 1932, s. 358–359). Bu veriler ışığında Kurtuluş Savaşı'ndaki yangının Turgutlu merkezinde gerçekleştirdiği tahribatın büyüklüğü ortaya çıkmaktadır. Turgutlu'nun merkezi tümüyle kül olurken köylerde merkez kadar olmasa da, çok büyük ölçüde yok olmuştur.

19. yüzyılın ikinci yarısından (1878) 20. yüzyılın ilk yarısına (1932) kadar olan süreçte Turgutlu'nun istatistiksel veriler ışığında gelişimine bakıldığında, 1878'de 6102 ev, 27 camii, 28 mescid, 13 han, beş hamam varken, 1918'de bu sayının 30 camii, 50 mescid, iki sinagog, beş kilise, 14 han, dört hamam şeklinde olduğu, 1932'de ise merkezde 3726 ev, altı han, beş otel, üç hamam durumuna geldiği algılanmaktadır. 17. yüzyılda Evliya Çelebi'nin ise yerleşimde 1500 ev, beş camii, 11 han ve üç hamam bulunduğundan sözettiği bilinmektedir.

Tüm veriler ışığında konu irdelendiğinde, yaklaşık 200 yıllık süreçte konut sayısının 1500'den 6102'ye çıktığı, 20. yüzyılın ilk çeyreğinde nüfusun farklı etnik

gruplardan oluştuğu dinsel yapı bilgilerinden algılanmaktadır. Nüfusun büyük çoğunluğunu Müslüman - Türkler oluşturmakla birlikte, dinsel yapılarını yapacak sayıda Musevi ve Hıristiyan'ın varlığı anlaşılmaktadır. 1878, Turgutlu için önemli tarihlerdendir. Söz konusu süreçte Anadolu'nun ilk demiryolları olan İzmir-Kasaba hattının yapılması, yerleşimin hızla gelişimine ortam yaratmış olmalıdır. Konut sayısındaki çarpıcı artış bunu göstermektedir.

1878 ve 1932'deki ev sayılarına bakıldığında, ikincisinde 3726 merkez ve 3535 köyler olmak üzere toplam 7261 ev ile 6102'yi karşılaştırmak gerektiği düşünülebilir. Yani 6102 olan ev sayısı, olasılıkla merkez yanı sıra köyleri de içermektedir.

3.2 Yerleşimin Doğal ve Kültürel Mirasını Oluşturan Değerler

3.2.1 Doğal Anıtlar

Manisa İl Kültür Müdürlüğü, İzmir II No'lu KTVKK'na gönderdiği 9.5.1994 gün ve 942 sayılı kararla; Turgutlu ilçe merkezi ile merkeze bağlı köylerde korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının tespit isteminde bulunmuştur. Karar doğrultusunda tespit çalışmasında bulunan bir müze araştırmacısı ile arkeolog hazırladıkları raporda 1/1000 ölçekli haritaların teminindeki sınırlı olanaklar nedeniyle çalışma süresinin uzadığını; ilçe merkezindeki tüm cadde ve sokaklar gezilmesine karşın, çalışma kapsamında bir sit oluşturacak nitelikte ve sayıda esere rastlanmadığını belirtmişlerdir.

Çalışma kapsamında korunmasında anıtsal oluşundan başka belgesel değeri olan taşınmaz kültür varlıkları ile korunmasında yarar görülen çınar ağaçları tespit edilmiştir. İzmir II No'lu KTVKK hazırlanan rapor ışığında 9.9.1994 gün, 4138 sayılı kararla Turgutlu'nun merkezi ile merkeze bağlı köylerdeki tescile layık taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının, 2863 ve 3386 sayılı yasalar uyarınca tescil edilmelerine hazırlanan tescil fişlerinin onaylanmasına karar vermiştir. Zaman içerisinde kültürel mirasını büyük ölçüde kaybeden Turgutlu'nun başta geçmişte

sahip olduğu mimari değerleri olmak üzere günümüze ulaşabilen ender tarihi eserleri envanterler bölümünde incelenmiştir.

Kurul 9.9.1994 gün, 4138 sayılı kararla Turgutlu ilçe merkezi ve merkeze bağlı köylerde bulunan 2863 ve 3386 sayılı yasalar uyarınca tescil edilen korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının listesini yapmıştır. Ekler bölümünde bu liste mevcuttur (İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, 45.12/28 No'lu Dosya).

Sıra No	**Adres**	**Pafta**	**Ada**	**Parsel**
1) Tatar Camii	Piyaleoğlu, Koyun Sk.	20 L/Vb(75)	211	1
2) Koca Hamam	Piyaleoğlu, İskele Sk.	20 L/Vc(57)	582	3
3) Konut	İstiklal Mh. Ülkü Sk.	20 L/Vc	558	6
4) Çınar Ağaçları	Kurtuluş Mh. Şehitler Yl.	20 DL/Vc	(4 Adet)	
5) Çınar Ağaçları	Özyurt Mh. Atatürk Blv. İbrahimci Camii Karşısı	20 L/Vn(50)	6261 parsel (4 Adet)	
6) Çınar Ağacı	Piyaleoğlu Cd.	19 L/Ia		
7) Çınar Ağacı	Acarlar Mh. Ş. Bekçi Ali Karakuzu Sk. Ank. Asf.	19 L/Id	1731	121
8) Irlamaz Köy Camii	Irlamaz Köyü	42	1382	
9) Sinirli Köy Camii	Sinirli Köyü	1 -	1265	

Evliya Çelebi *"...Ve şehir bir düz yire vaki olmağla bağ ve bağçesi cihanı dutmuştur. Ve şehrin cevanib-i erbaasından şehre nazar eylesen çınar ve kavak ve bid-i sernigun ve gayr-ı eşcarat-ı gunagun kesretinden şehir görünmeyüb bir hıyaban içre kalmış bir şehr-i müzeyyendir."* mısralarıyla Turgutlu'nun dört bir tarafından; çınar, kavak, salkım söğüt ve diğer ağaçlarla donanmış olduğundan şehrin görünmediğinden ve bu sebeple de iki tarafı ağaçlı yol haline geldiğinden sözetmiştir (Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Cilt. IX, s. 65).

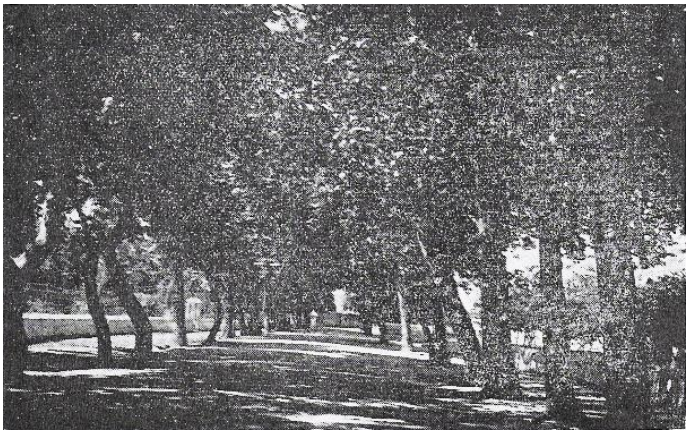

Şekil 3.32 Atatürk Bulvarı'nın geçmişteki yeşil dokusu

Cevdet Öktem 1930'lu yıllardaki Belediye Başkanlığı döneminde Turgutlu'nun mevcut cadde ve sokaklarında ağaçların dikim ve yetiştirilmesiyle bizzat ilgilenmiştir. Ayrıca F 3.33. numaralı fotoğraftan algılandığı üzere, Kozapazarı'ndan İstasyona kadar olan Atatürk Bulvarı güzergâhını, istasyona ulaşımda rahatlık olması açısından gidiş-geliş olarak düzenlemiştir.

Şekil 3.33 1938 yılında Atatürk Bulvarı'ndaki ağaçlandırma çalışmaları

Fotoğraflarda da görüldüğü gibi, Turgutlu'da yeşil örüntü tarihsel süreçte azalmış; seyahatnamelere konu olan yeşil dokusu her geçen gün biraz daha yok olmuştur. Günümüzde tescilli birkaç anıt ağaçtan başka varlığını koruyabilmiş, geçmişi günümüze taşıyabilecek nitelikte ağaç yoktur. Bazı tescilli olanlar da uğradıkları duyarsız yaklaşımlar sonucu ne kadar koruma altında da olsalar, hayatiyetlerini kaybetmiş durumdadırlar.

3.2.1.1 Çınar Ağaçları

Acarlar Mahallesi, Şehit Bekçi Ali Karakuzu Sokak ile Ankara Asfaltı kesişiminde bulunan; 191-Id pafta, 1731 ada, 121 parsele kayıtlı çınar ağacı İzmir II No'lu KTVK Kurulu'nun 9.9.1994 gün ve 4138 sayılı kararıyla doğal anıt olarak tescillenmiştir. Tescil kapsamında kurul 13.5.1998 tarihli 525 sayılı kararla ağaç çevresinde belirlenen koruma alanında yağmur suyunu toplamaya olanak sağlayan oturtma parke ya da doğal taş kaplaması yapılmasına karar vermiştir. Gövde çevresi 4.30 m. olan ağaç, 16 metreye yakın bir yüksekliğe sahiptir.

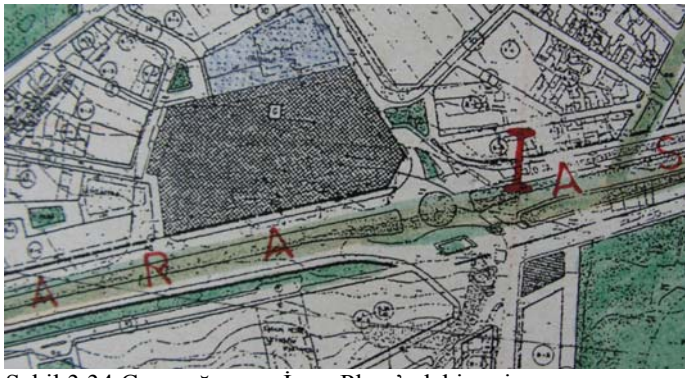

Şekil 3.34 Çınar ağacının İmar Planı'ndaki yeri

Şekil 3.35 Hayatiyetini kaybetmiş tescilli çınar ağacı

İzmir II numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, 13.8.2004 tarihinde 233 sayılı kararıyla Turgutlu ilçesi Acarlar Mahallesi'nde yer alan tescilli çınar ağacının Ankara asfaltının yapımı sırasında kasıtlı olarak kurutulduğuna ilişkin yapılan 10.5.2004 ve 1.7.2004 tarihli şikâyet üzerine; konunun Koruma Kurulu'nda değerlendirilebilmesi için söz konusu tescilli çınar ağacının hayatiyetini kaybetmediği, kaybettiyse gerekçeleri ve varsa alınabilecek önlemlere ilişkin görüş ve önerileri içeren ayrıntılı uzman raporunun Koruma Kurulu'na iletilmesi kararını almıştır.

Karar doğrultusunda çınar ağacı ile ilgili olarak ziraat mühendisleri 06.09.2004.tarihinde hazırladıkları raporda; anıt çınar ağacının hayatiyetini tamamen kaybettiğini, yeniden sürgün vermesinin mümkün olmadığını, bundan sonraki aşamada ağaçta çürüme başlayacağı ve dalların kendiliğinden kırılacağını öne sürmüşlerdir. Kurumanın nedenini tespit edemeyen ziraat mühendisleri, söz konusu çınar ağacının yaşamını etkileyecek dışarıdan yapılmış herhangi bir fiziki müdahalenin olmadığını belirtmişlerdir. Sonuç olarak rapor kapsamında; ağacın yeniden vegetatif gelişmesinin mümkün olmadığı ve tümüyle kuruduğu için dallarının düşerek, çevreye zarar vermemesi açısından kesilmesi uygun görülmüştür.

60 pafta, 626 ada, 1 parselde kayıtlı çınar ağaçlarının mülkiyeti Belediye'ye aittir. Atatürk Bulvarı ile İstasyon Kavşağında yol ortasında yan yana dört adet çınar vardır. Farklı gövde kalınlıkları ve yüksekliklerdeki çınarlardan en genç olanı sağlıklı bir form kazanabilmesi için gövde ve dal birleşim noktasına kadar budanmıştır.

Şekil 3.36 Farklı dönemlerde Atatürk Bulvarı'ndaki tescilli çınar ağacı

Şekil 3.37 Farklı dönemlerde Atatürk Bulvarı'ndaki tescilli çınar ağacı

Piyaleoğlu Caddesi üzerinde Kaymakam Şakir Bey Camisi'nin avlu sınırında kalan ve gövdesinin çevresi 3.60 m olan bir çınardır.

Şekil 3.38 Camii bahçesindeki çınar ağaçları

Kurtuluş Mahallesi'nde çay bahçesi olarak düzenlenmiş dinlenme parkında dört adet çınar ağacı vardır. Henüz yarım asırlık yaşa erişmemekle beraber tüm parkı gölgelendirebilecek kadar yükselip genişleyebilmiş çınarlar ve çok katlı yapı dokusu içinde yeşil alanın önemli birer öğesidir.

Şekil 3.39 Irlamaz Köyü'ndeki çınar ağacı

Doğal anıt olarak geçmişi günümüze taşıyacağı düşünülen fotoğraftaki ağaçların tescili önerilmiştir.

Şekil 3.40 Demiryolundaki çınar ağacı

3.2.1.2 Ceviz Ağacı

Turgutlu İlçesi Dağmarmara Kabaçınar Köyü'nde Köy içi Mevkii'nde Köy Tüzel Kişiliğine ait meydanda bulunan ceviz ağacı İzmir KTVKK'nun 18.6.1997 gün ve 6842 sayılı kararıyla 2. derece çevresel olarak tescillenmiştir. Gövde kalınlığı 2.75 m. olan ceviz ağacının gövde yüksekliği 2.30 m.'dir.

Kabaçınar Köyü Muhtarı İzmir KTVKK'na gönderdiği 25.10.2002 tarihli dilekçesinde, söz konusu ceviz ağacının yaklaşık 100 yıllık olduğunu; 2000 yılında ortaya çıkan bir hastalık sonucu bir tarafının tamamen kuruduğunu belirtmiş, kuru dalların elektrik tellerine ve çevre düzenine zarar verdiği gerekçesiyle kesilmesi isteminde bulunmuştur. Orman İşletme Müdürlüğü de, kesilmesi istenen dalların kuru olduğu, hayatını kaybettiği, kesilmemesi durumunda hastalığın sağlıklı dallara da geçebileceği gerekçesiyle kuruyan dalların kesilmesinde sakınca olmadığını tespit etmiştir. Kurul da 5.11.2003 tarihli 12169 sayılı kararla; Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 18.2.2004 gün ve 3436 sayılı yazısına karşılık, ceviz ağacının

kuruyan dallarının Orman İşletme Müdürlüğü raporu doğrultusunda kesilmesinde sakınca olmadığı kararına varmıştır.

3.2.2 Arkeolojik Eserler

Turgutlu ve çevresinin arkeolojisine yönelik araştırmalar sınırlı olmakla birlikte, çeşitli arkeolojik bulgular ve tümülüsler bu konuda bilgi edinilmesini sağlamaktadır. Vahit Armağan'ın hazırladığı "Manisa Arkeoloji Müzesi Kılavuzu'nda Turgutlu'dan müzeye getirilen üç eser hakkında bilgiler bulunmaktadır.

"*No:28-Aslan Heykelciği*

Roma işi M.S. II. Veya III. Asır 1938'de Temrek (Turgutlu)'dan getirilmiştir (Kaba ve esmer mermerden yapılmıştır). Kaba taş üstüne yekpare blok, Arka ayakları üstünde, kuyruğu karnına gelecek surette, ön ayakları üstüne doğrularak yatmış durumda bulunan bir arslan" (Armağan, 1946, s. 25).

"No:29-Stel

Hellenistique çağı (Milattan evvel 323 yılından 146 yılına kadar olan zamana denir (Armağan, 1946, s. 65).

1937'de Turgutlu'dan getirilmiştir (Damarlı ve kaba mermerden yapılmıştır). Şimdi hafif ehrami kalan blok, iki şahsı içine almaktadır. Bastıkları yer, kaide işini görmektedir (Bakana göre) soldaki kadındır. Uzun gömleğini (chifon)la örtmekte. Erkeğinse; mantosu bütün vücudunu kaplamaktadır. Ayaklarında sandal olup, sol ayakları öne doğru uzanmıştır (Klasik çağı yaşatıyor)" (Armağan, 1946, s. 25).

"No:81-Stel; (Kabartmalı ve Kitabeli)

Roma işi. M.S. IV. Veya V. Asır

1935'de Turgutlu'dan getirilmiştir. Dikdörtgen şeklinde bir bloktur. İçi oyularak dört insan işlenmiş, bunların arkada bulunan üç tanesi dört köşe, öndeki dairevi

birşey (kalkan? Kitap?) tutmakta. İnsanlar giyimlidir. Blok'un üstü, altı silme saçak olacak biçimdedir. Altta tek satırlı Yunanca kitabe vardır" (Armağan, 1946, s. 25).

Bu veriler ışığında Turgutlu ve çevresinin milattan önceye kadar uzanan bir yerleşim tarihinin varolduğunu söylemek mümkündür. Yörenin eskiçağ tarihi hakkında birkaç araştırma yapılmış olmasına karşın, ne yazık ki günümüzde Turgutlu'nun merkezi hakkında aydınlatıcı bir bilimsel çalışma bulunmamaktadır.

3.2.2.1 Asartepe Höyüğü

Asartepe Höyüğü, Turgutlu ilçesi, Urganlı Bucağı, Düz Mevkii'nde K.19C.4 no'lu paftada yer almaktadır. 1988 yılında alanda yüzey araştırması yapan Prof. Dr. Recep Meriç tarafından tespit edilen Asartepe Höyüğü'nün 24.11.1989 tarihinde uzmanlar tarafından yerinde yapılan incelemede sit alanı kapsamına alınması gerekliliği tespit edilmiştir. Bir müze araştırmacısı ve bir arkeolog tarafından hazırlanan rapor şöyledir:

"Asartepe Höyüğü, Turgutlu ilçesi Urganlı Bucağı'nın 5 km kadar kuzey doğusunda kalmaktadır. Urganlı Bucağından kuzeye, Cambazlı köyüne giden yolun Gediz (Hermos) Nehri üzerinde geçişi sağlayan köprünün yaklaşık 1 km. kadar güneyinde ova ortasında yükselmektedir. Güney kuzey yönlerinde uzayan oval şekilli höyük kuzey ve doğu yamaçlarında daha yüksek olup, güneye doğru gidildikçe tatlı bir meyil yapar. Halen ekilmiş durumdaki höyük, doğudan batıya doğru uzanan Hermos yatağı üzerinde önemli bir stratejik konuma sahip prehistorik bir iskân yeridir. Çevresi verimli topraklarla çevrili Höyüğün hemen yakınından geçen etken olduğu düşünülmektedir. Yüzeyinde yaptığımız incelemede M.Ö. III bin yıllarında Bizans Devrine kadar iskân gördüğünü gösterir çanak çömlek kalıntılarıyla doluydu. Prof. Dr. Recep Meriç de bu konuyu survey sonrası raporunda belirtmiştir. Elimizdeki imkânsızlıklar nedeni ile Höyüğün kapladığı alanı kesin olarak bilememekteyiz. Ancak Batı Anadolu Prehistorik yerleşim birimlerinden en büyüklerinden biri olabileceği kuşkusuzdur." (İzmir II numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu 45.12/6)

Rapor doğrultusunda Manisa Kültür Müdürlüğü 15.1.1990 gün ve 690–1038 sayılı yazıyla, Asartepe Höyüğü'nün tescil istemini İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'na iletmiştir. Koruma Kurulu yapılan incelemelerden sonra 24.5.1990 tarihli 1926 sayılı kararla Asartepe Höyüğü'nün 2863 sayılı yasanın 6.maddesinde belirtilen Taşınmaz Kültür Varlıkları sahası olduğuna ve tesciline karar vermiştir.

Günümüzde tarımsal arazi durumunda olan höyüğün üzerinde hiçbir anıtsal kalıntı görülmemesine karşın, M.Ö. III. bin Bizans çağı sonuna kadar iskân gördüğünü belgeleyen çanak çömlek kalıntılarına yoğun olarak rastlandığı uzman raporunda belirtilmiştir. Bu noktadan hareketle yörede oldukça eski tarihlerden beri önemli uygarlıklara sahne olduğu söylenebilir.

Asartepe Höyüğü'nün korunmasında Urganlı Belediyesi'ne büyük görev düşmektedir. Orta derecede sit alanı kapsamında bulunan höyüğün tarımsal faaliyetlerle yüzeye yakın temellerinin zarar görmesi engellenmeli, höyüğün tesviye edilmesine izin verilmemelidir. Bu konuda yerel kolluk kuvvetleri her türlü güvenlik tedbirini almalıdır.

Hermos vadisinin çok önemli bir prehistorik yerleşim yeri olduğu uzmanlarca belirtilen Asartepe Höyüğü, üniversitelerin gerçekleştireceği arkeolojik kazılarla neredeyse hiçbir bilimsel prehistorya araştırması olmayan Turgutlu ve çevresi açısından çok büyük önem taşımaktadır.

3.2.3 Mimari Değerler

3.2.3.1 Dini Yapılar

3.2.3.1.1 Zaviye Yapıları: Uluçay'a göre türbe veya tekke olarak tanımlanabilen zaviye; daha geniş anlamıyla bir ibadethane ile çoğu zaman yanında kurucusunun türbesinin bulunduğu külliyedir. Birtakım tarikat mensuplarının yaşadığı mekânlar olan zaviyeler, bir anlamda misafirhane ya da ufak çapta bir aşevi olarak

nitelendirilebilir. Zaviyeler köylerde ve tehlikeli yollar üzerinde kurulduğundan dinlenme amaçlı hizmet verdikleri gibi bulundukları yöreyi de eşkıyadan korumuşlardır. Yeni yerleşilen yerleri imar etmek, yörede güvenliği sağlamak için kurulan zaviyeler bulundukları yerlerin birçoğunda köyler ve kasabalar kurulmasına sebep olmuş, bir kısmı da çeşitli sebeplerle yok olmuştur (Uluçay, 1940, s.210). Turgutlu da tarih boyunca kavşak noktası niteliğine sahip olan konumu nedeniyle hem yolcuların uğrak mekânı olmuş; hem de pek çok kez eşkıya saldırılarına maruz kalmıştır. Bu özellikleriyle Turgutlu; Uluçay'ın sözettiği misafirhane ve eşkıya saldırılarından koruyuculuğu nedeniyle zaviyelerin kurulmasına en müsait yerlerden birisidir. Fakat tüm araştırmalara karşın geçmişte var olan zaviyelerin isimlerinden başka zaviye yapısını tanımlayıcı hiçbir belge ve fotoğraf elde edilememiştir.

Turgutlu'da mevcut zaviyelerle ilgili olarak ulaşılabilen en eski tarih, 1531 yılında Papaz obası Zaviyesi'nin ve 28 Ocak 1552'de Turgutlu'da Menteş Baba Zaviyesi'nin bulunduğu bilgileridir (Emecen, 1989, s. 211–212).

Emecen (1989), Manisa kazasının kır kesiminde (Manisa şehri hariç) doğrudan doğruya ismi geçen zaviye, tekke sayısının 1531'de 11 adet, 1575'te ise 22 adet olduğunu, o dönemde Turgudlu'da "Menteşe Baba Zaviyesi" bulunduğunu belirtmiştir (Emecen, 1989, s.211). Zaviyenin etrafında "Menteşe Mahallesi" adı altında bir mahallenin oluştuğu göz önüne alınarak, zaviyelerin şehrin gelişimindeki önemi algılanabilir. Merkezinde camii veya zaviyenin bulunduğu mahalleler, bu yapıların çevresinde mezhep ve aşiret birliği olan insanların bir araya gelmesiyle oluştuklarını düşündürmektedirler.

Uluçay, zaviyelerle ilgili genel bilgiler vermiştir. Zaviyeye bakana zaviyedar denilmektedir. Zaviyelerin kurulduktan sonra vakfiyesinde kimlere zaviye tayin edilmişse, onlar vazife görmektedir. Genellikle evlattan veya şeyh olan zaviyedar vakfiyeye göre belirlenmektedir. Layık olmayanlar, vakfın gelirini yiyen ve satanlar azledilerek görevi layığına devredilmektedir. "Turgudlu'daki Hoşkadem Paşa Zaviyesinin Evlada Maşruta Olduğuna Dair" başlıklı kısımda bu zaviyenin evlattan olanların şeyhliğe verileceği vakfiyede belirtilmiş olmasına karşın, dışarıdan kişilerin

bu göreve talip olmaları ve durumun önüne geçilmesi için berat istekleri merkeze bildirildiği hükmü yayınlanmıştır (Uluçay, 1940, s. 118). Yine "Saruhanoğlu İshak Çelebi'nin Turgudlu'daki Şeyh İsmail Zaviyesine Yaptığı Vakıf Hakkında" başlıklı kısımda ise yine vakfiyesi uyarınca zaviyedarın evlatlarından tayin edildiği ancak kendisi çocuksuz vefat ettiği için yerine Turgudlu Voyvodası Seyfizade Halil Ağa'nın atanması isteğinin belirtildiği hükmü mevcuttur (Uluçay, 1940, s. 97).

Bu veriler ışığında Saruhanoğulları devrinde Turgutlu'da varolan zaviyelerin; Menteşa Baba (Menteş Baba) Zaviyesi (Uluçay, 1940, s.81), Şeyh İsmail Zaviyesi (Uluçay, 1940, s.97), Hoşkadem Paşa Zaviyesi (Uluçay, 1940, s.118) olduğu söylenebilir. Ayrıca o dönemlerde, Ilıca'nın Ulgamlı köyünde Kutlu Bey Zaviyesi'nin varlığı bilinmektedir (Uluçay, 1940, s. 85) Ilıca kazasının merkezi bugünkü Turgutlu köylerinden Urganlı olup, bazı kayıtlarda Ulgamlu olarak geçmektedir.

Hür Mahmut Yücer "19. Yüzyılda Tasavvuf" isimli yapıtında 19. yüzyılda Turgudlu Kazasındaki Bektaşi tarikatından olan "Okçu Baba Zaviyesi"nden sözetmiştir (Yücer, 2000, s. 514). Ayrıca Cahit Telci'nin "1826 tarihi itibariyle Saruhan Sancağı Bektaşi Zaviyelerinin Arazisi" makalesindeki çizelgede Turgudlu kazasının Azizlü Karyesinde bulunan Okçu Baba Zaviyesi'nin *"Kasaba-i Merkûmeye Yarım Saat Mesafe Azizlü Mukatası Dâhilinde Bazı Kesân Uhdelerinde Olan zik-i âti emlâki"* başlığı altında 173 dönüm arazinin ne kadarının kimlere ait olduğunun isim isim dökümü verilmiştir (Telci, 2001, s. 46). 19. yüzyılda Turgutlu'da zaviyelerin varlığını sürdürdüğü Okçu Baba Zaviyesi'nin varlığı ile kanıtlanmaktadır.

3.2.3.1.2 Mescid Yapıları: Mescid için *"Mahallelerin, oluşumunda belirleyici bir faktör ve dolayısıyla şehrin gelişmesinin işareti olup, ekseri mahalle aralarında, ahşap olarak yapılmış küçük mabetlerdir"* tanımını yapan Emecen (1989), mahalle halkı tarafından mescidlere çeşitli vakıflar yapıldığını tespit etmiştir (Emecen, 1989, s.130). Emecen'e (1989) göre mescidlerin hemen hepsi ait oldukları mahalleyle aynı adı taşımaktadır. Ayrıca mescidlerin bazısı kurucusunun ismini taşımakta, bu isim

zamanla o mescid çevresindeki mahalleye de adını vermektedir. Turgutlu'da 1575 yılında Sinan Mahallesi Mescidi, Orta Mahalle Mescidi, Menteşe Oğlu Mahalle Mescidi ve Yeni Mescid Mahalle Mescidi olmak üzere dört adet mescidin varlığı bilinmektedir (Emecen, 1989, s. 212). Türk-İslam şehirlerinin başlıca unsuru olan mahallelerin, bir mescidin çevresindeki evlerden meydana geldiğine dikkat çeken Emecen, fiziki ve sosyal yapının vazgeçilmez parçaları olan mahallelerin genellikle birbirini tanıyan, sosyal dayanışma yönünden bir bütün oluşturan, aynı inanışa sahip toplulukların yaşadığı yer olduğunu vurgulamıştır. Günümüzde şehirlerin yeni düzenleme olguları bu yapıyı değiştirmiştir. Eski durum yerine mahalle ve mahalleli kavramı değişmiş, onun yerine resmi işlemlerde gerekli belgeler dolayısıyla zorunlu idari bölümlendirmeler almıştır.

1678 yılında Turgutlu'dan geçen Evliya Çelebi Seyahatname'de o dönem Turgutlu'sunda 21 mescit bulunduğunu yazmıştır.

Gökçen, 1101 (1685) tarihinde Turgutlu'ya tabi olan Kirizman köyündeki Yeni Cami'nin yerinde Hamza Efendi'nin mescid ve tekkesinin varlığından sözetmiştir. Bu camiye vakfedilen arazi hakkında yapılan bir duruşmada, Hamza Efendi'nin boşadığı Meryem Kadın, bu köy arazisinin kocası tarafından kendisinden zorla geriye alındığını iddia etmiştir (Gökçen, 1950, s. 148).

Mahalle halkının tahsis ettikleri vakıflarla, mescidlerin bütün gereksinimleri ve bu arada vazifelilerin maaşları karşılanmaktadır. Emecen, vakıf defterlerindeki kayıtlara dayanarak bu mescidlerin, en az imam, müezzin ve farraşdan oluşan bir kadrosu bulunduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda 1826 yılında vakıflarla tamiri yapılan Çorbacıhanı içindeki mescitten sözedilmiştir (Gökçen, 1950, s.132) Daha sonraki dönemlerde Turgutlu'nun mescid yapılarıyla ilgili olarak 1878 yılı Salnamesi bilgilerinden ve 1918 yılında yapılan envanterden söz edilebilir. 1878 yılı Salnamesi'nde Turgutlu'da 28 mescidin varlığı belirtilirken (Köklü, 1992, s. 55); 1918'de tespit edilen mescid sayısı 50'ye çıkmıştır (Serçe, 2002, s. 25)

Manisa Vakıflar Müdürlüğü'nde yapılan araştırmada Turgutlu klasöründe Çavuş Hoca Mescidi ve Çınarlı Mescidi olmak üzere iki mescid dosyasına rastlanmıştır. Kayıtlara göre Çavuş Hoca Mescidi, Yılmazlar Mahallesi, Dibek Sokak'ta; Çınarlı Mescidi, Turgutlar-İstiklal Mahallesi'ndedir. Fakat her ikisi de yandığından günümüze ulaşmayı başaramamıştır.

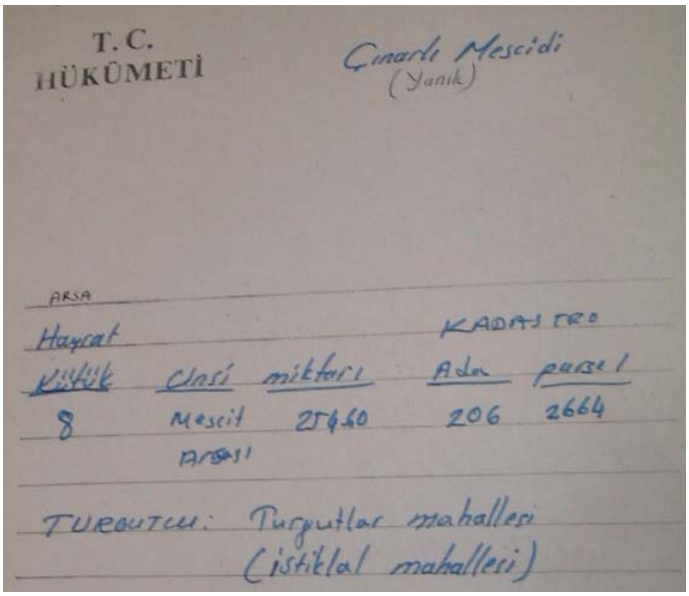

Şekil 3.41 Manisa Vakıflar Müdürlüğü'nde Çınarlı Mescidi dosyası

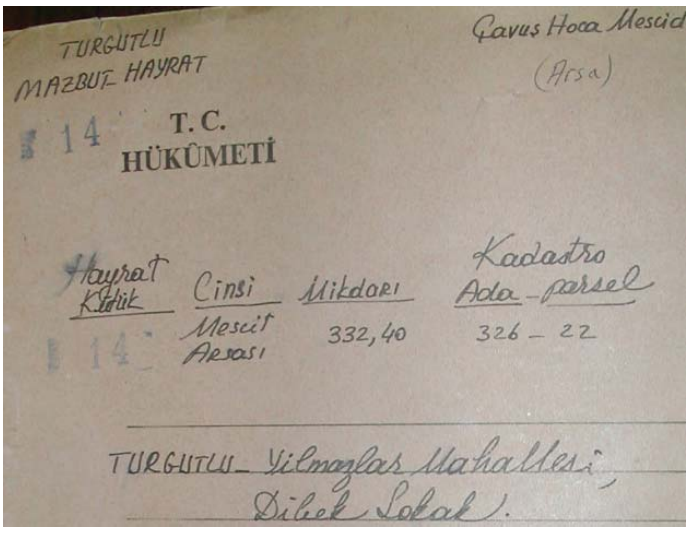

Şekil 3.42 Manisa Vakıflar Müdürlüğü'nde Çavuş Hoca M. dosyası

3.2.3.1.3 Camii Yapıları: Turgutlu'da bilinen en eski camii yapısı 1575 yılına tarihlenmektedir. Yerleşimdeki camii sayısı, Kurtuluş Savaşı'na dek artış göstermiştir. 1575 yılında Sinan Mahallesi'nin etrafında kurulmasına sebep olan Sinan Camii (Emecen,1989, s.212) Turgutlu yerleşiminin kuruluş yıllarında kendini göstermektedir. Evliya Çelebi 1678 yılında Turgutlu'da içinde Cuma namazı kıldığı Pazar Camii'nden başka dört camii daha bulunduğunu belirtmiştir. 1699 yılında ise, Hacı Üveys Camii'nin Turgutlu'ya vakfedildiği anlaşılmaktadır (Gökçen, 1950, s.129). 1809 yılında hazırlanan Muhallefat Defteri'nden anlaşıldığı üzere Turgutlu'da o tarihlerde yine Sinan Mahallesi gibi Cami-i Cedid Mahallesi'ne adını veren Cedid Camii, Zati Ağa Camii ve Taşlı (günümüzdeki Taslı Camii) Camii'nin varlığı anlaşılmaktadır (Telci, 2002, s.63–76). İbrahim Gökçen, Kasap Hasan isimli zatın Turgutlu'da Kestane Pazarı'ndaki camiyi yaptırdığını belirtmiştir. Oğlu İbrahim Efendi, Manisa Kadısı Ahmet Nazif Efendi'ye 1239 (1823) yılında bir vakfiye tanzim ettirmiştir (Gökçen, 1950, s. 93). 1826 yılında yapılan vakıflardan yararlanılacak taşınmazlar arasında Dereköy Camii, Hacımuharrem Camii ve Turgutlu'daki çarşı yapılanmasını doğrulayan Helvacılar içindeki Camii'den bahsedilmektedir (Gökçen, 1950, s. 132). 1878 yılı Salnamesi'ne dayanarak 19. yüzyılın sonlarında Turgutlu'da 27 caminin bulunduğu söylenebilir (Köklü, 1992, s.11). Kırk yıl içinde Turgutlu'da üç camii yapılmış, 1918 yılında camii sayısı 30'a yükselmiştir. Günümüzde Hacı Muharrem, Tatar, Dereköy, Taslı, Pazar, Çakıcı ve Hacı Zeynel Camileri geçmişten günümüze ulaşabilmiş Turgutlu'nun ender kültür varlıklarındandır. Köylerde ise, Irlamaz ve Sinirli Köy Camileri varlıklarını korumuştur.

3.2.4.3.1 Hacı Muharrem Camii: Altay Mahallesi, Kurtuluş Sokak'ta bulunan Hacı Muharrem Camii; 54 pafta, 499 ada, 9 parselde kayıtlıdır.

1826 yılında yapılan vakıflardan yararlanacak yapılar arasında Hacı Muharrem Camii'ndeki şadırvan sayılmıştır (Gökçen, 1950, s. 132) Söz konusu şadırvan günümüze ulaşmamıştır. F 3.43. numaralı fotoğrafta, arkasına düşülen nottan anlaşıldığı üzere, 1928 yılında Hacı Muharrem Camii Haziresi görüntülenmiştir. Bu

noktadan hareketle, caminin Cumhuriyet'in ilk yıllarında bile oldukça köklü bir geçmişe sahip olduğu söylenebilir.

Şekil 3.43 Hacı Muharrem Camii haziresi (1928)

Şekil 3.44 Hacı Muharrem Camii görünüşü

Yunan işgalinde kısmen yanmış ve tamirat geçirmiş Hacı Muharrem Camii bulunduğu adanın köşesinde bahçe içinde yer almaktadır. Hacı Muharrem Camii inşa

tekniği, plan tipi ve süslemeleriyle dönemin özelliklerini yansıtan Turgutlu'nun ender kültür varlıklarından birisidir.

Şekil 3.45 1980'li yıllarda Hacı Muharrem Camii görünüşü

Şekil 3.46 Hacı Muharrem Camii minareleri

Hacı Muharrem Camii, kare planlı, ahşap tavanlı, kırma çatı ile örtülü, önünde üç adet yuvarlak kemerli son cemaat mahalli yer alan, yığma tarzda inşa edilmiş bir

yapıdır. Son cemaat mahallini ortadaki giriş kapısı daha dar olmak üzere girişin iki yanında birer adet oldukça geniş yuvarlak kemer oluşturmaktadır. Kuzey cephesinde yanlarda ikişer yuvarlak kemer mevcuttur. Yapının iki minaresi vardır. Bunlardan yapının batı duvarına bitişik olan sekizgen kasnaklı olup, her sekizgen üzerinde yuvarlak kemerli bir niş yer almaktadır. Silindirik gövdeli, şerefe altı kirpi saçaklı konik külahlı minare, yapının ilk minaresidir. Beyaz taştan yapılan ve doğu duvarına bitişik olan ikinci minare ise 2000 yılında eklenmiştir.

Harim mekânındaki tüm açıklıklar alttakiler büyük, üsttekiler küçük olmak üzere sivri kemerlidir. Aynı mekânda ahşap tavanın ortasında kare bir form içinde yuvarlak işlemeli bir tavan göbeği mevcuttur. Harimin kuzeyinde yer alan Kadınlar Mahfili ahşaptan inşa edilmiştir. İki adet ahşap dikme tarafından taşınmaktadır. Mahfilin ortasında yarım daire formlu bir balkon mevcuttur. Harimin içi yaklaşık 2.00 metre yüksekliğe dek ahşap lambri ile kaplıdır. Minber ahşap malzemedir. Mihrap ise yarım daire formlu olup, yuvarlak kemerlidir.

Şekil 3.47 1980'li yıllarda Hacı Muharrem Camii

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün mülkiyetinde olan Hacı Muharrem Camii İzmir II No'lu KTVKK'nun 25.3.1998 gün ve 7606 sayılı kararı ile 2863 sayılı yasanın a-b bentleri uyarınca korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiştir. Tescil kararına Hacı Muharrem Camii Tamir Yaptırma Derneği adına Başkan Yılmaz Yener tarafından Manisa İdare Mahkemesinde 1998/445 esas no'lu dosya ile iptal

davası açılmıştır. Kültür Bakanlığı Hukuk Müşavirliği'nin 31.05.1999 tarihli B.16.O.HKM/830 sayılı kararında Hacı Muharrem Camii Tamir Yaptırma Derneği temsilen Yılmaz Yener tarafından Manisa İdare Mahkemesi'nde, 1998/445 esas sayılı dosya ile açılan iptal davasının 28.04.1999 gün ve 1999/325 sayılı kararı ile Kültür Bakanlığı'nın lehine neticelendiği bildirilmiştir (İzmir II No'lu KTVKK 45.12/40 Sayılı Dosya).

Şekil 3.48 2003 yılında Hacı Muharrem Camii girişi

Şekil 3.49 2005 yılı başlarında Hacı Muharrem Camii girişi

İzmir Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nün 11.11.1999 gün ve 4496 sayılı yazısı üzerine Hacı Muharrem Camii'nin basit onarımına İzmir II No'lu KTVKK 17.11.1999 gün ve 8894 sayılı kararla onay vermiştir. Onarım kapsamında camii çatısının çürüyen deforme olan elemanlarının değişmesi, gerekli yerlerin tamiri, kiremit aktarması, son cemaat mahallindeki çürüyen ahşap elemanların yenilenmesi

ve boya işleri gösterilmiştir (İzmir II No'lu KTVKK 45.12/40 Sayılı Dosya). Bu onarım kapsamında kuzey cephede bulunan camii girişi doğu kısma alınmıştır. Daha önce camekânla kapatılmış olan son cemaat mahallinin bahçe tarafında yeni bir yapılanma başlatıldığı saptanmıştır.

Şekil 3.50 Günümüzde Hacı Muharrem Camii son cemaat mahalli

Mevcut durumuyla yapı bakımlı olması yanında farklı dönemlerde geçirdiği onarımlar sonucunda özgünlüğünü yitirmiştir. Özellikle son cemaat mahallinin değiştiği açıkça görülmektedir. Kapsamlı bir onarıma gidilmesi durumunda mevcut sıva altından büyük bir olasılıkla yapının ilk durumuna ait izler çıkacaktır.

3.2.4.3.2 Tatar Camii: Albayrak Mahallesi, Koyun Sokak ve Piyaleoğlu Caddesi kesişiminde bulunan Tatar Camii tapuda 75 pafta, 211 ada, 1 parselde kayıtlıdır.

1616 yılında inşa edilmiş olan caminin mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne aittir. Tatar Camii kare planlı olup, tek kubbe ile örtülü bir mekâna bitişik son cemaat yeri ile tipik bir plan çalışması örneğidir. Kubbeli taş bir yapı olan Tatar Camii'nin tek şerefeli bir minaresi bulunmaktadır.

Şekil 3.51 19. yüzyılın başında Tatar Camii

Şekil 3.52 1980'li yıllarda Tatar Camii

Şekil 3.53 1980'li yıllarda Tatar Camii

Şekil 3.54 Günümüzde Tatar Camii

17. yüzyılda Turgutlu'ya göçmen gelen Tatar asıllı ustalar tarafından tamir edildiği söylenmektedir. Hatta aynı ustaların Pazar Camii'ni de inşa ettiği

sanılmaktadır. Bu iki eserle klasik Osmanlı Mimarisi kuruluş döneminde Tatar Camii, duraklama döneminde de Pazar Camii ile kendini gösterir. Aralarındaki fark Pazar Camii'nin kubbe yüksekliği ve çapının büyüklüğü ile kullanılan malzeme farklılığıdır.

Şekil 3.55 Günümüzde Tatar Camii girişi

Şekil 3.56 Günümüzde Tatar Camii iç mekân görünüşü

Tatar Camii İzmir II No'lu KTVKK'nun 9.9.1994 gün ve 4138 sayılı kararıyla tescil edilmişse de kurul iki yıl önce 4.11.1992 gün ve 2977 sayılı kararla caminin tescillenmesine karar vermiş, onaylanmak üzere tescil fişinin hazırlanmasını istemiştir (İzmir II No'lu KTVKK 45.12/4 Sayılı Dosya). Tatar Cami'nin tescil fişi kurul gündeminin yoğunluğundan olsa gerek; 1994 yılında Turgutlu ilçesi merkezi ile merkeze bağlı köylerde Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının tescil kararı kapsamında gönderilmiştir.

Tatar Camii kare planlı, kubbeli düzende tasarlanmış bir yapıdır. Koyun Sokak cephesinde üç adet yuvarlak kemerli son cemaat yeri bulunan camii taş, tuğla bileşimi sistemle inşa edilmiştir. Caminin Piyaleoğlu Caddesi cephesinde tek şerefeli, silindirik gövdeli bir minaresi bulunmaktadır. Konik külahlı minarenin şerefe altı kirpi dişlerle kademelendirilmiştir. Cami kubbesiyle düşük kottaki çatıyı birbirine bağlayan çeyrek daire dilimi şeklindeki kemerler göze çarpmaktadır.

3.2.4.3.3 Dereköy Camii: Dereköy Cami Turgutlu ilçesi, Turan Mahallesi, 35 pafta, 453 ada, 3 parselde yer almaktadır.

1826 yılında Dereköy Camii yapılan vakıflardan yararlanacak camilerden birisi olarak gösterilmiştir (Gökçen, 1950, s. 132). Bu noktadan hareketle Kurtuluş Savaşı sırasında büyük ölçüde tahrip olan caminin hemen hemen tümüyle yeniden yapılandırıldığı düşünülebilir. Caminin mimari çağı tescil fişinde 1930 dönemi olarak belirtilmiştir.

Dereköy Camii kare planlı, ahşap tavanlı, kırma çatı ile örtülü bir yapıdır. Camii cephelerinin alt kısımlarında ferforje demir korkulukları bulunan sivri kemerli pencereler yer almaktadır. Üst kısımlarda ise, önceleri sivri kemerli pencereler mevcutken, yapılan onarımlarla pencereler yuvarlak kemerli hale dönüştürülmüştür. Yapıya bitişik orijinalinde üç, sonradan eklentili kısımlarla beş kemerli son cemaat mahalli bulunmaktadır. Yığma tarzda inşa edilmiş yapının sekizgen kasnaklı bir minaresi vardır. Her sekizgen üzerinde yuvarlak kemerli bir nişin yer aldığı minarede şerefe altı kirpi saçakları ve konik bir külah dikkati çekmektedir. Yarım daire formlu,

sivri kemerli mihrap süslemeleri oldukça dikkat çekicidir. Minber ahşaptan imal edilmiştir.

Şekil 3.57 Dereköy Camii iç mekân görünüşü

Şekil 3.58 Dereköy Camii iç mekân görünüşü

Şekil 3.59 1970'li yıllarda Dereköy Camii bahçe girişi

Şekil 3.60 1980'li yıllarda camii bahçesine girişteki yapılanma

Şekil 3.61 Günümüzde camii bahçesine giriş sırasındaki yapılanma

Tescilli Dereköy Camii bitişiğinde yer alan taşınmazların yapılanma koşullarının belirlenmesi istemi üzerine; mevcut yapı taban alanının ve konumunun korunması ana binanın iki katlı, müştemilatın bir katlı olması, kiremit kaplamalı ahşap çatı yapılması koşuluyla yeni yapılanmaya gidilebileceğine, bu koşullara uygun olarak hazırlanacak projenin kurula iletilmesine karar verilmiştir (İzmir II No'lu KTVKK 45.12/23 Sayılı Dosya).

Şekil 3.62 1970'li yıllarda camii minaresi

Şekil 3.63 1980'li yıllarda camii girişi

Şekil 3.64 2003 yılında camii girişi

Şekil 3.65 2003 yılında camii girişine eklenen sundurma

Şekil 3.66 1990'lı yıllarda camii girişi ve şadırvanla bağlantısı

Şekil 3.67 2003 yılında camii girişi ve yeni şadırvanla bağlantısı

Şekil 3.68 2003 yılında Dereköy Camii'ne yeni yaptırılan şadırvan

Şekil 3.69 1980'li yıllarda Dereköy Camii yan cephesi

Şekil 3.70 2003 yılında Dereköy Camii yan cephesi

Şekil 3.71 1970'li yıllarda Dereköy Camii iç mekân görünüşü

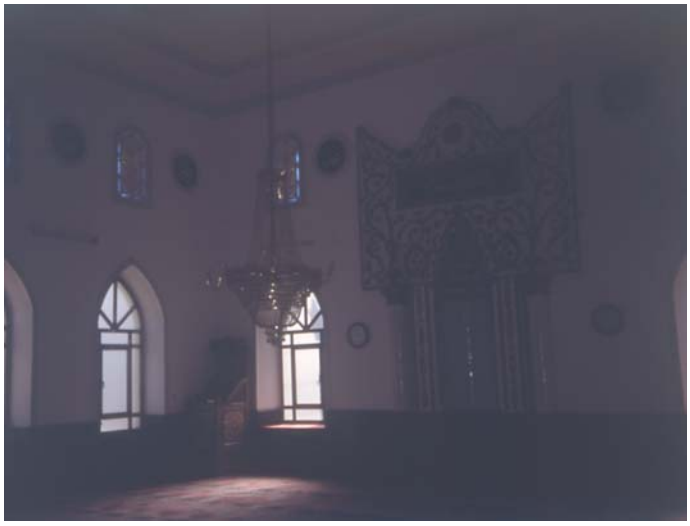

Şekil 3.72 Günümüzde Dereköy Camii iç mekân görünüşü

Camii içinde izinsiz yapılan onarım ve eklemeler asıl süslemeyi kısmen yok etmiştir. Caminin minarenin arkasına denk gelen batı kısmında sonraki dönemlerde yapılan özelliksiz ek bölümü mevcuttur. Cephelerdeki pencere korkulukları sökülmüş, sıvalar tümüyle mineral sıvaya dönüştürülmüştür. Camii giriş cephesindeki pencere kaldırılarak betonarme rüzgârlık inşa edilmiştir. Zemindeki rabıtalar sökülerek yerine seramik yapılmıştır. Ayrıca ahşap tavan ve süslemeler tamamen kaldırılmış, yapılan asma tavanla camiye havalandırma sistemi kazandırılmıştır. Dereköy Camii Tamir ve Yaptırma Derneği üyeleri günümüzde yapılan yanlış onarımlardan dolayı yargılanmaktadırlar. Yapının özgünlüğünü

bozacak şekilde yapılan onarımlar, çevre düzenlemesi sırasında keyfiyet üzerine yıktırılan mermer süslemeleri özellik arz eden şadırvan yargılanma sürecine yol açan sebeplerdir. Bilinçsizce yapılan uygulamalar Turgutlu'nun ender kültür varlıklarından birisinin daha tarihe karışmasına sebep olmuştur.

3.2.4.3.4 Taslı Camii: Turgutlu İlçesi, Altay Mahallesi, Yedieylül yolu, 56 pafta, 510 ada, 11 parselde yer alan Taslı Cami 2863 ve 3386 sayılı yasalar kapsamında korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiştir. Cumhuriyet Dönemi yapısı olan Taslı Camii'nin mülkiyeti Türkiye Diyanet Vakfı'na aittir.

Şekil 3.73 Günümüzde Taslı Camii görünüşü

Şekil 3.74 Taslı Camii iç mekân görünüşü

Kurtuluş Savaşı'ndaki Yunan yangınında Taslı Camii yanarak yok olmuş, yerine bugünkü camii yapılmıştır. Camii gerek mimari özellikleri, gerekse süslemeleri açısından korunması gerekli kültür varlığı niteliği taşımaktadır.

Taslı Camii dikdörtgen planlı, kırma çatılı bir yapıdır. Yapı cephesinin alt kısımlarında ikişer geniş dikdörtgen açıklık, üst kısımlarında ise yatay bant şeklinde ikişer pencere yer almaktadır. Yakın zamanda son cemaat yeri betonarme sistemle inşa edilerek camiye eklenmiştir. Yapının önünde de demir profillere oturan eternit örtülü bir sundurma yer almaktadır. Yapının kuzeydoğu köşesinde yer alan minare bölümü yeni yapılarla çevrelendiğinden niteliği anlaşılmamaktadır. Gövdesi silindirik olan minare tuğla malzemeden inşa edilmiştir. Tek şerefeli minarenin, şerefe altı kirpi saçak dişlerle kademelendirilmiştir.

Saçak altı ince silmelerden oluşmuştur. İç kısımda bulunan betonarme kadınlar mahfili, sonradan eklendiği için pencereleri yuvarlak kemerlidir. Yarım daire formlu, yuvarlak kemerli mihrap çinilerle kaplanmıştır. Minber ahşaptır.

Şekil 3.75 Taslı Camii iç mekân görünüşü

Şekil 3.76 Taslı Camii bahçesinden bir görünüş

Yakın zamanda son cemaat yeri betonarme sistemle inşa edilerek camiye eklenmiştir. Yapının önünde de demir profillere oturan eternit örtülü bir sundurma yer almaktadır. Son cemaat yerinin özellikle minare kaidesi etrafındaki sonradan yapılmış olan betonarme ek bölümlerin ve eternit örtülü sundurmanın kaldırılması ve bahçede bir çevre düzenlemesi yapılması gerekmektedir.

3.2.4.3.5 Çakıcı (Kaymakam Şakir Bey) Camii: Turgutlu ilçesi, Acarlar Mahallesi, Piyaleoğlu Caddesi, 18 pafta, 295 ada, 7 parselde yer alan camii; İzmir II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 10.12.1997 tarih ve 7286 sayılı kararı ile "Anıt Eser" olarak tescil edilmiştir.

Manisa Vakıflar Müdürlüğü'nde yapılan incelemede Çakıcı Camii'nin 1325 yılında yapıldığı saptanmıştır. 14. yüzyılda mescit konumunda iken, Ege Bölgesinin

efelerinden olan “Çakıcı” lakaplı kişi tarafından o dönemde Turgutlu’da Kaymakam olan Şakir Bey’e ekonomik destek sağlamak koşuluyla camii konumuna getirildiği yine sözlü kaynaklardan öğrenilmektedir. Camii bahçesinde iki adet tescilli çınar ağacı bulunmaktadır.

Çakıcı Camii kare planlı, kırma çatılı düzende inşa edilmiştir. Camii cephelerinin alt kısmında yuvarlak kemerli dikdörtgen formlu pencereler, üst kısımda ise rozet pencereler yer almaktadır. Önünde dört yuvarlak kemerli son cemaat kısmı bulunan camii, yığma sistemde inşa edilmiştir. Yapının tek şerefeli bir minaresi bulunmaktadır. Silindirik gövdeli, konik külahlı minarenin şerefe altı kirpi saçaklarla kademelendirilmiştir.

Kadınlar Mahfili harimin kuzeyinde olup, dört adet dairesel kesitli ahşap dikme tarafından taşınmaktadır. Minber ahşap malzemedendir. Yarım daire formlu mihrap ise yuvarlak kemerlidir.

Şekil 3.77 Çakıcı (Kaymakam Şakir Bey) Camii iç mekân görünüşü

Şekil 3.78 Çakıcı (Kaymakam Şakir Bey) Camii iç mekân görünüşü

Şekil 3.79 1980'li yıllarda Kaymakam Şakir Bey Camii bahçe girişi

Şekil 3.80 1980'li yıllarda Çakıcı (Kaymakam Şakir Bey) Camii ve şadırvanla bağlantısı

Şekil 3.81 Günümüzde Kaymakam Şakir Bey Camii ve Şadırvanı

Şekil 3.82 Günümüzde Kaymakam Şakir Bey Camii

Şekil 3.83 1980'li Yıllarda Kaymakam Şakir Bey Camii girişi

Şekil 3.84 Günümüzde Kaymakam Şakir Bey Camii girişi

Camii geçirdiği onarımlar sonucunda özellikle harim kısmındaki ve uç kısımdaki yenilemelerle özgünlüğünü az da olsa kaybetmiştir. Ancak dış cephe, ekleme ve onarımlar olsa da formunu korumaktadır. Cami bahçesinde yenilenmiş bir şadırvan ve WC yer almakta olup, iki adet korunması gerekli anıtsal çınar ağacı bulunmaktadır. Mülkiyeti vakıflara ait olan caminin Vakıflar Genel Müdürlüğü'nden izin alınarak onarımı yapılmıştır. Ada ölçeğinde imar durumlarının üç kat (h=9.50) olarak belirlenmesine ve belediyesince bu değişikliğin imar planı üzerine işlenmesine karar verilmiştir. Karar kapsamında yeni yapılanmalarda teras çatı yerine kiremit çatı yapılmasına izin verilmiştir (İzmir II No'lu KTVKK 45.12/38 Sayılı Dosya).

Şekil 3.85 1980'li yıllarda Kaymakam Şakir Bey Camii tuvaleti

Şekil 3.86 Kaymakam Şakir Bey Camii bahçesindeki tescilli çınarlar

Şekil 3.87 Günümüzde Kaymakam Şakir Bey Camii şadırvanı

3.2.4.3.6 Hacı Zeynel Camii: Hacı Zeynel Camii, Albayrak Mahallesi, Yaylalıkapı Yolu, 35 pafta, 1425 ada, 3 parselde yer almaktadır. Bahçesinde iki adet yatır bulunmaktadır.

Şekil 3.88 Hacı Zeynel Camii girişi

Şekil 3.89 Hacı Zeynel Camii'nin şadırvanla bağlantısı

Hacı Zeynel Camii kare planlı olup, ahşap çatı ile örtülüdür. Yapı cephelerinin alt kısmında yuvarlak kemerli dikdörtgen formlu pencereler, üst kısımlarında ise rozet pencereler yer almaktadır. Yapıya bitişik son cemaat mahallinde diğer camilerden farklı olarak dikdörtgen formlu pencereler konumlandırılmıştır.

Hacı Zeynel isimli bir zat tarafından yapıldığı söylenmesine karşın yapılış tarihi tam olarak bilinmemektedir. Camii minaresinin üstündeki yazıya göre sıva yapım tarihi 1982'dir. Minarenin 14. yüzyıl özellikleri taşıdığı tescil fişinde belirtilmiştir. Bu bağlamda Hacı Zeynel Camii'nin Turgutlu yerleşiminin ilk kuruluş merkezi civarında olduğu söylenebilir. Tek şerefeli minare altı kirpi dişlerle kademelendirilmiştir.

Şekil 3.90 Hacı Zeynel Camii minaresi

Şekil 3.91 Hacı Zeynel Camii iç mekân görünüşü

Şekil 3.92 Hacı Zeynel Camii kadınlar mahfili

Şekil 3.93 Hacı Zeynel Camii haziresi

Şekil 3.94 Hacı Zeynel Camii bahçesi

Şekil 3.95 Hacı Zeynel Camii giriş kapısında yüzeysel onarım

Camiinin bünyesinde bakım çalışmaları yapılmıştır. Yapı, 1948 ve 1975 yıllarında önemli onarımlar geçirmiştir. Vakıflar Genel Müdürlüğü 6.11.1990 gün 9123 sayılı yazısında, Hacı Zeynel Camii'nin çatısında Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 4.3.1988 gün, 10 sayılı ilke kararı uyarınca basit onarım kapsamına giren kiremit aktarması isteminde bulunmuştur. Koruma Kurulu, her türlü sorumluluğu Dernek Başkanı'na ait olması ve Vakıflar İdaresi uzmanları denetiminde yapılması koşuluyla izin vermiş; onarım sonrası rapor ve fotoğraflarının Koruma Kurulu'na iletilmesini istemiştir (İzmir II No'lu KTVKK 45.12 / 15 Sayılı Dosya).

F 3.93. numaralı fotoğrafın arkasına düşülen nottan Hacı Zeynel Camii Haziresi olduğu algılanmaktadır. Günümüzde Camii bahçesinde ise çevreden devşirme atık malzeme bulunmaktadır.

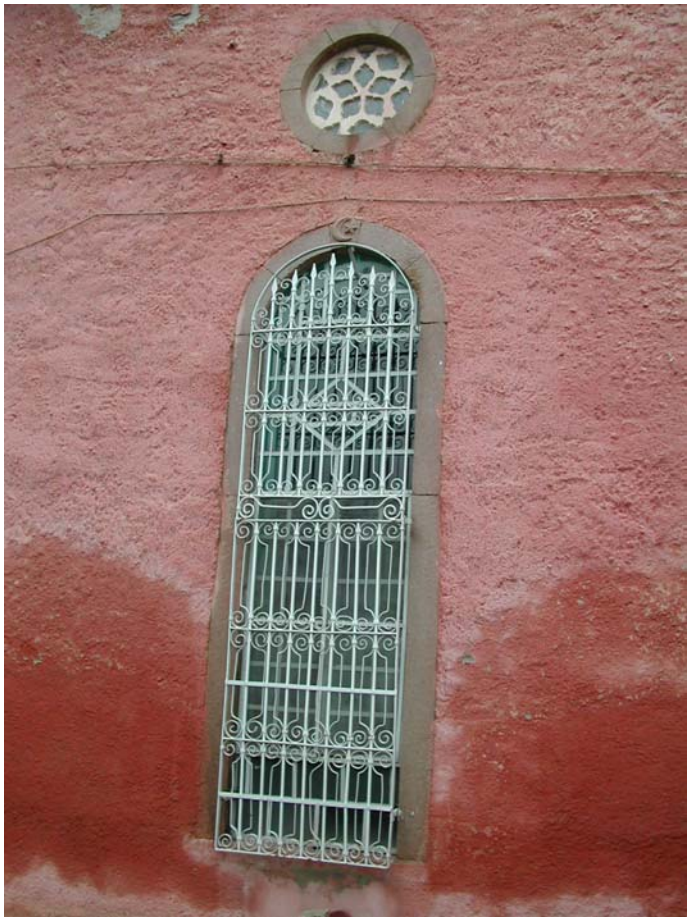

Şekil 3.96 Hacı Zeynel Camii pencere görünüşleri

Turgutlu'nun en eski camilerden biri olan caminin batısında eski bir şadırvan yer almaktadır. Ne yazık ki 1985 yılında yapılan onarımla orijinalliğini kaybetmiştir. Yine yanlış onarımlardan birisi de, camii tavan kaplamasının sunta olarak yenilenmesidir.

Şekil 3.97 Hacı Zeynel Camii Görünüşü

3.2.4.3.7 Pazar Camii: Altay Mahallesi, Piyaleoğlu ve Cevdet Öktem Caddeleri kesişiminde bulunan Pazar Camii, tapuda 53 pafta, 492 ada, 1 parselde kayıtlıdır.

Şekil 3.98 Geçmişte Pazar Camii

Tek şerefeli, minareli, çok kubbeli bir yapı olan Pazar Camii, 1065 Hicri yılında Piyaleoğulları tarafından yaptırılmıştır. Bahçesinde bir şadırvan bulunmaktadır.

Kare planlı, çok kubbeli bir yapı olan Pazar Camii taş, tuğla bileşimi bir sistemle inşa edilmiştir. Caminin önünde F 3.98 numaralı fotoğrafta görüldüğü üzere geçmişte dört, günümüzde ise üç kemerli son cemaat yeri bulunmaktadır. Camii cephelerinin alt kısımlarında yuvarlak kemerli dikdörtgen, formlu pencereler yer alırken, üst kısımlarda hem yuvarlak kemerli, hem de rozet pencereler yer almaktadır. Yapının sekizgen kasnaklı, silindirik gövdeli tek şerefeli bir minaresi mevcuttur. Konik külahlı minarenin şerefe altı kirpi dişlerle kademelendirilmiştir.

Şekil 3.99 Pazar Camii haziresi

F 3.99. numaralı fotoğrafta camii duvarının görüldüğü Pazar Camii haziresi bulunmaktadır.

Şekil 3.100 Pazar Camii yan cephesi

İbrahim Gökçen, (1950) "Manisa Tarihinde Vakıflar ve Hayırlar" isimli kitabında Pazar Camii'ni inşa ettiren Piyaleağazade Mustafa Ağa'dan bahsetmiştir. Vakfiyesinin başında "Manisavi Mustafa Ağa Eşşehir Piyaleağazade" kaydı vardır. Vakıflarıyla ilgili olarak; *"Danişment Halil Mahallesindeki evini, aynı mahallede oturan ve evvelce azat eylediği anlaşılan kölesi Abdullah kızı Şehnaz'a şarteylemişti. Vakıf, Şehnaz'ın evlatlarına da intikal edecekti. Eğer Şehnaz'ın evladı müntariz olursa, Mustafa Ağa'nın Turgutlu'da yaptırdığı camiye mevkuf olacaktı" (1/Muharrem 1065)* (1649), demiştir.

Şekil 3.101 Pazar Camii girişi

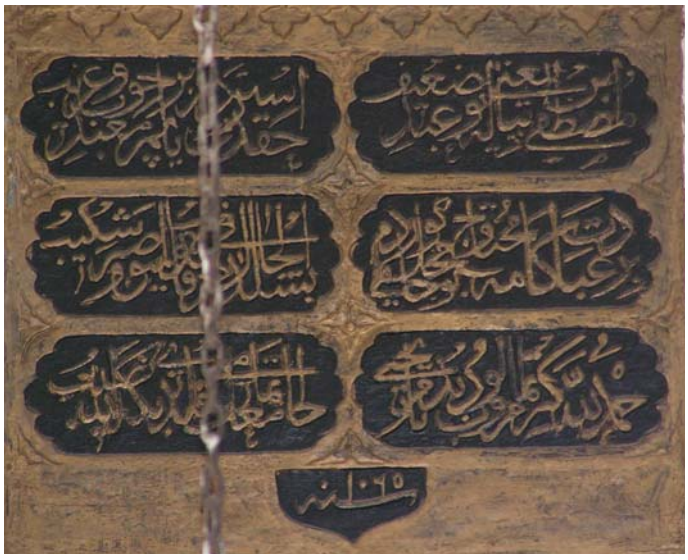

Şekil 3.102 Pazar Camii kitabesi

"1067 tarihinde Manisa kadısı Hasan Efendi tarafından düzenlenen bir vakfiyeye göre, Mustafa Ağa'nın Ahmet, Mahmut ve Abdürrahim Ağa adlarında üç oğlu vardı.

Babaları Mustafa Ağa, vefatından evvel Turgutlu'da Tahıl pazarında mülkü olan 20 dükkânı sülüs malından ayırarak aynı kasabada yaptırdığı camii yanında bir tekke yapmalarını vasiyet etmişti. Yalnız bu arzuda oğullarını muhayyer bırakmıştı. Oğulları 1067 yılında Manisa halkı ile müşaverede bulundular, mahallin kenar olması dolayısıyla yapılacak böyle bir tekke, "mecma-ı fısk-u fecere" olacağından bu teşebbüsten vazgeçilmeye karar verildi. Bu kayıt, tekkelerin bozulduğuna dair şayanı dikkat bir vesikadır. 1210 yılında Mustafa Ağa'nın Turgutlu'daki caminin mütevellisi Hatice Hatun idi. Bu camiye mevkuf olan kaynaklar şunlardı: Pamuk pazarında bir kahvehane, camii bitişiğinde bir kahvehane, bir bakkal dükkânı, o çevrede bir yorgancı, bir tütüncü dükkânı, tekrar kahvehane ve tütüncü dükkânı" (Gökçen, 1950, s. 106). Camiye vakfedilen taşınmazların tasviri Pazar Camii'nin önemli bir çarşı yapılanmasının merkezinde bulunduğunu düşündürmektedir.

Şekil 3.103 1980'li yıllarda Pazar Camii bahçe girişi

Şekil 3.104 Günümüzde Pazar Camii bahçe girişi

Şekil 3.105 1980'li yllarda Pazar Camii

Şekil 3.106 Günümüzde Pazar Camii

17.11.1999 gün ve 8895 sayılı kararla Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından camii kubbelerinin kurşun kaplamalarının değiştirilmesi ve gerekli yerlerin tamiri, son cemaat mahallindeki çürüyen ya da bozulan ahşap elemanların yenilenmesi ve boya badana işlerinin yapılması talep edilmiştir. Kurul, bu işlerin yapımına ilke kararları doğrultusunda özgün biçimlerine uygun olarak ilgili müzesi ve vakıflar denetiminde yapılması koşuluyla izin vermiştir (İzmir II No'lu KTVKK 45.12/27 Sayılı Dosya).

Şekil 3.107 Pazar Camii son cemaat mahallinde yapılan onarım

Şekil 3.108 Pazar Camii son cemaat mahallinde yapılan onarım

Şekil 3.109 Pazar Camii son cemaat mahallinde yapılan onarım

Şekil 3.110 Pazar Camii son cemaat mahallinde yapılan onarım

Şekil 3.111 Pazar Camii son cemaat mahallinde yapılan onarım

Şekil 3.112 1980'li yıllarda Pazar Camii son cemaat mahalli

Şekil 3.113 Pazar Camii son cemaat mahallinde yapılan onarım

Şekil 3.114 Pazar Camii son cemaat mahallinde yapılan onarım

Şekil 3.115 Pazar Camii son cemaat mahallinde yapılan onarım

Şekil 3.116 Pazar Camii son cemaat mahallinde yapılan onarım

Şekil 3.117 Pazar Camii son cemaat mahallinde yapılan onarım

1975 yılında yapılan son cemaat mahallindeki eklenti kısım, o günün şartlarında demir doğrama imalat ile kapatılmıştır. Ancak günümüzde doğrama çürümeye başlamış; cephe ahşap aksamlarına zarar verir hale gelmiştir. Bu doğrultuda Koruma Kurulu GEEAYK'nun 9.9.1968 gün ve 4257 sayılı kararı ile tescilli Pazar Camii'nin son cemaat yerindeki demir doğramalarının ahşap malzeme ile yenilenebileceğine karar vermiştir. Kurulun hazırladığı teknik raporda demir doğrama yerine alüminyum veya plastik doğramanın ahşap dikme ve bağdadi kemerlere dokunmadan yapılmasında, sakınca olmadığı belirtilmesine karşın, İzmir Vakıflar Bölge Müdürlüğü son cemaat mahallindeki demir doğramaların günümüzün teknolojik malzemeleriyle yenilenmesi istemini yinelemiştir (İzmir II No'lu KTVKK 45.12/27 Sayılı Dosya).

KTVKYK'nun 21.5.1990 gün 145 sayılı ilke kararında; yapıların ahşap, madeni, pişmiş toprak veya taş gibi çürüyen ya da bozularak eksilen öğelerinin özgün biçimlerine uygun olarak aynı malzeme ile değiştirilmesi, bozulan iç ve dış sıvaların, kaplamaların, renk ve malzeme uyumu sağlanarak, özgün biçimlerine uygun olarak yenilenmesi, bakım uygulamasının Koruma Kurulu kararı doğrultusunda Belediyelerce ve ilgili Müze Müdürlüğü denetiminde yapılabileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda Koruma Kurulu, Pazar Camii Koruma Derneği'nin caminin iç duvarlarının 1.20 metre yükseklikte çini kaplama istemini kabul etmemiş, basit onarımların söz konusu ilke kararı doğrultusunda yapılabileceğini vurgulamıştır. Karar kapsamında öncelikle dış duvarlarda yükselen kapiler nem nedeniyle oluşan tahribatın giderilmesi için suyun drene edilmesi gerekliliği belirtilmiştir. Kıble tarafına ihata duvarı yapımı ve bahçe tanzimi için suyun drenajı sağlandıktan sonra, hazırlanacak öneri projenin değerlendirilmek üzere kurula iletilmesine karar verilmiştir (İzmir II No'lu KTVKK 45.12/27 Sayılı Dosya).

*3.2.4.3.9 Irlamaz Köy Camii :*Turgutlu ilçesi, Irlamaz Köyü 42 pafta, 1382 parselde bulunan Irlamaz Köy Camii'nin yapım tarihi (1320 H.) 1902 yılıdır.

Günümüzde Turgutlu'ya bağlı olan Irlamaz Köyü, geçmişte Ormenos; daha sonraki belgelerde ise Ermanas Köyü olarak adlandırılmıştır. Irlamaz Köyü, 1575'te

Yengi Nahiyesi'nin nüfus yoğunluğu en fazla olan yerleşim merkezlerinden birisidir. O tarihlerde koyun besiciliğinin önemli bir yere sahip olduğu köyde; kestane ağaçlarından oluşan bir koru mevcuttur. 1703 tarihli bir kayıttan köyün yakınında bir derbend mahallinin bulunduğu anlaşılmaktadır. 16. yüzyılın sonlarında yaylak ve kışlak mahallere sahip olan köyde, iki değirmen mevcuttur (Emecen, 1989, s. 212).

Şekil 3.118 Irlamaz Köy Camii giriş cephesi

Irlamaz Köy Camii dikdörtgen planlı, kırma çatılı bir yapıdır. Yapının önündeki üç kemerli son cemaat mahalli Turgutlu merkezindeki camilerin tersine herhangi bir şekilde kapatılmamıştır. Son cemaat mahallindeki giriş kemerlerinin üzerinde yapıyı tamamlayan üçgen bir alınlık konumlandırılmıştır. Çatıyı çevreleyen geniş bir saçak ve saçak altındaki ince silmeler mevcuttur. Camii cephesinin alt kısımlarında demir korkuluklu yuvarlak kemerli dikdörtgen formlu pencereler, üst kısımlarda ise daha küçük ebatlarda olan yuvarlak kemerli pencereler yer almaktadır. Camii kapı ve mihrap süslemeleri ile dikkati çekmektedir. Kuzeybatı köşesindeki bir merdivenle ahşap kadınlar mahfiline çıkılmaktadır. Tek şerefeli bir minaresi bulunan yapının şerefe altı kirpi dişlerle kademelendirilmiştir.

Şekil 3.119 Irlamaz Köy Camii iç mihrap görünüşü

Şekil 3.120 Irlamaz Köy Camii kadınlar mahfili girişi

Şekil 3.121 Irlamaz Köy Camii giriş kapısı

3.2.4.3.10 Sinirli Köy Camii: Sinirli Köyü Camii, Turgutlu ilçesi, Sinirli Köyü, 1 pafta, 1265 parselde yer almaktadır. 19. yüzyıl yapısı olan caminin kitabesi yoktur.

Şekil 3.122 Sinirli Köy Camii görünüşü

Sinirli Köy Camii kare planlı, ahşap tavanlı, kırma çatılı bir yapıdır. Caminin doğu ve batı duvarlarının kuzey yönünde uzatılması ile elde edilen üstü kapalı mekân son cemaat yeri olarak düzenlenmiştir. Yapı cephelerinin alt kısımlarında dikdörtgen pencereler, üst kısımlarında ise rozet pencereler yer almaktadır. Tavanı çift sıra halindeki dörder sütun taşımaktadır. Yapı dört cephesindeki dik ahşap kiriş ve sütunlarla beş satıha bölünmüştür. Camii sütun aralarındaki kemer aynalıklarında, duvarlarındaki natürmort ve manzara tasvirleriyle dikkat çekmektedir. Minaresi F 3.122 numaralı fotoğrafta görüldüğü üzere yapıdan ayrı konumlandırılmıştır. Minber ahşap malzemeden imal edilmiştir.

Şekil 3.123 Sinirli Köy Camii tavan detayı

3.2.3.2 Mezar Yapıları

3.2.3.2.1 Tümülüsler: T.C. Kültür Bakanlığı İzmir II Numaralı Kültür ve Tabiat Manisa İli, Turgutlu ve Ahmetli ilçelerinde 2863 ve 3386 sayılı yasalar uyarınca anıt eser olarak tescil edilen 23 adet tümülüs bulunmaktadır.

Sıra No	İli	İlçesi	Adresi
1	Manisa	Turgutlu	Çobanisa Mevkii
2	Manisa	Turgutlu	Çobanisa Mevkii
3	Manisa	Turgutlu	Çobanisa Mevkii
4	Manisa	Turgutlu	Çobanisa Mevkii
5	Manisa	Turgutlu	Çobanhisar Dedesi Tepesi M.
6	Manisa	Turgutlu	Karaoğlanlı Bucağı
7	Manisa	Turgutlu	Şeytan Tepesi Mevkii
8	Manisa	Turgutlu	Turgutlu-Karaoğlanlı Bucağı aras
9	Manisa	Turgutlu	Musacalı Köyü, Kuşaktepe
10	Manisa	Turgutlu	Musacalı Köyü, Kuşaktepe M.
11	Manisa	Turgutlu	Musacalı Köyü, Mersinlitepe
12	Manisa	Turgutlu	Urganlı Yeniköy arası Hilmitepe
13	Manisa	Turgutlu	UrganlıYeniköy arası Keserlitepe
14	Manisa	Ahmetli	Üçtepeler, Gökkaya Mevkii
15	Manisa	Ahmetli	Üçtepeler, Gökkaya Mevkii
16	Manisa	Ahmetli	Üçtepeler, Gökkaya Mevkii
17	Manisa	Turgutlu	Alahıdır Köyü
18	Manisa	Turgutlu	Alahıdır Köyü
19	Manisa	Turgutlu	Alahıdır Köyü
20	Manisa	Ahmetli	Höyüktepe
21	Manisa	Ahmetli	Güldede Tepesi
22	Manisa	Ahmetli	Güldede Tepesi
23	Manisa	Ahmetli	Güldede Tepesi

(İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tescil listesi ekler bölümünde mevcuttur.)

3.2.3.2.1 Gavurtepe Tümülüsü: Gavurtepe Tümülüsü, Turgutlu ilçesi, Sinirli Köyü, Gavurtepe Mevkiinde Fikret Karamürsel'e ait tarlada bulunmaktadır (İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, 45.12/22 No'lu Dosya).

Manisa İl Kültür Müdürlüğü 28.12.1993 gün ve 2414 sayılı yazıyla tümülüsün kaçak kazıya maruz kaldığını bildirmiştir. Yazı doğrultusunda 24.12.1993 tarihinde yerinde yapılan incelemeden sonra bir etnolog ve bir arkeolog'un şu şekilde hazırladığı raporla söz konusu tümülüsün anıt mezar olarak tescili önerilmiştir.

"Söz konusu tümülüs bir kaçak kazı girişimi sonunda saptanmıştır. Tümülüs, Sinirli Köyü'nün yaklaşık 1,5 km güneybatısında kalmaktadır. Mülkiyeti Turgutlu'da ikamet eden Fikret Karamürsel adlı kişiye aittir.

Yaklaşık 25–30 metre çapındaki yığma tümülüs 5–6 metre kadar yükseklikte olup, merkezine yakın ve bir noktada kuyu gibi 12–15 metre derinlikte çukur açılmıştır. Bu çukurda mezar odası veya lahit gömüte rastlanmamıştır" (İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, 45.12/22 No'lu Dosya).

İzmir II No'lu KTVKK, hazırlanan raporlar doğrultusunda 5.1.1994 gün 3737 sayılı kararla tümülüsün etrafında 10 m. Koruma bandıyla birlikte I. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tesciline karar vermiştir. Ayrıca kararda söz konusu alanda Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 4.3.1988 gün ve 6 sayılı ilke kararının geçerli olduğu belirtilmiştir. Bu kararlar ışığında;

a) Kesinlikle hiçbir yapılaşmaya gidilemeyeceğine, imar planlarında aynen korunacak sit alanı olarak belirtilmesine;
b) Yeni tarımsal alanların açılmamasına, ağaçlandırmaya gidilemeyeceğine, toprağın sürülmesine dayanan tarımsal faaliyetlerin kesinlikle yasaklanmasına;
c) Her türlü kazı yapmanın (bilimsel amaçlı olanlar dışında) yasaklanmasına toprak, taş, tuğla vb. alınmasının yasaklanmasına karar verilmiştir (İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, 45.12/22 No'lu Dosya).

Koruma Kurulu uzmanlarınca M.Ö. 5 – 6. yüzyılda yapıldığı tahmin edilen Gavurtepe Tümülüsünün gelecek yüzyıllarda da varlığını koruyabilmesi için önerilen koruma kararlarına titizlikle uyulması hususunda Sinirli Köyü Muhtarlığı'na ve ilgili kolluk kuvvetlerine büyük sorumluluklar düşmektedir.

3.2.3.2.2 Musacalı Tümülüsü

Musacalı Köyü, Kuşaklıtepe Mevkiinde bulunan tümülüs İzmir II No'lu KTVKK'nun 9.7.1997 gün ve 6930 sayılı kararı ile anıt eser olarak tescil edilmiştir (İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, 45.12/50 No'lu Dosya).

Turgutlu İlçe Jandarma Komutanlığı, İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Müdürlüğüne gönderdiği 11.06.2001 tarihli 3381 sayılı yazıyla Musacalı Köyü, Kuşaklıtepe Mevkii'nde bulunan tümülüste izinsiz define aramak amacıyla kaçak kazı yapıldığını bildirmiştir. Müze müdürlüğü adına 18.07.2001 tarihinde bir arkeolog ve Turgutlu İlçe Jandarma Komutanlığından bir ekip kaçak kazı yapılan alanda inceleme yapmıştır.

İnceleme doğrultusunda hazırlanan 19.07.2001 tarihli raporda;

"Kaçak kazı yapılan tümülüs yığmasının güney eteğinden kuzey tepesinden de oldukça derin bir sondaj çukuru açıldığı görülmüş, ancak açılan alanlar incelendiğinde bu çalışmalar sonucunda herhangi bir buluntuya rastlanmadığı anlaşılmıştır" tespiti yapılmıştır (İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, 45.12/50 No'lu Dosya).

Söz konusu rapordan, Kuşaklıtepe tümülüsünün güneyinde bulunan diğer bir tümülüsün önceki yıllarda yığma toprağının alınmış ve oda mezarının açığa çıkarılmış olduğu algılanmaktadır. Tümülüslerin bulunduğu alan meskûn mahalden bir hayli uzakta ve orman içinde konumlanmıştır. Bu bağlamda kaçak kazıcıların rahatça çalışabilecekleri ve açılmamış tümülüste de daha büyük tahribatlara yol

açabilecekleri düşünülerek, yerel güvenlik güçlerince bu alandaki denetimler sıklaştırılmalıdır.

3.2.3.2.3 Şeytantepe Tümülüsü: Manisa ili, Turgutlu ilçesi, Çepnidere Köyü, Şeytantepe Mevkii'nde bulunan tümülüs İzmir-Turgutlu Karayolunun kuzeyine yaklaşık 250 metre Manisa-Turgutlu Karayolunun güneybatısına yaklaşık 150 metre uzaklıktadır. Suzan Orakçı ve Yaşar Aybers adına kayıtlı olan arazi içinde yer alan tümülüs doğal olarak yükselen arazinin en yüksek yerinde çevreye hâkim konumdadır. Yüksekliği yaklaşık 10 m, çapı yaklaşık 50 m olan tümülüsün çevresi tarım arazisidir (İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, 45.12/ 5 No'lu Dosya).

Şekil 3.124 Şeytantepe Mevkii'ndeki Tümülüs

Şekil 3.125 İmar Planı'nda Şeytantepe Mevkii

Tümülüs üzerinde herhangi bir tahribat yoktur. Fakat tümülüsün doğu yamacında yukarıdan aşağıya doğru arazi sahibi tarafından yaklaşık 50 cm derinlikte ve 150 cm genişlikte bir yol açılmak istenmiştir.

Koruma Kurulu tarafından tepe noktasından itibaren 75 metre çevresi koruma alanı olarak saptanmıştır. Şeytantepe tümülüsünün tescil kararından önce yapılmış iki adet tek katlı binada tümülüse zarar vermeden gerekli düzeltmeler yapılmıştır. 09.03.1999 tarihinde arazi sahibinin istemi üzerine Koruma Kurulu, alanı dışında kalan tümülüsün görünümünü engellemeyecek biçimde fabrika yapılmasında bir sakınca olmadığına karar vermiştir (İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, 45.12/ 5 No'lu Dosya).

Fakat sözkonusu tuğla fabrikası günümüzde tepe noktasından itibaren 75 m. olan koruma alanını aşacak şekilde tümülüse doğru genişlemektedir. Konu ile ilgili incelemeler ivedilikle gerçekleştirilmelidir.

3.2.3.2.4 Atatepe Tümülüsü: Turgutlu İlçesi, Selvilitepe Mahallesi, Atatepe Mevkii'nde bulunan 19L-Ia pafta, 1269 ada, 3 parsel (eski adıyla 77 pafta,3 parsel)'e kayıtlı tümülüsün tescil edilerek koruma altına alınmasının gerekliliği, İl Kültür Müdürlüğü tarafından 26.02.1997 tarihli müze raporu doğrultusunda İzmir II No'lu KTVKK'na iletilmiştir. Raporda tümülüsün tescil istemi şu şekilde belirtilmiştir:

"İzmir-Ankara karayolunun yaklaşık 100 metre kadar güneyindeki yüksekçe arazi üzerinde Turgutlu Belediyesince bir park düzenleme çalışmasının yapıldığı ve bu alanda da bir tümülüsün varlığı görülmüştür. Söz konusu tümülüs üzeri bir miktar tesviye edilmiş ve bu düzeltilen kısmın çevresine yaklaşık 1 metre derinliğinde daire şeklinde bir temel kazılmıştır. Temel tabanına ince beton tabakası dökülmüştür. Ayrıca tümülüsün güneybatısından tepeye doğru çıkışı sağlayan dar bir merdiven yapısı ve tümülüsün batı, kuzey ve doğu taraflarını çevreleyen bazı teras duvarları da vardır. Fakat bu merdiven ve teras duvarları önceki yıllarda yapılmıştır.

Tümülüsün üstündeki bu çalışmayla ilgili olarak, Belediye yetkilileri ile görüşülmüştür. Bu Tümülüs üstüne, yuvarlak planlı olacak şekilde sütunlar dikilmek ve sütunların üzerinin bir çatı ile kapatılarak buranın bir dinlenme (seyir) yeri haline getirilmek istendiği anlaşılmıştır. Fakat bu tepenin bir Tümülüs olduğu ve burada herhangi bir çalışmanın yapılmaması gerektiği söylenince, Belediye yetkilileri buradaki çalışmanın durdurulacağını beyan etmiştir" (İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, 45.12/ 32 No'lu Dosya).

Şekil 3.126 Atatepe Mevkii'ndeki Tümülüs

Koruma Kurulu, 2.7.1997 gün ve 6888 sayılı kararla tepeye ilişkin hazırlanan müze raporu ile MTA raporu arasındaki çelişki nedeni ile konunun ancak söz konusu alanda araştırma nitelikli arkeolojik sondaj kazılarının sonucuna göre karar verilebileceğini beyan etmiştir.

Ayrıca Belediyesi'nce bu alanda yeşil alan düzenleme çalışmalarının değerlendirilmesi konusunda da, 10.12.1997 gün ve 7287 sayılı kararla 1/200 ölçekli peyzaj düzenleme projesinde sınırları belirlenen alanının daha önce belirtilen 2.7.1997 gün ve 6888 sayılı kararı ile gereğinin yerine getirilmeden tescil edilemeyecek alan olarak belirlenmesine, bu alan dışında peyzaj düzenlemesi yapılabileceğine karar vermiştir (İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, 45.12/ 32 No'lu Dosya).

Turgutlu Belediyesi İzmir II No'lu KTVKK'na gönderdiği 27.06.1997 tarih 7/1092 sayılı yazı ile; Atatepe Mevkii'nde bulunan yığmanın tümülüs olmadığını; geçmişte bir dönem Milli Savunma Bakanlığı'na tahsis edilmiş olduğundan, söz konusu alanının cephanelik muhafazası amacıyla oluşturulan dolgu bir tepe olduğunu şu şekilde öne sürmüştür:

"Turgutlu Belediyesince yapılan araştırmalarda gerek ilçemizdeki yaşlı insanların beyanları, gerekse Milli Emlak Müdürlüğü'nün 30.3.1976 tarih ve 41–518–519 sayılı yazılarından da anlaşılacağı üzere anılan yerleşim Milli Savunma Bakanlığına tahsisli arazi iken burada Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Topçu Alayı'nın kaldığı ve anılan yerin cephanelik olarak kullanıldığı, daha sonra 1967 yılında Turgutlu Belediyesi'nce bu cephaneliklerin satıldığı ibareleri yer almaktadır. Anılan yerdeki muhafazası açısından dolgu tepenin oluşumu tümülüs'ten dolayı değil, cephaneliklerinin muhafazası açısından dolgu tepe olarak oluşturulduğu ve bu tepede askerlerin nöbet tuttukları yörede yaşayan yaşlı insanlar tarafından da söylenmektedir" (İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, 45.12/ 32 No'lu Dosya).

Şekil 3.127 Atatepe Gayr-ı Müslim mezarlığında bulanan mezar

Şekil 3.128 Atatepe Gayr-ı Müslim mezarlığında bulanan mezar

Şekil 3.129 Atatepe Gayr-ı Müslim mezarlığında bulanan mezar

3.2.3.2.2 Türbeler: İbrahim Gökçen, "16. ve 17. Asırlarda Saruhan Zaviye ve Yatırları" isimli kitabında Turgutlu Türbelerini altı başlık altında toplamıştır.

1) Hamza Baba Türbesi (Turgutlu'ya 12 km mesafede, Hamza Baba köyündedir)
2) Kandıran Dede Türbesi (Turgutlu'ya 7 km mesafede, Irlamaz köyündedir.)

3) Hacı Zeynel Dede
4) Menteşe Baba
5) Davutlu Baba

} Bu üç türbenin binaları belli olmadığı gibi mezarları da kaybolmuştur.

6) Tavşanlı Baba Türbesi (Urganlı'dadır, türbesi yıkılmıştır.) (Gökçen,1950, s. 9)

3.2.3.2.2.1 Hamza Baba Türbesi: Çağatay Uluçay, "Saruhanoğulları ve Eserlerine Dair Vesikalar" kitabının ikinci cildinde 773 tarihli "Aklu Horosde de bin Yunüs Horosani" adlı imza bulunan Revak Sultan vakfiyesindeki on iki şahitten, sekizinin Horasanlı meşayihi olduğunu belirtmiş, bölgede bunlara ait yatır, mescit ve zaviyelerin varlığından sözetmiştir. Uluçay'a göre, Emre Sultan'ın yattığı yere yakın mahallerde Karaca Ahmet Sultan ile Hamza Baba, Kandıran Dede yatırları mevcuttur (Uluçay, 1946, s. 34).

Bu noktadan hareketle Uluçay, öz türk Yunus Emre'nin, bu kafile ile sözedilen yerlere gelip yerleşmiş olmasının mümkün olduğunu öne sürmüştür. Hamza Baba ve Kandıran Dede yatırının Turgutlu sınırları içinde bulunduğu göz önüne alınarak; söz konusu yerleşimin Turgutlu'ya yapılmış olması olasıdır. Bu bağlamda 14. yüzyılın ortalarında Uluçay'ın belirttiği yatır, mescit ve zaviyeler Turgutlu'da olmalıdır.

Şekil 3.130 Hamza Baba Türbesi bahçesindeki yatırlardan birisi

Şekil 3.131 Hamza Baba Türbesi bahçesindeki mezar taşlarından birisi

Şekil 3.132 Hamza Baba Türbesi bahçesindeki mezar taşlarından birisi

Şekil 3.133 Hamza Baba Türbesi bahçesindeki yatırlardan birisi

Dinçsoy eserinde Turgutlu tarihinin önemli isimlerinden Uşşaki Hakkı Efendi, Hacı Zeynel Dede, Davullu Baba ve Hamza Baba'nın türbelerinin varlığından sözetmiştir. *"Bektaşi Şiirleri ve Antolojisi'nde hayatı ve şiirleri bulunan Talib-i İrşadi şehrimizin Altay mahallesindeki Uşşaki Hakkı Efendi'den ders alarak yetişmiştir. Hakkı Efendi Altay Mahallesinde Alaca Hamam'ın karşısında mütevazi kabrinde yatmaktadır. Şehrin kurulduğu günlerde gelip yerleşen ve ismine izafeten cami yapılan Hacı Zeynel Dede, Davullu Baba ve Vali Kazım Dirik zamanında Londra kütüphanesine kaçırılan "Veleyetname" isimli eseri ile ün salan Hamza Baba, şehrin güneyinde kendi ismi ile anılan köyde, Sultan II. Murat tarafından yaptırılan tarihi türbede yatmaktadır"* (Dinçsoy, 1998, s. 43).

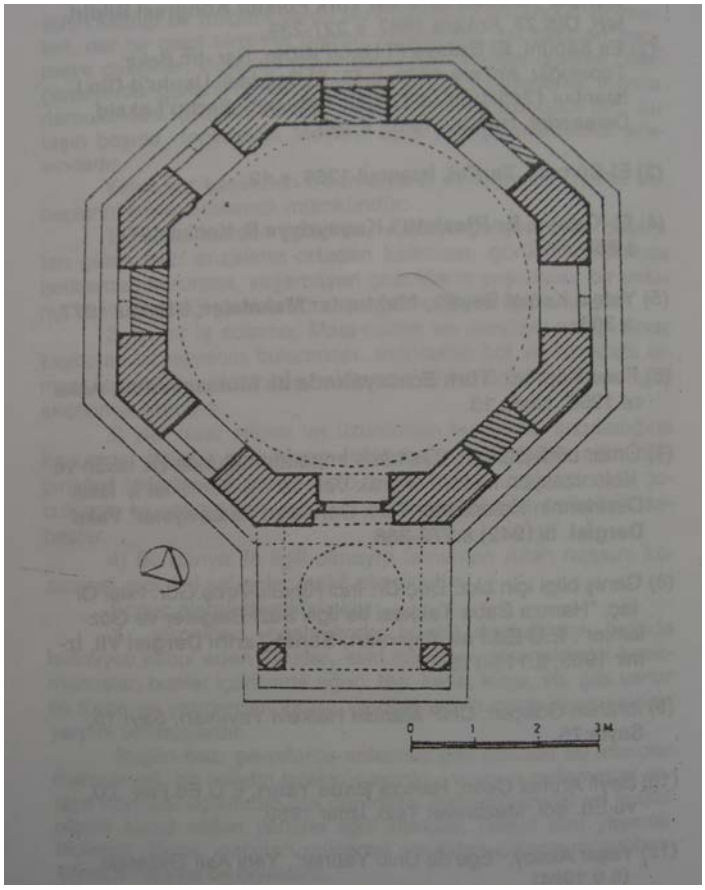

Şekil 3.134 Hamza Baba Türbesi Planı (Açıkgöz, 1997, s. 144).

Şekil 3.135 Hamza Baba Türbesi ve bahçesindeki mezarlar

Şekil 3.136 Hamza Baba Türbesi girişi

Çağatay Uluçay, "Saruhanoğulları ve Eserlerine Dair Vesikalar (773 H-1220H)" isimli kitabın önsözünde Hamza Baba ve Kandıran Dede'den sözetmiştir. *"Turgutlu'nun batı güneyinde Turgutlu'ya iki saat kadar mesafede Hamza Baba'ya izafe edilen kargir bir türbe ile yedi haneden ibaret Hamza Baba köyü vardır. Bu köy hududu dâhilinde bulunan arazi Hamza Baba namına, köy halkına meşruta idi. Her*

türlü vergi ve öşürden muaf idi. Hamza Baba türbesi yakınlarında "Kandıran Dede namı ile maruf bu civarda diğer bir dede daha mevcuttur ki Alevilerin mukaddes tanıdığı bir zattır" (Uluçay, 1946, s. 48).

Günümüzde Turgutlu'da iki mezarlık mevcuttur. Eski Mezarlık olarak adlandırılan Belediye Mezarlığı'nın yapımına 1932 yılında başlandığı aşağıdaki Anadolu gazetesi haberinden anlaşılmaktadır.

"*Birçok şehrimizin en büyük dertlerinden birini teşkil eden mezarlık sorununa çözüm getirmek için Kasaba belediyesi, 5 senelik çalışma programına mezarlığı da dâhil etmiştir. 1932 yılında çağdaş bir mezarlığın yapımına başlanacağı haber verilmiştir" (Anadolu, 15 Nisan 1932).*

Turgutlu nüfusunun büyük çaplı artışı sonucunda 2002 yılında ihtiyacı karşılamak üzere inşa edilen yeni mezarlık, Selvilitepe Mevkii'nde daha önce sözedilen Kandıran Dede Yatırı'nın hemen yanında konumlandırılmıştır. Fakat Turgutlu halkı uzak ve çorak olduğu düşüncesiyle yeni mezarlığa rağbet etmeyince; yeni yönetim eski mezarlığın yanındaki arazileri de mezarlığa dönüştürme yolunda gerekli imar planı değişikliklerine başlamıştır.

Şekil 3.137 Irlamaz Köy Camii bahçesindeki betonlanmış mezarlar

Turgutlu İlçesi, Irlamaz Köyü, tescilli köy camii bahçesinde bulunan mezarların bir kısmı betonla kapatılmış; bir kısmı da mezar taşları çalındığından kaybolmuştur.

3.2.3.2.3 Karaköy Köy İçi Mezarlığı: Manisa İli, Turgutlu İlçesi, Dağmarmara Karaköy Köy İçi Mevkiinde yer alan 100 ada, 106 parsel, 101 ada, 50 parsel ve 105 ada, 11 parsellerde kayıtlı mezarlık köy tüzel kişiliğine aittir.

Turgutlu Orman İşletme Şefliği İzmir II No'lu KTVKK'na gönderdiği 21.3.1997 tarih 365 sayılı yazıyla köy mezarlıklarının temizliklerinin yapılarak çıkacak odunların kesilmesi istemini iletmiştir.

Mezarlık temizleme istemi doğrultusunda Koruma Kurulu uzmanlarının yerinde yapılan incelemelerde Karaköy Köy İçi Mezarlığı içinde dağınık vaziyette kaideli, yazılı mermer malzemeli ve tasvirli mezar taşları tespit edilmiştir. Ayrıca mezarlıkta tescillenmesi gereken bir adet çınar ile bir adet anıtsal nitelikli meşe ağacı belirlenmiştir.

Şekil 3.138 Karaköy Köy İçi Mezarlığı

Şekil 3.139 Karaköy Köy İçi Mezarlığı

Bu doğrultuda İzmir II numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu 18.6.1997 tarihli 6843 sayılı kararıyla tapuda 105 ada, 11 parsel ve 101 ada, 50 parsellerde kayıtlı Köy İçi Mevkii'nde bulunan içinde eski mezarların yer aldığı mezarlığın ve mezarlık içinde yer alan bir adet çınar ve bir adet meşe ağacının ayrıca Gencer Mevkii'nde 101 ada, 106 parselde bulunan mezarlık içindeki bir adet meşe ağacının 2863 ve 3386 sayılı yasalar uyarınca korunması gerekli kültür varlığı olarak tesciline karar vermiştir (İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, 45.12/33 No'lu Dosya).

3.2.3.2.4 Karaoluk Köy Mezarlığı: İl Kültür Müdürlüğü, 22.12.1994 gün 2327 sayılı yazıyla Turgutlu ilçesi Karaoluk Köyü'nde Köy Tüzel Kişiliğine Ait Köy Mezarlığındaki ağaçların kesim isteminde bulunmuştur.

Karaoluk Köyü tüzel kişiliği adına geliri köye getirilecek içme suyu masraflarında kullanılmak üzere Turgutlu İlçesi Karaoluk Köyü sınırları içerisinde 5 pafta 483 parselde kayıtlı 2676 m^2'lik mezarlık olarak vasıflandırılan alanda 122 adet meşe ağacının tapudaki kesimi için köy muhtarının Orman İşletme Müdürlüğü'ne verdiği dilekçe doğrultusunda inceleme yapan Orman İşletme Müdürlüğü ortalama 40

yaşında olan meşe ağaçlarının, ortalama çapının 30 cm olduğu ve boylarının 10-20 metre arasında değiştiğini tespit etmiştir. Muhtarın gerekli tavsiyelere uyacağı beyanı üzerine Orman Müdürlüğü gerekli şartlar yerine getirildikten sonra ağaçların kesiminde bir sakınca görmemiştir. Bu şartlar;

1. Toprak seviyesinden düzgün bir şekilde kesim yapılması
2. Kesilen kütüklerin dip kısımlarının balta ve kazma yardımı ile yaralanıp tekrar sürgün vermeye teşvik edilmesi gerekliliği
3. Ağaçların kesiminden sonra sahanın koruma altına alınması gerekliliği
4. Sürgünden elde edilen gençliğin 3.yılda seyretilmesi gerekliliğidir.

İzmir II No'lu KTVKK Orman İşletme Şefliği'nin raporu doğrultusunda 13.9.1995 gün 5084 sayılı kararla Karaoluk Köyü'nde bulunan Köy Mezarlığı'ndaki yetişkin ağaçların kesiminin, mezarların genel peyzajını olumsuz yönde etkileyeceği nedeniyle ilk aşamada en çok üçte birinin kesilebileceğine ve belirtilen kurallara titizlikle uyulması, Orman İdaresi'nin denetiminde kesilen ağaç sayısının, 40'ı geçmemesi ve öncelikle hastalıklı ağaçların kesilmesi koşuluyla istemine uygun olduğuna karar verilmiştir. Ayrıca kesilen ağaçların sürgün vermesinden sonra kesimlerin aşamalı biçimde ve Kurul'da izin alınarak sürdürüleceği belirtilmiştir (İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, 45.12/28 No'lu Dosya).

Şekil 3.140 Hacı Zeynel Camii haziresi

Şekil 3.141 Hacı Muharrem Camii haziresi

Şekil 3.142 Hacı Zeynel Camii bahçesindeki yatır

Şekil 3.143 Fidanlık tesisinin bahçesindeki Bereket Dede Yatırı

Sözlü kaynaklara göre Bereket Dede yatırının bulunduğu sokakta Davullu Dede'nin yatırı da bulunmaktadır. Fakat tüm araştırmalara rağmen yeri tespit edilememiştir.

3.2.3.3 Sağlık Yapıları: Turgutlu Devlet Hastanesi 1955 yılında Alankuyu Mahallesi'ndeki eski mezarlığı üzerinde Hükümet Tabipliği olarak yaptırılmıştır. F 3.144 numaralı fotoğrafta görülen yapı depremden zarar gördüğü gerekçesiyle yıkılmıştır. 1956 yılında F 3.145 numaralı fotoğraftan algılanan Devlet Hastanesi yaptırılmıştır. 1963 yılında da F 3.146, F 3.147, F 3.148, F 3.149 numaralı fotoğraflarda yapım aşamaları görülen bina eklenmiştir.

Şekil 3.144 Geçmişte Belediye Hastanesi görünüşü

Şekil 3.145 Geçmişte Devlet Hastanesi

Şekil 3.146 Geçmişte Devlet Hastanesi yapım aşaması

Şekil 3.147 Geçmişte Devlet Hastanesi hizmete açılırken

Şekil 3.148 Geçmişte Devlet Hastanesi ve civarı

Şekil 3.149 Günümüzde Devlet Hastanesi görünüşü

Şekil 3.150 Günümüze ulaşmayan Kemal Eczanesi

3.2.3.4 Kültür Yapıları: 1932 yılında Turgutlu'da sinema ve tiyatro binası yoktur (T.C. Manisa Vilayeti Hakkında, 1932, s. 358).

1965 yılında ise, Turgutlu'da sinemanın oldukça eski olduğundan, 30 yıl önce o günlerde C.H.P parti binası olarak kullanılan yerde eski bir deponun sinema işleviyle kullanıldığından sözedilmiştir. Sessiz olan filmlerde, bazı seslerin (top sesleri) perdeye yakın yerdeki piyano tuşlarına basarak çıkarıldığı belirtilmiştir. 1965 yılında Turgutlu'da sinema sayısı yazlık olarak dört tanedir. Kışın belediyeye ait kapalı salon da sinema olarak kullanılmışsa da, ihtiyacı karşılayamamıştır. O tarihlerde şehrin modern kışlık sinemalara olan gereksinimi dile getirilmişse de, günümüzde bile ne yazık ki bu ihtiyaç hala giderilememiştir. 1965 yılında kışlık sinema olarak kullanılan Belediye Binası'nın 2004 yılında "Kültür ve Sanat Evi" olarak restore edilmesine karşın, yapı cüzi bir ücret karşılığı dershaneye çevrilmiştir.

Şekil 3.151 Günümüze ulaşmayan bir yapının önünde tiyatro ekibi

1965 yılında Turgutlu'da Türk Ocakları'nın, Halk Evleri'nin açık bulunduğu devrelerde tiyatro, orta oyunları ve müsamereler on beş yıl önceye kadar yerli yetenekler tarafından başarı ile yürütülürken, günümüzde tiyatro okulların yılsonu gösterileriyle sınırlıdır (Turgutlu Çevre İncelemesi, 1965, s. 52). Ne yazık ki, Turgutlu'da halen bir tiyatro binası mevcut değildir.

3.2.3.5 Banka Yapıları: Ziraat Bankası Şubesi, 1304 yılında 100 bin lira sermaye ile kurulmuştur. Şubat 1929 yılında 79 bin lira sermaye ile İzmir Esnaf ve Ahali Bankası Şubesi kurulmuştur (T.C. Manisa Vilayeti Hakkında, 1932, s. 354).

İzmir Esnaf ve Ahali Bankası bir dönem Enver Üzümcü'ye ait olan ticari binada hizmet vermiştir. Fotoğraftaki Esnaf Kefalet Bankasının Kozapazarı mevkiinde olup 1980'li yıllara kadar varlığını sürdürdüğü bilinmektedir.

Şekil 3.152 Turgutlu Esnaf ve Kefaret Bankası

Şekil 3.153 Günümüze ulaşmayan Turgutlu Esnaf ve Kefaret Bankası

Şekil 3.154 Yapının Ticaret ve Sanayi Odası olarak kullanımı

Şekil 3.155 Günümüze ulaşmayan Turgutlu Esnaf ve Kefaret Bankası

Şekil 3.156 Yapı Kredi Bankası

3.2.3.6 Ticaret Yapıları:

3.2.3.6 1 Hanlar: Turgutlu konumu itibariyle tarih boyunca yolcuların uğrak yeri olmuştur. Bu bağlamda Turgutlu'da han yapıları önemini uzun yıllar boyunca korumuştur. Turgutlu tarihinde han yapılarından ilk olarak Evliya Çelebi sözetmiştir. Çelebi'ye göre; 1678 yılında Turgutlu'da 11 han mevcuttur. 1809 yılındaki muhallefat defteri kapsamında ise, Turgutlu'da Halil Çelebi Hanın yanı sıra yedi adet Pembeci Hanının varlığı belirtilmiştir (Telci, 2002, s.63–76). 1818'de Turgutlu'da Küçük Mehmet Ağa'nın üç adet han vakfettiği Yuzo Nagata'nın makalesinden anlaşılmaktadır. 1826 yılında yapılan vakıflardan yararlanacak taşınmazlar arasında içinde mescidi ve kapısında sebili bulunan Çorbacıhanı gösterilmiştir (Gökçen, 1951, s.132). 1878 yılı Salnamesi'ne göre, Turgutlu'da 13 han bulunmaktadır (Köklü, 1992, s.11). 1918 yılında, bu sayı 14'e çıkmıştır. 1932 yılında ise, Turgutlu merkezinde altı han, beş otel; köylerinde ise dört han, 1 otel yapılanmıştır. Turgutlu'da günümüze ulaşabilen tek han yapısı ise, Arabın Hanıdır. Çoğunlukla 19. yüzyıl Turgutlu'sundaki han yapıları hakkında verilere ulaşılabilmiştir.

Şekil 3.157 Arabın Hanı

Şekil 3.158 Arabın Hanı'nın Otel Kısmı

3.2.3.6 2 Dükkân Yapıları: Turgutlu'da ticaret tarih boyunca yerleşimin en büyük geçim kaynağı olmuştur. Tarihi süreç içinde yoğun olarak çarşılar şeklinde yapılanma göze çarpmaktadır. Gelişim süreci içinde Turgutlu'nun ticari yapıları incelendiğinde sürekli kendisini geliştiren kurguda bir yapılanma tespit edilmiştir.

"...bazar yerinde yirmişer ameli taş sütunlar üzre kiremit örtülü Tahıl pazarı bir vasi binadır. Altında beş bin âdem cem olsa yerimiz dar dimez, vasi örtülü meydandır. Elhasıl temaşa etdiğimiz derbarlarda böyle lonca yer yoktur. Ve bir şehirde manzurumuz olmamışdır." "...Ve cümle üç yüz dükkândır. Amma bedesteni ve kurşunlu binaları yoktur." Evliya Çelebi'nin tasvirlerinden 1678 tarihinde bedesteni ve kurşunlu binaları bulunmayan Turgutlu'nun üç yüz dükkân yapısının varlığı, algılanmaktadır. 1875 yılı Salnamesi'ne göre Turgutlu'da 841 dükkân yapısı mevcutken (Köklü, 1992, s.11), 1918 yılında ticari yapılanma 139 mağaza, 733 dükkân şekline dönüşmüştür. Ayrıca 1918 yılında Turgutlu'da üç loncanın varlığını tespit edilmiştir (Serçe, 1918, s. 23). Fotoğrafta 20.yüzyıl ilk yarısında günümüzdeki PTT binasının bulunduğu yerde inşa edilmiş lonca yapısı görülmektedir. 1918 yılında Turgutlu'da dükkân yapıları kapsamında 103 kahvehane, 18 meyhane, 48 fırın tespit edilmiştir. Kurtuluş Savaşı'ndaki büyük yıkımdan sonraki süreçte yeni ve hızlı bir yapılanmayla 1932 yılına kadar Turgutlu'da 34 mağaza, 460 dükkân yapısı inşa edilmiştir. 1932 yılında köylerde ise, iki mağaza ve 134 dükkân mevcuttur.

Şekil 3.159 Geçmişte Turgutlu'da varolan bir dükkân yapısı

Şekil 3.160 Geçmişte Turgutlu'da varolan dükkân yapılarından biri

Şekil 3.161 Geçmişte Turgutlu'da varolan alınlıklı bir dükkân yapısı

Şekil 3.162 Geçmişte Turgutlu'da varolan dükkân yapılarından bir örnek

Şekil 3.163 Geçmişte Turgutlu'da varolan dükkân yapılarından bir örnek

Şekil 3.164. Geçmişteki Turgutlu Loncası

Şekil 3.165 Turgutlu'da iki katlı dükkân yapısı

Şekil 3.166 Turgutlu'da iki katlı dükkân yapısı

Şekil 3.167 Turgutlu'da alınlıklı düzende dükkân yapısı

Şekil 3.168 Kozapazarı'nda dükkân alınlık detayı

Şekil 3.169 Turgutlu'da alınlıklı düzende dükkân yapısı

Şekil 3.170 Turgutlu'da alınlıklı düzende dükkân yapısı

Şekil 3.171 Turgutlu'da alınlıklı düzende dükkân yapısı

Şekil 3.172 Turgutlu'da köşe dükkân yapısı örneği

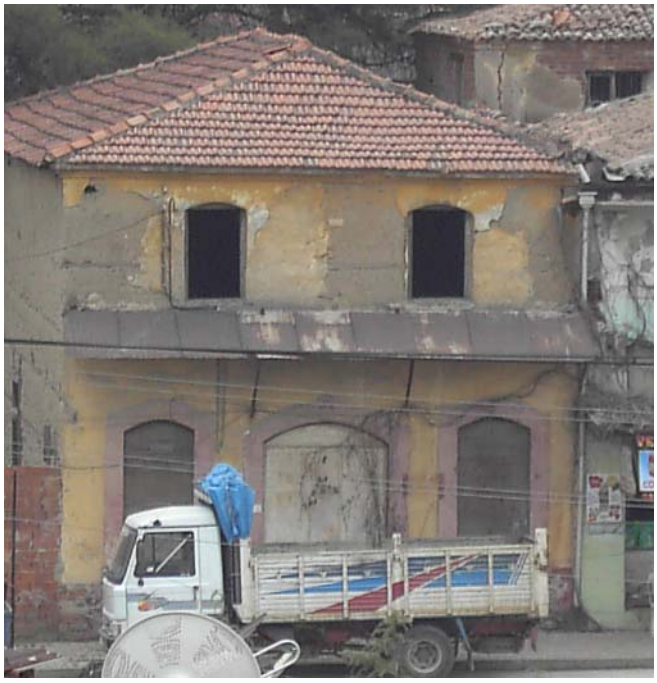

Şekil 3.173 Belgeleme çalışmaları sürecinde yıkılan dükkân yapısı

3.2.3.6 3 Fabrika Yapıları: Turgutlu'nun endüstrileşme süreci 19. yüzyılın ilk yarısında Kasaba-İzmir Temdidi Demiryolu'nun yerleşimden geçirilmesiyle büyük bir hız kazanmıştır. Daha önceki dönemlerde ziraat ve ticaretin birinci derecede önemli olduğu, sanayinin yok denebilecek kadar az ölçüde yapıldığı bilinmektedir (Kamus-ül Alâm, 4. Cilt, s.3020, 1895 M'den aktaran Ergül, 1991, s.42). Daha önceki dönemlerle ilgili olarak 1796 yılında Yenice Mahallesi'nde bulunan bir mumhanenin varlığı bilinmektedir (Gökçen, 1950, s.112). Ayrıca 1793–1818 yılları arasında mevcut üç yağhane ile 1809'da tespit edilen Şırugan Yağhanesi (Telci, 2002, s. 63–76). Yok denecek kadar az olduğu belirtilen Turgutlu sanayisinin büyük bir bölümünü oluşturmaktadır.

Demiryolunun inşası ile sağlanan ulaşım kolaylığı ile birlikte fabrika yapıları varlığını göstermeye başlamıştır. 1878 yılı Salnamesi'nden Turgutlu'da dokuz fabrikanın varlığı algılanmaktadır (Köklü, 1992, s.11). 1918 yılında Turgutlu'nun toprak sanayisi gelecekte yakalayacağı büyük potansiyelin ilk sinyallerini vermeye başlamıştır. 1918 yılında Turgutlu'da beş un fabrikası, bir pamuk fabrikası, dört kiremithane ve 10 yağhane mevcuttur. Ayrıca Turgutlu'nun endüstrileşme sürecindeki yapılar arasında yine 1918 tarihinde tespit edilen bir çamaşırhane, bir debbağhane, bir salhane, bir şimendöfer mevakıfı sayılabilir. 1932 yılında ise, Turgutlu'da sekiz fabrikanın varolduğu belirtilmiştir.

1878 yılı salnamesine göre, Manisa'da 13 fabrika, Gördes'te ve Salihli'de bir tane, Alaşehir ve Demirci'de iki tane, Akhisar'da beş tane varken, Turgutlu'da dokuz tane fabrika mevcuttur (Köklü, 1992, s. 11). Bu veriler Turgutlu'da endüstrinin çevresine oranla daha fazla geliştiğinin kanıtıdır.

Bu hızlı endüstrileşmenin Cumhuriyetten sonra Turgutlu'da yavaşladığı görülmektedir. 1932 yılında Turgutlu'da 10 adet fabrika mevcuttur. Bunlar; Kırkağaçlılar Un ve Pamuk Fabrikası, Poyrazzade Pamuk Fabrikası, Nuri Bey Fabrikası (Susamyağı+Tahan), Sabri Bey Fabrikası (Un+Zeytinyağı), Turgutlu Anonim Şirketi (Marsilya Tuğla ve Kiremit Fabrikası), Bahri Efendi Un Fabrikası, Mustafa Efendi Un Fabrikası, Musa Efendi Un Fabrikası, Sabit Efendi Un Fabrikası,

Aziz Bey Un Fabrikası (Urganlı'da) 'dır (T.C. Manisa Vilayeti Hakkında, 1932, s. 354).

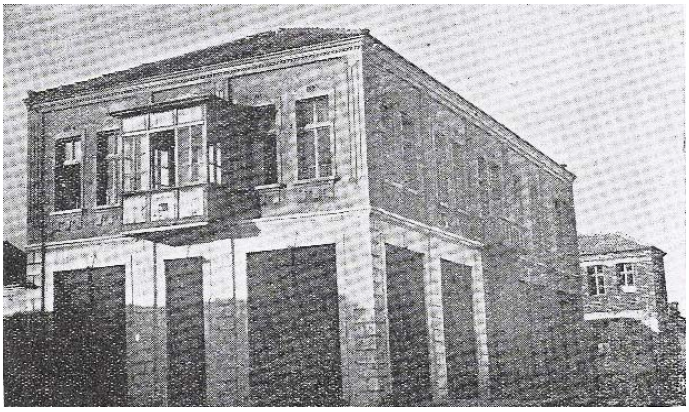

Şekil 3.174 İki farklı dönemde Turgutlu Tütün İnhisar İdaresi

Şekil 3.175 İki farklı dönemde Turgutlu Tütün İnhisar İdaresi

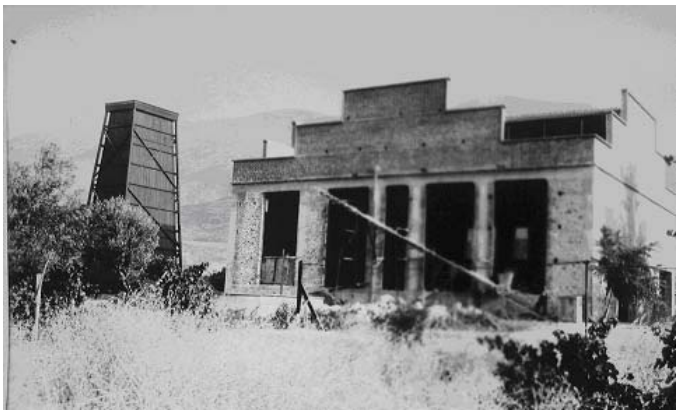

Şekil 3.176 Günümüze ulaşmayan Turgutlu'nun endüstri yapısı

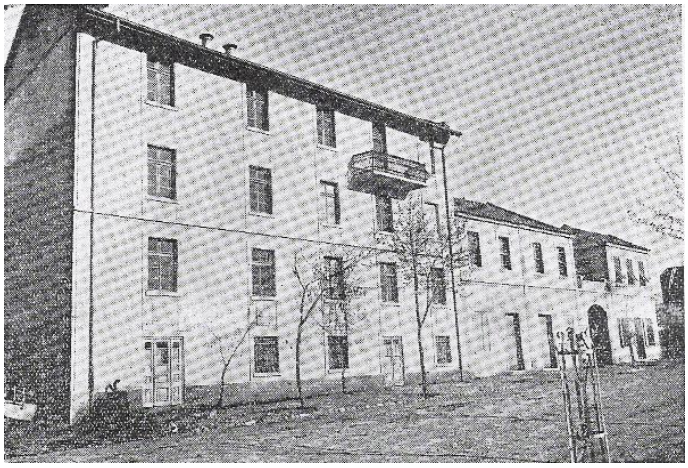

Şekil 3.177 Günümüze ulaşmayan Kırkağaçlılar Un Fabrikası

Önceleri kooperatifken sonradan anonim şirkete dönüştürülen "Turgutlu Anonim Şirketi Marsilya Tuğla ve Kiremit Fabrikası"nın sermayesi 1932 yılında 80 bin liradır. 7 Şubat 341 tarihinde iktisat vekâletince tasdik edilip, 21 Mayıs 1341 tarihinde İzmir noterliğince tescillenen nizamnameleri uyarınca kurulan "Turgut Kooperatif Şirketi" ilk iş olarak Turgutlu'nun Kısmalı mevkiinde "Marsilya Tuğla ve Kiremit Fabrikası"nı açmıştır. 45 bin dönüm araziye sahip olan fabrikanın, tamire muhtaç vaziyette doyç sistemi, 36 beygir kuvvetinde mazotla çalışan bir motoru ve kurutma mahalleri mevcuttur (T.C. Manisa Vilayeti Hakkında, 1932, s. 355).

1965 yılında Turgutlu'da bulunan fabrikalarda 471 işçi çalışmaktadır. O tarihlerde Turgutlu, fabrikaların gün geçtikçe çoğaldığı, endüstrisi hızla gelişen bir beldedir.

Şekil 3.178 Çırçır Fabrikası görünüşü

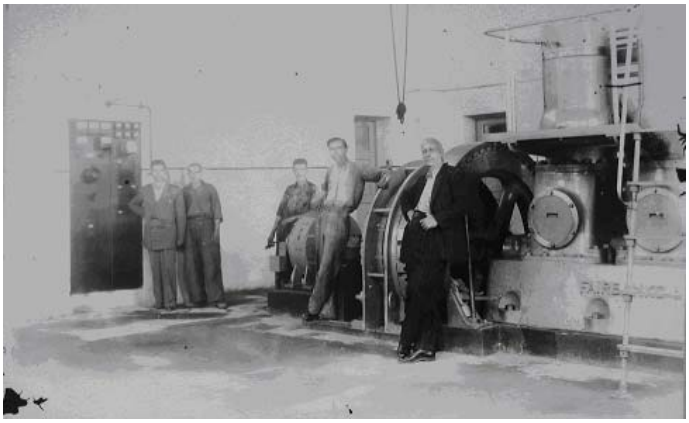

Şekil 3.179 Fabrika personeli ve ekipmanları

1965 yılında Turgutlu'da bir Süttozu Fabrikası, bir Salça Fabrikası, yedi Çırçır Fabrikası, dört Zeytin Fabrikası, 15 tane Tuğla Kiremit Fabrikası ve İmalathanesi, yedi Bıçkı Atölyesi, iki Helva Fabrikası, atı Pulverizatör İmalathanesi, üç Şaraphane mevcuttur (Turgutlu Çevre İncelemesi, 1965, s. 31).

Şekil 3.180 Turgutlu'da Çırçır Fabrikası görünüşü

Şekil 3.181 Turgutlu'da Çırçır Fabrikası görünüşü

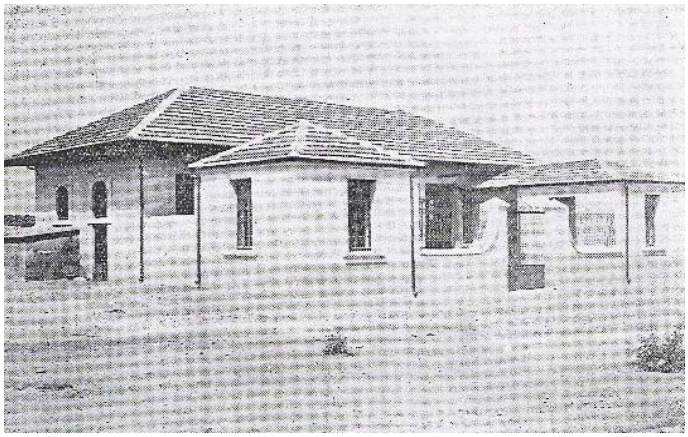

Şekil 3.182 Turgutlu'da 1932 yılındaki Mezbaa görünüşü

19. yüzyılda yalnızca dokuz fabrikanın bulunduğu Turgutlu'da bu sayı, 20. yüzyılın ikinci yarısında (1965) 30'a çıkmıştır. Bunlar içinde yoğunluğu tuğla, kiremit fabrikaları oluşturmaktadır.

3.2.3.7 Su Yapıları

Şekil 3.183 Leylek Çayı düzenlemeleri

Şekil 3.184 Leylek Çayı düzenlemeleri

Turgutlu'nun içme suyu, Irlamaz Çayı'ndan özel bir teşkilatla sağlanmaktadır. Bundan 250 yıl önce Baltacı Mahmut tarafından yapıldığı söylenen ve günümüzde de halen kullanılmakta olan içme suyu tesisi şöyledir: *"Güneyden kuzeye doğru akan Irlamaz çayının yatağı doğudan batıya doğru kazılmış sızan suyun ön kısmı kuru duvar akış istikametindeki tarafını kalın duvarlarla kapatılmış, sızıp toplanan suları dindirme havuzuna arklarla bağlanmıştır. Buradan şehre su, künklerle gönderilmiştir. Zamanla gelişen şehre bu su yetmeyince yeni bir su tesisatı*

yapılması, fenni bir şekilde şehre dağıtılması kararlaştırılmıştır" (Turgutlu Çevre İncelemesi, İzmir 1965, s. 70).

1927 yılında Kasaba'da yapılacak yeni su tesisatı projeleri onay için Nafia vekâletine gönderilmiştir (Hizmet, 23 Ağustos 1927). Suyun isalesi için gerekli projeler ihale yoluyla yenilenip, vekâletçe tasdik edilmiştir (Hizmet, 2 Eylül 1927).

"Kasabalılar, sıhhi tesisin yapımına çok önem vermekteydi. Irlamaz çayı mıntıkasından su fenni tertibat sayesinde sıhhi bir hale ifrağından sonra Selvilitepe'ye nakil edilecek, oradan şehre isale edilecektir. Fakat bu işe başlamak 20 bin lira bütçesi olan Kasaba belediyesini, kaza kaymakamı Onur Bey, hamiyetli Kasaba halkının fedakârlığı ile desteklenmiştir. Bu iş için toplanan 150 bin lira Kasaba Ziraat Bankasına yatırılmıştır (T.C. T.B.M.K. D. 1927, s:110, Anadolu, 14 Teşrin-i evvel 1927). Ayrıca Kasabalılar mahsullerinin %1'ini teberru etmeye hazır olduklarını bildirmişlerdir. Nafia vekâleti, Kasaba'nın su programını tasdik ve iad etmiştir. Halkın üç seneden beri teberruları ile yakında su isalesi için çalışmalara başlanmıştır" (Hizmet, 24 Temmuz 1928'den Aktaran Döndü Şengel).

"Kasaba su tesisatının yapımı ihaleyle belirlenecektir, bu sebeptendir ki talipliler için 1.12.1930 tarihine kadar süre tanınmıştır (Hizmet, 2 Temmuz 1929). Fakat Kasabalılardan alınan mektuba göre bu işte yolsuzluk yapıldığı ve bilerek birine verildiği iddiaları öne sürülmüştür" (Hizmet, 29 Temmuz 1930).

1930 yılında Kasaba'nın ileri gelenlerinden Doktor İsmet, Doktor Fadıl, Eczacı Kemal, Avukat İ.Hakkı ve Karaaslanlı Hüseyin Beyler Hizmet Gazetesi'ne gönderdikleri mektupla Turgutlu Belediyesi hakkındaki şikâyetlerini dile getirmişlerdir.

Şekil 3.185 Geçmişte Turgutlu'nun su ihtiyacını karşılayan şebeke

"Muhteviyatına nazaran Kasaba'ya su alınmaktadır. Şimdiye kadar biriken 50 bin lirayı mütecavizdir. Böyle fenni ve sıhhi bir tesisatın münakaşa, ihale ve sair işlerinin tetkik ve takibi için mesul komisyon ve heyetler teşekkül icap eder. Vaktiyle yapılan bir keşifle havuz ve depolar da dâhil olduğu halde tazyiksiz olarak da 115.000 lira ihtiyaç gösterilmiştir. Malum olduğu vechile yeni belediye kanunu mucibince şimdiki belediyeler 1 Eylül'den itibaren vekâleten çalışmaktadır. Usulen bu kabil acele olmayan münakaşa ve müzayede işlerini intaç etmeğe salahiyetti yoktur. Hâlbuki Kasaba belediyesi bunlara riayet etmemiş ve usule bir heyet bile teşkiline lüzum görmeden tesisatı, 1 Ekim'de ihaleye karar vermiştir. Bu hareket çok manidar görülmüştür. Bilhassa tazyiksiz su projesinin 55000 liradan münakaşaya konması da dikkati celbetmiştir. Bu muamele memleketin ve halkın zararına görülmektedir. Esasen yedi seneden beri teftiş görmemiş Kasaba belediyesi 25.000 lira kadar borçlu bir belediyedir. Manisa valisinin ehemmiyetle nazarı dikkatine celb ederiz" (Hizmet, 28 Eylül 1930).

Yeni su tesisatı yapılmaya çabalanırken, kasabanın mevcut su taksim depolarının patladığı gazete haberlerinden anlaşılmaktadır (Hizmet, 3 Mayıs 1931). Kasaba'nın bir süre susuz kalma tehlikesi ile karşı karşıya kalması basında geniş yer bulmuştur.

"Kasaba'nın su tesisatı yapımı Poat Ameson şirketine ihale edilmiştir. Temmuz 1932 yılından itibaren çalışmalara şirketin başlaması için tebligat belediyece gönderilmiştir. (Hizmet, 6 Temmuz 1932).

3.2.7.1 Köprüler

3.2.3.7.1.1 Irlamaz Köprüsü: Turgutlu Belediyesi Irlamaz Çayı'nda dolgu çalışmaları ile sosyal, kültürel, sportif amaçlı kullanımlar için mekân yaratmayı planlamaktadır. Çayın doldurulması aşamasında teknik konuların sağlıklı bir şekilde hesaplanıp, uygulamanın gerçekleştirilmesi, süreçte Irlamaz Köprüsü'ne zarar verebilecek taşkın ve benzeri olumsuzlukların ortaya çıkmasını engelleyecektir.

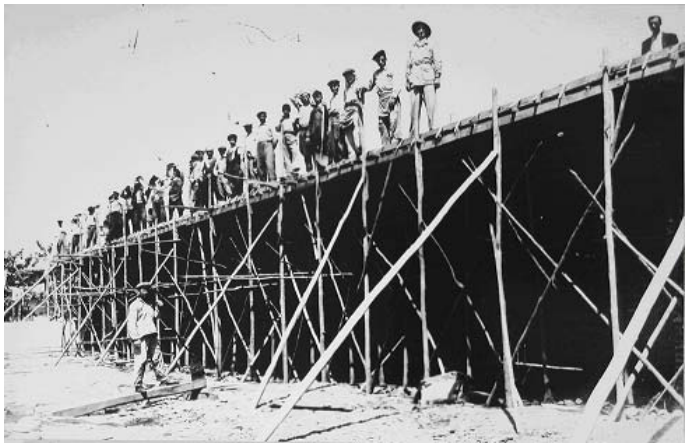

Şekil 3.186 20. yüzyılın başlarında Irlamaz Köprüsü yapım aşaması

Şekil 3.187 Irlamaz Köprüsü ve Irlamaz Çayı ıslah çalışmaları

3.2.3.7.1.2 Kısmalı Köprüsü: Kısmalı Köprüsü, Turgutlu İlçesi, Davutlar Mevkii'nde bulunmaktadır. İzmir K19–d3–IIIa pafta, 96 ada, 1 ve 2 no'lu parseller, İzmir K19–d3–IIIa pafta, 806 ada, 1 parsel tamamen, İzmir K19–d3–IIIa pafta, 427 ada, 12 no'lu parsel, İzmir K19–d3–IIIa pafta, 95 ada, 70–71–72–73 ve 74 no'lu parseller kısmen tescilli Kısmalı Köprüsü koruma alanındadır. Turgutlu Belediyesi'nin 25.9.2001 gün ve 1618 sayılı yazısıyla "Arıtma Tesisi Alanı" için yapılan mevzii imar planı hakkında görüş sorması üzerine, yerinde yapılan inceleme sonucunda köprü tescillenmiştir.

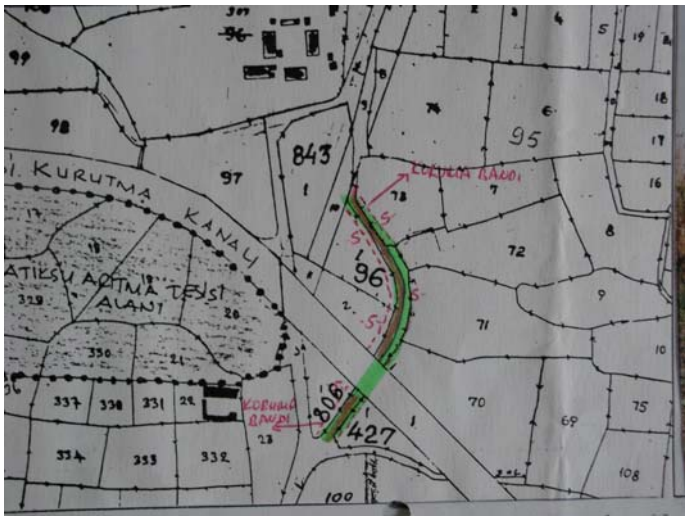

Şekil 3.188 Kısmalı Köprüsü koruma alanı

Şekil 3.189 Günümüzde Kısmalı Köprüsü

Osmanlı Mimari Çağı'na ait olan Kısmalı Köprüsü'nden 1793 tarihli Seyfizade Vakfiyesi'nde bahsedilmektedir. Bu vakfiyede, *"Mermer Mütevelli marifetiyle taştan yapılmış büyük bir köprü başlangıcından bitimine dek döşenmiş kaldırımlar bir Ramazan ayında bağışlanmış gelirler ile onarılmıştır."* denilmektedir. Ayrıca söz konusu kaynakta, Bey yolunun bu köprü üzerinden geçtiği belirtilmektedir. Kısmalı Köprüsü'nün kesin olarak tarihini belirtebilecek bir kitabe veya belge bulunmamaktadır. Ancak 1793 tarihli vakfiyede tamiri yapıldığı belirtildiğinden, köprünün 1793 tarihinden önce yapılmış olduğu söylenebilir.

Şekil 3.190 1998 yılında Kısmalı Köprüsü görünüşü

Şekil 3.191 2002 yılında Kısmalı Köprüsü görünüşü

Çevresi tarla ve bahçelerle kaplı olan Kısmalı Köprüsü, tuğla, kesme taş ve harçla inşa edilmiş olup, oldukça harap bir durumdadır. Köprünün ayakları tümüyle toprak altında kaldığından görülememektedir. Köprü ayakları yer yer sivri, yer yer de

yuvarlak kemerlerle birbirine bağlanmaktadır. Köprü üstündeki kaldırımlar büyük bir ölçüde yıpranmıştır. Köprü ayakları birçok yerde çatlamış ve deforme olmuştur. Yakın dönemlerde üzerinden sulama kanalı geçirilen köprü, ikiye bölünmüştür.

Şekil 3.192 Günümüzde Kısmalı Köprüsü Görünüşü

Kısmalı Köprüsü 3386 sayılı yasa ile değişik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun yedinci maddesi doğrultusunda, İzmir II No'lu KTVKK'nun 9.10.2002 gün ve 10986 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Kararda kadastral paftada Kısmalı Köprüsü koruma alanında kaldığı görülen taşınmazların tapu kütüğünün beyanlar hanesine Turgutlu Tapu Müdürlüğü'nce *"Kısmalı Köprüsü Koruma Alanında Yer Almaktadır"* şerhinin konulması kararı belirtilmiştir. Ayrıca Kısmalı Köprüsü ile ilgili olarak 23.7.2002 tarihinde Koruma Kurulu'nun belirlediği koruma ve kullanma koşulları şöyledir:

1. Bitki örtüsünü, topografik yapıyı, siluet etkisini bozabilecek hiçbir eylemde bulunulmaması,

2. Alanın tescil öncesi doğal dengeyi bozucu yapılmış her türlü uygulamanın zaman içinde ıslahı için ilgili kamu kuruluşlarınca gerekli çalışmanın yapılması,

3. Bu alanlar içinde yer alan orman alanlarında Orman Bakanlığı'nca gerekli çalışmaların yapılması,

4. Bu alanlar içinde yer alan anıt ve şehitliklerin düzenleme ve gerekli onarımları için projeleriyle birlikte Koruma Kurulu'ndan izin alınması,

5. Önceden süregelen tarımsal faaliyet ile bağ ve bahçeciliğin devam ettirebileceğine, bu amaç dışında kesinlikle kullanılmamasıdır (İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, 45.12/51 No'lu Dosya)

Köprünün çevresinde yoğun bir tarım faaliyeti olduğundan etrafında hem koruma, hem güvenlik açısından beş metrelik bir koruma sınırı, ayrıca on metrelik koruma alanı oluşturma kararı alınmıştır. Fakat 1998–2005 yılları arasında görüntülenen köprüye tarımsal faaliyetlerle her geçen yıl daha da yaklaşıldığı saptanmıştır. Köprü şu anda kullanılmamaktadır. Birçok yeri çatlamış ve deforme olmuştur. Köprüyü yer yer zamanla oluşan bitkiler kaplamıştır. İlk aşamada bir temizlik ile yaşamını sürdürebilmesi için gerekli önlemler ve müdahaleler yapılmalı; ivedilikle koruma sınırı ve alanının tarım arazisi olarak kullanımı önlenmelidir.

3.2.3.7.2 Su Değirmenleri: Değirmenler bir kır yerleşim merkezi olarak kurulan Turgutlu için uzun bir dönem işletmelerin en önemlisi olmuştur. Turgutlu değirmenleri geçmişten günümüze incelendiğinde ilk olarak 1531 ve 1575 yıllarındaki Tahrir Defterleri'nden Yengi Nahiyesi'nin dört köyündeki 1584 değirmeninden 720 akça, bir köyündeki değirmenden 30 akça vergi alındığı görülmektedir (Emecen, 1989, s. 259). 1793–1818 yılları arasında Karaosmanoğulları Ailesi'nin Turgutlu'da altı değirmen vakfettikleri bilinmektedir (Yuzo Nagata, 1995, s.131). 1809 yılında düzenlenen muhallefat defteri kapsamında Turgutlu'ya bağlı Irlamaz Köyü'nde Cura Fakih Değirmeni'nin varlığı göze çarpmaktadır. 1918 yılında Turgutlu 17 Su Değirmeni'ne sahiptir.1932 yılında ise,

Turgutlu merkezde 23 değirmen mevcutken; köyler daha yoğun olarak kır yerleşim merkezi özelliği gösterdiğinden; bünyesinde 30 değirmen barındırmaktadır.

Değirmenler su ile çalışan ve tahıl öğüten değirmenler ile "ding" adı verilen değirmenler olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir. Su ile çalışan değirmenlerin bir kısmına "sel değirmeni" adı verilmiştir. Tahrir defterlerinde "kara suluk olıcak yürür" şeklinde tasvir edilen değirmenler, su yatağına su geldiği zaman faaliyete geçmektedir. "Ding" ise genellikle çeltiğin kabuğundan ayrılması, susam veya zeytinyağının çıkarılması gibi işlerde kullanılan örneklerine günümüzde de Anadolu'nun birçok yerinde rastlanan, su ve hayvan gücü ile çalışan değirmenlerdir (Emecen, 1989, s. 259–260).

Günümüzde Turgutlu'da kuraklıkların da etkisiyle su değirmeni hiç kalmamış olmasına rağmen; tahıl öğüten değirmenlere ender de olsa rastlanmaktadır.

F 3.193 Tahıl Öğüten Değirmen Örneği

3.2.3.7.3 Hamamlar: Yapılan araştırmalarda Turgutlu Hamamları hakkında ulaşılabilen en eski tarih 1588 yılıdır. İlk hamam, Turgutlu'nun köy statüsünde bulunduğu 16. yüzyılın son dönemlerinde, II. Selim'in kapu ağalarından Hüseyin Ağa tarafından yaptırılmıştır. Hüseyin Ağa vakfının mütevellisi Mehmed Ağa, 9 Eylül 1588 tarihinde Manisa Kadısı'na gönderdiği hükümle, Hüseyin Ali Çavuş'un yeni bir hamam yaptırmasını, mevcut hamamın gelirine ortak olacağı ve bir rekabet

ortamı doğacağı endişesi ile engellemiştir (Emecen, 1989, s. 212). Manisa Kadısı'nın bu hükmü; Turgutlu hamamlarının kişisel çıkarlar yüzünden şehrin gelişimiyle doğru orantılı bir gelişim gösteremediğini düşündürmektedir. Tarihsel süreç içinde şehrin sahip olduğu hamam sayısı da bu düşünceyi doğrulamaktadır.

1678 yılında Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde Turgutlu'da üç hamam bulunduğunu kaydetmiştir. İki yüz yıl sonra, 1878 yılı Salnamesi'nden kazadaki hamam sayısının beşe yükseldiği anlaşılmaktadır (Köklü, 1992, s. 11). 1918 tarihinde ise dört hamamın var olduğu bilinirken, 1932 yılında Turgutlu'da tespit edilen hamam sayısı üçtür (Vilayet-i Hususi, 1932, s. 33). Ayrıca 1932 yılında Turgutlu'ya bağlı köyde bir hamam bulunduğu belirtilmiştir. Bu hamam büyük olasılıkla İzmir II No'lu KTVKK'nun 45.12/18 no'lu dosyasında incelenen Urganlı Hamamı olmalıdır. Günümüzde ise Turgutlu'da, Koca Hamam ve Gavur Hamamı olmak üzere iki hamam yapısı ayaktadır. Koca Hamam, hamam olarak işlevini sürdürmekte ise de, Gavur Hamamı terkedilmiş durumdadır. Küçük Hamam ve Alaca Hamam ise yakın tarihe kadar varlıklarını korumuşlarsa da, günümüze ulaşmayı başaramamışlardır. Alaca Hamam'ın mevcudiyeti hakkında; Niyazi Dinçsoy'un Altay Mahallesi'ndeki Alaca Hamam'ın karşısında Uşşaki Hakkı Efendi'nin kabrinin bulunduğu saptaması hamamla ilgili elde edilebilen tek veridir (Dinçsoy, 1998, s. 43). Tüm araştırmalara karşın Küçük Hamam'la ilgili ne bir fotoğrafa, ne de açıklayıcı bir bilgiye ulaşılamamıştır. Günümüzde bu hamamın geçmişteki varlığını kanıtlayan tek belge bulunduğu sokağa verilen "Küçük Hamam Sokağı" adıdır. Samanpazarı mevkiinde bulunduğu bilinen Alaca Hamam ise; 1980'li yıllarda yıkılarak yerine beş katlı apartman yapılmıştır. Prof. Dr. Mehmet Şeker, Evliya Çelebi'nin adlarını vermeden belirttiği üç hamamın Gavur Hamamı ile Büyük ve Küçük Hamam olabileceğini öne sürmüştür. Üç yüz yıl önce kazada üç hamam bulunurken, süreç içinde yenileri eklenmişse de, çok yakın bir tarihe kadar yine hamam sayısı üçe düşmüştür. Bu durumda 17. yüzyıl Turgutlu'sunda mevcut hamamların günümüze ulaşmayı başaranlar olduğunu kesin olarak söylemek olanaklı değildir.

3.2.3.7.3.1 Gavur Hamamı: Yılmazlar Mahallesi, Kızılırmak Sokak'ta bulunan Gavur Hamamı, tapuda 16 pafta, 342 ada, 10–11–12 parselde kayıtlıdır. 19. yüzyıl başlarında inşa edilmiş olan hamamın mülkiyeti hazineye aittir.

Şekil 3.194 Geçmişte Gavur Hamamı

Şekil 3.195 Günümüzde Gavur Hamamı'nın yan cephesi

Gavur Hamamı inşa tarihi veya yaptıranın ismini belirten bir kitabeye sahip olmadığından yapılış tarihi kesin olarak saptanamamaktadır. Koruma Kurulu uzmanları yerinde yaptıkları incelemede XIX. yüzyıl ortalarında kullanılmaya başlanan 0,08 x 0,10 x 0,20 ebatlarındaki tuğlaların kullanılmamış olması göz önüne alınarak Gavur Hamamı'nın en geç XVIII. yüzyıl ile XIX. yüzyıl ilk yarısında inşa edilmiş olabileceğini öne sürmüşlerdir. Fakat Turgutlu'nun erken tarihlerde kasabalaşmaya yeni başlamış köy niteliğindeki bir yerleşim yeri olarak, anıtsal

karakterli bir yapıya sahip olamayacağı düşünülmüştür. Araştırmalar sonucunda ise Turgutlu'da ilk hamamın Turgutlu'nun köy statüsünde bulunduğu 16. yüzyılın son dönemlerinde yaptırıldığı öğrenilmiştir (Emecen, 1989, s. 212). Bu bağlamda Turgutlu'nun çok erken tarihlerden itibaren önemli bir yerleşim yeri olma özelliğine sahip olduğu söylenebilir.

Son 20 yıl içinde yapılan imar planlarına göre yeni açılan sokaklar, hamamın soyunmalık, ılıklık, halvet hücreleri, külhan gibi bölümlerinin yok olmasına sebep olmuştur. Günümüze sadece alaturka kiremit kaplı, kare planlı, sivri kemerli geniş açıklıklarla ve tonoz örtülü dar hacimlerle genişletilmiş bir sıcaklık kısmı ulaşabilmiştir. Koruma Kurulu uzmanları dar mekânların kurnaların yer aldığı yıkanma mahalleri olduğu öne sürmüşlerdir (İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu 45.12 / 13 Numaralı Dosya). Söz konusu sıcaklık kısmında kubbeye geçiş elemanı olarak istiridye nişli tromplar kullanılmıştır.

1990 tarihli tescil fişinde göbek taşının ve kurna yerlerinin algılandığı belirtilmesine karşın, günümüzde ne yazık ki çevre duvarları ve mekânı örten kubbeden başka hamamı tanımlayacak herhangi bir mimari unsur kalmamıştır.

Kültür Müdürlüğü 13.12.1990 gün ve 690–2891 sayılı yazıyla Gavur Hamamı'nın yıktırılarak yerine Merkez Sağlık Ocağı Binası yaptırılma isteminde bulunmuştur (İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, 45.12/13 No'lu Dosya).

Koruma Kurulu 26.7.1990 tarihli 2030 sayılı yazıyla, Gavur Hamamı'nın yerine Sağlık Ocağı yapılması ile ilgili olarak; 18. yüzyıl sonu, 19.yüzyıl başına tarihlendiğinden, hamamın yıkılmasının doğru olmadığına, hazırlanacak rölöve ve restorasyon projeleri doğrultusunda restore edilerek yeniden kullanılabileceğine karar vermiştir.

Şekil 3.196 Gavur Hamamı'nda strüktürel yıpranma

Şekil 3.197 Gavur Hamamı iç mekanında kubbeye geçiş

Şekil 3.198 Gavur Hamamı kubbesindeki yuvarlak ışık gözleri

Turgutlu Belediyesi 20.2.1991 tarihli 7/233 sayılı yazıyla İzmir II No'lu KTVKK'na, Gavur Hamamı'nın izinsiz yıkılmakta olduğunu bildirmiştir. İvedilikle bu konuda önlem alınması gerekliliğini vurgulayan Belediye; restorasyon projelerinin çizilip, yapının bir an önce korumaya alınmasını talep etmiştir. KTVKK, 15.12.1991 gün, 690/350 sayılı yazısında hamamda yapılan incelemede kasıtlı bir yıkım olmadığının, ancak güney ve doğudaki kapıların kenarlarının yıkılmaya başladığının saptandığını belirtmiştir.

Yine Turgutlu Belediyesi, 11.11.1996 gün ve 7/1793 sayılı yazısıyla İzmir II No'lu KTVKK'na hamamın yan parselinde bulunan Yılmazlar Mahallesi, 16 pafta, 342 ada, 9 parsele imar durumu istemini bildirmiştir.

Şekil 3.199 Gavur Hamamı'nın yan cephesi

Koruma Kurulu uzmanları yerinde inceleme sonucunda, hazırladıkları raporda, hamamın bitişiğinde yaklaşık 2.00-.250 metre ayrık olarak zemin ve üç katlı; arka parselinde ise kaba inşaatı bitmiş zemin ve üç katlı yapılaşma tespit etmişlerdir. Sonuç olarak ada çoğunluğunda ve çevresinde zemin ve üç katlı yapı bulunduğundan; taşınmazda mevcut durumda hamam duvarına bitişik olan tek katlı yapının yıkılarak en az iki metre çekilmesine, kubbe üst seviyesini geçmemesi için zemin ve iki katlı yapılanmaya gidilebileceğine karar verilmiştir. İmar durumu talebi üzerine hazırlanan 24.12.1996 tarihli raporda İzmir I Numaralı KTVKK'nun 26.7.1990 sayılı gün ve 2080 sayılı kararında Gavur Hamamı'nın yıkılmasının uygun olmadığına, hazırlanacak rölöve ve restorasyon projesi doğrultusunda restore edilerek kullanılabileceğine karar vermiş olmasına karşın, hamamın tescilli olmadığı saptanmıştır. Bu doğrultuda İzmir II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu 25.12.1996 tarihli 6366 sayılı kararla Gavur Hamamı'nı 2863 ve 3386 sayılı yasalar uyarınca korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil etmiştir (İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, 45.12/13 No'lu Dosya).

Günümüzde Gavur Hamamı koruma çalışmaları bağlamında yapının etrafı duvarla çevrilmiştir; giriş kapısı örülerek kapatılmıştır. Bu yolla tümüyle kendi haline terk edilen yapı her geçen gün biraz daha yok olmaya yaklaşmaktadır. Gavur Hamamı'nın yan bölümlerini de yeniden ayağa kaldıracak bir düzenleme ile sanat atölyesi olarak işlevlendirilmesi Turgutlu'nun büyük bir kazanımı olacaktır.

3.2.3.7.3.2 Koca Hamam: İstiklal Mahallesi, Piyaleoğlu Caddesi, Mercan Sokak kesişiminde bulunan Koca Hamam tapuda 57 pafta, 582 ada, 3 parsele kayıtlıdır.

Şekil 3.200 Koca Hamam'ın fener çatısından Piyaleoğlu'na bakış

Şekil 3.201 Koca Hamam çatısından Turgutlu'ya bakış

Şekil 3.202 Günümüzde Koca Hamam'ın kuşbakışı görünümü

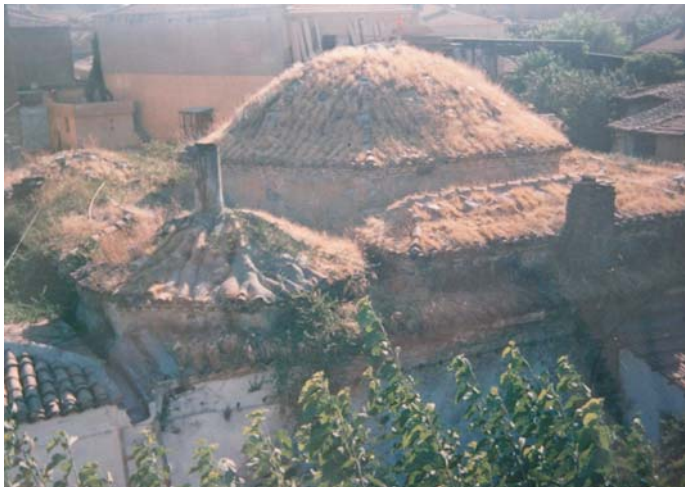

Şekil 3.203 Koca Hamam'ın 1980'li yıllarda çatı görünüşü

Kare planlı, kırma çatılı Koca Hamam, 19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenmektedir. Yapı yaklaşık doğu, batı yönünde yerleştirilmiştir. Aynı doğrultu üzerinde sıralanan soyunmalık, ılıklık ve sıcaklık mekânlarından meydana gelmektedir. Soyunmalık kısmı ortası fenerli ahşap bir tavan ile örtülmüştür.

Şekil 3.204 Koca Hamam'ın ılıklık mekânına giriş

Doğu duvarının ortasında yer alan geniş sivri kemerli bir açıklıktan hamamın ılıklık mekânına ulaşılmaktadır. Yine doğuda yer alan kemerli bir kapı aralığından Koca Hamam'ın sıcaklık mekânına girilmektedir.

Soyunmalık kısmı ile eş büyüklükteki sıcaklık kısmı merkezi bir kubbe ile örtülüdür. Kubbenin dört tarafında tonoz örtülü dikdörtgen planlı tali mekânlar bulunmaktadır. Köşelerdeki kare planlı, kubbeli mekânlar bağımsız birer halvet hücresi şeklinde düzenlenmiştir.

Koca Hamam'ın soyunmalık mekânı üst örtünün merkezine yerleştirilen bir fener ile aydınlatılmıştır. Ilıklık ve sıcaklık mekânlarında ise yuvarlak ışık gözleri ile aydınlatma sağlanmıştır.

Turgutlu Belediyesi 11.5.1989 tarih ve 1/280 sayılı yazısında hamamın yıkılmaya başladığını, harabe halinde olduğu için içerisine çöp döküldüğünü, çocukların içinde oynadığı tehlikeli ve çirkin bir alan haline geldiğini belirtmiştir. Koruma Kurulu'nun yoğunluğundan dolayı durum açıklığa kavuşmadan, 20.03.1990 tarihinde Koca Hamam'ın sahibi, fonksiyonunu yitirmiş olan hamamın yıktırılarak zemin katını demir ticarethanesi, ikinci ve üçüncü katlarını spor tesisi olarak inşa ettirme istemini kurula iletmiştir. Bunun üzerine yerinde yapılan incelemeler sonucunda, Koca Hamam'ın 2863 ve 3386 sayılı yasalar uyarınca korunması gerekli kültür varlığı olarak tesciline karar verilmiştir (İzmir II No'lu KTVKK 45.12/16 No'lu Dosya).

3.2.3.7.3.3. Urganlı Hamamı: Turgutlu İlçesi, Urganlı Beldesi, Köy içi Mevkii'nde bulunan Urganlı Hamamı tapuda 3 pafta, 1258 parselde kayıtlıdır.

Söz konusu taşınmazın mülkiyeti hazineye ait olup; mevzii imar planına göre yolda kalmaktadır. Taşınmazın doğu ve kuzey cepheleri tek katlı ve iki katlı yapılarla çevrilmiştir. Batı ve güneyi yola cephelidir.

Şekil 3.205 Urganlı Hamamı'nın konumu

Hamamın sadece, kare planlı, üst örtüsü yıkılmış, moloz taş ve tuğla malzeme ile inşa edilmiş tek bir mekânı günümüze ulaşabilmiştir. Mekândan algılanabilen kubbeye geçişi sağlayan pandantifler söz konusu alanın kubbe ile örtülü olduğunu düşündürmektedir. Kubbeli mekânın kuzey cephesinde tuğladan inşa edilen yuvarlak kemerli bir kapı yer almaktadır. Mekânın batı köşesinde ise tuğladan sivri bir kemer gözlenmektedir. Bu günkü plan şeması göz önüne alındığında bu mekânın hamamın sıcaklık kısmı olduğu düşünülmektedir. Kuzeyden açılan yuvarlak kemerli kapı ılıklıktan sıcaklığa geçişi sağlarken, batı köşesindeki sivri kemerli açıklık halvet kısmını sıcaklığa bağlamaktadır.

Koruma Kurulu uzmanlarınca Osmanlı Dönemi'ne ait olduğu öne sürülen hamam yapısının soyunmalık, ılıklık ve halvet hücreleri gibi bölümleri yeni açılan yollarla, duyarsız yapılaşma ile yok edilmiştir.

Urganlı Belediye Başkanlığı tarafından 4.8.2000 ve 03/478 sayılı yazı ile İzmir II No'lu KTVKK'na söz konusu hamamın tarihi eser niteliği taşıyıp taşımadığı sorulmuştur. Hazırlanan rapor doğrultusunda Koruma Kurulu, Turgutlu ilçesi, Urganlı Beldesi, Köyiçi Mevkiinde, 3 pafta, 1258 parselde yer alan "Hamam kalıntısının tescil edilmesi isteminin, söz konusu hamam kalıntısının temizlik ve kazı çalışmasının ilgili müzesince yapılarak, yapının yayılım alanının tespit edilmesinden sonra hazırlanacak rölövesi ve kazı sonuç raporu ile birlikte kurula iletilmesinden sonra değerlendirilmesine karar verilmiştir (İzmir II No'lu KTVKK 45.12/18 No'lu Dosya).

Urganlı Hamamı her ne kadar diğer bölümleri ortadan kalkmış olsa da, Urganlı Beldesi'ndeki bu döneme ait tek kültür varlığı olması nedeniyle, ileride yapılacak bilimsel araştırmalarda kuşkusuz ki, kentin tarihi ve kültür mirasına katkıda bulunacaktır. Bu bağlamda hamamın içinde ve çevresinde temizlik ve kazı çalışmaları yapılmalıdır. Yolun içinde kayıtlı görünen hamam gerekli imar değişiklikleriyle, etrafındaki çevre düzenlemesi ile birlikte ayrı bir parselde taşınmaz kültür varlığı olarak gösterilmelidir.

BÖLÜM DÖRT
TARİHİ ESERLERİN GELECEĞE AKTARIMINA İLİŞKİN ÖNERİLER, ODAK ÇALIŞMALAR

4.1 Turgutlu'da Son Yıllarda Gerçekleştirilen Koruma Uygulamaları

Turgutlu tarihi süreç içerisinde sahip olduğu kültür varlıklarının pek azını günümüze taşıyabilmiştir. Coğrafi konumunun önemi nedeniyle sürekli gelişen yerleşim süreç içerisinde büyük çaplı yıkımlara ve yangınlara uğramıştır. Özellikle Kurtuluş Savaşı sonunda yaşanılan Yunan yangını, Turgutlu'nun neredeyse tümünü kül etmiştir. Fakat yangın sonrasında başlatılan hızlı yapılaşma süreciyle Turgutlu kimliğini yeniden oluşturmayı başarmıştır. Yoğun bir yeşil örüntüye sahip geniş yolları ve kaldırımlarıyla, tipik sivil mimarisiyle yeniden yapılanmıştır.

Ne yazık ki, Turgutlu'nun yangından sonra sahip olduğu Cumhuriyet Dönemi eserlerinin ancak pek azı günümüze dek varlığını koruyabilmiştir. Koruma bilincinin benimsenememesinden dolayı, Turgutlu'da tarihi çevre ve değerlerine gereken önem gösterilmemektedir. Ekonomik kaygılar ve bilinçsizlik Turgutlu'da ender bulunan mimari ve kültürel mirasın önündeki en önemli tehditlerdir.

Turgutlu'da günümüze ulaşabilmiş çok az sayıdaki tarihi eserin bakım ve onarımı, ne yazık ki çoğunlukla restorasyon ilkeleri gözetilmeksizin gerçekleştirilmektedir. Özellikle kamu binalarında Belediye tarafından yapılan düzenlemelerde, yapının özgünlüğünü koruması dikkate alınmamaktadır. Turgutlu Belediyesi'nde yapılan uygulamaları yönlendirecek bir mimarın bulunmaması bunun başlıca nedenlerindendir.

Kamu binalarının büyük çoğunluğu, tescilli olmadığı için, bu binaların yöneticileri yapı ile ilgili her türlü tasarruf hakkını kendilerinde görmektedirler. İşte koruma bilincine sahip olmayan bu kişiler, geçmişi günümüze taşıyan ve geleceğe iletme

sorumluluğu taşıması gereken asırlık binaların özgünlüklerini yaptıkları onarımlarla yok etmektedirler.

Belgeleme çalışmaları sırasında çoğunlukla bilinçsizce gerçekleştirilen onarımlarla, yapıların özgünlüklerinin zedelendiği saptanmıştır. Turgutlu'da çoğunluğu kamu binaları olmak üzere; onarımı gerçekleştirilen yapıları beş grupta toplamak mümkündür. Bunlar sivil mimari yapıları, dini yapılar, kültür yapıları, mezar yapıları ve ticari yapılardır.

4.1.1 Enver Üzümcü Evi

İstiklal Mahallesi, Keklik Sokak, 57 pafta, 558 ada, 6 parselde yer almaktadır. İki katlı ve bodrumlu düzendeki Enver Üzümcü Evi, Turgutlu'nun özgün bir şekilde varlığını koruyarak günümüze ulaşmayı başaran en görkemli sivil mimari yapısıdır.

1988 yılında çekilen F 4.1 numaralı fotoğrafta görülen yüzeysel onarım gereksinimi F 4.2 numaralı fotoğrafta görüldüğü üzere 2002 yılında başarılı bir uygulamayla giderilmiştir.

Şekil 4.1 Onarım öncesinde Enver Üzümcü Evi

Şekil 4.2 Onarım sonrasında Enver Üzümcü Evi

F 4.3 numaralı fotoğrafta görülen 1950 yılı imar planında; merkez niteliği gösteren Sevinç Meydanı'nda konumlanmış Üzümcü Evi'nin karşı köşesinde, Koca Hamam yer almaktadır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında sırasıyla Orman Müdürlüğü, Kaymakamlık gibi işlevlere bürünen bina; Enver Üzümcü mülkiyetinde günümüze dek ev olarak kullanılmıştır. Turgutlu tarihi dokusunun çekirdeğini oluşturan alan günümüzde, şehrin güneye doğru çekilmesiyle odak noktası özelliğini yitirmiştir.

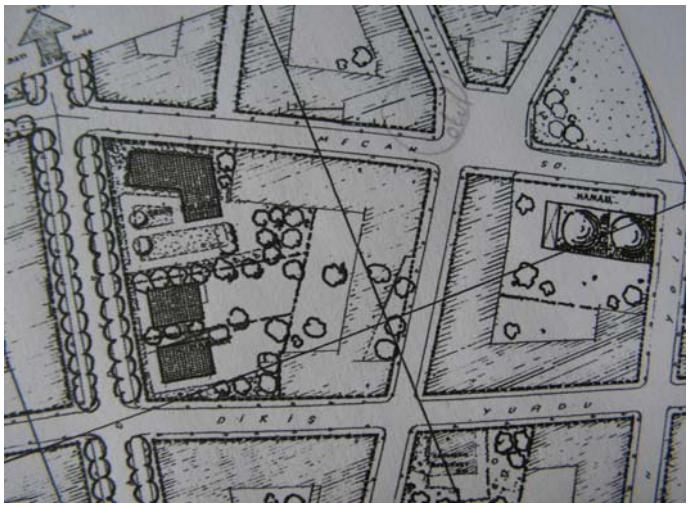

Şekil 4.3 1950 Planında Üzümcü Evi

Şekil 4.4 Geçmişte Kaymakamlık olan Enver Üzümcü Evi girişi

Şekil 4.5 Günümüzde olan Enver Üzümcü Evi girişi

Şekil 4.6 20. Enver Üzümcü Evi pencere detayı

Şekil 4.7 20. Enver Üzümcü Evi pencere detayı

Taş, tuğla karışımı sistemde inşa edilen yapıda herhangi bir strüktürel bozulma yoktur. 20. yüzyıl başına tarihlenen yapının mimari öğeleri saçak bordürü, kat bordürü, pencere sövesi, kapı sövesi, kabartma süslemeler ve demir kepenktir. İyi korunmuş; nitelikli bir şekilde günümüze ulaşmayı başaran ender yapılardan birisi olan Enver Üzümcü Evi; geçmişin izlerini günümüze taşımaktadır.

4.1.2 Pamak Rıza Evi

Acarlar Mahallesi, Akçakmak Yolu-İsmail Hakkı Sokak kesişiminde, 14 pafta, 147 ada, 2 parselde yer almaktadır.

20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen yapı, iki kat ve bodrumlu, avlulu düzende inşa edilmiştir. Eski fotoğraflarda sık rastlanan cumba ve köşe çeşmesi öğesi bu sivil mimari yapısında mevcuttur. Albay'ın Evi'nin yıkılmasından sonra Atatürk Bulvarı'ndaki tek cumbalı yapı olarak Pamak Rıza Evi kalmıştır. Bu hızlı yokoluşta Atatürk Bulvarı'nın Turgutlu'nun rantı en yüksek ticari aks olmasının etkisi büyüktür. Pamak Rıza Evi de, günümüzde ticari amaçlı kullanılmaktadır. Bir kısmı satış, bir kısmı imalathane olarak düzenlenen yapının özgünlüğü zemin katta büyük ölçüde zedelenmiştir.

Şekil 4.7 1988 yılında köşe çeşmesi bulunan Pamak Rıza Evi

F 4.7 numaralı fotoğrafta yapı, 1988 yılında, köşe çeşmesi yıkılmadan önce görüntülenmiştir. F 4.8 numaralı fotoğraf ise, 2003 yılında binanın durumunu göstermektedir. Süreç içerisinde yapılan müdahalelerle, binanın köşe çeşmesinin yıkıldığı; bodrum penceresinin kapatıldığı; zemin kat penceresine demir korkuluk yaptırıldığı; fırının önüne ise saçak öğesi eklendiği saptanmıştır.

Şekil 4.8 2003 yılında köşe çeşmesi kaldırılmış Pamak Rıza Evi

2004 yılının sonlarında yapılan yüzeysel onarım çerçevesinde yapı yenilenmiş, saçak öğesi değiştirilmiştir.

Şekil 4.9 2005 yılında Pamak Rıza Evi

F 4.10 numaralı arka cephe fotoğrafı, Pamak Rıza Evi'nin orijinalinde Turgutlu'nun tipik tuğla evlerinden birisi olduğunu kanıtlamaktadır. Zemin kattaki dükkan tabelası cumbanın vurgusunu gölgelemiştir.

Şekil 4.10 Pamak Rıza Evi arka cephesi

4.1.3 Peynirci Osman Evi

Yılmazlar Mahallesi, Piyaleoğlu Caddesi – Leylak Sokak kesişiminde, 19L-1d pafta, 327 ada, 15 parselde yer almaktadır.

Şekil 4.11 Onarım öncesinde Peynirci Osman Evi

İki katlı, avlulu Peynirci Osman Evi, taş-tuğla karışımı sistemde inşa edilmiştir. Saçak bordürü, pencere sövesi, ferforje pencere korkulukları yapının sahip olduğu mimari öğeleridir.

Şekil 4.12 Onarım sonrasında Peynirci Osman Evi

Uzun süre boş kalan yapı, 2003 yılında gerçekleştirilen onarımla Kız Öğrenci Yurdu olarak işlevlendirilmiştir. Onarım kapsamında balkonu pres tuğla ile çevrilmiş, yapı bünyesinde yüzeysel onarım gerçekleştirilmiştir.

4.1.4 Hacı Nazmi Evi

Yılmazlar Mahallesi, Piyaleoğlu Caddesi – Yörük Sokak kesişiminde, 19L-1c pafta, 22 ada, 9 parselde yer almaktadır.

Kırma çatılı Poyrazlar Evi, iki kat ve bodrumlu düzende inşa edilmiştir. Geniş bir ahşap saçakla çevrelenen yapı, betonarme payandalarla desteklenmiştir. Yapı girişinin üst katında kapalı çıkma bulunan Poyrazlar Evi'nin Yörükler Sokak cephesinde demir avlu giriş kapısı mevcuttur. Kırma çatılı yapı; saçak bordürü, kat bordürü, pencere sövesi, kapı sövesi ve demir kepenk gibi cephe öğelerine sahiptir.

Şekil 4.13 Onarım öncesinde Hacı Nazmi Evi

Şekil 4.14 Onarım sonrasında Hacı Nazmi Evi

Strüktürel açıdan herhangi bir bozulmanın görülmediği yapı, 2003 yılında yüzeysel bir onarım geçirmiştir. Onarım kapsamında F 4.14 numaralı fotoğrafta görüldüğü üzere Cumhuriyet dönemi özelliklerine sahip yapıda, karakteri ile örtüşmeyen beyaz köşe taşlarının kullanılması, yapının özgünlüğünü olumsuz yönde etkilemiştir.

4.1.5 Yenişehirliler Evi

Yapı İstiklal Mahallesi, Bülbül Sokak, 57 pafta, 558 ada, 1 parselde yer almaktadır.

Şekil 4.15 Onarım öncesinde Çiftçi Mallarını Koruma Dairesi

F 4.15 numaralı fotoğrafta görülen İlim Yayma Cemiyeti, Turgutlu'da yok olmaya yüz tutan vakıf yapılarından birisidir. Günümüzde halen ilk sahipleri Yenişehirliler'in Evi olarak bilinen bina; 1929 yılında tüm dünyada etkili olan ekonomik kriz döneminde banka kredisi ile yaptırılmış, banka borçları ödenemeyince yapıya el konulmuştur. Sonraları pek çok kez el değiştiren bina, zaman içerisinde Gazozhane, Çiftçi Mallarını Koruma Müdürlüğü, İlim Yayma Cemiyeti gibi işlevleri bünyesinde barındırmıştır. İlim Yayma Cemiyeti'nin taşınmasıyla Mehter takımına kiralanan yapı, bu süreçte şiddetli bir tahribe maruz kalmıştır.

Şekil 4.16 Günümüzde terkedilmiş halde bulunan yapı

20. yüzyılın ilk yarısında iki katlı olarak inşa edilen yapı, balkonlu ve avlulu düzendeki tipik Turgutlu evidir. Kırma çatılı yapı, F 4.16 ve F 4.17 numaralı fotoğraflarda görüldüğü üzere; bünyesinde köşe silmesi, kat bordürü, saçak bordürü, bitkisel motif bezemeleri gibi cephe öğeleri barındırmaktadır.

Şekil 4.17 Balkon detayı

Günümüzde terkedilmiş durumda olan Yenişehirliler Evi'nin bahçesinde bulunan ağaç dokusunun yanı sıra; yapının özgün plan kurgusu da yok edilmiştir. Giriş

üstünde konumlanan açık çıkmanın üstü, sonradan kapatılmış, bahçesindeki minyatür havuz yıkılmıştır. Kaderine terk edilmiş durumdaki yapının ivedilikle onarım gereksinimi vardır.

4.1.6 Poyrazlar Evi

Yapı İstiklal Mahallesi, Mercan Sokak- Bülbül Sokak kesişiminde, 57 pafta, 583 ada, 1 parselde yer almaktadır.

Şekil 4.18 Yüzeysel onarım öncesinde Poyrazlar Evi

Tek kat ve bodrumdan oluşan Poyrazlar Evi; saçak bordürü, kat bordürü pencere sövesi, köşe silmesi gibi mimari öğelere sahiptir.

Şekil 4.19 Yüzeysel onarım sonrasında Poyrazlar Evi

Poyrazlar Evi'nde 2005 yılında, F 4.19 numaralı fotoğrafta görülen yüzeysel onarım gerçekleştirilmiştir.

4.1.7 Dereli Evi

İstiklal Mahallesi, Aran Sokak- Mercan Sokak kesişiminde, 60 pafta, 626 ada, 17 parselde yer almaktadır.

Şekil 4.20 19. yüzyılın ortalarında Dereli Evi

Kırma çatılı Dereli Evi, 20. yüzyılın ilk yarısında inşa edilmiştir. Bahçeli düzendeki yapı, F 4.19 ve F 4.20 numaralı fotoğraflarda; ferforje işlemeli kapısı, kapı sövesi ve demir kepenkleriyle dikkati çekmektedir.

Şekil 4.20 Günümüzde Dereli Evi ön görünüşü

Şekil 4.21 Dereli Evi yan cephe görünüşü

19. yüzyılın ortalarında bir dönem ortaokul olarak hizmet veren Dereli Evi, son dönemlerde özgün işleviyle kullanılmıştır. F 4.21 numaralı fotoğrafta görüldüğü üzere yapıda, dışarıdan eklenen merdivenle iki ayrı kat oluşturulmuştur. Günümüzde yapı terkedilmiş durumdadır. Uzun zamandır boş olan evde strüktürel bozulmalar baş göstermiştir.

4.1.8 Hulkiler Evi

Yılmazlar Mahallesi, Avukatlar Sokağı, 51 pafta, 497 ada, 3 parselde yer almaktadır.

Şekil 4.22 Hulkiler Evi ön görünüşü

Şekil 4.23 Yapının avlu girişi

20. yüzyılın ortalarına tarihlenen Hulkiler Evi, taş-tuğla karışımı sistemde inşa edilmiş, tek katlı, avlulu sivil mimarlık örneğidir. Beşik çatılı yapıda göze çarpan cephe öğeleri; saçak bordürü, pencere sövesi ve cumba kafestir. F 4.23 numaralı fotoğrafta, giriş sahanlığındaki ferforje korkulukla cumba kafesin uyumu göze çarpmaktadır.

Hulkiler Evi, Avukatlar Sokağı gibi kira talebinin yoğun olduğu akstа konumlandığından geniş avlusuyla ciddi bir yıkım tehdidi altındadır. Strüktürel açıdan harap durumda olan yapının ivedilikle onarım gereksinimi vardır.

4.1.9 Konakönü Evleri

Albayrak Mahallesi, Billur Sokak, 34 pafta, 321 ada, 10–11-12 numaralı parsellerde yer almaktadırlar.

Şekil 4.24 Kuzeyden Konakönü Evleri'ne bakış

Cumhuriyet dönemi eseri olan sıra evler, tek kat ve bodrumlu düzende inşa edilmişlerdir. Kapı sövesi, pencere sövesi, saçak bordürü, kat bordürü, ferforje korkuluklar, kabartma süslemeler dikkat çekici cephe bezemeleridir.

Şekil 4.25 Güneyden Konakönü Evleri'ne bakış

F 4.24 - F 4.25 numaralı fotoğraflarda görülen Turgutlu'da bir örneği daha olmayan sıra evlerde yüzeysel onarım yapılmıştır. Fakat cephe boyamasında her üç yapının da süslemeleri dikkate alınmamıştır. İki yapıdaki cephe bezemeleri aynı renk boyanarak kapatılmıştır.

4.1.10 Köseler Evi

Özyurt Mahallesi, Erdoğdu - Özgün Sokak kesişiminde 35 pafta, 17 ada 28 parselde yer almaktadır.

Turgutlu'da tarihi eserlerin yok olmasının önemli sebeplerinden birisi de, yangınlardır. Tedbir alınmaması ya da kasıtlı yangınlar sonucunda yapılar büyük hasara uğramaktadır. Belgeleme çalışmaları sırasında yangından zarar gören iki ev tespit edilmiştir. Köseler Evi yangından zarar görmüş; kullanılamaz duruma gelmiştir. Tespit edilen diğer ev ise, büyük ölçüde yandığından yıktırılmıştır.

Şekil 4.26 Yangından önce Köseler Evi

Şekil 4.27 Yangından sonra Köseler Evi

Tek kat ve bodrumdan oluşan yapı tuğla malzeme ile inşa edilmiştir. Çevresinde geniş bir ahşap saçak bulunan yapı, ahşap payandalarla desteklenmiştir. Zemin kat pencerelerinde demir kepenk bulunan Köseler Evi'nde merdivenle yükseltilen üst kat giriş sahanlığının altından bodrum kata girilmektedir. Yapı her iki katta da, diğer tek kat ve bodrumlu Turgutlu evlerinden gabari olarak daha yüksektir.

F 4.27 numaralı fotoğrafta görüldüğü üzere Köseler Evi'nde 2005 yılının başlarında geçirdiği yangının izleri görülmektedir. Yapının çatısı tümüyle yanmıştır. Kullanılamaz durumda olan yapının ivedilikle onarımı yapılarak yaşama döndürülmelidir.

4.1.11 Dereköy Camii

Altay Mahallesi Manisa Yolu, 35 pafta 108 ada, 14–15 parsellerde yer almaktadır.

Şekil 4.28 Günümüzde Dereköy Camii

Vakfiyelerden yapılış tarihinin 1800'lü yıllara dayandığı anlaşılan Dereköy Camii, Kurtuluş Savaşı'nda tümüyle yandığından Cumhuriyet'le birlikte yeniden, aynı yerde inşa edilmiştir. Döneminin özelliklerini yansıtan camii kareye yakın planlı, kırma çatılı son cemaat mahalli bulunan bir kurguda yapılmıştır.

Dereköy Camii'nde 2004 yılında Vakıflar Müdürlüğü'nden izin alınmadan onarımlar gerçekleştirilmiştir. Onarımlar kapsamında caminin pencere korkulukları kaldırılmış, mineral sıva yapılmış, giriş terası büyütülmüş, üzeri sundurma ile kapatılmış, yeni bir rüzgârlık inşa edilmiş, ahşap tavanları sökülerek havalandırma sistemi döşenmiştir. Ayrıca giriş terasının büyütülmesi aşamasında F 4.29 numaralı fotoğrafta görülen şadırvan yıkılmış; tuvaletlerin yanına yeni bir şadırvan yaptırılmıştır.

Şekil 4.29 Camii bahçesindeki yıkılan şadırvan

Şekil 4.30 Şadırvan'ın Dereköy Camii ile bağlantısı

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 28.02.1995 gün ve 378 sayılı kararında belirtilen ve bakım kapsamına giren uygulamaların; Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 21.05.1990 gün ve 145 sayılı ilke kararı gereğince yapıların ahşap, madeni, pişmiş toprak veya taş gibi çürüyen ya da bozularak eksilen öğelerinin özgün biçimlerine uygun olarak aynı malzeme ile değiştirilmesi, bozulan iç ve dış sıvaların, kaplamaların, renk ve malzeme uyumu sağlanarak, özgün biçimlerine uygun olarak, aynı malzeme ile değiştirilmesi, bozulan iç ve dış sıvaların, kaplamaların renk ve malzeme uyumu sağlanarak, özgün biçimlerine uygun olarak yenilenmesi, bakım uygulamasının Koruma Kurulu kararı doğrultusunda Belediyelerce ve ilgili Müze Müdürlüğü denetiminde yapılabileceği

belirtilmiştir. Koruma Kurulu söz konusu ilke kararı doğrultusunda basit onarım isteminin ilgili müzesi denetiminde yapılabileceği görüşüne varmıştır.

Şekil 4.31 Yeni yapılmaya çalışılan şadırvan

Dereköy Camii Derneği üyeleri; bu bağlamda denetimsiz onarımlar gerçekleştirdikleri için haklarında yasal işlem başlatılmıştır.

4.1.12 Pazar Camii

Altay Mahallesi, Piyaleoğlu Caddesi – Cevdet Öktem Caddesi, 123 pafta, 41 ada, 1 parselde bulunmaktadır.

Şekil 4.32 Geçmişte Pazar Camii

Pazar Camii Evliya Çelebi'nin seyahatnamesinde "Manisalı Piyaleoğlu Mustafa Efendi Camii" olarak söz ettiği, Turgutlu'nun önemli bir dini yapısıdır. F 4.32 numaralı fotoğrafta Cumhuriyet'in ilk yıllarında kemerli kurgudaki son cemaat yerinin üzerinde üç küçük kubbe yer alan Pazar Camii görülmektedir. Tek şerefeli minarenin yanında camiyi tek bir kubbe kapatmaktadır. Yapılan onarımla caminin ahşap kemerli son cemaat yeri camekânla kapatılmıştır.

Şekil 4.33 2002 yılında Pazar Camii

Şekil 4.34 Günümüzde betonarme sistemle kapatılan son cemaat mahalli

4.1.13 Hacı Zeynel Camii

Albayrak Mahallesi, Yaylalıkapı Yolu, 154 pafta, 28 ada, 4 parselde yer almaktadır.

Şekil 4.35 1990'lı yıllarda Hacı Zeynel Camii

Şekil 4.36 Günümüzde Hacı Zeynel Camii

Turgutlu'nun en eski camilerinden birisi olan Hacı Zeynel Camii'nin avlusundaki eski şadırvan 1985 yılında yapılan onarımla özgünlüğünü yitirmiştir. Diğer bir yanlış onarım da; camii tavan kaplamasının sunta olarak yenilenmesidir. Bahçede bulunan çevreden devşirme malzemenin Turgutlu tarihini aydınlatmada büyük rol oynayacağı düşünülmektedir. Bu sebeple, yok olmaya yüz tutmuş söz konusu malzemelerin, ivedilikle koruma altına alınması gerekmektedir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü 06.11.1990 gün, 9123 sayılı yazısında; Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 04.03.1988 gün, 10 sayılı ilke kararı

uyarınca, Hacı Zeynel Camii'nin çatısında basit onarım kapsamına giren kiremit aktarması isteminde bulunmuştur. Talep üzerine Koruma Kurulu uzmanlarınca yerinde yapılan incelemeden sonra, caminin akan çatısının onarılması istemine; Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun ilgili ilke kararları doğrultusunda, her türlü sorumluluğu Dernek Başkanı'na ait olmak şartıyla, Vakıflar İdaresi Uzmanları denetiminde yapılmasına izin verilmiştir.

4.1.14 Halk Eğitim Merkezi Binası

Cumhuriyet Mahallesi, Akçakmak Yolu, 11 pafta, 396 ada, 14 parselde yer almaktadır.

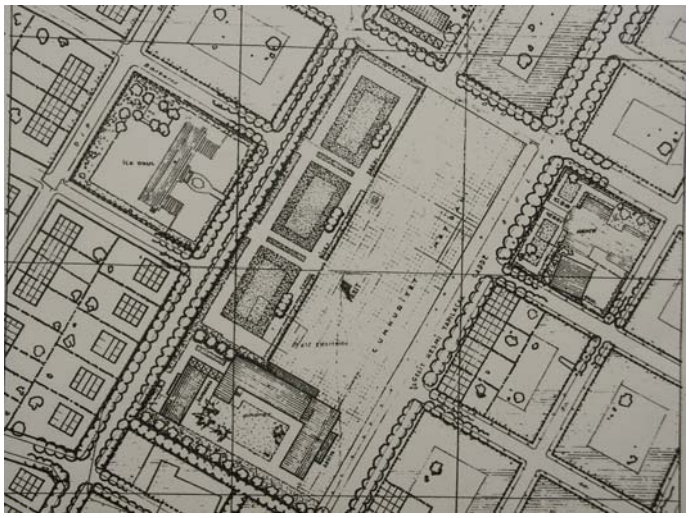

Şekil 4.37 1950 yılı İmar Planı

Günümüzde Hükümet Konağı'nın yerindeki Ermeni Kilisesi (Turgutlu Çevre İncelemesi, 1965, s. 27) olduğu düşünülen Halk Eğitim Merkezi binası, Turgutlu'nun önemli kültür yapılarından birisidir. 1950 yılı imar planında tasarlanan Hükümet Meydanı'nın ortasında kaldığı için yıkımı önerilen yapı, varlığını korumayı başarmıştır.

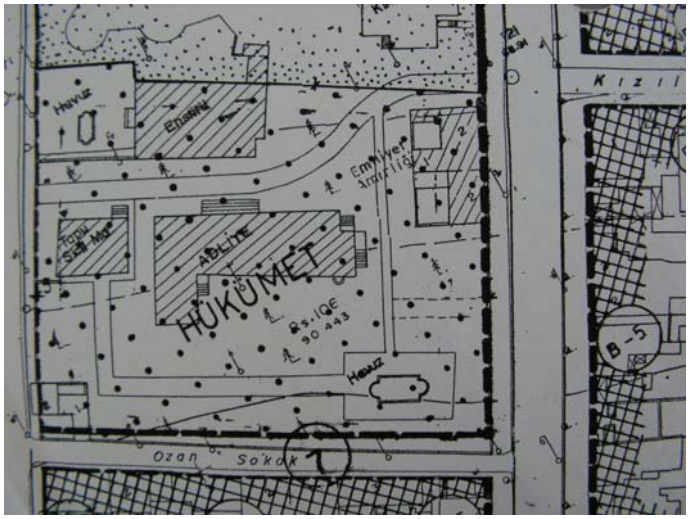

Şekil 4.38 Günümüzdeki İmar Planı'nda Enstitü Binası

F 4.39 numaralı fotoğrafta binanın ilkokul olarak hizmet verdiği görülmektedir. Sonraki yıllarda binanın Akşam Kız Sanat Okulu olarak işlevlendirildiği F 4.40– 41 numaralı fotoğraftan algılanmaktadır.

Şekil 4.39 Yapının ilkokul olarak kullanılışı

Şekil 4.40 Bir dönem Akşam Kız Sanat Okulu olarak kullanılan yapı

Tek kat ve bodrumlu düzende inşa edilen yapı, ferforje işlemeli kapı, kapı sövesi, pencere sövesi, saçak bordürü gibi cephe öğelerine sahiptir. F 4.43 numaralı fotoğrafta girişin iki yanında sütun başlıkları bulunmaktadır.

Zaman içerisinde yapılan yüzeysel onarımlarla yapının taş cephe örgüsü sıvanarak özgünlüğü zedelenmiştir. Ayrıca eski fotoğraflarla günümüzdeki durumu karşılaştırıldığında, yapı zemininin zaman içerisinde doldurulduğu saptanmıştır. Pencere doğramaları değiştirilmiştir.

Şekil 4.41 Akşam Kız Sanat Okulu giriş kapısı

Şekil 4.42 Akşam Kız Sanat Okulu çalışmaları

Şekil 4.43 Günümüzde giriş cephesi

Şekil 4.44 Günümüzde Halk Eğitim Binası

4.1.15 Namazgâh

Kısmalı Mevkii, 19L-IId pafta, 1103 adada yer almaktadır.

Kısmalı Yolu'nda asırlık bir çınar ağacının yanında bulunan Namazgâh, yok olmaya yüz tutmuş bir kültürün Turgutlu'daki son örneğidir. Bir duvarında mihrap, bir duvarında pencere ve diğer duvarı sağır olmak üzere üç duvardan oluşmaktadır. Kırma çatılı, alaturka kiremit kaplı Namazgâh, bahçesinde sebiliyle yolcular için bir dinlenme mekânı özelliği arz etmektedir. Ne yazık ki, günümüzde akmayan çeşmesi, yıkılmaya yüz tutmuş yapısıyla ihtiyaca cevap vermekten uzaktır.

Şekil 4.45 1998 Yılında Namazgâh yapısı

Şekil 4.46 Günümüzde Namazgâh yapısı

4.1.16 Turgutlu Öğretmenevi Lokali

Yapı; Cumhuriyet Mahallesi, Akçakmak Yolu- Barbaros Sokak kesişimi, 11 pafta, 425 ada, 1 parselde yer almaktadır.

Cumhuriyet İlk Mektebi olarak 1930'lu yılların sonlarında inşa edilen yapı, 1980'li yılların ortalarına kadar eğitim yapısı işlevini sürdürmüştür. 1980'li yıllarda Cumhuriyet İlkokulu'nun bahçesine, gereksinimi karşılayamadığı gerekçesiyle yeni bir okul binası yaptırılmıştır. Bir süre daha eğitim amaçlı kullanılan yapı, eklenti yapıların öğrenci kapasitesine cevap verebilecek duruma gelmesiyle, Turgutlu Öğretmenevi Lokali olarak işlevlendirilmiştir.

Şekil 4.47 Öğretmenevi Lokali Girişi

Şekil 4.48 1929'da Cumhuriyet İlk Mektebi girişi

Şekil 4.49 1929'da Cumhuriyet Mektebi (Cevdet Öktem fotoğrafın arkasına *"1928–29 Ders Senesinde Cumhuriyet Mektebi'nde Bir Ders Hatırası Muallim= Hamdi-Hüsnü Beyler"* Notunu Düşmüştür.)

Şekil 4.50 1960'lı yıllarda Cumhuriyet İlkokulu

Şekil 4.51 Onarımla Öğretmenevi Lokali'ne dönüştürülen yapı

Cumhuriyet ilk dönemi özelliklerini yansıtan tek katlı, kırma çatılı eğitim yapısında kat bordürü ve pencere söveleri dikkati çekmektedir. Öğretmenevi Lokali'ne dönüştürülmesi aşamasında gerçekleştirilen onarımlarda ahşap tavanlar ve tabanlar sökülerek, yapının kimliğiyle örtüşmeyen malzemelerle kaplanmıştır.

Şekil 4.52 Öğretmenevi Lokali'nin kapatılan penceresi

Yapı dış cephesinde, kapatılan bir pencere dışında bahçesindeki ağaç dokusu ile özgünlüğünü korumaktadır. Yapının ön bahçesi lokal olarak kullanılırken; yan bahçesi yeni binada eğitim vermekte olan Cumhuriyet İlköğretim Okulu'na ayrılmıştır. F 4.52 numaralı fotoğrafta, ön cephede uygulanan boya işleminin, okul bahçesi tarafındaki cepheye yapılmadığı görülmektedir. Yine aynı fotoğrafta cephede kapatılan bir pencere göze çarpmaktadır.

Şekil 4.53 Turgutlu Öğretmenevi Lokali girişi

F 4.53 numaralı fotoğrafta görülen ağaçlandırma çalışmaları uzun vadede amacına ulaşmıştır. 2000'li yıllarda parke taşı kaplama çalışmaları sırasında önemli sayıda ağaç kesilmesine karşın, alan yeşil bir dinlenme merkezi özelliğini korumaktadır.

4.1.17 Namık Kemal İlköğretim Okulu

Yapı; Özyurt Mahallesi, Piyaleoğlu Caddesi - Kocatepe Sokak kesişiminde, 22 pafta, 15 ada, 17 parselde yer almaktadır.

Şekil 4.54 19. yüzyılın başında İsmet Paşa Mektebi

Şekil 4.55 Bayram kutlamasında İsmet Paşa İlkokulu

Tek katlı, kırma çatılı eğitim yapısı, Cumhuriyet'in ilk yıllarında inşa edilmiştir. Döneminin özelliklerini yansıtan yapıda cephe boyunca devam eden pencere söveleri, bezemeli saçak bordürü ve alınlıklı giriş düzeni dikkat çekmektedir.

Namık Kemal İlköğretim Okulu, geçmişte İsmet Paşa İlkokulu olarak adlandırılmıştır. 1990'lı yılların sonlarında okulun bulunduğu ada bütününde gerçekleştirilen kamulaştırma işlemiyle yan parsellerde bulunan konutlar yıkılarak okul bahçesi genişletilmiştir. Kamulaştırma işlemi sonrasında yapının Kocatepe Sokak tarafındaki özgün bahçe duvarları yıkılarak yenilenmiştir. Ayrıca 2005 yılının ilk döneminde okul bahçesine kaçak olarak yaptırılan F 4.58 numaralı fotoğrafta görülen kantin binası tehlike arz etmektedir. Yine 2005 yılında okul bünyesinde yüzeysel onarım gerçekleştirilmiştir.

Şekil 4.56 2004 yılında Namık Kemal İlköğretim Okulu

Şekil 4.57 İmar Planındaki Konumu

Şekil 4.58 Kaldırılan bahçe duvarı, eklenen kantin binası

Şekil 4.59 Eklenen kantin binasının yapı siluetine olumsuz etkisi

Şekil 4.60 Yüzeysel onarım öncesinde okul girişi

Şekil 4.61 Onarım sonrasında okulu girişi

4.1.18 Ülkü İlkokulu

Acarlar Mahallesi, Atatürk Bulvarı, 19L-Id pafta 127 ada 13 parselde yer almaktadır.

Şekil 4.62 1920'li yıllarda yapının yerinde bulunan hastane binası

Cumhuriyetin ilk yıllarında 10 yataklı Belediye Hastanesi (Vilayet-i Hususi İctimai Mecmua, 1932, s.18) olarak kullanılan günümüzdeki Milli Eğitim Müdürlüğü binası, son beş yıl öncesine kadar Ülkü İlkokulu olarak hizmet vermiştir.

Şekil 4.63 1980'li yıllarda Ülkü İlkokulu

Turgutlu Belediyesi şu günlerde okulun bulunduğu yerde, merkezi konumu nedeniyle alt katı alışveriş merkezi, üst katı konut olacak şekilde yeni bir yapılaşmanın planlarını yapmaktadır.

Şekil 4.64 Günümüzde Milli Eğitim Müdürlüğü binası girişi

4.1.19 Kozapazarı Meydanı

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Cumhuriyet Meydanı, daha sonraları ise Kozapazarı olarak adlandırılan meydan, o dönemlerde Turgutlu'nun merkezi konumundadır.

Şekil 4.65 Geçmişte Kozapazarı

Kozapazarı olarak adının değişmesi ise, her hafta düzenli olarak kurulan pazardan kaynaklanmış olabilir. Hatta Evliya Çelebi'nin "Manisalı Piyaleoğlu Mustafa Efendi Camii" olarak sözettiği caminin "Pazar Camii" olarak adlandırılmaya başlaması da aynı sebebe bağlanabilir.

1950 planında Belediye Sarayı, Belediye Oteli, Sinema ve Tiyatro Binaları Kozapazarı Meydanı ile bütünleşecek şekilde tasarlanmıştır. Fakat uygulamada plan göz ardı edilerek söz konusu alan imar tadilatıyla ticari alana dönüştürülmüştür.

Şekil 4.66 Kamulaştırmadan önce Kozapazarı

Şekil 4.67 Günümüzde Kozapazarı Parkı

İnşaat izni verilen ada 1990'lı yılların sonlarında kamusallaştırılarak tümüyle yıkılmıştır. 2004 yılında alan bodrumda yeraltı otoparkı, yol kotunda ise park olarak yeniden düzenlenmiştir.

4.1.20 Tak Düzenlemeleri

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Turgutlu'nun önemli simgelerinden olan taklar, o günlerde her kutlamada özenle hazırlanmış; özlü sözlerle süslenmiştir. Günümüzde de Belediye tarafından Atatürk tarafından Cumhuriyet Parkı hizasında, o günleri anımsatan, yine bayramlarda süslenen bir tak yaptırılmıştır.

Şekil 4.68 Bayram kutlamasında hazırlanan zafer takı

Şekil 4.69 Bayram kutlamasında hazırlanan zafer takı

Şekil 4.70 Bayram kutlamasında hazırlanan zafer takı

Şekil 4.71 Bayram kutlamasında hazırlanan zafer takı

Şekil 4.72 Bayram kutlamasında hazırlanan zafer takı

Şekil 4.73 Bayram kutlamasında hazırlanan zafer takı

Şekil 4.74 Bayram kutlamasında hazırlanan zafer takı

Şekil 4.75 Bayram kutlamasında hazırlanan zafer takı

4.1.21 Atatepe Gayr-ı Müslim Mezarlığı

Selvilitepe Mahallesi, 19L-Ic pafta, 1269 adada yer almaktadır.

F 4.77 numaralı fotoğrafta görülen Atatepe Gayr-ı Müslim Mezarlığı sahipsiz bir haldedir. Turgutlu Belediyesi alanla ilgili çevre düzenleme planı hazırlamalı; mevcut mezar taşlarını düzenleyip, mezarlığın etrafını ağaçlandırmalıdır.

Şekil 4.76 Alanın mevcut durumu

Şekil 4.77 Atatepe Gayr-ı Müslim Mezarlığı

4.1.22 Şehitlik Anıtı

İstasyonaltı Mahallesi, Sulusokak Yolu, 19L-Ic pafta, 633 ada, 77 parselde yer almaktadır.

Fidanlık Dinlenme Tesisi sınırları içinde, hemen demiryolunun güneyinde bulunan Şehitlik Anıtı, 1922 yılında inşa edilmiştir. F 4.78 numaralı fotoğrafta bayram kutlamalarının yapıldığı alan olarak görülen şehitlik, günümüzde şehrin güneye doğru kaymasıyla aşağıda kalmış, tümüyle unutulmuştur. F 4.79 numaralı fotoğrafta çevresindeki mermerlerinin yok edildiği saptanmıştır. Tarihi bir değerimiz olan şehitlik anıtına gereken önemin verilmesi; yapılacak çevre düzenlemesi kapsamında, ivedilikle onarımın yapılması gereklidir.

Şekil 4.78 19. yüzyılın başlarında Şehitlik Anıtı

Şekil 4.79 Günümüzde anıtın kırılan mermerleri

4.1.23 Karpuz Kaldıran Parkı

Şehitler Mahallesi, 19L-Ic pafta 135 adada yer almaktadır.

Şekil 4.80 Karpuzkaldıran Parkı havuz inşaatı

Şekil 4.81 Mesirelik olarak kullanımı

F 4.80 numaralı fotoğrafta görüldüğü üzere oldukça büyük bir havuza, havuzun yanında kitabeli bir Atatürk büstüne sahiptir. Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarının Karpuzkaldıran Parkı'nın bulunduğu alandaki on çadırlık karargâhta bir günden çok kaldıkları ve bundan sonraki stratejik planı buradan hazırladıkları saptanmıştır. Anıtın kitabesinde şöyle yazılıdır: *"Sonrasız Türk! Yüce Atatürk bulunduğu ordumuza güzel İzmir'in düşman elinden nasıl kurtulacağını ve yapılacak güzel hareketlerin nasıl yapılacağını işte bu yerde 7 Eylül 1922'de kararlaştırdı ve yüksek komutanlara gereken emri verdi."*

T.C Kültür Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu 14.04.1996 gün ve 421 sayılı kararla tarihi sit'i *"Milli tarihimiz ve askeri harp tarihi açısından önemli tarihi olayların cereyan ettiği ve doğal yapısı ile birlikte korunması gerekli bir alandır"* şeklinde tanımlamıştır.

Şekil 4.82 Yüzme havuzu olarak kullanımı

Şekil 4.83 Yüzme yarışmasından görünüm

Bu bağlamda Kurtuluş Savaşı'nda stratejik kararların verildiği yer olarak Karpuzkaldıran Parkı tarihi sit kapsamında sayılabilir. Tarihi sitlerin koruma ve kullanma koşulları göz önüne alınarak öncelikle Karpuzkaldıran Parkı için çevre düzeni planı oluşturulmalı; gerekli çalışmalar yapılarak hazırlanacak çevre düzeni planı için İzmir II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun uygun görüşü alınmalıdır.

4.1.24 Gavur Hamamı

Yılmazlar Mahallesi, Kızılırmak Sokak, 10 pafta, 27 ada, 11–12 parsellerde yer almaktadır.

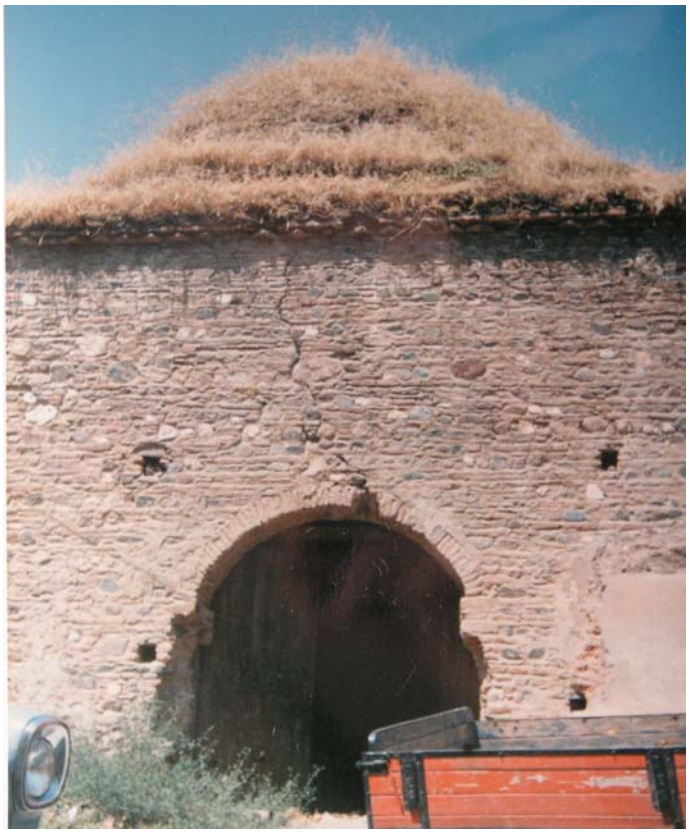

Şekil 4.84 1980'li yıllarda Gavur Hamamı

Yol güzergâhı geçirilen hamamda, sadece tek kubbenin örttüğü sıcaklık kısmı ayakta kalabilmiştir. Turgutlu'nun tarihi eserlerinden birisi olan Gavur Hamamı, günümüze ulaşmış bir su yapısı olarak çok harap durumdadır. Terk edilmiş durumdaki hamam, hızlı bir yıpranma sürecine girmiştir.

Turgutlu Belediyesi 11.05.1989 tarih ve 1/280 sayılı yazısında hamamın; yıkılmaya başlayan, içerisine çöp dökülen bir harabe durumuna geldiğini, çocukların içinde oynadığı tehlikeli ve çirkin bir alan görünümü verdiğini belirtmiştir. Yine Turgutlu Belediyesi; 20.02.1991 tarihli, 7/233 sayılı yazısında, Gavur Hamamı'nın izinsiz yıkılmakta olduğu; ivedilikle önlem alınması gerekliliğini bildirmiş; ayrıca hamamın restorasyon projelerinin çizilip, bir an önce korumaya alınmasını rica etmiştir. Koruma Kurulu, 15.12.1991 tarih, 690–350 sayılı yazısında; hamamda

yapılan incelemede yıkımın olmadığı, ancak güney ve doğudaki kapı kenarlarının yıkılmaya başladığının tespit edildiğini belirtmiştir.

Şekil 4.85 Günümüzde koruma amaçlı örülen hamam kapısı

Zamanın yıkıcı etkisinin yanısıra tinercilerin verdiği zararlar da artınca, Turgutlu Belediyesi 2004 yılında, koruma amaçlı olarak, hamamın etrafına bahçe duvarı ördürmüş, kapısını da tümüyle kapattırmıştır. Bu uygulamayla sokakla bağlantısı tümüyle koparılan yapı yok olmaya yüz tutmuştur. İvedilikle onarıma ihtiyacı vardır.

4.1.25 Gar Binaları

İstasyonaltı Mahallesi, 19L-Id pafta, 597 ada, 17–18–19 parsellerde yer almaktadır.

İstasyon bünyesinde günümüzdeki gar binası ile yanındaki eski gar binası Osmanlı İmparatorluğu'nun ikinci demiryolu olan "İzmir Kasaba Temdidi Demiryolu" Osmanlı zamanını günümüze taşımaktadır.

Şekil 4.86 1920'li yıllarda İzmir-Kasaba Temdidi Demiryolu

Şekil 4.87 İzmir-Kasaba Temdidi Demiryolu'nda Atatürk'ü beklerken

Devlet Demiryolu İşletmesi Genel Müdürlüğü 02.12.2002 gün ve 5746 sayılı yazısıyla Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nden Devlet Demiryolu İşletmesi arazisi üzerinde bulunan yapıların koruma alanlarının belirlenmesi isteminde bulunmuştur.

Söz konusu yazıda; Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 05.11.1999 gün ve 663 sayılı ilke kararı doğrultusunda tüm parsel koruma alanı olarak belirlendiğinden, parsellerde tescilli tek bir yapı olsa bile, parsel alanı çok büyük ve hat güzergâhı olduğundan kuruluşların işletmecilik faaliyetlerinin yürütülmesi sırasında çeşitli sıkıntılarla karşılaştıkları belirtilmiştir. Ayrıca yazıda; tescilli yapıyla herhangi bir ilgisi olmamasına karşın, her seferinde Koruma

Kurulu'na başvurularak görüş ve izin alınmak zorunda kalındığına; bunun da işlemlerin gecikmesine yol açtığına dikkat çekilmiştir.

Talep üzerine Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürlüklerine gönderdiği yazıyla Devlet Demiryolu İşletmesi'ne ait araziler üzerinde bulunan korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili koruma ve alanının belirlenmesi yönünde başvurulması halinde işletmeye ait alan ve boyut olarak büyük olan parsellerde yer alan korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları için yasanın ilgili kısmında belirtilen kriterler çerçevesinde yeteri kadar koruma alanının belirlenmesine, tescilli yapı ile koruma alanının mutlaka karar eki paftada işaretlenerek, ilgili yerlere dağıtımının sağlanmasına karar vermiştir.

Şekil 4.88 1980'li yıllarda eski Gar Binası

Şekil 4.89 Günümüzde lojman olarak kullanımı

Özgünlük ve strüktürel açıdan iyi durumda olan istasyon binalarının düzenli olarak bakım ve onarımının yapılması, yapıların zamana karşı direnebilmelerini kolaylaştıracaktır.

Şekil 4.90 1980'li yıllarda Gar Binası

Şekil 4.91 Günümüzde Gar Binası

Şekil 4.92 1980'li yıllarda demiryolu yapısı

Şekil 4.93 Günümüzde yapı görünüşü

4.1.26 Turgutlu Palas

Yapı, İstiklal Mahallesi, Atatürk Bulvarı-Cesur Sokak kesişiminde, 16 pafta, 271 ada 19 parselde yer almaktadır.

Şekil 4.94 1928 yılında Turgutlu Palas'a bakış

Şekil 4.95 1930'lu yıllarda Halk Evi olarak kullanılan yapı

20. yüzyılın ilk yarısında, o dönemde Turgutlu'nun merkezi olan Kozapazarı'nda konumlanmış yapının, zemin katı kahvehane; üst katları ise bir dönem Serbest Cumhuriyet Fırkası, bir dönem de Halk Evi olarak kullanılmıştır. 1980'li yıllarda zemin katı Vakıflar Bankası olarak hizmet verirken, üst katları Turgutlu Palas olarak işlevlendirilmiştir. Günümüzde ise zemin katı lokanta olarak kullanılırken, üst katları terkedilmiş durumdadır.

Şekil 4.96 Turgutlu Palas çatı katı görünüşü

Şekil 4.97 1988 yılında Turgutlu Palas

Şekil 4.98 2005 yılında Turgutlu Palas

Şekil 4.99 Günümüzde Turgutlu Palas

Günümüzde Turgutlu Palas olarak bilinen yapının plan şeması olarak Turgutlu'da bir benzeri daha yoktur. Genelde iki kat ve bodrumlu düzendeki yapıların tersine, bina iki kat ve çatı katından oluşmaktadır. F 4.95 numaralı fotoğrafta görülen zemin kat camekân düzeni zaman içerisinde yapılan onarımlarla değiştirilmiştir. Birinci kat ise, gerek pencere doğramaları, gerekse cephe boyaması ile özgünlüğünü korumaktadır. Çatı katındaki pencere ve kapı doğramaları değiştirilmiştir. 4. 96 numaralı fotoğrafta çatı katındaki payandalar ve yoğun cephe bezemeleri göze çarpmaktadır.

Yapı ahşap tavanları, tabanları ve merdivenleri ile hızlı bir yıpranma sürecine girmiştir. Turgutlu'nun otel yapısı eksikliği göz önüne alınarak yapının ivedilikle onarımı yapılmalı; Turgutlu Palas Turgutlu'ya yeniden kazandırılmalıdır.

4.1.27 Arabın Hanı

Altay Mahallesi, Yedieylül Yolu, 19L-Ic pafta, 273 ada, 14 parselde yer almaktadır.

Turgutlu'nun tek han yapısı olarak günümüze ulaşmış Arabın Hanı harap durumdadır. Hanın zemin katı günümüzde ticarethane olarak kullanılmaktaysa da, üst katları terk edilmiştir.

Şekil 4.100 Arabın Hanı

Şekil 4.101 Arabın Hanı pencere detayı

İki katlı yapı cephesinde motifli bezemeler dikkati çekmektedir. Strüktürel açıdan hasar görmüş yapının çatısı tümüyle sökülmüştür.

Şekil 4.102 Bitkisel motif bezemeli pencere detayı

Şekil 4.103 Arabın Hanı pencere detayı

Han, bahçesinden geçirilen sokakla iki ayrı parçaya bölünmüş; konaklama ile giriş kısmı birbirinden ayrılmıştır. Konaklama kısmının alt katı tamirhane olarak kullanılmaktadır. Üst katlar ise tümüyle atıl kalmıştır. Depo olarak kullanılan üst katlar, kaderine terk edilmiş bir görüntü yansıtmaktadır. Otel kısmı ise konut işlevine yöneliktir. Bu kısım konaklama kısmı kadar hasar görmemiştir. Fakat dış cephede yapılan onarımlarla yapının özgünlüğü zedelenmiştir.

Şekil 4.104 Onarımdan sonra otel kısmı

Cephe bezemeleri ile dikkati çeken yapıda, zaman her geçen gün yıkıcı etkisini göstermektedir. Turgutlu'nun konaklama yapısı eksikliği göz önüne alınarak yapının ivedilikle bu doğrultuda onarımının yapılması gereklidir. Yapının kapı ve pencerelerinde özgün hali doğrultusunda yapılacak onarımın yanı sıra, camekân kısmının kaldırılarak orijinaline uygun bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

4.1.28 Belediye Misafirhanesi

Altay Mahallesi, Piyaleoğlu Caddesi, 32 pafta, 126 ada, 5 parselde yer almaktadır.

Şekil 4.105 Hasan Ağırkol ticarethanesi

Turgutlu'nun önemli bir ticari aksı olan Piyaleoğlu Caddesi'nde konumlanmış bir ticari yapıdır. Hasan Ağırkol Ticarethanesi olarak kullanılan yapı sonraları Turgutlu Çocuk Kütüphanesi olarak işlevlendirilmiştir (F. 4.106 – F.4.107).

Zaman içerisinde F 4.144 numaralı fotoğrafta görüldüğü üzere yapı Kültür Bakanlığı İlçe Halk Kütüphanesi'ne dönüştürülmüştür. Kütüphane olarak hizmet verdiği dönemde, hakkında içinde oturulamaz raporu verilince yapı boşaltılmıştır.

Şekil 4.106 Turgutlu Çocuk Kütüphanesi

Şekil 4.107 İlçe Halk Kütüphanesi

ÇAĞDAŞ TURGUTLU

SON DAKİKA

TURGUTLUMUZ KÜTÜPHANESİZ BIRAKILMAMALI

Dergimizde bu başlığı atmak bizce acı oldu ama sonuçta gerçekler karşısında böyle bir başlık atmak zorunda kaldık.

Sorun Turgutlu'muzda halkın ve öğrencilerin araştırma inceleme ve okuma gereksinimlerini karşılayan tek yer olan Belediye Kütüphanesinin yıkılması ve sonuçta tabii kapanması sorunudur.

Kayıtlı 25 bin kitabı olan bir kütüphanenin, daha da önemlisi tüm halka hitabeden bir kütüphanenin kapanması doğru değildir, kapanmamalıdır. Önceki sayfalarda anlatılan faaliyetlerimizi okuyun ve bunun ne kadar önemli bir sorun olduğunu, bu sorunun çözümüne kütüphane kapatılmaksızın varılması gerektiğini anlayın.

Yetkililerden dileğimiz bu çağrıya olumlu cevap vermeleri.

Şekil 4.108 Kütüphanenin kapatılmasına basının tepkisi

F 4.108 numaralı fotoğrafta, Turgutlu basınında kütüphanenin kapatılmasına yönelik çıkan eleştiriyi içermektedir. Tepkiler üzerine 1990'lı yıllarda binanın restorasyonu gerçekleştirilmiştir.

Restorasyon kapsamında F 4.109 numaralı fotoğrafta görüldüğü üzere, yapının sadece dış cephesi korunmuş; diğer kısımlar tümüyle yıkılarak yeniden inşa edilmiştir. Alınlık şekli ve balkon düzeni korunan binanın, pencere ve camekân düzeni değiştirilmiştir. Alınlıktaki Arapça yazılar silinerek Türk Bayrağı ve Turgutlu Belediyesi amblemi yapılmıştır.

Şekil 4.109 Onarım aşamasında yapı

Onarımdan sonra yapı, yeniden kütüphane olarak işlevlendirilmemiş; Turgutlu Belediye Misafirhanesi olarak düzenlenmiştir.

Geçmişte bir dönem F 4.110 numaralı fotoğrafta görüldüğü üzere, Turgutluspor İdman Yurdu Gençlik- Spor Kulübü olarak kullanılan yapı, günümüzde geçmişteki işlevini anımsatan bir şekilde Turgutluspor Basketbol Şubesi olarak hizmet vermektedir.

Şekil 4.110 Geçmişte Turgutluspor İdman Yurdu

Şekil 4.111 Günümüzde Turgutluspor Basketbol Şubesi

4.1.29 Belediye Helâsı

Yapı Altay Mahallesi, Piyaleoğlu Caddesi, 19L-Ic pafta, 22 ada, 9 parselde yer almaktadır.

Şekil 4.112 1929 yılında Belediye Helâsı

Üzerindeki levhadan 1929 yılında yapıldığı anlaşılan Belediye Helâsı, ahşap dantelalı saçak bordürlü fener çatılıdır. F 4.112 numaralı fotoğraftan Turgutlu'nun küçük ölçekte bir çarşı yapılanması algılanmaktadır. F 4.113 numaralı fotoğraf ise, 1980'li yıllarda çevre yapılarla birlikte yangından hasar gören Belediye Helâsı'nı göstermektedir.

Şekil 4.113 1980'li yıllarda yangın sonrasında Belediye Helâsı

Şekil 4.114 2005 yılında Belediye Helâsı

Şekil 4.115 Onarımdan sonra Belediye Helâsı

Çatısı tümüyle yanan yapı, Belediye'nin gerçekleştirdiği onarımla yeniden hizmete açılmıştır. Çatı onarımı aşamasında yapının cephesine de müdahalede bulunulmuş ve ne yazık ki, onarım kapsamında yapının tüm özgünlüğü yok edilmiştir. Fener çatısı ve ahşap oyma saçakları orijinaline uygun olarak yenilenmeye çalışılmışsa da; yapı cephesine kaplanan kayrak taşı ve kapatılan kapısı yapının tarihi kimliğini zedelemiştir.

4.1.30 Barış Eczanesi

Yapı, Turan Mahallesi, Atatürk Bulvarı, Manisa Yolu kesişiminde, 17 pafta, 43 ada, 1 parselde yer almaktadır.

Şekil 4.116 1928 yılında yapının görünüşü

Şekil 4.116 numaralı fotoğrafta 17 Eylül 1928'de söz konusu dükkân yapısı görülmektedir. Yapının yanında yine alınlıklı düzende tek katlı bir dükkân yapısı dikkati çekmektedir. Fakat yan parseldeki yapı günümüze ulaşmayı başaramamıştır.

İki katlı, içten merdivenli, balkonlu dükkân yapısı, Turgutlu ticaret yapılarında sık rastlanan alınlık öğesine sahiptir. Yapıda köşe silmesi, pencere sövesi, kat bordürü, cephe boyunca devam eden saçak bordürü gibi cephe bezemeleri mevcuttur. Üst kat pencereleri Turgutlu dükkân yapılarında rastlanan kemerli pencere şeklinde kurgulanmıştır.

Şekil 4.117 numaralı fotoğrafta 1980'li yıllarda yapının, döner salonu olarak işlevlendirildiği görülmektedir. Günümüzde yapı eczane olarak kullanılmaktadır.

Şekil 4.117 1980'li yıllarda döner salonu olarak hizmet veren yapı

Şekil 4.118 Günümüzde eczane işleviyle hizmet veren ticari yapı

Yapı 2003 yılında yüzeysel onarım geçirmiştir. Strüktürel herhangi bir bozulma söz konusu değildir.

4.1.31 Orta Kahve

İstiklal Mahallesi, Ülkü Sokak- Pamuk Sokak kesişiminde, 19L-Ia pafta, 18 ada, 2 parselde yer almaktadır.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Kozapazarı, Köşe Kahve ve Orta Kahve ile merkez olma özelliğini pekiştirmiştir. Orta Kahve günümüze ulaşmayı başarmışsa da; ne yazık ki Köşe Kahve varlığını koruyamamıştır.

Şekil 4.119 Cumhuriyet'in ilk yıllarında Köşe Kahve ile Orta Kahve

Şekil 4.120 1980'li yıllarda kahvehane olan yapı

Şekil 4.121 Günümüzde eczane işleviyle hizmet veren ticari yapı

20. yüzyılın başlarında inşa edilen yapı, F 4.119 numaralı fotoğraftan görüldüğü üzere, Turgutlu'nun ticari yapılarında sık rastlanan alınlık öğesine sahiptir. Yapı son dönemlere dek, kahvehane olarak kullanılmış; 2005 yılında yapılan yüzeysel onarımdan sonra eczane olarak işlevlendirildiği F 4.158 numaralı fotoğraftan algılanmaktadır.

4.1.32 Simav Dükkânı

Yapı Altay Mahallesi, Keklik Sokak, 19 pafta, 127 ada, 18 parselde yer almaktadır.

Şekil 4.122 Onarım sırasında yapı

Şekil 4.123 Onarım sırasında yapı

İki katlı dükkân yapısı yandan, ayrı bir girişli merdivenle üst kata bağlanarak, bağımsız iki ayrı dükkân yaratma olanağı sağlamaktadır. Alt kat vitrin düzeninde olup, üst kat pencereleri kemerli kurgusu, demir kepenkleri ve pencere üstü bezemeleriyle dikkati çekmektedir. Şekil 4.122 ve Şekil 4.123 numaralı fotoğraflarda yapı onarım aşamasında görüntülenmiştir.

Şekil 4.124 Onarım sonrasında görünüş

Turgutlu'da günümüze ulaşabilen, ender çarşı yapılanmalarından olan Sarraflar Çarşısı'nda bulunan yapı F 4.124 numaralı fotoğrafta görüldüğü üzere geçirdiği onarımdan sonra tümüyle tarihi kimliğinden uzaklaştırılmıştır.

4.2 Günümüze Ulaşamayan Dükkân Yapıları

4.2.1 Özay Dükkânı

Yılmazlar Mahallesi, Tuna Sokak, 11 pafta, 54 ada, 19 parselde yer almaktadır.

Tek katlı, alınlıklı düzendeki dükkân yapısı yıkılarak yerine F 4.126 numaralı fotoğrafta görülen, iki katlı dükkân inşa edilmiştir.

Şekil 4.125 Yıkımdan önce Özay dükkânı

Şekil 4.126 Yeni yapılan dükkân

4.2.2 Üzümcü Çarşısı Dükkânları

Özyurt Mahallesi, Piyaleoğlu Caddesi - Ülkü Sokak kesişiminde, 19L-IIa pafta, 257 ada, 15–16 parselde yer almaktadır.

Tarihi eserlerin sonunu hazırlayan diğer bir etken de yapıların ticaretin yoğun olduğu yerlerde konumlanmış olmaları, yani rant kaygısıdır. Ticari bölgelerdeki yapılar kat kazanma düşüncesiyle yıkılmaktadır.

Şekil 4.127 Bitişik nizamlı dükkân yapıları

Şekil 4.128 Yıkımdan önce bisikletçi dükkânı

Üzümcü Çarşısı dükkânları Cumhuriyet'in ilk yıllarında, Turgutlu'da sıklıkla görülen düzendeki karakteristik işyeri yapıları düzeninde, bitişik nizamdaki alınlıklı ticari yapılardır. Bu yapılardan F 4.128 numaralı fotoğrafta görülen yapı, kat artışı düşüncesiyle yıkılarak, yerine çevredeki dokuyla tümüyle uyumsuz yeni bir dükkân inşa edilmiştir.

Şekil 129 Yeni yapının çevresiyle uyumsuzluğu

4.3 Günümüze Ulaşamayan Sivil Mimari Yapıları

4.3.1 Celep Sadık Evi

Turan Mahallesi, Cumhuriyet Caddesi, Manisa Yolu kesişiminde, 23 pafta, 37 ada, 12 parselde yer almaktadır.

Halk Kütüphanesi arşivinden elde edilen F 4.130 numaralı fotoğrafta, cephe bezemelerinin yoğun olarak kullanıldığı dikkat çekmektedir.

Şekil 4.130 Günümüze ulaşamayan sivil mimari yapısı

Cumhuriyet Caddesi'ndeki iki katlı, kiremit kaplı kırma çatılı yapının ön cephesinde zemin katın bir bölümü dükkân olarak düzenlenmiştir. Cephe üstte kemerli dört pencere içermekte, ikisi zeminde aynı aksta görülmektedir. Bezemeler cephenin iki köşesi ve ortasında plastrlar, üst kat pencerelerinin altında panolar, kemer üstlerinde bitkisel kabartmalar algılanmaktadır. Ekonomik kaygılarla yıkılan binanın yerinde günümüzde beş katlı apartman bulunmaktadır.

Yine Halk Kütüphanesi arşivinden elde edilen fotoğraflarda günümüze ulaşmayan iki sivil mimari yapının girişleri görülmektedir. Her ikisi de bodrum ve tek katlı düzendedir.

Şekil 4.131 Günümüze ulaşamayan konut

Şekil 4.131 numaralı fotoğraftaki binada ahşap oyma saçak süsleri göze çarpmaktadır. F 4.132 numaralı fotoğrafta ise, giriş kapısı üzerindeki kabartma süslemeleri ve kapılardaki ferforje işlemeler dikkat çekmektedir. Yerleri tam olarak bilinmeyen yapılar ne yazık ki, Turgutlu'nun günümüzde sahip olamadığı mimari değerleridir.

Şekil 4.132 Günümüze ulaşamayan konut

4.3.2 Hacıbenli Evi

Altay Mahallesi, Tiryaki Caddesi, 19L-Ic pafta, 111 ada, 72 parselde yer almaktadır.

Tek kat ve bodrumlu avlulu düzendeki sivil mimari yapısı kerpiç sistemde inşa edilmiştir. Kırma çatılı yapı F 4.133 numaralı fotoğrafta ahşap kepenkleri ile dikkati çekmektedir. Piyaleoğlu Caddesi gibi ticari rantı yüksek bir aksta konumlandığından F 4.134 numaralı fotoğrafta görüldüğü üzere, bir ticarethane olarak kullanılmıştır.

Şekil 4.133 Hacıbenli Evi ön görünüşü

Şekil 4.134 2004 yılında ticarethane olan yapı

Şekil 4.135 2005 yılında Hacıbenli Evi arka görünüşü

Şekil 4.136 2005 yılında Hacıbenli Evi ve akasya ağacı

2005 yılında ise, Şekil 4.137 numaralı fotoğrafta görüldüğü üzere kat artışı düşüncesiyle müteahhide verilerek yıkılmıştır. Turgutlu'nun kerpiç sistemdeki ender yapılarından olan Hacıbenli Evi, bahçesindeki yaklaşık 16 metre yüksekliğindeki akasya ağacı ile birlikte yok olmuştur.

Şekil 4.137 Hacıbenli Evi'nin yerine inşa edilen yapı

4.3.3 Çıplaklar Evi

Turan Mahallesi, Cevdet Öktem Caddesi, 13 pafta, 54 ada, 6 parselde yer almaktadır.

Bodrum ve tek katlı avlu girişli yapı ferforje giriş kapısı, pencere söveleri, cumba kafesleri ile dikkati çekmektedir. Günümüzde yıkılan yapının yerine beş katlı apartman yapılmaktadır.

Şekil 4.138 Çıplaklar Evi

Şekil 4.140 Yıkımdan sonra alanın görünümü

Şekil 4.139 Çıplaklar Evi giriş kapısı

Şekil 4.138 Çıplaklar Evi

4.3.4 Arif Ağa Evi

Turan Mahallesi, İkiz Sokak, 19L-Ia pafta, 113 ada, 14 parselde yer almaktadır.

Şekil 4.141 Günümüze ulaşamayan Taktak Evi

Tek kat ve bodrumdan oluşan yapı tuğla sistemde inşa edilmiştir. Venedik panjurlu, bitkisel motiflerle bezeli bina, alçı kabartma yapının sahip olduğu mimari öğelerdir. Bina uzun bir süre boş kaldığından dolayı, tinercilerin uğrak noktası durumuna gelmiştir. Ve tinercilerin çıkardığı bir yangın sonucu kül olmuştur. Yapının mimari değerinin yanı sıra Atatürk'ün ziyaret ettiği söylentisi yapıya tarihi olarak da ayrı bir değer kazandırmaktadır. Yapı günümüze ulaşamayan Turgutlu'nun önemli bir değeridir.

TURGUTLU Havadis

BAĞIMSIZ SİYASİ- AKTÜEL GAZETE YIL:1 SAYI:24 23.07.2004 CUMA

Atatürk'ün ziyaret ettiği tarihi ev kül oldu

Yıllar önce Mustafa Kemal Atatürk'ün Turgutlu'ya gelişinde ziyaret ettiği belirtilen 100 yıllık geçmişi bulunan kaderine terkedilmi tarihi ev, önceki gün saat 16.30 sularında sebebi bilinmeyen bir şekilde yanarak kül oldu. Tarihi evin, tinerci ve balicilerin yatağın dönüştüğünü iddia eden mahalle sakinleri, son olarak yangından 10 dakika önce bunların binayı terk ettiğini söyledi.

Şekil 4.142 Gazete haberi

Şekil 4.143 Günümüzde alanın görünümü

4.3.5 Kaya Bey Evi

Turan Mahallesi, Kocatepe Sokak, 19L-Id pafta, 181 ada, 13 parselde yer almaktadır.

Tek kat ve bodrumlu düzende inşa edilen kırma çatılı yapı saçak bordürü, pencere sövesi ferforje pencere korkulukları, cumba kafes ve demir kepenk gibi mimari öğelere sahiptir.

Şekil 4.144 Günümüze ulaşamayan Kaya Bey Evi

Şekil 4.145 Kaya Bey Evi arka cephesi

Şekil 4.146 Kepenk detayı

4.3.6 Albay'ın Evi

Acarlar Mahallesi, Bozdağ Sokak, 19L-Id pafta, 32 ada, 15 parselde yer almaktadır.

Günümüz Milli Eğitim Müdürlüğü binasının yan tarafında kreş olması koşulu ile Milli Eğitim Müdürlüğü'ne vakfedilmiş tarihi bir Turgutlu evidir.

Şekil 4.147 Albay'ın Evi

İki katlı ve bodrumlu düzendeki avlulu, ahşap cumbalı yapı yandan içe çekilmiş bir girişe sahiptir. Saçak bordürü ve köşe silmesi gibi cephe öğeleri bulunan yapının cumba kısmı yapılan onarımlarla özgünlüğünü yitirmiştir.

Şekil 4.148 Albay'ın Evi ve Semizler Evi

Bodruma giriş avlu tarafından, üst kata ulaşım ise, özgün plan kurgusunda zemin katta yoldan birkaç basamakla sağlanmaktadır.

2004 yılında gerçekleştirilen belgeleme çalışmaları sırasında binanın Turgutlu'nun en işlek aksı olan Atatürk Bulvarında konumlanmış olmasına karşın, tinerci çocukların yatakhanesi haline geldiği saptanmıştır. Bütün eşyalar talan edilmiş, tarihi cam avizeler kırılmış, banyodaki orijinal kurna sökülmüştür. Binanın dış cephe özgünlüğü ise, ikiz pencerelerin birleştirilip bant pencereye dönüştürülmesiyle zedelenmiştir.

Plan kurgusunda yapılan onarımla zemin kat ile üst katı birbirine bağlayan ahşap merdiven iptal edilmiştir. Üst katın arka balkonuna eklenilen merdiven ile yan bahçeye iniş sağlanarak iki ayrı kat şeklinde kullanılmıştır.

Kreş olması şartı ile vakfedilen bina restore edilip kreş işleviyle Turgutlu'nun tek ahşap cumbalı evi olarak geleceğe aktarılabilecekken, konumu ve rant değerinin fazlalığı ile ilk etapta yıkılıp, yerine yeni bir kreş yapılması kararlaştırılmıştır. İlk iş

olarak bina yıkılmasına karşın, halen kreş olup olmayacağı konusundaki tartışmalar sürmektedir.

4.3.7 Semizler Evi

Acarlar Mahallesi, Atatürk Bulvarı, 19L-Id pafta, 32 ada, 14 parselde yer almaktadır.

Şekil 4.149 Semizler Evi

Albay'ın Evi ile Milli Eğitim Müdürlüğü binalarının arasında yer alan Semizler Evi'nin giriş kapısının üzerinde 1929 tarihi yazılıdır.

Tek kat ve bodrumlu düzendeki yapının içe çekilmiş yandan girişi mevcuttur. Bodrum girişi ise, merdivenlerle yükseltilmiş giriş sahanlığının altından sağlanmaktadır. Beşik çatılı yapı cephesinde saçak bordürü, kat bordürü, demir kepenk ve ferforje pencere, giriş sahanlığı korkulukları gibi mimari öğelere sahiptir.

F 4.149 numaralı fotoğrafta görülen demir giriş kapısının, 2004 yılında çekilen F 4.150 numaralı fotoğrafta görüldüğü üzere örüldüğü saptanmıştır.

Şekil 4.150 Tarihi evlerin konumları

1929 yılında inşa edilmiş olan Semizler Evi ne yazık ki Albay'ın Evi'nin yıkım çalışmaları sırasında, onunla aynı kaderi paylaşarak yıkılmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarından başlayarak Turgutlu gelişiminin omurgasını oluşturan Atatürk Bulvarı, bu yıkımlarla, gelişiminin son şahitlerini de kaybetmiştir.

4.3.8 Özsümer Evi

Yılmazlar Mahallesi, Leylak-Güneş Sokak kesişimi, 32 pafta, 27 ada, 5–6 parselde yer almaktadır.

Şekil 4.151 Yıkımdan önce Özsümer Evi

Şekil 4.152 Günümüze ulaşamayan Özsümer Evi

Belgeleme çalışmaları sırasında tespit edilen Turgutlu'nun kaybettiği önemli eserlerden ikisi halkın korumaya karşı tutumunu göstermesi açısından çarpıcı örneklerdir. Mimarlar Odasının "Turgutlu Mimarlar Odası Temsilciliği" olarak kiralama talebi ile gittiği mal sahibi, tescillenir kaygısıyla çok kısa bir süre içinde binaları yıktırmıştır.

Mimarlar Odası binaları restore ederek halka koruma bilincini, örnek olabilecek korunmuş bir binanın içinde benimsetmeyi planlamıştır. Yapıların bahçesinde sohbet

havasında geçecek seminerlerle halka korumanın önemini ve ilkelerini anlatmayı tasarlamışlardır.

Ne yazık ki, bu yıkım olayından sonra, yapıları Mimarlar Odası'nın yıktırdığı söylentileri, kazanılmaya çalışılan halkın uzmanlardan ve koruma bilincinden daha fazla uzaklaşmasına neden olmuştur.

Turgutlu'nun aydın kesiminden olan mal sahibi, şehirlerin tarihi değerlerinin önemini, koruma politikalarının gerekliliğini savunurken, kendisi koruma politikasıyla karşılaşma olasılığına karşı tarihi değerleri kaybetmeyi göze almıştır. Bu noktadan hareketle halkın bilinçli kesiminin korumaya karşı olumsuz yaklaşımı dikkate alınarak, tümüyle bilinçsiz mal sahiplerine koruma yaklaşımının benimsetilebilmesi için gereken çabanın, özverinin hangi boyutlarda olması gerektiği algılanabilir.

Şekil 4.152 numaralı fotoğrafta görülen köşe yapı tek kattan, Şekil 4.151 numaralı fotoğraftaki yıkılan diğer yapı ise tek kat ve bodrumdan oluşmaktadır. Aynı mülkiyete ait olan iki bina ortak kullanılan bahçe ile birbirine bağlanmıştır. Yapıların arasındaki bahçeye açılan çift kanatlı ahşap bir kapı mevcuttur. F 4.196 numaralı fotoğrafta görülen bahçedeki akasya ağacı ve minyatür havuz tam bir dinlenme mekânı oluşturmaktadır. Yıkımdan sonra akasya ağacı sökülerek, Eski Belediye Binası'nın bahçesine dikilmişse de, kurumuştur.

Şekil 4.153 Yan yapı avlu cephesi ve sökülen manolya ağacı

Köşe yapıda ahşap tavanların havalandırılması amacıyla cephede mazgal delikleri bırakılmıştır. 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başına tarihlenen köşe yapıda saçak bordürü, pencere sövesi ve demir kepenk gibi cephe unsurları mevcuttur. F 4.154 numaralı fotoğrafta köşe yapı girişi görülmektedir. Ferforje işlemeli kapısı, kapı sövesi ve tavandaki alçı kabartma süslemeleri Leylak Sokak tarafındaki yapı girişini vurgulayan öğelerdir. Güneş Sokak cepheli yapıda pencere üzerlerinde yoğun kabartma süslemeler dikkati çekmektedir. Yapının bodrum kat pencerelerinde demir kepenk, üst kat pencerelerinde ise ahşap Venedik Panjuru kullanılmıştır. Merdivenlerle yükseltilen üst kat giriş sahanlığının altından bodrum kata girilmektedir. Üst kata çıkan merdivenleri, yaklaşık bir metre yüksekliğindeki kapı, sokaktan koparmaktadır. Yapıda alçı kabartma süslemeli saçak bordürü, kat bordürü,

içe çekilmiş üst kat girişinin kenarlarında köşe silmesi gibi mimari öğeler göze çarpmaktadır. Şekil 4.155 numaralı fotoğrafta yapı üst kat girişi, sahanlığa açılan penceresi, kapı sövesi ve alçı kabartma süslemeli tavanıyla dikkati çekmektedir. Şekil 4.164 numaralı fotoğraftan üst kat sofasından demir kepenkli giriş kapısı algılanmaktadır.

Şekil 4.154 Özsümer Evi köşe yapı girişi

Şekil 4.155 Özsümer Evi üst kat giriş detayı

F 4.153 numaralı fotoğrafta ise saçağı ve çatısı sökülen yapının ahşap payandası, alçı kabartma kat bordürü, işlemeli köşe taşı bulunan pencere sövesi ön plana çıkmıştır. Yapının arka cephesinin görüldüğü F 4.156 numaralı fotoğrafta ise ahşap oyma saçak göze çarpmaktadır. Ahşap saçağın altındaki ahşap payandalar ve ahşap oyma saçak altı süslemeleri binayı nitelikli kılan diğer özellikleridir. Fakat cepheye eklenen baca yapının özgünlüğünü zedelemiştir.

Şekil 4.156 Ahşap payanda, kabartma süslemeler

Şekil 4.157 Yan yapı avlu bağlantısı

Şekil 4.158 Yan yapı ahşap merdiven detayı

Şekil 4.159 Özsümer Evi ahşap merdiven korkuluğu detayı

Şekil 4.160 Özsümer Evi ahşap merdiven çıkış detayı

Şekil 4.161 Özsümer Evi bodrum kat ön oda görünüşü

Şekil 4.162 Özsümer Evi üst kat ön oda pencereleri

Şekil 4.163 Özsümer Evi üst kat sofadan arka cepheye bakış

Şekil 4.164 Özsümer Evi üst kat sofadan ön cepheye bakış

Şekil 4.165 Özsümer Evi merdiven detayı

Şekil 4.166 Özsümer Evi bodrum kat arka oda tavanı

Şekil 4.167 Özsümer Evi üst kat arka odaya bakış

Şekil 4.168 Özsümer Evi bodrum kat ön oda tavanı

Şekil 4.169 Özsümer Evi bodrum kat yıkım aşaması

Şekil 4.170 Özsümer Evi bodrum kat ve tavan döşemesi

Şekil 4.171 Özsümer Evi üst kat arka oda dolabı ve içindeki gusülhane

4.3.9 Eski Belediye Binası

Şekil 4.172- 173 numaralı fotoğraflarda görülen Kilise Binası'nın bulunduğu yer, Şekil 4.174- 175 numaralı fotoğraflar yardımıyla saptanmıştır. Şekil 4.174 numaralı fotoğrafta Piyaleoğlu Caddesi görülmektedir. Fotoğrafın sağ üst köşesinde görülen kilise kalıntısı günümüzde, Eski Belediye Binası'nın konumlandığı yerdir.

Şekil 4.172 Turgutlu'daki kilise kalıntısı

Şekil 4.173 Kilise'nin iç mekân görünüşü

Sadece duvarları ayakta kalan yapının iç mekân görüntüsü F 4.219 numaralı fotoğraftan algılanmaktadır.

Şekil 4.174 Sol tarafta İş Bankası, karşı köşesinde kilise kalıntısı

Şekil 4.175 Kilise kalıntısının önünde Turgutlu'nun ilk toplu taşıma araçlarından birisi

Şekil 4.175 numaralı fotoğrafta yapının önünde Marangoz Ali imzasını taşıyan minibüs görülmektedir. Şekil 4.176 numaralı fotoğrafta ise, yine aynı yerde dönemin Belediye Başkanı Cevdet Öktem yangın tatbikatını denetlemektedir. Şekil 4.177 numaralı fotoğrafta ise yapının yüksek duvarlarında gerçekleştirilen tatbikat anları görüntülenmiştir.

Şekil 4.176 Kilise kalıntısının önünde Belediye Başkanı yangın tatbikatını denetlerken

Şekil 4.177 Kilise kalıntısının yüksek duvarlarında gerçekleştirilen tatbikat görüntüsü

Belediye arşivinden elde edilen Şekil 4.178- 179- 180 numaralı fotoğraflarda geçmişte kilise kalıntısının bulunduğu alanda 1990'lı yıllarda Turgutlu Belediye Binası olarak kullanılan bir takım yapılar görülmektedir.

Söz konusu alan 60 pafta, 315 ada, 1 parselde yer almaktadır. Yılmazlar Mahallesi sınırları içinde bulunan alanı, doğuda Atatürk Bulvarı, batıda Güneş Sokak, güneyde Leylak Sokak, kuzeyde ise Yedieylül Yolu çevrelemektedir.

Şekil 4.178 numaralı fotoğrafta görülen Başkanlık Binası, Şekil 4.179 numaralı fotoğraftaki Fen İşleri Müdürlüğü ve İmar Müdürlüğü Atatürk Bulvarı'na cephelidir. Şekil 4.180 numaralı fotoğrafta görülen Su İşletme Müdürlüğü ve Numarataj Servisi girişleri Leylak Sokak'tan, Zabıta Binası ve yemekhane girişi Yedieylül Yolu'ndan sağlanmaktadır.

Şekil 4.178 Onarımdan önce Belediye Binası

Adanın Leylak Sokak ve Güneş Sokak kesişiminde 2, 3, 4 numaralı parseller özel mülkiyete ait olup; beş katlı yapılaşmış durumdadır.

Şekil 4.179 2003 yılında Belediye Binası

Şekil 4.180 Papaz'ın evi olarak bilinen yapı

2003 yılının başlarında gerçekleştirilen belgeleme çalışmaları sırasında söz konusu yapılar; Şekil 4.181- 182- 183- 184- 185 numaralı fotoğraflarda görüntülenmiştir.

Şekil 4.181 2003 yılında Belediye Binası girişi

Şekil 4.182 2003 yılında İmar Müdürlüğü ve Fen İşleri Müdürlüğü

Şekil 4.183 İmar ve Fen İşleri Müdürlüğü

Şekil 4.184 Su İşletme Müdürlüğü ve kapatılan penceresi

1950 yılında hazırlanan imar planında Halk Evi olarak işlevlendirilen yapı, günümüz imar planında Belediye olarak gösterilmektedir.

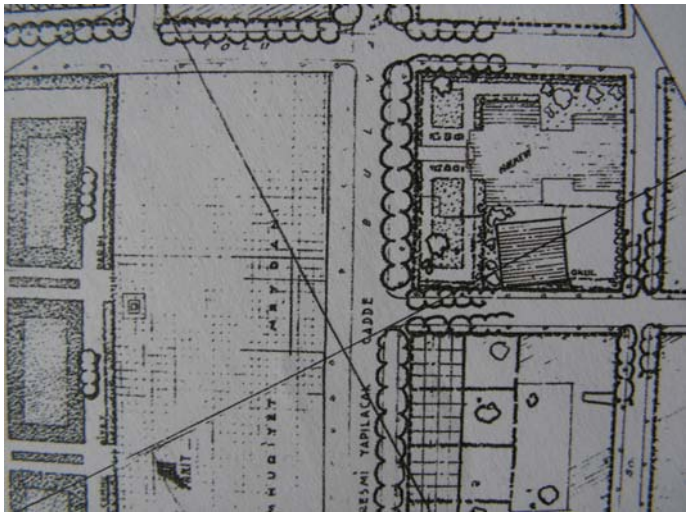

Şekil 4.185 1950 İmar Planında Halk Evi

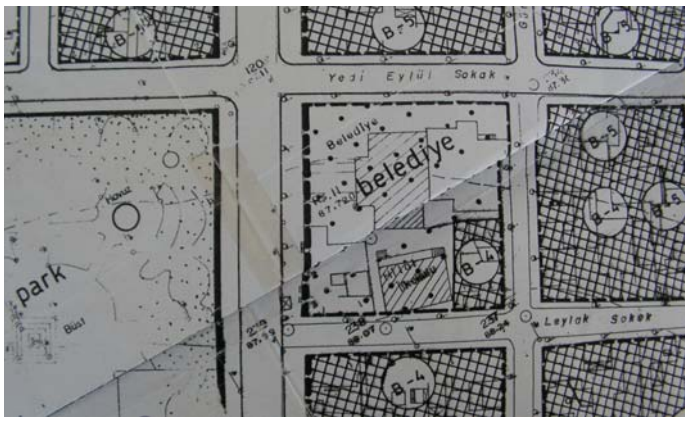

Şekil 4.186 Günümüz İmar Planı'nda Belediye

Yapılan incelemeler sonucunda kilise kalıntısının çok büyük ölçüde yok edildiği; sadece tonozlu kurgudaki şapel kısmının batı tarafına Cumhuriyet'in ilk yıllarında inşa edilen Halk Evi'nin bir uzantısı olarak varlığını sürdürdüğü saptanmıştır. Bir dönem Halk Evi olarak kullanılan yapıdan, 1965 tarihli bir kaynakta Turgutlu'nun tek kışlık sinema salonu olarak söz edilmektedir (Turgutlu Çevre İncelemesi, 1965, s. 27). Söz edilen yapının tiyatro olarak da kullanıldığı, Şekil 4.186 numaralı fotoğraftan algılanmaktadır. Şekil 4.187 numaralı fotoğrafta ise, yapının Belediye Binası olarak kullanılmaya başladığı ilk dönemde bir tören anı görüntülenmiştir.

Şekil 4.187 Geçmişte Halk Evi yapısı önündeki tiyatro grubu

Şekil 4.188 Günümüzde alanın görünüşü

Şekil 4.189 Belediye Binası girişinde tören anı

Şekil 4.190 Günümüzde eski Belediye Binası girişi

2003 yılı ortalarında Belediye Binası olarak kullanılan yapı, yeni Belediye Binası inşaatının tamamlanması üzerine, boşaltılmıştır. Kısa bir süre içerisinde Kültür ve Sanat Evi yapılması amacıyla yapı bünyesinde, restorasyon çalışmaları başlatılmıştır.

Şekil 4.191 Yapının Kültür ve Sanat Evi işleviyle restore edilmesi

Şekil 4.192 Yapının Kültür ve Sanat Evi işleviyle restore edilmesi

İlk aşamada ada bütününde büyük çapta bir yıkım gerçekleştirilmiştir. Ayrıca adada özel mülkiyete ait 2, 3, 4, numaralı parsellerin kamulaştırma işlemleri başlatılmıştır. Çevre düzenlemesi kapsamında Atatürk Bulvarı'na cepheli İmar Müdürlüğü ve Fen İşleri Müdürlüğü binaları, Leylak Sokak cepheli Papaz'ın Evi olarak bilinen Numarataj Servisi ve geçmişte Hilal Okulu olarak kullanılan Su İşletme Müdürlüğü, Yedieylül Yolu'na cepheli zabıta binaları yıkılmıştır. Yine ana binaya ek olarak inşa edilen yemekhane mutfağı yıkılanlar arasındadır.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında şapelle bağlantılı olarak inşa edilen yapı girişinin iki yanında merdiven şaftları yükselmektedir. Tek bir basamakla yükselen giriş sahanlığından rüzgârlığa geçilmektedir. Her iki tarafta yükselen merdivenlerin alt kısımları çay ocağı ve danışma olarak sağlı sollu rüzgârlığa açılmaktadır. Rüzgârlıktan geçilen giriş holünde girişi karşılayacak şekilde oturan Atatürk büstü ve seramik süslemeler bulunmaktadır. Atatürk büstünün yanında cam fanus içinde saklanan dövme demirden yapılmış, pirinç musluklu çeşme, restorasyon sonrasında Kozapazarı Parkı'na taşınmıştır. Atatürk Büstü'nün her iki tarafından tonoz çatılı şapele bağlantı sağlanmıştır. Giriş holünde şapele açılan iki kapının ZO1 ve ZO4 numaralı oda kapıları ve H1, H2 numaralı hol kapıları açılmaktadır. Simetrik düzende tasarlanan yapıda karşılıklı üçer oda bulunmaktadır. H1 holüne açılan ZO2 ve ZO3 odaları bir kemerle birbirine bağlanmıştır. ZO1 numaralı odanın H1 holüne

bağlantısı, geçmişte gerçekleştirilen onarımla kapatılmıştır. H1 holünün sonunda da WC bulunmaktadır. H2 holüne ZO4, ZO5, ZO6 odalarının her üçünün de bağlantısı vardır. H2 holünün sonunda bulunan arşiv, geçmişteki bir onarımla eklenen tali giriş holüne bağlanmaktadır. ZO8 numaralı rüzgârlıktan girilen ek yapı, belediye olarak işlevlendirildiği dönemde yemek dağıtımı amacıyla kullanılmıştır. Girişin karşısındaki merdiven şapelin batar katına yükselmektedir. Söz konusu ZO7 numaralı tali giriş holünden belediye zamanında zemin katta bir kısmı yemekhane olarak kullanılan şapele geçilebilmektedir. Şapelin ek kısımdan geçilen bölümü yemekhane olarak kullanılırken, ana giriş holüne bağlanan kısmı Emlak Servisi, arada kalan bir kısım ise arşiv olarak işlevlendirilmiştir. ZO9 numaralı Papaz Odası ise, Z10 numaralı şapel ile ZO7 ve ZO8'den oluşan ek kısımla çevrilmiştir. Şapele açılan bir kapısı bulunan Papaz Odası'nın, tali rüzgârlık ve giriş holüne bakan birer penceresi mevcuttur.

Şapel; güneyde Z11 numaralı mutfak eki, doğuda Z12 numaralı zabıta binası, kuzeyde Z09 numaralı Papaz Odası ve SO7 numaralı tali giriş holü, batıda Z13 numaralı arşiv bölümüyle çevrelenmiştir.

Üst katta da aynı şekilde üst kat holüne açılan iki oda, iki hol kapısı mevcuttur. Yine üst katta da şapelin batar katına iki taraftan giriş verilmiştir. Şapelin batar katında tonoza kadar örülen duvarla alt kat görüşü engellenmiştir. Belediye olarak kullanıldığı dönemde şapelin batar katı, halkla ilişkiler ve folklor sahası olarak kullanılmıştır. Üst kat holüne açılan SO1 numaralı oda, başkan yardımcısı odası olarak işlevlendirilirken; SO9 numaralı oda, ön tarafında sekreterlik bulunan Başkan Odası olarak, H2 holüne açılan S08 numaralı oda başkan dinlenme odası olarak hizmet vermiştir. H2 holünün sonunda bulunan WC, bir holle tali girişten yükselen merdivene bağlanmaktadır. H1 holüne de S01, SO2, SO3 olmak üzere üç oda da açılmaktadır. Yine H1 holünün de sonunda WC konumlandırılmıştır. Ana giriş sahanlığının üstünü bir balkon kapatmaktadır. Balkonla üst kat holünü bağlayan rüzgârlık üstü ise belediye döneminde tesisat merkezi olarak kullanılmıştır.

Yapının restorasyon çalışmaları kapsamında öncelikle şapele bitişik olarak inşa edilen mutfak ve zabıta ekleri kaldırılmıştır. Özel teknik şartnamede belirtildiği üzere, ortaya çıkan duvarlar önceden yapılan sıvaya uygun şekilde püskürtme sıva ile yeniden sıvanmıştır. Şekil 4.195- 198 numaralı fotoğraflarda yıkımdan önce şapelin güney duvarına bitişik ek mutfak kısmının yıkımından sonra şapel duvarı görülmektedir. Şekil 4.199 numaralı fotoğrafta yapı duvarındaki taş işçiliğinin düzgünlüğü dikkati çekmektedir. Bu aşamada belediye kontrolörlerine sıvadan vazgeçilmesi; tamamen taş yüzeyin ortaya çıkarılması önerisi sunulmuşsa da; kabul edilmemiştir. Şekil 4.196 numaralı fotoğrafta, ek kısımların kaldırılmasıyla yapının batı tarafı ortaya çıkmıştır. Tuvaletlerin kaldırılmasıyla açılan koridor pencereleri, Şekil 4.197 numaralı fotoğrafta görüldüğü üzere, ön cephe ile aynı düzende yaptırılmıştır. Zabıta ve mutfak ekleri tümüyle yıkıldıktan sonra yapı, Şekil 4.198 numaralı fotoğraftaki şekliyle görülmektedir. Mutfak ilavesine güney cepheden açılan servis penceresi dikkati çekmektedir. Ayrıca Zabıta Müdürlüğü'ne Papaz Odası'ndan açılan kapıyla mekânın zabıtaya dâhil edilmesi sağlanmıştır. Şekil 4.95 numaralı fotoğrafta Papaz Odası'ndan zabıtaya açılan pencerenin içten görünüşü algılanmaktadır. Güneş Sokak'a bakan cephedeki söz konusu pencere, Şekil 4.250 numaralı fotoğrafta görüldüğü üzere, onarımlar kapsamında tümüyle kapatılmıştır.

F 4.193 Yan parsellerdeki yapıların yıkımından sonra Belediye Binası

Şekil 4.194 Yan parsellerdeki yapıların yıkımından sonra yapı

Şekil 4.195 Ek binaların yıkım aşaması

Şekil 4.196 Tonozlu kısımda kapatılan pencere

Şekil 4.197 Belediye Binası'nda camekânların yenilenme aşaması

Şekil 4.198 Yapıda ilaveler kalktıktan sonra tonozlu kısım

Şekil 4.199 Belediye Binası yan cephesinde taş işçiliği

Şekil 4.200 Belediye Binası'nda tonozlu kısmın sıvanması

Şekil 4.201 Belediye Binası'nda yan cephedeki ilave yapıların yıkımı

Şekil 4.202 Yapıda orijinal yapı aranmadan geçilen sıva aşaması

Şekil 4.203 Belediye Binası'nda orijinal yapı aranmadan geçilen sıva aşaması

Şekil 4.204 Belediye Binası'nda yan cephesinde sıva çalışmaları

Şekil 4.205 Belediye Binası'nda tonozlu kısmın sıvanmış hali

Şekil 4.206 Belediye Binası'nda tonozlu kısımda kapatılan pencere

Şekil 4.207 Belediye Binası'nda tonozlu kısımda sıva aşaması

Şekil 4.208 Belediye Binası'nda pencere doğramalarının yenilenmesi

Zemin katta ahşap tabanlar sökülerek, mazgal delikleri inşaat artıklarıyla doldurulmuştur. Atılan döşeme betonunun üzerine seramik kaplanmıştır. Bu uygulamayla yapının havalandırılması engellendirilmiş ve yapıya ek yükler

bindirilmiştir. Yapının tarihi kimliğiyle örtüşmeyen malzeme kullanımı sonucunda yapının özgünlüğü yok olmuştur. Ayrıca tümüyle duvarların taşıyıcı olduğu sistemde inşa edilmiş yapıda odalar arasında 2.00 m.–2.20 m. boyutlarında kapılar açılmıştır. Ayrıca restorasyon çalışmaları sırasında kapı ve pencerelerinin kapatılması da binayı özgün kimliğinden uzaklaştırmıştır.

Şekil 4.209 Belediye Binası'nda yer seramiklerinin döşenmesi

Şekil 4.210 Belediye Binası'nda odalar arasında açılan kapı

Şekil 4.211 Belediye Binası'nda kapatılan kapının odadan görünüşü

Şekil 4.212 Belediye Binası'nda kapatılan kapıya koridordan bakış

Şekil 4.213 Koridor sonundaki ilave kısmın kaldırılmaması

Şekil 4.214 Üst katta odalar arasında açılan kapı

Şekil 4.215 Ahşap tabanlar söküldükten sonra uygulanan seramikler

Şekil 4.216 Belediye Binası'nda onarımdan önce Başkan Odası

Şekil 4.217 Belediye Binası'nda onarımdan sonra üst kat odaları

Şekil 4.218 Belediye Binası'nda onarımdan önce üst kat holü

Şekil 4.219 Belediye Binası'nda onarım aşamasında üst kat holü

Şekil 4.220 Belediye Binası'nda onarımdan önce pencerelerin durumu

Şekil 4.221 Belediye Binası'nda pencere doğramalarının değiştirilmesi

Şekil 4.222 Onarım aşamasında pencere doğramalarının değiştirilmesi

Şekil 4.223 Zemin katta orta odayı tuvalete dönüştürme çalışmaları

Şekil 4.224 Zemin katta orta odayı tuvalete dönüştürme çalışmaları

Şekil 4.225 Belediye Binası'nda onarım sırasında giriş holü

Şekil 4.226 Belediye Binası'nda giriş holüne kartonpiyer yapımı

Şekil 4.227 Yemekhane kısmındaki ilavelerin kaldırılması

Şekil 4.228 Yemekhane kısmındaki ilavelerin kaldırılması

Şekil 4.229 Tonozlu kısımda sıva ve yer döşemesi çalışmaları

Şekil 4.230 Tonozlu kısımda sıva ve yer döşemesi çalışmaları

Şekil 4.231 Tonozlu kısımda kapatılan pencere ve sıva çalışmaları

Şekil 4.232 Tonozlu kısımda kapatılan pencere ve sıva çalışmaları

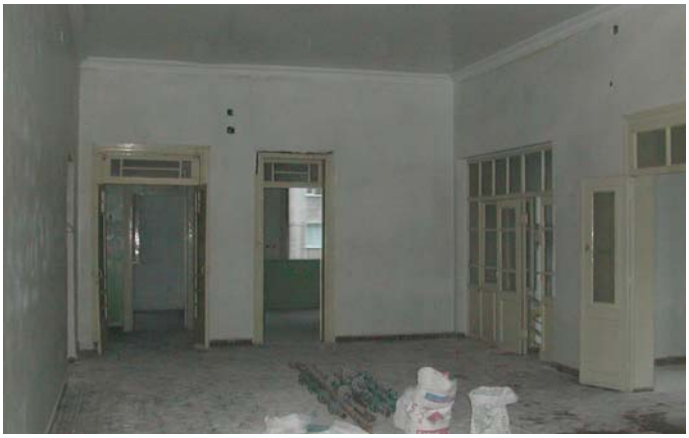

Şekil 4.233 Belediye Binası'nda onarım çalışmaları sonrası üst kat holü

Şekil 4.234 Onarım öncesinde tonozlu kısımda açılan resim kursu

Şekil 4.235 Belediye Binası'nda Tonozlu kısmın kapatılan yüzeyinin yıkım aşaması

Şekil 4.236 Tonozlu kısımda gerçekleştirilen onarım çalışmaları

Şekil 4.237 Tonozlu kısımda gerçekleştirilen onarım çalışmaları

Şekil 4.238 Tonozlu kısım ve ek bölümle bağlantı amaçlı döşeme yapımı

Şekil 4.239 Belediye Binası'nda geçiş platformu montaj aşaması

Şekil 4.240 Yapıda tonozlu kısımda boya-badana çalışmaları

Şekil 4.241 Tonozlu kısımda onarım çalışmaları

Şekil 4.242 Belediye Binası'nda tonozlu kısımda kapatılan pencere

Şekil 4.243 Belediye Binası'nda seramik döşenme işlemi

Şekil 4.244 Belediye Binası'nda tonozlu kısımda niş görünüşü

Şekil 4.245 Belediye Binası'nda tonozlu kısımda niş köşe detayı

Şekil 4.246 Tonozlu kısmın yan tarafında bulunan oda

Şekil 4.247 Belediye Binası'nda tonozlu kısmın yanındaki oda

Şekil 4.248 Tonozlu kısmın yan tarafında bulunan oda

Şekil 4.249 Belediye Binası'nda tonozlu kısmın yanında bulunan oda

Şekil 4.250 Restorasyon çalışmaları sırasında kapatılan pencere

Şekil 4.251 Yapıda tonozlu kısmın yanındaki odanın sıvanması

Şekil 4.252 Tonozlu kısmın yan tarafında bulunan odanın sıvanması

Şekil 4.253 Tonozun yanındaki odanın kapı ve pencerelerinin kapatılması

Şekil 4.254 Tonozun yanındaki odanın kapı ve pencerelerinin kapatılması

Şekil 4.255 Belediye Binası'nda kiremitlerinin yenilenmesi

Şekil 4.256 Tonozlu kısımda kiremit altı betonlaması

Şekil 4.257 Günümüzde yapının giriş cephesi görünüşü

Şekil 4.258 Belediye Binası'nda günümüzdeki yan cephe görünüşü

Şekil 4.259 Belediye Binası'nda günümüzdeki yan cephe görünüşü

Şekil 4.260 Belediye Binası'nda günümüzdeki yan cephe görünüşü

4.4 Odak Çalışmalar

4.4.1 Doku Bağlamında

4.4.1.1 Küllük Yöresinin İncelenmesi ve Koruma Önerisi

Turgutlu'da "Küllük" adıyla anılan Albayrak Mahallesi, Kurtuluş Savaşındaki yangından kurtulan tek yer olması sebebiyle özellikli bir konuma sahiptir. Bu durumda Küllük Yöresi'nde bir koruma bölgesi oluşturulmalıdır. Küllük'ün korunması güncel ve sosyal gereksinimleri göz önüne alınarak değerlendirilirse, tarihi doku özellikli konumunu sürdürebilir.

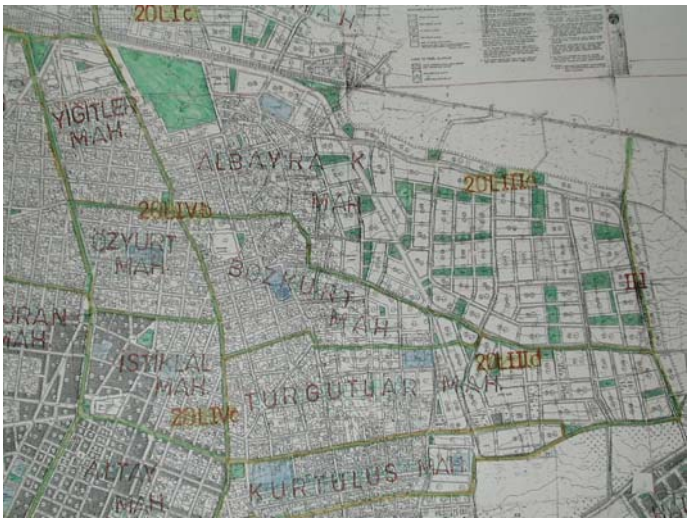

Şekil 4.261 Küllük ve yöresini çevreleyen mahalleler

Şekil 4.262 Hacı Zeynel Camii merkezli Küllük yöresinin kadastral paftadaki konumu

Şekil 4.263 Küllük yöresinin kadastral paftadaki konumu

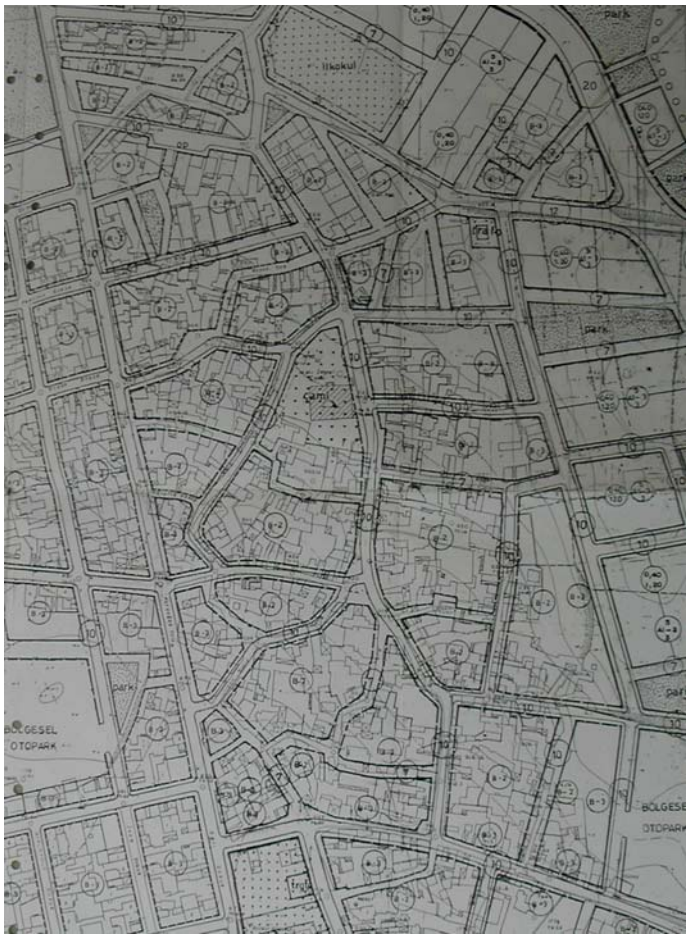

Şekil 4.264 Küllük yöresinin İmar Planı'ndaki konumu

Turudlu köyünün ilk kurulduğu yer, olasılıkla bugünkü Hacı Zeynel Cami civarındadır. Ve Saruhanoğulları döneminde bölgeye gelmiş oldukları düşünülebilir. Minaresi 14. yüzyıl mimari özelliklerini taşımaktadır. Bu köy etrafında kurulmuş bulunan diğer köylere oranla daha çabuk gelişmiştir. Saruhan Sancağı'nın merkez kazasına bağlı Yengi Nahiyesi'nin merkezi bir köyüdür. 1575 yılında köy büyümüş ve gelişmiştir. Cami, Orta, Sinan, Veled-i Menteşe ve Yeni Mescit olmak üzere beş mahallesi mevcuttur (Emecen,1989)

Şekil 4.265 Hacı Zeynel Camii minaresi

Bu noktada Küllük Turudlu köyünün ilk kurulduğu yer, Hacı Zeynel Cami civarındadır. Sur içi olarak adlandırılan bölgede, Dutluçarşı mevkisi merkez konumunda olup; köyde kurulan pazar Dutluçarşı Mevkii'nde bulunmaktadır (Dinçsoy, 1998)

Turgutlu halkı 17. yüzyılda Celali isyanlarında büyük zarar görmüş, eşkıyadan korunmak için köyün etrafına bir sur inşa etmişlerdir. Bu arada 21 Mart 1810 tarihinde köyün korunmasının bulunması, nüfusun kalabalıklaşması ve en önemlisi üretim ve zenginliği dolayısıyla köyde bir pazar kurulması kararı alınmıştır (Emecen, 1989)

Şekil 4.266 Turgutlu Belediyesi arşivinden elde edilen Küllük yöresine ait olduğu düşünülen sur kalıntıları

Şekil 4.267 Turgutlu Belediyesi arşivinden elde edilen Küllük yöresine ait olduğu düşünülen kalıntılar

Günümüzde batıda Karaağaç yolu, kuzeyde demiryolu hattı, güneyde ise Yaylalı Kapı Sokak'la çevrelenen Küllük Mahallesi o tarihlerde surlarla çevrilidir. Yaylalı Kapı o günlerde şehrin ovayla bağlantısını sağlayan sur kapısının ismidir. Bu surların yıkılması sonraları sorun haline gelmiştir. Celali isyanlarından korunma amaçlı yapılan surlar da Osmanlı Devleti'nin dağılma sürecine girmesiyle beraber gündüz

şehri koruyan güvenlik görevlileri gece tebdili kıyafetlerle yağmacılık yapar hale gelmiştir. Halkın Manisa Sancak Beyliği'ne yaptığı surların yıkılması girişimleri Sancak Beyi'nin de eşkıyalıktan yararlanmasından dolayı yıkılamamıştır.

1866'da İzmir-Kasaba demiryolunun faaliyete geçmesi ile alınan göç sonrasında surların dışında günümüz Yiğitler, Özyurt, İstiklal, Turan, Bozkurt Mahallelerinde yerleşim yoğunluk kazanmış, sur içi zamanla önemini kaybetmiştir. Sonuçta harabeye dönüşen surlar zaman içinde yıkılmıştır.

Toprak surların yapımı için Samiye Sevil Okulu'nun bulunduğu yerden, Çukurbahçe semt pazarından, Albayrak Mahallesi'ndeki iki no'lu Sağlık Ocağı'nın bulunduğu yerden toprak alınmıştır. 1790'lı yıllara kadar bu alanlarda oyuntu çanak göllerinin bulunduğu yaşlı kişilerin aktarımlarından öğrenilmektedir.

Şekil 4.268 Turgutlu Belediyesi arşivinden elde edilen günümüzde Çukurbahçe, geçmişte Kanlı Göl olarak anılan oyuntu çanak gölü

Niyazi Dinçsoy Turgutlu'nun tarihi konusundaki çalışmalarında surların Derbent köyünde yapıldığını ileri sürmektedir. Pazara ait kayıtlar ve surların yıkılmasıyla ilgili yazışmalar surların Turgutlu etrafında olduğunu göstermektedir (Emecen, 1989)

Şekil 4.269 Küllük civarında olduğu bilinen Çukurbahçe,
geçmişte Kanlı Göl olarak anılan oyuntu çanak gölü

Turgutlu her ne kadar konumu itibarı ile tarihsel süreçte pek çok kültüre tanıklık etmişse de şu anda günümüze ulaşmış birkaç tarihi eser haricinde yoğun bir tarihi dokuya sahip değildir. Bu durum yörede çok şiddetli ve birbiri ardına yapılan sürekli savaşlara, doğal afetlere, sık rastlanan büyük yangınlara, yeni yapılaşmanın tarihi dokunun üzerine yerleşmesine bağlıdır.

Şekil 4.270 Günümüzde Küllük Mevkii Dereli Sokak görünümü

Şekil 4.271 Günümüzde Küllük Mevkii'nde meydan kavramını vurgulayan sokak açılımları

Şekil 4.272 Küllük'te sokakların organikliğini vurgulayan bir örnek

Şekil 4.273 Küllük Mevkii'nde organik sokak kurgusu içinde bodrum ve tek katlı kerpiç bir halk mimarisi örneği

Şekil 4.274 Küllük Mevkii'nde organik kurgusunu korumasına karşın özgün halk mimarisini günümüze taşıyamamış bir sokak örneği

Şekil 4.275 Küllük sokaklarında geçmişteki yerleşimin izlerini günümüze taşıyan sık rastlanan mermer kaidelerden bir örnek (Yakın geçmişte binek taşı olarak kullanıldıkları bilinmektedir.)

Hacı Zeynel Cami'nin bahçesinde mermer sütun başlıkları ve gövdeleri, mezar taşları bulunmaktadır. Bu kalıntılar define arayıcıları tarafından büyük ölçüde tahrip edilmiştir. Başıboş bırakılan taşlar, caminin bahçe duvarlarında, civardaki evlerin yapımında malzeme olarak kullanılmıştır. Sokaklarda binek taşı olarak göze çarpan taşlar mevcuttur. Bu taşların sur kalıntılarının güzergâhını belirlemek üzere bir fikir verebileceği düşünülmektedir. Bu kapsamda kalıntıların uzmanlar tarafından incelenmesi, hala tam netliğe kavuşmamış olan Turgutlu tarihinin aydınlatılması açısından büyük öneme sahiptir.

Şekil 4.276 Hacı Zeynel Camii bahçesinde Küllük Mevkii'ni çevreleyen surun varlığını destekleyen kalıntılar

Şekil 4.277 Hacı Zeynel Camii bahçe duvarında bulunan yerleşimin eski tarihlere uzandığını kanıtlayan devşirme taş

Turgutlu Hacı Zeynel Cami, bünyesindeki yatırların varlığı inanç turizmi açısından önem taşımaktadır. Cami her cuma dileğinin gerçekleşmesi için adakta bulunmaya gelenlerle, dileği gerçekleşip adaklarını getirenlerle dolup taşmaktadır. Bu bağlamda Hacı Zeynel Cami'nin inanç turizmi yönünden ele alınması yörenin kalkınmasına büyük ölçüde katkı sağlayacaktır.

Şekil 4.278 Hacı Zeynel Camii bahçesinde inanç turizmi kapsamında ziyaret edilen yatırlardan birisi

Turgutlu coğrafyasındaki iklim ve doğal ortamın etkisiyle yapı malzemesi olarak uzun vadede doğa koşullarında dayanıksız kerpiç, pişmiş toprak ve tuğla kullanılmıştır. Ayrıca geçmişte tarihi dokuya çok katlı yapılaşma izninin verilmesi ile yol yapım çalışmaları ile tarihi doku hızlı bir yıpranma sürecine girmiştir. Bu açıdan mevcut eserlerin yaşatılması gerekliliği ortadadır. Bu bağlamda tekil eserlerin korunmasının yanı sıra tarihi dokunun yoğun olduğu Küllük yöresi korunmalıdır. Oluşturulan koruma bölgesinde öncelikle Küllük çevresinin altyapı sorunları çözümlenmelidir. Küllük'ün korunması günlük gereksinimleri karşılayacak şekilde değerlendirilmelidir. Tek kat, tek kat ve bodrum düzenindeki sivil mimari örneklerinde tarihi karaktere saygılı sadıklaştırma yapılarak, Küllük bünyesindeki ekonomik yaşam standardı yükseltilmelidir.

Küllük Mevkii'ndeki doku bütününde bulunan sivil mimari örneklerinden nitelikli olanları "Geleneksel Turgutlu Evleri" adı altında yerel kültürlerin ve halk sanatının tanıtılıp, inceleme ve araştırmalara olanak sağlayan kültür evleri işleviyle düzenlenmesi önerilmektedir. Ancak bu süreçte özgün detaylara ve malzemelere sadık kalınması olabildiğince yıkımdan çok onarımın ön planda tutulması gereklidir. Öncelikle belediyenin mevcut dokuda yaptığı tahribatlar bir an önce denetim altına alınmalı, yeşillendirmek amacıyla yıkılan alanlar ağaçlandırılmalıdır. Ayrıca yollardaki genişletme çalışmaları bir an önce durdurulmalıdır.

4.2.2 Tek Yapı Bağlamında

4.2.2.1 Enver Üzümcü Evi'nin İncelenmesi ve Koruma Önerisi

Manisa ili, Turgutlu ilçesi, Ülkü Sokak No: 3'te bulunan, tapuda 19 L - IIA pafta, 23 ada,4 parselde kayıtlı tescilli yapının mülkiyeti Enver Üzümcü'ye aittir. Söz konusu yapının kuzeybatı cephesi Ülkü Sokak'a, güneybatı cephesi de Han Sokak'a bakmaktadır. Kuzeydoğu ve güneydoğusunda bitişik nizam yapılar yer almaktadır.

Şekil 4.279 2003 yılında Enver Üzümcü Evi

Turgutlu'nun merkezinde ticaret alanında kalan bina bugün depo olarak kullanılmaktadır. Cumhuriyetin ilk döneminde iki katlı ve kâgir olarak inşa edilmiştir.

Yamuk bir plana sahip olan yapı, köşe parselde konumlanmıştır. İki katlı olup, alt katta basit dikdörtgen pencere ve girişlere, üst katta ise ön cephelerde konsol çıkma üzerine oturan balkonun bulunduğu kısımda sivri kemerli bir kapı ile bunun iki yanında dar uzun sivri kemerli birer pencereye sahiptir. Bu cephedeki diğer pencereler dikdörtgen formlu olup üst kısımları profillendirilmiştir. Bu cephe konsollara oturan bir saçakla tamamlanmıştır. Bu saçak yan cephede devam etmez. Yapının üzeri çatı ile kapatılarak alaturka kiremitle örtülmüştür. Sadece köşelerde ve cephe ortasında bu dönem yapılarında görülen köşe vurgusu niteliğinde sivri birer

küçük kubbenin yer aldığı görülmektedir. Yapıda açıklıklarla saçak arasındaki kısımlar bitkisel motiflerle süslenmiştir. Saçak altında basit geometrik motifler kullanılmıştır.

Şekil 4.280 Enver Üzümcü Evi çıkış detayı

Şekil 4.281 Enver Üzümcü Evi balkon detayı

Şekil 4.282 Enver Üzümcü Evi saçak altı süsleme detayı

1900'lü yılların başlarında inşa edildiği sanılan yapı, zemin ve üst kattan oluşmakta olup belli bir plan tipine sahip değildir. Yapının şu anki plan kurgusu çok merdivenli oluşu, dış cepheyle iç bölümlerinin birbirinden kopuk oluşu göz önüne alınarak yapının orijinal plan kurgusunu korumadığı sonucuna varılmıştır.

Şekil 4.283 Enver Üzümcü Evi asma kata çıkış detayı

Şekil 4.284 Enver Üzümcü Evi asma kat görünüşü

Yapı bütününde ikisi asma katlı olmak üzere dört dükkân, ayrı girişleri bulunan iki daire bulunmaktadır. Depo amaçlı kullanılan iki dükkân girişi de Ülkü Sokak'tan verilmiştir. Ayrıca yine Ülkü Sokak'tan ahşap bir merdivenle yan kısımdaki balkonlu daireye ulaşılmaktadır. Merdivenin açıldığı sofaya iki oda, içinde banyo ve tuvaletin yer aldığı bir mutfak bağlanmaktadır.

Günümüzdeki stüdyo tipi daire niteliği taşıyan iki dairenin, yapının diğer kısımlarının da dükkân olduğu göz önüne alınarak; kiralayarak gelir elde etme amacıyla inşa edildiği düşünülmektedir. Son dönemlerde konumu nedeniyle konaklama işlevinin tercih edilmediği, en son olarak bir derneğe kiralandığı giriş kapısına asılan levhadan algılanmaktadır. Çiçek Sevenler Derneği olarak kullanılan

daire, kumarhane olarak işletildiği saptanıp mühürlendikten sonra kaderine terk edilmiştir.

Şekil 4.285 Geçmişte Enver Üzümcü Evi balkonundan bir görünüm

Asma katlı iki dükkâna ise Han Sokak'tan bağlantı verilmiştir. Her iki dükkân da, kendi içinden ahşap merdivenle asma katlara ulaşmaktadır. Diğer balkonlu köşe daireye ise Han Sokak'tan giriş vardır. Ahşap merdiven diğer dairede olduğu gibi balkona çıkan sofaya bağlanmıştır. Sofaya ise cepheye bakan iki oda ve tuvalet, banyo açılmaktadır.

Zemin kat dış duvarlarında taş ve tuğla bileşimi sistemde inşa edilmiş; üzeri sıvanmıştır. Üst kat dış duvarları ise tamamen tuğlayla örülmüştür. Yapının döşemelerinde ahşap kirişleme yöntemi kullanılmıştır. Tüm döşemeler ve tavan kaplamaları ahşaptır. Zemin katta tüm pencere ve kapılarda demir kepenk kullanılmıştır. Ön cephedeki iki balkonda da ferforje korkuluklar kullanılmıştır.

Zaman içinde yıpranmalar dolayısıyla halen Han Sokak cephesindeki kapı doğramaları değiştirilmiştir. Bazı yerlerde orijinal pencereye ait kasalar görülebilir. Yine aynı kişinin mülkiyetinde olan beş numaralı parseldeki tek katlı yapıdan girilerek binanın yan duvarında kapı genişliğinde bir oyuk açılmıştır.

Binanın asma katlı bölümlerinin arasındaki duvarın üst katında örülmüş bir kapı boşluğu mevcuttur. Aynı şekilde zeminde de asma katlı bölüme açılan kapı üzeri tahta çakılarak kapatılmıştır. Ülkü Sokak tarafındaki iki bölümün de plan tipolojilerinde büyük değişiklikler yapılmıştır. Köşedeki bölümde yapılan değişiklikle sofaya bakan kemerli pencere oda sınırları içinde kalmıştır. Ön cephedeki diğer bölümde ise yan parsele bakan, sonradan ahşap bir paravanla bölünmüş odaya pencere açılmıştır. Yine bu bölümde mutfak olarak kullanılan kısma banyo ve tuvalet amaçlı iki bölme eklenmiştir. Banyo tarafındaki duvar pencerenin tam ortasına örülmüş, pencerenin kullanımı ortadan kalkmıştır.

Şekil 4.286 Enver Üzümcü Evi'nde iç mekândan balkona bakış

Ayrıca yapının çatısında da büyük çaplı onarımlar yapılmıştır. Asma katların üstündeki kiremitler kaldırılarak şeffaf oluklu levha kaplanmıştır. Yapının eski bir fotoğrafında görülen baca kaldırılmıştır.

Şekil 4.287 Enver Üzümcü Evi çatı görünümü

Şekil 4.288 Günümüzde Enver Üzümcü Evi

Yapının yan cephelerindeki dış duvar sıvalarında büyük çapta dökülmeler mevcuttur. Olası depremler etkisiyle üst köşede çatlaklar, kısmi yıkıntılar vardır. Ayrıca binanın çatı sistemi çok büyük onarımlara maruz kalmıştır. Kullanım dışı kalan yağmur olukları yüzünden hem yapının duvarları, hem de çatı aksamı büyük zarar görmüştür. Mevcut çatıda gözle görülür çökmeler ve dalgalanmalar

bulunmaktadır. Söz konusu yapı uzun süredir terk edilerek bakımsız kalmış, bu nedenle de yapı hızlı bir bozulma sürecine girmiştir.

Yapının plan kurgusunun orijinalliğini tamamen kaybettiği sonucundan hareketle restorasyon için hazırlanan projede binanın sadece dış beden duvarlarının korunmasına karar verilmiştir. Zarf şeklinde korunan dış cephenin içi tamamen yenilenecek, çatı örtüsü açılıp özgün çatı sistemleri incelendikten sonra aslına uygun olarak yeniden inşa edilecektir. Ayrıca yapı zeminindeki oynamalardan dolayı strüktürün zarar görmesini engellemek için sürekli temel yapılacak ve bağ kirişlerle güçlendirilecektir. Sürekli temelle temel duvarının bağlantısı için duvarlara yerleştirilen demir elemanların temel demirlerle bağlantısı sağlanacaktır. Yan yapıda, zeminden üst kat tavanına kadar devam eden bir çelik iskelet oluşturularak yapının taşıyıcı sistemi desteklenecektir. Prekast elemanlarla oluşturulan sistemle duvarlarda, döşemelerde ahşap, mermer ve seramik kullanımı sağlanmaktadır.

Turgutlu'nun mevcut birkaç tarihi eserinden birisi olan Enver Üzümcü Evi geçmişte farklı fonksiyonlara hizmet etmiştir. Dış duvarları korunarak içi tamamen yeniden düzenlenen yapı iki bölümde işlevlendirilmiştir. Ülkü Sokak tarafındaki bölümde Turgutlu'nun büyük gereksinim duyulan "Erkek Öğrenci Yurdu" ve gelişen Meslek Yüksekokulu sebebiyle Çay-Dinlenme Salonu tasarlanmıştır. Han Sokak cephesinde ise, iki katlı galeri boşluklu bir restoran düşünülmüştür. Çay-Dinlenme Salonu ve restoran tümüyle halkın hizmetine açıkken öğrenci yurdu alt katındaki sohbet köşesiyle sadece üniversite öğrencilerinin kullanımına açıktır.

Turgutlu Kaymakamlığı yapılan görüşmeler çerçevesinde restorasyon çalışmaları için gereken kaynağı bütçesinden karşılamayı taahhüt etmiştir. Yalnız öncelikle şahıs malı olan yapının takas karşılığı kamu malı haline gelmesi için gereken çalışmalar yürütülmektedir.

4.3 ÖNERİLER:

Turgutlu'nun nüfusu devamlı göç alması sebebiyle sürekli artmıştır. Fakat bugüne kadar olan artışlar azar azar olmuş, ani nüfus patlamaları yaşanmamıştır. Buna

karşın, gerekli tedbirlerin zamanında alınmaması sonucunda Turgutlu'nun çevresinde sağlıksız yerleşimler oluşmuş; özellikle Selvilitepe, İstasyonaltı ve Atatürk Mahallelerinde alt yapısı çözümlenmemiş dar sokakları, kötü yapılaşmaları olan yeşil alanı otoparkı sosyal tesisi bulunmayan semtler ortaya çıkmıştır.

Gelecek 5–10 yıl içinde Turgutlu nüfusu daha önceki yıllarda olduğu gibi yavaş yavaş artacaktır. Ancak bu 5–10 yıl içinde kurulma çalışmalarına başlanılmış olan Organize Sanayi Bölgesi faaliyete geçecek ve bunun sonucunda Turgutlu hiç yaşamadığı ölçüde büyük bir göç dalgasıyla karşılaşacak, adeta bir nüfus patlaması yaşayacaktır. Kaçınılmaz görülen bu nüfus patlamasının önlemlerini almak ve çarelerini bulmak gereklidir. Turgutlu'ya gelecek bu nüfusun oturacağı evlerin inşa edileceği arsaları üretebilmek için yeni yerleşim alanları tespit etmek ve bunların imar planlarını hazırlamak gerekmektedir. Yeni gelen nüfusla birlikte ortaya çıkacak olan elektrik, su ve telefon gereksinimlerini karşılayabilmek için gerekli çözüm yolları şimdiden aranmaya başlanmalıdır.

Koruma, geliştirme, kullanma olguları üzerine kurulu bir planlama uygulamasında en uygun çözümleri bulmak adına, kamu kurum ve kuruluşları, siyasi parti temsilcileri, sivil toplum kuruluşları ve meslek odaları bir araya gelerek tartışmalıdır.

Yerel yönetimlerin yetkileri; kent halkı, yerel örgütler, sivil toplum örgütleri ve üniversitelerin katılacağı demokratik bir yerel yönetim süreci içinde genişletilmelidir.

Kentlerde sorunlara çözümler günlük önerilerle olmamalı, uzun vadede kentin gelişme yönlerini, hedeflenen kent özelliklerini göz önüne alan, çözüm yollarına yönelinmelidir.

Koruma, ekonomik, sosyal, mekânsal alanlardaki planlama kararlarının birbirleri ile ilişkili olmasını göz önünde bulundurarak toplumsal adaleti gözeten, değişik planlama kararları arasında ilişki kuran bir strateji izlenmelidir.

Kentsel sit alanlarında koruma amaçlı imar planı yapım süreci, kentin bütünü için hazırlanan imar planı yapım sürecinden farklı olarak değil de; eş zamanlı olarak ele alınması çelişkilerin bir bölümünün çözümlenmesinde yararlı olacaktır. Eş zamanlı plan yapımı koruma amaçlı imar planlarını daha güçlü kılacaktır.

Belediyeler imar yönetmeliğinin 18. maddesine dayanarak plansız gelişmiş kent parçalarını düzenli yerleşmeler haline getirmek amacıyla fiziksel planlamayı gerçekleştirmelidirler. Bu yolla özel mülkiyete kamu yararına sınırlamalar getirilebilir.

Yönetim günümüzde halkla ve sivil toplum örgütleriyle yakından ilişkili demokratikleşme sürecine girmiş; sadece yöneticilerden beklenen tek yönlü bir işlev olmaktan çıkmıştır. Bu doğrultuda belediyelerde kent katılımını amaçlayan Kent Şurası, Kent Konseyi, Kent Senatosu gibi gelişimler desteklenmelidir.

Belediyeler imar planlarının hazırlanması ve uygulanması aşamasında konunun uzmanlarıyla çalışmalıdırlar.

Belediye Başkanlarına koruma olgusunun sadece seçmenlerinin oyunu kaybetme korkusuyla değil, kent ve kentliler için kamu yararı sağlamakta bir fırsat olarak benimsettirilmesi, koruma bilincinin aşılanması gereklidir.

Belediye Meclislerine belirli bir bölgede araştırma yapan uzmanların ve bilim adamlarının bu meclisin doğal üyeleri sayılmaları ve kendilerini ilgilendiren ya da söz sahibi olabilecekleri konularda meclislere katılmaları ve katkıda bulunmaları sağlanmalıdır.

Belediye çalışanlarının koruma üzerine bilimsel toplantılara katılmaları istenmeli, böylece bilgi ve görgülerinin arttırılmasına yardımcı olunmalı, bunun sonucu olarak da yerel faaliyetlere hız kazandırılmalıdır.

Hukuk devleti kavramının kişisel çıkarlar uğruna dışlanması; imar ve koruma işlevlerinin birbirine karşıt iki farklı olgu haline getirilmesi önlenmelidir

Doğal ve tarihi çevrenin korunmasında finansman sorunu önemli bir yer tutmaktadır. Finansman sorununun çözümlenmesi de yerel yönetimlerle yakından ilişkili olan siyasal güvenceye dayanmaktadır. Sonuçta sürdürülebilir bir koruma modeli geliştirmenin yolu, koruma kararlarının arkasında duran, çoğunluğun desteğini almış yerel yönetimlerle yakından ilişkilidir.

Turgutlu'da hızla artan nüfus, yerleşimin hızlı fakat sağlıksız büyümesi tehlikesini doğurmaktadır. Kasaba'nın geçmişinden bugüne ulaşan ve geleceğe aktarım gerekliliği kaçınılmaz olan az sayıdaki tarihi eser açısından tehdit unsuru oluşturmamak düşüncesiyle, yeni yerleşim alanlarının belirlenmesinde tarihsel odaktan ayrı, ancak yaşamsal açıdan entegre bir kurgu olmasına özen gösterilmelidir. Turgutlu kimliğinin ayrılmaz bir parçası olan bu tarihi yapıların, sağlıklaştırılıp, yaşatılarak gelecek kuşaklara iletilmesi gereklidir. Dolayısıyla göç ve hızlı büyüme olgusu, tarihi eserlerin geleceği açısından ivedi önlemleri zorunlu kılmaktadır.

BÖLÜM BEŞ
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ:

Artan bilinç düzeyi ve gelişen teknolojinin de etkisiyle, 20. yüzyılın başından başlayarak dünyada yaşanan büyük savaşlar sonucu hızla kaybolan değerler, bütün ulusların koruma konusuna daha hassasiyetle eğilmelerine yol açmıştır. Günümüzde uluslararası kurumlar, uluslararası ilkeler, ulusal örgütler, yasalar-yönetmelikler, akademik kuruluşlar, medya ve bütün bu şekilde ortaya çıkan kültürel mirası koruma olgusu; insan hakları, özgürlük, demokrasi kavramları gibi dünya kültüründeki yerini almıştır.

Ülkelerin uygarlık tarihinde bulundukları yer, kentlerin gelişme düzeyleri ile özdeşleşmiştir. Çağdaş kavram ve değerler de gelişmiş kentlerde yaşam bulmuştur. Türkiye de, farklı uygarlıklara ev sahipliği yapan ve bu uygarlıkların izlerini günümüze taşıyan kentleriyle zengin bir tarihsel ve kültürel mirasa sahiptir. Ülkemizin dünya tarihine de ışık tutabilecek zenginlikteki tarihsel ve kültürel birikiminin korunması, geleceğe aktarılması hepimizin sorumluluğudur. Sahip olduğumuz kültürel ve doğal varlıkların çokluğu ve değeri düşünülürse Türkiye'nin tarihi ve doğal çevreyi koruma konusunda sağlayabileceği başarı uygarlık yarışındaki en önemli ve değerli gücü olacaktır.

Uygarlığın temel ölçütlerinden biri, ulusların kültürel değerlerini önemsemesi ve bu değerlere sahip çıkmasıdır. 21. yüzyılda doğal ve tarihi çevreleri koruma becerisi ve bu konuda elde edilen başarı sadece doğal ve kültürel zenginlik olarak değil, aynı zamanda siyasal bir güç ve prestij kaynağı olarak kendini göstermektedir. Bu kültür değerlerinin yansıması olarak da doğal olarak kentler ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda yerel yönetimlerin önemi günümüzde daha da artmıştır. Tarihsel, kültürel ve doğal mirasın korunmasında, kentsel tarih bilincinin yaşatılmasında yerel yönetimlere, sivil toplum kuruluşlarına ve yöre halkına büyük sorumluluklar düşmektedir. Yerel yönetimlerin katılımcılığı öne çıkaran şeffaf yönetim anlayışları, sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği ve dayanışma içinde yürüttüğü çalışmalar, zengin mimari ve kültürel mirasa sahip kentlerin kimliklerini yansıtan öz değerlerini

koruyup yaşatmasına katkıda bulunacaktır. Dolayısıyla bireyler kentleriyle bütünleşecek, kentlerin yönetiminde demokratik katılım gerçekleşecektir.

"Turgutlu'nun Tarihi Kent Dokusunun Araştırılması" başlıklı çalışmada koruma yaklaşımı tarihi, kültürel ve doğal değerlerin korunmasının yanısıra, kentlerin geçmişleriyle gelecekleri arasında bir köprü oluşturan tarihsel süreç içerisinde kazandığı kentsel kimliğin yaşatılması ve korunması çerçevesi içinde irdelenmiştir.

Günümüzde geçmiş dönemlere ait yapıların korunmasının giderek daha da önem kazanmasına karşın, Turgutlu'da eski eser yıkımı ve tahribi hiçbir zaman etkin olarak önlenememiştir. Ekonomik etkenlerden dolayı ortaya çıkan baskılar, yangınlar, gerçekleştirilen sınır tanımaz imar uygulamaları Turgutlu'nun kimliğini korumasına olanak bırakmamıştır.

Turgutlu'nun tuğla sektörünün etkisiyle gerçekleşen hızlı nüfus artışı ve durmaksızın devam eden göç, çarpık kentleşmeye neden olmuştur. Bunun sonucunda plansız mahalleler ortaya çıkmış, tarihi kent dokusu her geçen gün biraz daha karakterini kaybetmeye başlamıştır. Turgutlu'nun tarihi çekirdeğini oluşturan bölge şehrin merkezindeki konumu nedeniyle ticaret sektörüne karşı koyamamakta, ranta dayalı politikalar sonucu ve günden güne yok olmaktadır. Oysa ki kimliğini korumuş bir tarihi doku ekonomik olarak bulunduğu yöreye büyük katkı sağlamaktadır. Mekân kimliğinin kaybolduğu, çevre değerlerinin hızla tüketildiği, çarpık kentleşmenin tarihi dokuya verdiği zarar çok büyük boyutlardadır.

Toplum olarak yeterli koruma bilincine sahip olunmadığı görülmektedir. Tarihi dokuların, eski eserlerin korunması, değerlendirilmesi, gelecek kuşaklara aktarılması konusunda yeterli çalışmalar yapılmamakta, ilgililer konuya sahip çıkmamakta, halk yeterince bilinçlendirilmemektedir.

Ülkemizde korumaya halkın katılımını sağlayacak uygulamalara önem verilmelidir. Medya yoluyla korumanın önemi anlatılmalı, ilkokuldan başlayarak eğitim sürecine koruma bilincinin önemi eklenmeli, üniversitelerin bu konulardaki

araştırmaları desteklenmelidir. Ayrıca üniversitelerin yaptıkları araştırmaların sonuçlarının ve çözüm önerilerinin ulaştığı kesim, yalnızca eğitimli kişilerle sınırlı kalmamalı, bu bilgiler halka da kolay anlaşılır bir dille konferans ve seminerlerle anlatılmalıdır. Yabancı ülkelerde halkın koruma bilincine varmış olması, koruma çalışmalarına bizzat katılması, ilkokuldan itibaren izlenen koruma duyarlılığına dayanan eğitim politikalarıyla gerçekleştirilmiştir.

Eski yapılar uzmanlar için ne kadar değerli olsalar da, sakinleri için ilk fırsatta yıkılıp yerine apartman dikilmesi gereken rahatsız mekânlardır. Turgutlu'da halk ve hatta yetkililer koruma konusunda yeterli duyarlılığa sahip değildir. Yalnızca sözle eski eser sahiplerine korumanın ve eski eserlerin önemini anlatmaya çalışmak, o insanlar için inandırıcılıktan çok uzaktır. Temmuz 2004'te yürürlüğe giren 5226 sayılı kanunla Belediye'nin daha yoğun bir şekilde koruma çalışmalarında yer almasına olanak tanınmıştır. Emlak vergilerinin % 10'unun bu bağlamda Belediyelerce kullanılabilme olanağı yaratılması, tarihi değerlerin geleceğe aktarımını kolaylaştıracaktır. Aynı yasadaki teşvik ile ilintili madde de sponsor teminini sağlayacaktır. Yeni yapılan düzenlemelerde yetkileri daha da arttırılan Belediye bu konuda duyarlılığı sağlamak için görsel bilinçlendirme yoluna gitmelidir. Gerçekleştirilen sürekli sergilerle, fotoğraflarla, filmlerle halkın koruma bilincine vardırılması gereklidir. Ayrıca bu görsel çabalara ek olarak basit onarım çizimlerinin, açıklayıcı bilgilerin kitapçıklar halinde dağıtılması, koruma çalışmaları yapmış mal sahiplerinin ödüllendirilmesi faydalı olacaktır.

Turgutlu, tarih boyunca önemli güzergâhların kavşak noktasında bulunması sebebiyle birçok yerleşime sahne olmuş; birçok önemli eseri bünyesinde barındırmıştır. 19. yüzyılın ortalarında Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk demiryollarından olan "İzmir-Kasaba Temdidi Demiryolu"nun inşasıyla Turgutlu'nun refah düzeyi artmıştır. Diğer şehirlerle bağlantı kuran Turgutlu, verimli tarım arazilerinin avantajını kullanarak büyük ölçüde ihracatlar yapmıştır. Bu durum Turgutlu'da endüstrileşmeyi desteklemiş, yapılaşmayı hızlandırmıştır. Fakat aynı konumu nedeniyle de sık sık eşkıya saldırılarına uğramış, pekçok kez yakılıp yıkılmıştır. Özellikle Kurtuluş Savaşı sonunda gerçekleşen Yunan Yangını'nda

Turgutlu çok büyük hasara uğramış, hemen hemen şehrin tamamı yangında kül olmuştur. Sonuç olarak, Turgutlu'da çok az sayıda tarihi yapı günümüze ulaşabilmiştir. Bu açıdan bunların geleceğe aktarılması çok büyük önem taşımaktadır. Söz konusu yapıların yarınlara en iyi şekilde ulaştırılabilmesi açısından "Turgutlu'nun Geçmişinin Geleceği" adıyla bir proje başlatılmalı; Belediye'nin ve tüm sivil toplum örgütlerinin de desteğini alarak gerekli girişimler yapılmalıdır.

2004 yılında alan çalışmaları sırasında fotoğraflanan birçok tarihi eserin yanarak veya yıkılarak yok olduğu tespit edilmiştir. Terkedilmiş eski yapılar tinercilerin yatakhanesi haline gelmiş; onların tahribine ve çıkardıkları yangınlara maruz kalmışlardır. Bir buçuk yıl gibi kısa bir sürede Turgutlu'da iki tarihi Turgutlu evinde yangın çıktığı; birisinin yangından sonra hemen yıktırıldığı, diğerinin ise harap bir şekilde kendi haline bırakıldığı görülmüştür. Turgutlu'nun tarihi çekirdeğinin, günümüzde şehrin ticari merkezindeki konumunu korumuş olmasından dolayı, eski ticari yapılar ciddi bir yıkım tehdidi ile karşı karşıyadır. Belgeleme çalışmaları sırasında üç tarihi dükkân yapısının yıkıldığı belirlenmiştir. Rant değerlerinin ve ekonomik kaygıların belirleyici rol oynadığı yıkımlarda birincil amaç kat artışı sağlamaktır. Ayrıca Türkiye'nin ilk imar planı olan sanayi çarşısı olarak bilinen Demirciler Çarşısı'nın yıkımında da aynı nedenler etkilidir. Turgutlu'nun en eski sanayi çarşısı olan Demirciler Çarşısı, 2004 yılı içinde şehrin merkezindeki konumu nedeni ile yerine, Öğretmenevi yapılması düşüncesi ile yıkılmıştır. Halen çarşının yerinde bulunan eski oyuncaklardan oluşan lunapark; sekiz yaşında bir çocuğun ölümüne neden olmuştur.

Restorasyon ilkeleri gözetilmeden yapılan tadilatlar da yapıların tarihi kimliğine zarar vermektedir. Bilinçsizce yapılan onarımlarla binalar kimliksizleştirilmektedir. 1929 yılında inşa edilmiş olan "Tarihi Belediye Helâsı" yapılan düzenlemeyle eski cephe düzeninden ve cephe karakterinden tamamen uzaklaştırılmıştır.

Odak çalışmalar başlığı altında incelenen "Enver Üzümcü Evi", Turgutlu'nun tescilli tarihi eserlerinden olmasına rağmen, çok hızlı bir yıpranma sürecine girmiştir. Terkedilmiş bir halde olmasından dolayı tinerciler tarafından, duvarlarında büyük

oyuklar açılmış, yer yer sıvaları dökülmüş, ahşap merdivenleri yıkılmış, camları kırılmıştır.

Yapılara günümüz koşullarına uygun işlevler yükleyerek fiziksel sorunları giderilmeli, zaman içinde yıpranmalarını önlemek amacıyla sürekli bakım ve onarımları yapılmalıdır.

Kullanıcı-Belediye işbirliğiyle söz konusu yapıların bakım, restorasyon çalışmaları gerçekleştirilerek; ikincil işlevle kullanılanlardan yapı, kimlik ve mimarisiyle bağdaşmayan kullanım içerenlerin uygun işlevlere büründürülmesi sağlanmalıdır.

Koruma olgusu kent bütününde değerlendirilmeli, korumanın her aşaması için detaylı kararlar alınmalıdır. Tarihi doku niteliğine aykırı yapılar hazırlanacak planlama kararlarıyla ortadan kaldırılmalıdır. Ayrıca tarihi dokunun kent merkezine yakın olmasından faydalanılarak eski eserler gelişme potansiyelini arttırıcı ticaret, servis ve üretim birimleri ile işlevlendirilmelidir.

Belediye, Turgutlu'daki sosyal ve kültürel etkinliklerin yetersizliğini göz önüne alarak, bu olumsuzluğun giderilmesi yönünde adımlar atmalıdır. İlk iş olarak yapılması gereken tarihi niteliği olan Eski Belediye Binası'nın dershane amaçlı değil, eski işlevine uygun olarak "Kültür ve Sanat Evi" şeklinde hizmet vermesinin sağlanmasıdır.

Evliya Çelebi 17. yüzyılın başlarında Turgutlu'da dört tarafın, çınar, kavak, salkım söğüt ve diğer ağaçlarla donanmış olduğu için, şehrin görünmediğinden sözetmiştir. Sonraki dönemlerde de yeşil dokusunu koruyan Turgutlu, günümüzde yeşilin yerini hızlı bir betonlaşmaya bırakmıştır. En kısa zamanda Turgutlu'nun mevcut yeşil dokusunun korunması ve yeni yeşil alanların oluşumu için önlemler alınmalı; ivedilikle gerekli adımlar atılmalıdır.

Bugün büyük bir kasaba görünümündeki Turgutlu, yerel yönetimce hazırlanacak bir gelişme modeliyle geçmişi ve geleceği kucaklayan çağdaş bir yapıya kavuşturulmalıdır. Bu amaçla Turgutlu'da yasalarla desteklenmiş, merkeziyetçi tutumdan uzaklaştırılmış, eğitilmiş ve bilinçlendirilmiş bir yerel yönetim yapılandırılmalıdır. Turgutlu'nun sahip olduğu doğal dokunun, tarihi ve kültürel mirasının farkına varılmalı ve bunların korunması konusunda sivil toplum örgütlerince gerçekleştirilen faaliyetlerle toplumdaki duyarlılık geliştirilmeli, halkın doğru yönlendirilmesi sağlanmalıdır. Ancak bu şekilde sahip olunan mimari, kültürel, tarihi miras geleceğe aktarılabilir, insanlığın tüm kültürlerine saygı gösteren, demokrasiyi savunan barışçı bir kimliğe kavuşturulabilir.

KAYNAKLAR

Açıkgöz, M. (Ed). (1997). *Turgutlu sosyo-ekonomik tarihi sempozyumu (bildiriler).* Turgutlu.

Armağan, V. (1946). *Manisa Arkeoloji Müzesi kılavuzu*. İstanbul: Marifet Basımevi.

Beller, B. (1998). *Turgutlu (Manisa) imar planı incelemesi*. İzmir: D.E.Ü Yüksek Lisans Tezi

Bilgi, N. (1997). *Saruhan Sancağı'nın 1842 yılı nüfusu* (14.baskı). İzmir: Akademi Kitabevi.

Bilgi, N. (1999). *Tanzimat'ın öncesi ve sonrasında Saruhan Sancağı'nda nüfus (Prof. Dr. İsmail Aka armağanı)*. İzmir: Akademi Kitabevi.

Bilgi, N., Şenel, Ö. , ve Akar, E. (2000). *Manisa 2000*. Manisa: Manisa Ticaret ve Sanayi Odası, Organize Sanayi Bölgesi Yönetim Kurulu Başkanlığı.

Çelik, M., Korkmaz, M., ve Eravcı, M. (Ed.). (1990). *Saruhanoğulları ve Osmanlı klasik döneminde Manisa'da yaşayan kültürel izler*. İzmir: Akademi Kitabevi.

Dinçsoy, N. (1998). *Yöremizin tarihinde Turgutlu'nun dramı ve Mustafa Kemal Atatürk*. Turgutlu: Taş Matbaacılık.

Emecen, F.M. (1989). *XVI. Asırda Manisa kazası*. Ankara: Emek Matbaası.

Ergül, T. (1990). *Turgutlu'nun kısa tarihi ve Kurtuluş Savaşı'ndaki yeri*. İzmir: Yılmaz Matbaası.

Ergül, T. (1991). *Kurtuluş Savaşı'nda Manisa (1919–1922)*. İzmir: Yılmaz Matbaası.

Evliya Çelebi, *Seyahatname*, IX. (1935). İstanbul: M.E.B. Yayınları.

Gökçen, İ. (1946). *XVI. Ve XVII. asır sicillerine göre Saruhan'da Yörük ve Türkmenle*r, İstanbul: Marifet Basımevi.

Gökçen, İ. (1946). *XVI. Ve XVII. Asırda Saruhan zaviye ve yatırları*. İstanbul Marifet Basımevi.

Gökçen, İ. (1946,1950). *Manisa tarihinde vakıflar ve hayırlar1, 2*. İstanbul Marifet Basımevi.

Görgülü, B. (1991). *Türkiye'de toprak sanayi ve Turgutlu*. İzmir: D.E.Ü. Lisans Bitirme Tezi.

Gökmen, E. (1997). *Saruhan Sancağı ve Kazaları'nın arazi ve sosyal meselelerine ilişkin 1849 tarihli 13 layiha*. Manisa, 1 (14), 55–59.

Gürel, S. (1984). *Cumhuriyet döneminde Manisa kent monografisi denemesi*. İzmir : Sistem Kitabevi.

Hizmet Gazetesi, Kent Müzesi arşivi

Irmak, K. (1937). *Manisa Vilayeti tarihi*. İstanbul: Tecelli Basımevi.

Karagöz, S. (1983). *Atatürk ziyaretleri*. İzmir: Akademi Kitabevi.

Köklü, N. (1992). *Dünkü Manisa'dan görüntüler*. Manisa (1), 6–11.

Köklü, N. (1997). *Saruhan Sancağı belediye reis ve meclis üyeleri*. Manisa, (14), 12–22.

Manisa Valiliği, (1967). *Manisa İl Yıllığı*.

Manisa Valiliği, (2000). *Manisa 2000*.

Nagata, Y. (1995). *Studies on the social and economic history of the Ottoman Empire*. İzmir: Akademi Kitabevi.

Nagata, Y. (1997). *Tarihte Ayanlar Karaosmanoğulları üzerine bir inceleme*. Ankara.

Öktem, C. özel arşivi

Öztürk, C. (1996). *Milli mücadele döneminde Turgutlu*. İzmir: D.E.Ü. Yüksek Lisans Tezi.

Serçe, E. (1998). *İzmir ve çevresi nüfus istatistiği 1917*. İzmir: Akademi Kitabevi.

Serçe, E. (1998). *İzmir ve çevresi resmi, özel binalar istatistiği 1918*. İzmir: Akademi Kitabevi.

Şengel, D. (2000). *Cumhuriyet'in ilk yıllarında Turgutlu (1923–1933)*. İzmir: D.E.Ü. Yüksek Lisans Tezi.

Telci, C. (1997). *Saruhan Sancağı Bektaşi zaviyelerinin arazisi (1826 tarihi itibariyle)*. Manisa, (14), 55–59.

Telci, C. (2004). *XVIII. yüzyılın başlarında Turgudlu esnafı*. Manisa, (27), 8–18.

T.C. Manisa Valiliği. (2003). *Manisa turizm envanteri*. Manisa: II. Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayını

Turgutlu Belediyesi fotoğraf arşivi

Turgutlu Çevre İncelemesi, (1965). İzmir: Karınca Matbaası.

Turgutlu İlçe Halk Kütüphanesi fotoğraf arşivi

Turgutlu Tanıtım Rehberi, (2004). Turgutlu: Taş Matbaası.

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yıllığı. (1929). İstanbul: Devlet Matbaası.

Uluçay, M.Ç. (1940). *Saruhanoğulları ve eserlerine dair vesikalar I*. İstanbul: Resimli Ay Matbaası.

Uluçay, M.Ç. (1946). *Saruhanoğulları ve eserlerine dair vesikalar II*. İstanbul: Marifet Basımevi.

Uzuntepe, G. (2000). *Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk demiryolu, İzmir-Aydın-Kasaba (Turgutlu) (1856–1897)*. İzmir: D.E.Ü. Yüksek Lisans Tezi.

Ünlüsoy, M. (1984). *Manisa tarihsel kent ve çevre dokusu gelişimi ve yeni kent dokusu açısından incelenmesi*. İzmir: D.E.Ü Yüksek Lisans Tezi.

Vilayet Hususi İdaresi, (1932). *T.C. Manisa vilayeti hakkında tabii ve coğrafi, tarihi, idari, iktisadi, ictimai malumatı camii mecmuadır*. İzmir.

Yücel, H.M. (2000). *XIX. yüzyılda tasavvuf*. İzmir Akademi Kitabevi.

1998 yılı Turgutlu İlçesi'nin yıllık iktisadi durum raporu, (1999). Turgutlu.

Turgutlu Ticaret ve Sanayi Odası, (2001). *Turgutlu İlçesi Yıllık İktisadi Durum Raporu*, (2001). Turgutlu.

1. Albay'ın Evi
2. Enver Üzümcü Evi
3. Taktak Evi
4. Turgutlu Basketbol Şubesi
5. Kısmalı Köprüsü
6. Yorgancı Dükkânı
7. Arabın Hanı
8. Dabak Mehmet Evi
9. Safiye Hanım Evi
10. İbrahim Özer Dükkânı
11. Küreksizler Evi
12. Süpürgeci Evi
13. Pamak Rıza Evi
14. Mithatpaşa Evi
15. Sapanlı Evi
16. Şakiağalar Evi
17. Konakönü Evleri
18. Sinanoğlu Evi
19. Develi Evi
20. Dikiciler Evi
21. Arabacı Evi
22. Küllük Çeşmesi
23. Hacı Zeynel Camii Şadırvanı
24. Eski Gar Binası
25. Neriman Hanım Evi
26. Fikri Şensürücü Evi
27. Türkölmez Evi
28. Sevinç Soydaş Evi
29. Yenişehirliler Evi
30. Peynirci Osman Evi
31. Civangönül Evi
32. Hoşgören Evi

33. Üzümcüler Çarşısı Dükkânları
34. Poyrazlar Dükkânı
35. Kaya Bey Dükkânı
36. Dereli Evi
37. Hacı Pekcan Evi
38. Sincanlı Evi
39. Kaya Bey Evi
40. Cevdet Öktem Evi
41. Turgutlu Palas
42. Şifa Eczanesi
43. Barış Eczanesi
44. Dönerci Dükkânı
45. Hasırcılar Evi
46. Arif Ağa Evi
47. Leman Hanım Evi
48. Ayhan Erdoğan Evi
49. Kasaba Köftecisi
50. Semerci Halil Evi
51. Kaya Bey Dükkânı
52. Özyurt Mahallesi Çeşmeleri
53. Hacıbenli Evi
54. Köseler Evi
55. Fatma Erdügen Evi
56. Tahsin Pekçevik Evi
57. Kamışçı Evi
58. Dişçi Suphi Muayenehanesi
59. Pınar Pastanesi
60. Turgutlu Tren İstasyonu

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : ALBAY'IN EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19LId / 32 / 15	**ENVANTER NO :** 1 TEMMUZ-2004
ADRES : ACARLAR MAHALLESİ BOZDAĞ SOKAK NO :207 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT (X) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	**KONUT PLAN TİPİ**: (X) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK (X) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	(X) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: 3 DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ ( ) ORTA (X) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

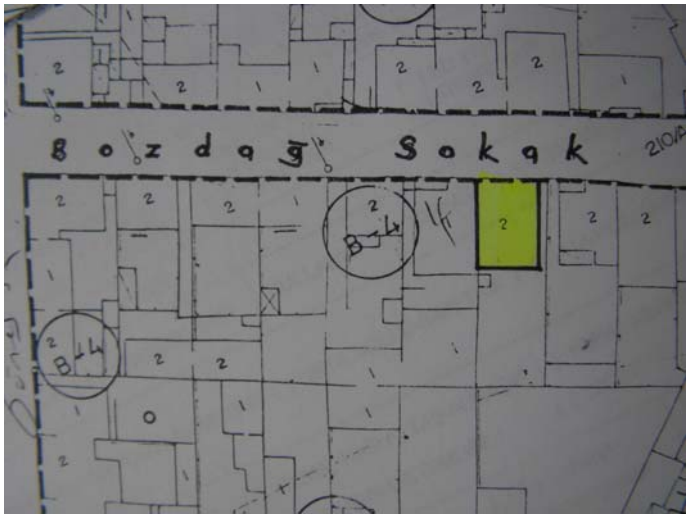

İki kat ve bodrumlu, kare planlı yapı cumbalı düzende inşa edilmiştir. Yapı cephesinden birkaç basamakla girilen sofadan yükselen merdivenle üst kata ulaşım sağlanmaktadır. Arka bahçeye açılan zemin kat sofasına önde bir oda, arkada ise bir oda ve mutfak bağlanmaktadır. Merdivenlerle cumbaya açılan sofaya çıkılmaktadır. Üst kat sofasına önde bir oda arkada ise bir oda, mutfak, banyo ve tuvalet bağlanmaktadır. Bodrum kat girişi ise yandan avludan birkaç basamakla inilerek sağlanmaktadır. Bodrum katında ön cephede bir oda arka cephede ise mutfak, banyo ve tuvalet yer alır.

Kreş olması koşulu ile Turgutlu Mili Eğitim Müdürlüğü'ne bağışlanan yapı yıkılmış; arsası da Turgutlu Belediyesi'ne devredilmiştir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : ENVER ÜZÜMCÜ EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 57 / 558 / 6	**ENVANTER NO :** 2 TEMMUZ-2004
ADRES : İSTİKLAL MAHALLESİ KEKLİK NO :1 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI
ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** (X) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : (X) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI ( ) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI (X) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	**KONUT PLAN TİPİ:** ( ) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK		
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA (X) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER		
YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK (X) KAPI SÖVESİ (X) ÇIKMA	( ) CUMBA (X) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ (X) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: 1 DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 1	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

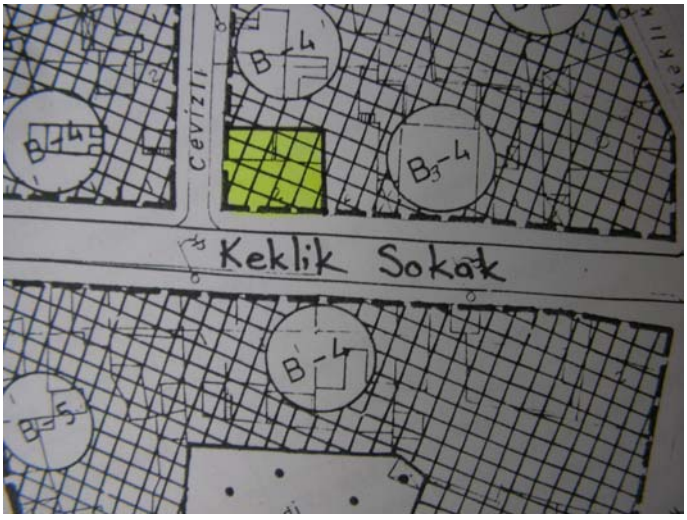

İki kat ve bordürlü düzende inşa edilen köşe yapı, avlu içinde konumlanmıştır. Ayrı bir çatı katı olmayıp, çatı penceresi üst kattaki odaya açılmaktadır. T şeklinde bir plan şemasına sahiptir.Yapı özgünlüğünü mal sahibinin duyarlı yaklaşımı sayesinde en iyi şekilde korunarak günümüze ulaşmış birkaç Turgutlu Evi'nden birisidir.

Birkaç basamakla yükselerek ulaşılan girişten, avluya açılan bir sofaya girilmektedir. Sofaya solda iki oda sağda ise önde bir oda arkada mutfak ve ortada merdiven bulunmakradır. Merdiven altında tuvalet ve banyo konumlandırılmıştır. Üst katta merdiven hem ön balkona hemde arka balkona açılan bir sofaya çıkar. Sofaya alt kat şeması ile aynı şekilde solda iki oda, sağda iki odanın arasında bir merdiven bağlamaktadır.

Enver Üzümcü Evi pencere söveleri, kapı sövesi, saçak bordürü, kat bordürü, köşe silmeleri ile Turgutlu'nun günümüze ulaşmış takdire şayan yapılarındandır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : TAKTAK EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 27 / 148 / 5	**ENVANTER NO :** 3 TEMMUZ-2004
ADRES : İSTİKLAL MAHALLESİ PİYALEOĞLU CAD. NO :10 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** (X) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ:** (X) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK		
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER		
YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 1	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

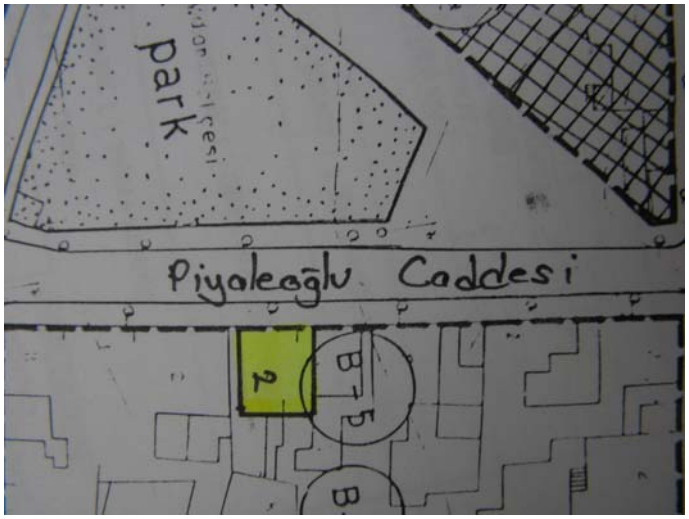

Turgutlu İlçe Halk Kütüphanesi arşivinden fotoğrafı elde edilen yapı günümüze ulaşmayı başaramamıştır. Çoğunlukla ticari yapılarda yoğun olarak rastlanılan alınlık öğesi Taktak Evi'nde görülmektedir. Alınlıkta, pencere altı bezemelerinde, üst kat cephe yüzeyinde kabartma süslemeler göze çarpmaktadır. Kapının yapılan onarım sonucunda özgünlüğünü yitirdiği düşünülmektedir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : TURGUTLU BASKETBOL ŞUBESİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 32 / 126 / 5	**ENVANTER NO :** 4 TEMMUZ-2004
ADRES : ALTAY MAHALLESİ PİYALEOĞLU CADDESİ NO :20 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: TİCARETHANE	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ (X) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI (X) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) MAL SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ:** (X) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ (X) ÇIKMA	( ) CUMBA (X) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ (X) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

Yapı Turgutlu'nun tipik alınlıklı düzendeki ticarethanelerinden birisi olarak inşa edilmiştir. Süreç içerinde kütüphane ve Belediye Misafirhanesi olarak kullanılmışsa da günümüzde Turgutluspor Basketbol şubesi olarak işlevlendirilmiştir.Turgutlu Belediye arşivinden elde edilen 1928 tarihli fotoğrafta sağ alt köşedeki söz konusu yapı röper alınarak Piyaleoğlu Caddesi görüntülenmiştir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : KISMALI KÖPRÜSÜ	**PAFTA-ADA PARSEL** : K19-IIIa / 96 / 1-2	**ENVANTER NO :** 5 TEMMUZ-2004
ADRES : TURGUTLU İLÇESİ DAVUTLAR MEVKİİ TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 18 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KÖPRU	**GÜNÜMÜZDEKİ KULANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE (X) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT (X) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) KÜLTÜR YAPISI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: (X) AYRIK ( ) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : (X) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI ( ) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) MAL SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	OSMANLI MİMARİ ÇAĞI'NA AİT OLAN KÖPRÜ AYAKLARI TAMAMEN TOPRAK ALTINDA KALMIŞTIR. KÖPRÜ AYAKLARI BAZI YERLERDE SİVRİ, BAZI YERLERDE YUVARLAK KEMERLERLE BİRBİRİNE BAĞLANMAKTADIR. KÖPRÜ ÜZERİNDE BÜYÜK ÖLÇÜDE TAHRİP OLMUŞ KALDIRIMLAR BULUNMAKTADIR.
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA (X) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ ( ) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 4	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

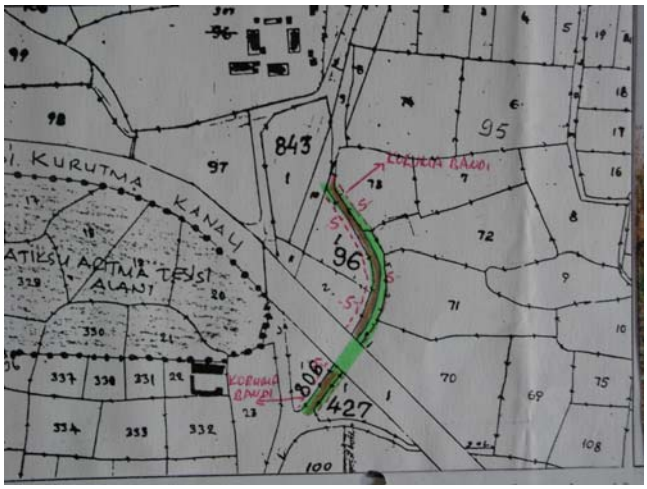

1793 tarihli Seyfizade Vakfiyesi'nde tamiri yapıldığı belirtilen köprünün yapım tarihinin daha önceki yıllarda olduğu tahmin edilebilir. Kısmalı köprüsü üzerinden geçirilen sulama kanalı ile ikiye bölünmüş durumdadır. Turgutlu Belediyesi'nin Arıtma Tesisi yapım istemi üzerine alanda fark edilen köprü koruma altına alınmıştır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI | **HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE | **TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : YORGANCI DÜKKANI	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 113-87-39	**ENVANTER NO :** 6 TEMMUZ-2004
ADRES : SARRAFLAR ÇARŞISI		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: TİCARETHANE	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ (X) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI (X) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) MAL SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	TEK KATLI, ALINLIKLI DÜZENDEKİ DÜKKAN YAPISI TİPİK ÇARŞI YAPILANMASININ ÖNEMLİ BİR PARÇASIDIR.
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: 3 DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 3	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

Sarraflar Çarşısı'nda bulunan tipik alınlıklı dükkan fotoğrafı Turgutlu İlçe Halk Kütüphanesi'nden elde edilmiştir. Yapı yok olmaya yüz tutmuş yorcancılık mesleğinin kaderini paylaşmış; ekonomik kaygılar sebebiyle günümüze ulaşmayı başaramamıştır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI | **HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE | **TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : ARABIN HANI	**PAFTA-ADA PARSEL** : 19L-Ic / 273 / 14	**ENVANTER NO :** 7 TEMMUZ-2004
ADRES : ALTAY MAHALLESİ SELÇUK SOKAK NO :17 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: HAN	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ (x) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI (X) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) MAL SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	**YAPI PLAN TİPİ:** ( ) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK		
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER		
YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: 3 DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 3	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

İki katlı yapının alt katı ticarethane olarak kullanılırken, üst katları terk edilmiş durumdadır. Pencere altlarının bitkisel motifli kabartma süslemeleri dikkati çekmektedir. Yapının ivedilikle kapsamlı bir onarıma ihtiyacı vardır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : DABAK MEHMET EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 14 / 101 / 55	**ENVANTER NO :** 8 TEMMUZ-2004
ADRES : ALTAY MAHALLESİ ŞEHİTLERYOLU ./YAKICI SOKAK NO :22 TURGUTLU/MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ (X) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ:** ( ) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA (X) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK (X) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 1	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

Konut olarak inşa edilmesine karşın günümüzde kaynak atölyesi olarak kullanılan yapı, Turgutlu'nun tipik yığma tuğla taşıyıcı sisteminden farklı olarak taş ve tuğlanın uyumlu birlikteliği ile cephe boyunca inşa edilmiştir. Yan cephedeki pencere kotunun giriş cephesinden daha yüksek oluşu dikkati çekmektedir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : SAFİYE HANIM EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 15 / 109 / 11	**ENVANTER NO :** 9 TEMMUZ-2004
ADRES : ÖZYURT MAHALLESİ BAYRAM SOKAK NO :18 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI:** (X) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (x) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (x) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ**: (x) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK		
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER		
YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

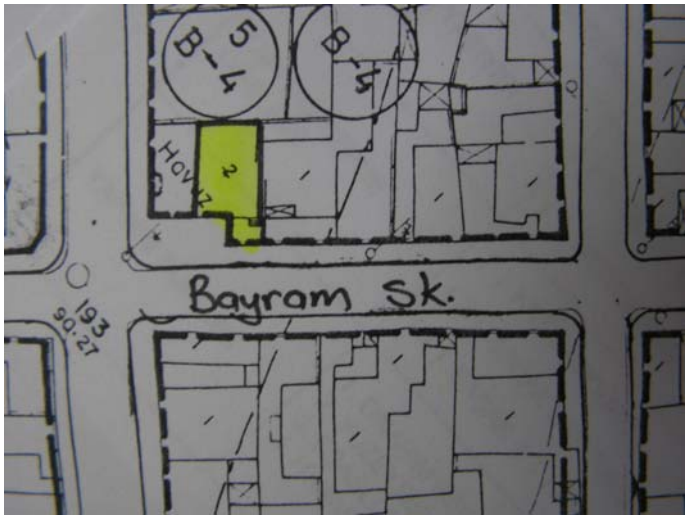

Tek kat ve bodrumlu Turgutlu Evi fotoğrafı Turgutlu İlçe Halk Kütüphanesi arşivinden elde edilmiştir.Üst kat kapı ve pencereleri özgünlüğünü korurken, bodrum kat yapılan onarımlar sonucu özgünlüğünü yitirmiştir. Yapı ekonomik kaygılarla yok edilmiştir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : İBRAHİM ÖZER DÜKKANI	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 11 / 54 / 19	**ENVANTER NO :** 10 TEMMUZ-2004
ADRES : YILMAZLAR MAHALLESİ TUNA SOKAK NO :18 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: DÜKKAN	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ (X) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI (X) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) MAL SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	ALINLIKLI DÜZENDE İNŞA EDİLEN TEK KATLI DÜKKAN TURGUTLU'NUN TİPİK TİCARİ YAPILARINDANDIR.
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: 2 DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

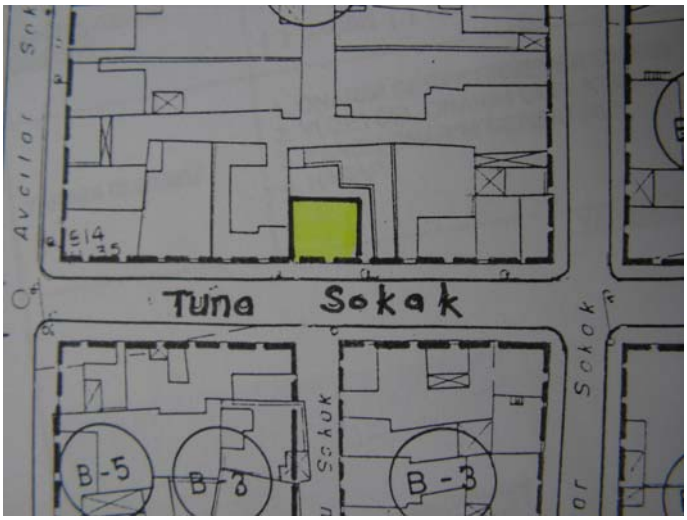

Tek katlı, alınlıklı düzende inşa edilmiş bir ticari yapıdır. Alınlıktaki kabartma süslemeler ve altındaki bordürler dikkat çekicidir. Merkezi konumu nedeni ile kat artışı düşünülerek yıkılmış; kısa bir süre içinde iki katlı düzende yeniden inşa edilmiştir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : KÜREKSİZLER EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 32 / 126 / 14	**ENVANTER NO :** 11 TEMMUZ-2004
ADRES : ALTAY MAHALLESİ PEHLİVAN SOKAK NO :12 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** (X) KONUT (X) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ:** ( ) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA (X) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK (X) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: 4 DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI :4	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

Büyük bir avluya sahip olan yapı, İlçe Emniyet Müdürlüğü'nün tam karşısında olmasına karşın tinercilerin barınağı olmaktan kurtulamamıştır. Bu nedenle tüm pencereler tuğla ile örülmüştür. Oldukça harap durumda olan yapının ivedilikle kapsamlı bir onarıma ihtiyacı vardır.

EKLER :

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : SÜPÜRGECİ EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 15 / 109 / 17	**ENVANTER NO :** 12 TEMMUZ-2004
ADRES : ÖZYURT MAHALLESİ KEKLİK SOKAK NO :27 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** (X) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ:** ( ) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (x) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ (X) ÇIKMA	( ) CUMBA (X) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE (X) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

İki katlı, tuğla yapı Turgutlu'nun ülkenin tuğla merkezi olduğu günlerde inşa edilmiştir. Tipik Turgutlu evlerinden farklı bir plan şemasına sahip olan köşe yapının fotoğrafı Turgutlu İlçe Halk Kütüphanesi'nden elde edilmiştir. Köşe giriş kapısının üzerini örten açık çıkma, ahşap payandalarla desteklenmektedir. Pencere altlarındaki desenler dikkat çekicidir. Turgutlu günümüze ulaşmayı başaramayan Süpürgeci Evi ile önemli bir mimari mirasını daha kaybetmiştir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : PAMAK RIZA EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 14 / 147 / 2	**ENVANTER NO :** 13 TEMMUZ-2004
ADRES : ACARLAR MAHALLESİ AKÇAKMAK YOLU NO :202 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** (X) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (x)	**KONUT PLAN TİPİ:** ( ) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK		
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (x) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER		
YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK (X) KAPI SÖVESİ (X) ÇIKMA	(X) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE (X) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: 3 DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

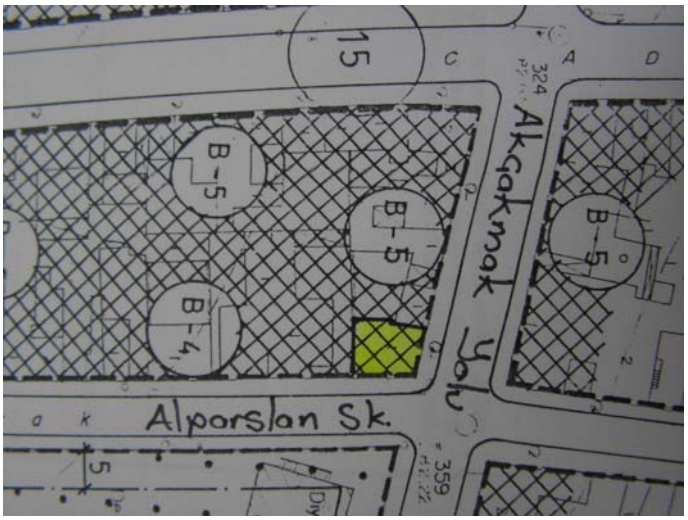

Turgutlu'nun Acarlar Mahallesinde bulunan yapı çok katlı yapılaşma ile çevrelenmiş durumdadır. İki kat ve bodrumdan oluşan yapının zemin katı, yapılan onarımla fırın olarak düzenlenmiştir. Yapının Turgutlu'nun tipik tuğla evlerinden birisi olduğu sıvanmamış arka cephesinden algılanmaktadır. Avlulu, köşe yapı, yıkılan Albay'ın Evi'nden sonra Atatürk Bulvarı üzerindeki tek cumbalı ev olma özelliğine sahiptir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : MITHATPAŞA EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 14 / 101 / 55	**ENVANTER NO :** 14 TEMMUZ-2004
ADRES : ÖZYURT MAHALLESİ ÖZBEKİR SOKAK NO:27 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** (x) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE (X) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (x) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ:** (X) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK		
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER (X) DİĞER		
YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 3	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

Tek kat ve bodrumlu yapı avlu girişli olarak inşa edilmiştir. Bitkisel motiflerden oluşan saçak bordürü bezemesi ve cephe boyunca devam eden kabartma süslemeler dikkat çekicidir. Gerçekleştirilen onarım sonucunda ahşap kepenkli bodrum kat pencereleri örülerek kapatılmıştır. Aynı pencere sövelerine ve cephedeki kabartma süslemelere diğer tarihi Turgutlu evlerinde de rastlanmaktadır. Kat bordürü ile cephe boyunca devam eden kabartma süslemeler birbirinden ayrılarak farklılaşmaktadır. Turgutlu İlçe Halk Kütüphanesi'nden elde edilen fotoğrafta görülen nitelikli bir Turgutlu Evi'nin daha tarihe karıştığı saptanmıştır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : SAPANLI EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 14 / 121 / 10	**ENVANTER NO :** 15 TEMMUZ-2004
ADRES : İSTİKLAL MAHALLESİ NAZAN S.-ZAMBAK SOKAK NO:17 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** (X) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE (..) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ:** ( ) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (x) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

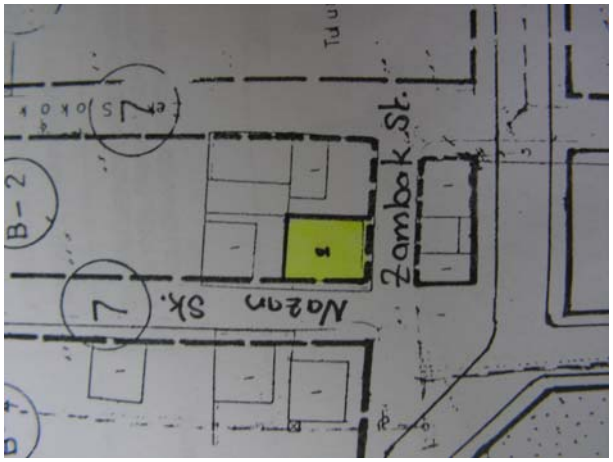

Tek kat ve bodrumdan oluşan yapı avlu girişli bir plan şemasına sahiptir. Birbirine uyumlu saçak bordürü ve pencere söveleri dikkati çekmektedir. Tüm pencerelerde ahşap kepenk mevcuttur. Ne yazık ki özgünlüğünü korumuş yapının, varlığını koruyamadığı saptanmıştır.

Ö
EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : ŞAKİAĞALAR EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 33 / 584 / 5	**ENVANTER NO :** 16 TEMMUZ-2004
ADRES : ALTAY MAHALLESİ YALÇIN SK. NO :19 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** (X) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ:** (X) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK (X) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

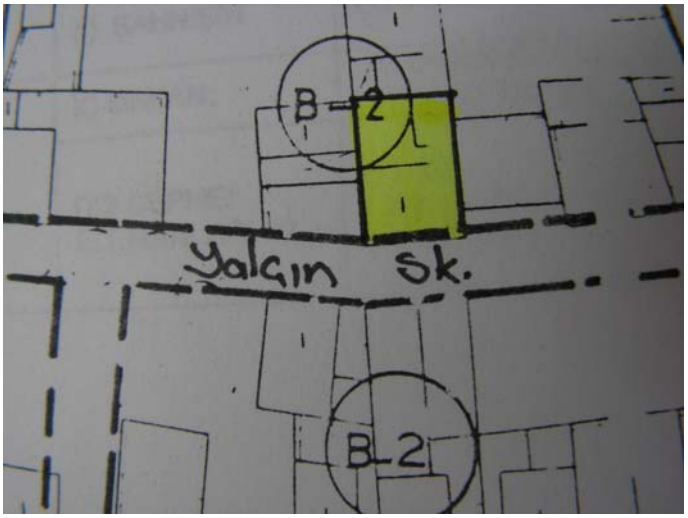

Yapı bodrum ve tek kattan oluşmaktadır.Ana giriş avludan sağlanmaktaysa da cepheden bodruma tali bir giriş verilmiştir. Ön cephedeki saçak bordürü yan cephede ahşap saçağa dönüşmüştür. Süreç içerisinde gerçekleştirilen onarımlar nedeniyle yapının özgünlüğünü zedelenmiştir

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : KONAKÖNÜ EVLERİ	**PAFTA-ADA PARSELNO**:34 /1137/10-11	**ENVANTER NO :** 17 TEMMUZ-2004
ADRES : ALBAYRAK MAHALLESİ BİLLUR SOKAK NO :27 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** (X) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ:** (X) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: - DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

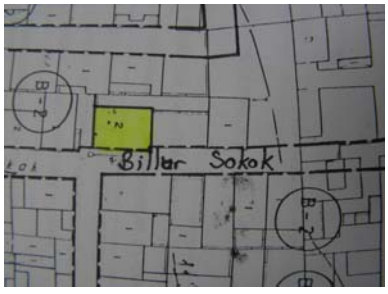

Konakönü Evleri bodrum ve tek kattan oluşmaktadır. Soldan yükselen bir girişle üst kata bağlanırken; bodrum kata giriş ayrı bir kapıyla zemin kotundan sağlanmaktadır. Sıra evler düzeninde inşa edilmiş olan Konakönü Evleri özgünlüğünü tümüyle korumuştur. Sadece dış cephe boyalarında bir tanesi cephe öğelerini gösterecek şekilde boyanırken; diğerleri süsleme elemanlarını kapatacak şekilde tümüyle kapatılmıştır. Pencere üstlerindeki kabartma süslemeler dikkat çekicidir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : SİNANOĞLU EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19L-I c/127-/4	**ENVANTER NO :** 18 TEMMUZ-2004
ADRES : ÖZYURT MAHALLESİ DEĞER SOKAK NO :18 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. SONLARI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** (X) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ:** ( ) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK		
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER		
YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

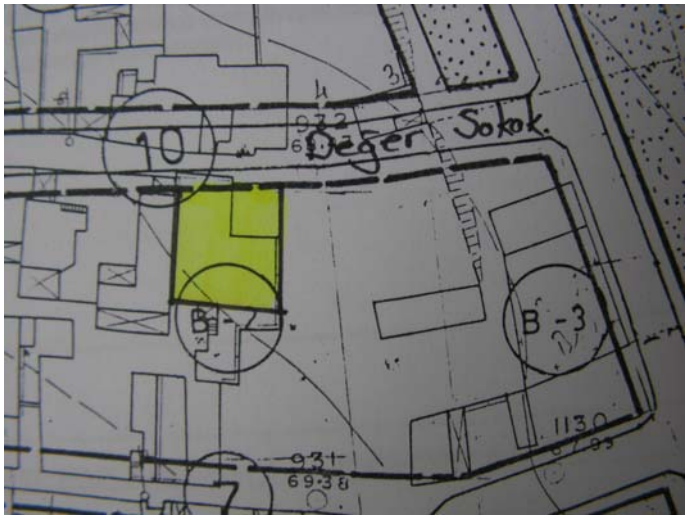

Sinanoğlu Evi tek kat ve bodrumdan oluşmasına karşın; Turgutlu'daki diğer bu tür evlerin plan şemasından farklılık göstermektedir. Üst kata giriş yükselen merdivenlerle sağlansa da; zemin kotundaki kapı yapı avlusuna açılmaktadır. Yapıda bodrum kat yaşanabilir bir mekan olarak tasarlanmamıştır. Bu katta havalandırma amaçlı demir ferforje korkuluklu iki küçük pencere bulunmaktadır. Süreç içerisinde pencere ve kapılarda yapılan onarımlarla yapının özgünlüğü zedelenmiştir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : DEVELİ EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 31/ 110 / 15	**ENVANTER NO :** 19 TEMMUZ-2004
ADRES : ALTAY MAHALLESİ NERGİZ SOKAK NO :21 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT (X) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ**: ( ) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK (X) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ ( ) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: 4 DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 4	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

Tek kat ve bodrumdan oluşan Develi Evi, büyük bir avluya sahiptir. Avlu girişi ayrı bir kapıyla sağlanmaktadır. Bodrum katın girişi ise avluya açılmaktadır. Ahşabın yoğun olarak kullanıldığı yapıda saçaklar, üst kat pencere pervazları, bodrum kat pencere kepenkleri ve avlu giriş kapısı ahşaptır. Yapının giriş nişinin yüksekliği dikkat çekicidir. Ev boş olduğundan güvenliğini sağlamak amacıyla pencereler yarıya kadar örülerek kapatılmıştır. Yapı uzun zamandır boş kaldığından oldukça yıpranmıştır. İvedilikle kapsamlı bir onarıma ihtiyacı vardır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : DİKİCİLER EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO :** 30 / 112 / 7	**ENVANTER NO :** 20 TEMMUZ-2004
ADRES : ALTAY MAHALLESİ ARAL SOKAK NO :36 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. SONU

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT (X) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ:** (X) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK (X) KAPI SÖVESİ (X) ÇIKMA	( ) CUMBA (X) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE (X) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

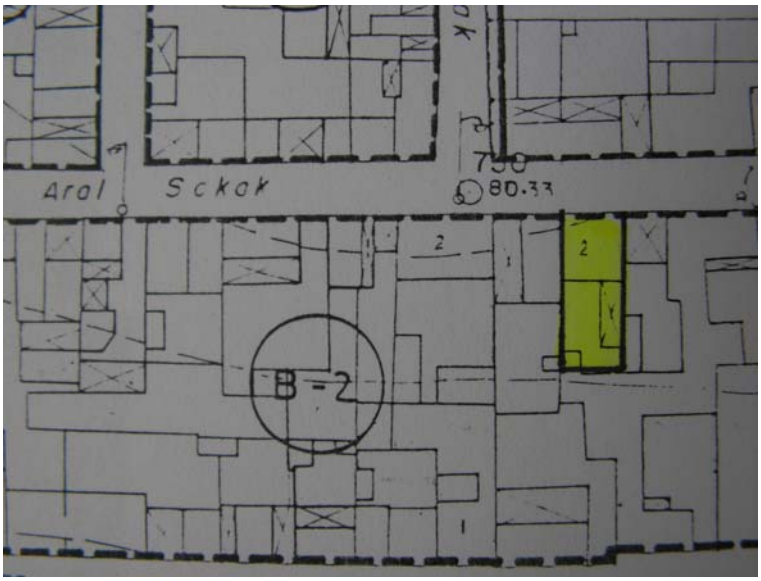

Dikiciler Evi iki kat ve bodrumdan oluşmaktadır. Giriş kapısının üstünü örten ferforje korkuluklu balkon, betonarme payandalarla desteklenmiştir. Aynı şekilde ön cephe boyunca devam eden saçakta alttan payandalarla desteklenmiştir. Turgutlu İlçe Halk Kütüphanesi arşivinden fotoğrafı elde edilen yapı daha geç dönemlerde inşa edilmiş olmasına karşın, çoğu cephe öğesini bünyesinde barındırmaktadır. Ne yazık ki yapı varlığını günümüze taşımayı başaramamıştır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : ARABACI EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19LId / 25 / 7	**ENVANTER NO :** 21 TEMMUZ-2004
ADRES : ACARLAR MAHALLESİ AKASYA SOKAK NO :20 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** (X) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ**: ( ) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA (X) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ (x) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK (x) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: - DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

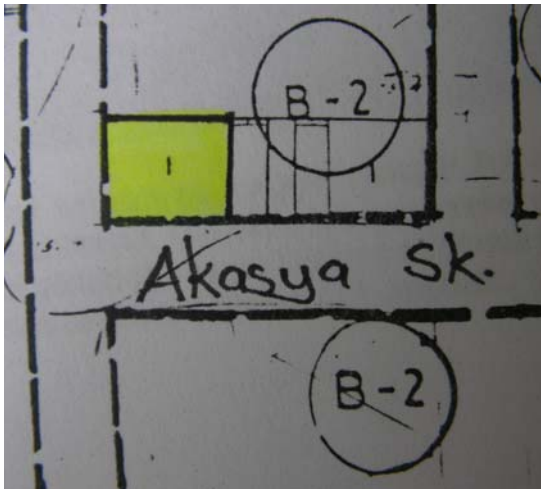

Yapı ortadan girişli, simetrik bir kurguya sahiptir.Tek kat ve bodrumlu düzende inşa edilmiştir. Normalden küçük olan bodrum kat pencereleri tuğla ile örülerek kapatılmıştır. Üst katta ise pencereler yoğun kabartma süslemelerle bezelidir. Ayrıca pencerelerde demir kepenk bulunmaktadır. Kapı sövesi genelde görüldüğü üzere kapının etrafında değilde; köşe silmesiyle uyumlu bir şekilde yapı giriş nişi etrafında konumlandırılmıştır. Bitkisel motif bezemeli saçak bordürü dikkat çekicidir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : KÜLLÜK ÇEŞMESİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19LIa / 121 / 3	**ENVANTER NO :** 22 TEMMUZ-2004
ADRES : ALBAYRAK MAHALLESİ ARALIK SOKAK TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. SONU

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: ÇEŞME	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE (X) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT (X) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) MAL SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	ALINLIKLI DÜZENDE, TUĞLADAN YAPILMİŞTİR. YAPILDIĞI DÖNEMDE MAHALLENİN ÖNEMLİ BİR ÖĞESİDİR.
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ ( ) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 3	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ ( ) ORTA (X) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

Turgutlu'da varlığını koruyabildiği saptanan tek çeşme Küllük çeşmesidir. Sokak dokusunu yaşatmak adına oldukça harap durumda olan ve işlevini yerine getiremeyen çeşmenin ivedilikle onarılması gereklidir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : HACI ZEYNEL CAMİİ ŞADIRVANI	**PAFTA-ADA PARSELNO :** 35 / 1425 / 3	**ENVANTER NO :**23 TEMMUZ-2004
ADRES : ALBAYRAK MAHALLESİ YAYLALIKAPI YOLU NO:1 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: ŞADIRVAN	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE (X) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT (X) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: (X) AYRIK ( ) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : (X) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI ( ) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) MAL SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	ŞADIRVAN 1982 YILINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN ONARIM SONUCUNDA ÖZGÜNLÜĞÜNÜ YİTİRMİŞTİR.
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ (X) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

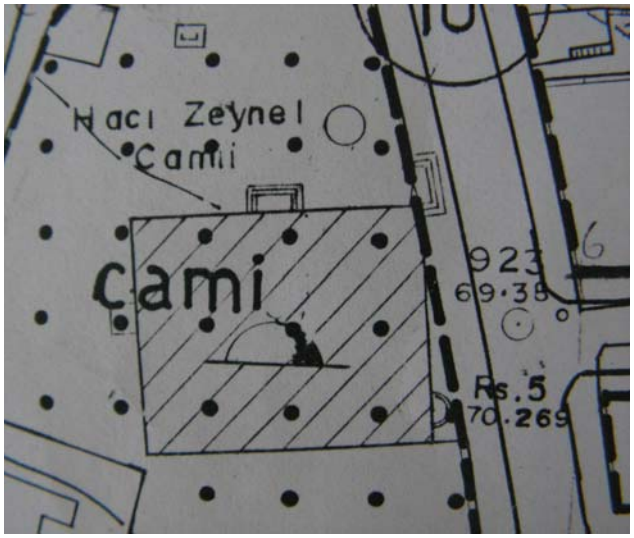

Turgutlu'nun kuruluş döneminde inşa edilen Hacı Zeynel Camii, oldukça köklü bir tarihe sahiptir. Sekizgen şemalı şadırvana üç basamakla ulaşılmaktadır. Dairesel bir saçağın çevrelediği su yapısının üzerini, yapım daire bir kubbe tamamlamaktadır. Bu bağlamda, Hacı Zeynel Camii şadırvanının günümüzde yapılan onarımlar sonucu özgünlüğünü yitirdiği görülmektedir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : ESKİ GAR BİNASI	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19LId / 597/17	**ENVANTER NO :** 24 TEMMUZ-2004
ADRES : TURGUTLU TREN İSTASYONU/İSTASYONALTI MAHALLESİ TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: TREN GARI	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE (X) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) ULAŞIM YAPISI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: (X) AYRIK ( ) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) MAL SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ**: ( ) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	(X) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ ( ) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK (X) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 1	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

Gar Binası Turgutlu'nun tek yığma taştan inşa edilmiş yapısıdır. İzmir-Kasaba Temdidi Demiryolu hattının kurulduğu zamanlarda 1800'lü yılların ikinci yarısında Fransızlar tarafından yaptırılmıştır. Yapı, pencere bölmelendirmeleri, ahşap kepenkleri ve ahşap kapısıyla özgünlüğünü korumuştur.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : NERİMAN HANIM EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : / 32 / 15	**ENVANTER NO :** 25 TEMMUZ-2004
ADRES : ALTAY MAHALLESİ KARAAĞAÇ YOLU NO :2 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** (X) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ**: ( ) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA (X) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

Tek kat ve bodrumlu düzendeki yapı yandan avlu girişli olarak inşa edilmiştir. Ahşap pencerelerin üzerindeki kabartma süslemeler ve köşe silmeleri dikkat çekicidir. Söveli bodrum kat pencerelerinde ferforje demir korkuluk bulunmaktadır. Yapının kapsamlı bir onarıma gereksinimi vardır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI | **HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE | **TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : FİKRİ ŞENSÜRÜCÜ EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 32 / 1998 / 6	**ENVANTER NO :** 26 TEMMUZ-2004
ADRES : ALTAY MAHALLESİ SEVGİ SOKAK NO :7 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** (X) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ**: (X) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 1	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

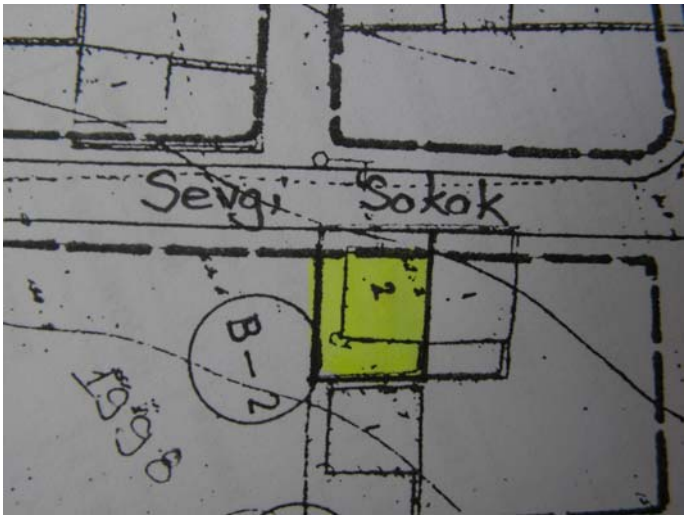

Tek kat ve bodrumdan oluşan yapı, kare planlıdır. Yapının beşik çatısı alaturka kiremit kaplanmıştır. Üst ve alt kat pencereli demir kepenkli olan yapının, giriş kapısı ahşapdır. Kat bordürü ve saçak bordürü bulunan yapı, saçak bordürünün altındaki bezeme ile dikati çekmektedir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : TÜRKÖLMEZ EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19LId /1938/ 3	**ENVANTER NO :** 27 TEMMUZ-2004
ADRES : ACARLAR MAH. YILDIZ SOKAK / SART SOKAK NO :7 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** (X) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ**: ( ) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA (X) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

Dikdörtgen planlı kırma çatılı yapı, tek kat ve bodrumdan oluşmaktadır. Yapı yandan avlu girişli olup, köşe çeşmesine sahiptir. Saçak bordürü, pencere sövesi gibi mimari öğeleri bünyesinde bulunduran yapıda köşe silmeleri, pano ve cephe bezemeleri dikkate değerdir. Zemin kat pencerelerinde ferforje demir, üst katlarda ise demir kepenk bulunmaktadır. Yapı köşesinde konumlandırılan pencere ve çeşmeyle tam bir köşe vurgusu örneğidir.

Ne yazık ki Turgutlu'nun ender köşe çeşmeli yapılarından birisi olan Türkölmez evi'nin sadece İlçe Halk Kütüphanesinden elde edilmiş fotoğrafı günümüze ulaşabilmiştir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : SEVİNÇ SOYDAŞ EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 30 / 1219 / 1	**ENVANTER NO :** 28 TEMMUZ-2004
ADRES : ALTAY MAHALLESİ AKINCILAR SOKAK NO :25 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** (X) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ**: (X) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK (X) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ ( ) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 3	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

Dikdörtgen planlı, kırma çatılı yapı, ayrı bir avlu girişine sahiptir. Alaturka kiremit kaplı çatıyı geniş bir saçak çevrelemektedir. Üst katı tamamlanmamıştır. İç bölmelendirmeleri, pencere parapetleri ve camekanları bulunmamaktadır. Yapının köşe çeşmesi orijinalliğini korurken, zemin kat pencerelerindeki cumba kafes ve demir kapı değiştirilmiştir. İlçe Halk Kütüphanesi arşivinden elde edilen fotoğrafta görülen Soydaş Evi' de diğer köşe çeşmeli yapıların kaderini paylaşarak günümüze ulaşmayı başaramamıştır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : YENİŞEHİRLİLER EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 57 / 558 / 3	**ENVANTER NO :** 29 TEMMUZ-2004
ADRES : İSTİKLAL MAHALLESİ BÜLBÜL SOKAK NO :27 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT (X) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ**: ( ) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ (X) ÇIKMA	( ) CUMBA (X) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE (X) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI :3	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

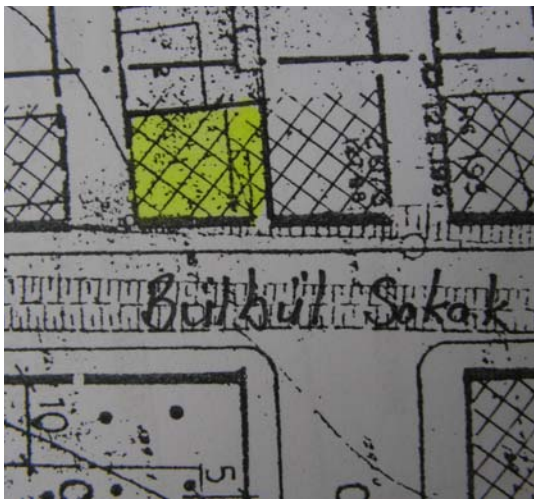

İki katlı, kare planlı yapı kırma çatılı düzende inşa edilmiştir. Geniş bir avlusu bulunan yapı girişi, payanda ile desteklenmiş balkon altından sağlanmaktadır. Yapıda, saçak bordüründeki bitkisel motif bezemeleri, köşe silmeleri dikkat çekicidir. Mülkiyeti vakıfa ait olduğu için önceleri kiralanan, sonrada satışa çıkarılan yapının, yıkımı önlenerek; ivedilikle onarımı sağlanmalıdır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : PEYNİRCİ OSMAN EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 13-147-12	**ENVANTER NO :** 30 TEMMUZ-2004
ADRES : YILMAZLAR MAHALLESİ TÜRKMEN SOKAK NO :16 TURGUTLU/MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE (X) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ**: (X) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ (X) ÇIKMA	( ) CUMBA (X) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ (X) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 1	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

Kare planlı yapı, kırma çatılı düzende inşa edilmiştir. İki katlı, balkonlu yapının ayrı bir girişi olan geniş bir avlusu bulunmaktadır. Yapı kısa bir süre önce büyük çaplı bir onarım geçirerek Kız Öğrenci Yurdu olarak işlevlendirilmiştir. Onarımlar kapsamında yapının özgünlüğünü zedeleyen tek nokta, ferforje balkon korkuluğunun pres tuğla olarak yenilenmesidir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : CİVANGÖNÜL EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19LId / 32 / 15	**ENVANTER NO :** 31 TEMMUZ-2004
ADRES : ACARLAR MAHALLESİ ANIL SOKAK NO :21 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT (X) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	**KONUT PLAN TİPİ**: (X) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA (X) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: 4 DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 4	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

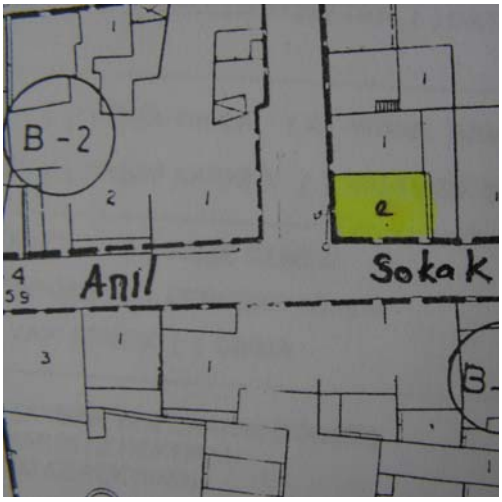

Bodrum ve tek katlı, dikdörtgen planlı köşe yapı, yandan avlu girişli olarak inşa edilmiştir. Ahşap pervaz ve kepenkleriyle dikkati çeken yapıda, saçak bordürü ve kat bordürü gibi mimari öğeler bulunmaktadır. Terkedilmiş yapı oldukça harap durumdadır. İvedilikle kapsamlı bir onarıma ihtiyacı vardır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : HOŞGÖREN EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19LIa / 36 / 10	**ENVANTER NO :** 32 TEMMUZ-2004
ADRES : İSTİKLAL MAHALLESİ URAL SOKAK NO :12 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT (x) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (x) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (x) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (x) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (x) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	**KONUT PLAN TİPİ**: (x) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA (x) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (x) SAÇAK BORDÜRÜ (x) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK (x) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: 4 DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 4	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ ( ) ORTA (x) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

Tek katlı, kare planlı bir ticari yapıdır. Kat bordürü ve kapı sövesi bulunan yapı oldukça harap durumdadır. Çatısı tamamen sökülen yapı, kaderine terk edilmiştir. İvedilikle kapsamlı bir onarıma ihtiyacı vardır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : ÜZÜMCÜLER ÇARŞISI DÜKKANLARI	**PAFTA-ADA PARSEL** : 19LIIa /257/15-18	**ENVANTER NO :** 33 TEMMUZ-2004
ADRES : ÖZYURT MAHALLESİ PINAR SOKAK NO :15 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: DÜKKAN	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ (X) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI (X) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) MAL SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	TURGUTLU'NUN TİPİK DÜKKAN YAPISI ÖĞELERİNDEN BİRİSİ OLAN ALINLIK ÖĞESİNE SAHİPTIR.
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: 3 DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 4	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

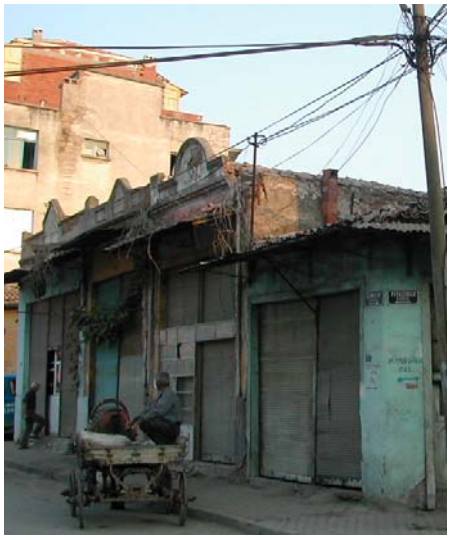

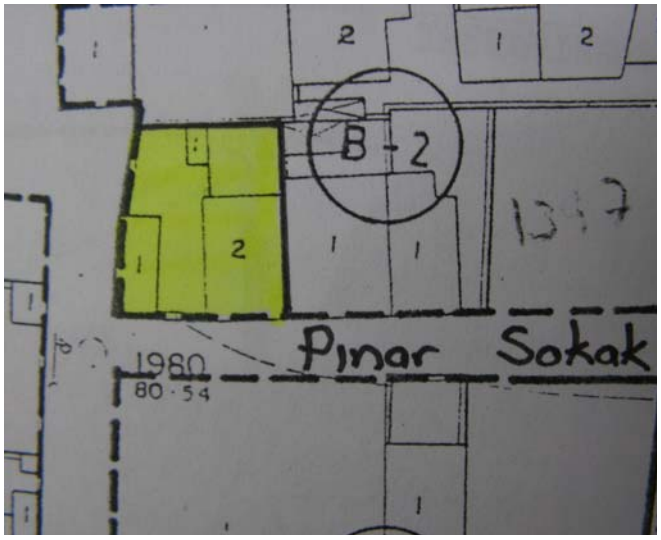

Alınlıklı düzende birbirine bitişik üç dükkan yapısı, yığma tuğla sistemle inşa edilmiştir. Turgutlu ticari yapılarının tipik özelliği olan alınlık öğesinin yan yana bulunduğu tek örnek Üzümcüler Çarşısı dükkanlarıdır. Belgeleme çalışmaları sırasında fotoğraflanan dükkanlardan, köşenin yanındaki dükkanın yıkıldığı; köşe dükkanın arsası ile birleştirilerek, iki katlı olarak inşa edildiği saptanmıştır. Diğer dükkanın da aynı kaderi paylaşmasını engellemek için, yapılar ivedilikle koruma altına alınmalıdır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : POYRAZLAR DÜKKANI	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 35 / 125 / 6	**ENVANTER NO :** 34 TEMMUZ-2004
ADRES : ALTAY MAHALLESİ HÜRRİYET SOKAK NO :25 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ (X) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI (X) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) MAL SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	TEK KAT VE HAVALANDIRMA PENCERELİ DÜZENDE İNŞA EDİLEN YAPI ORTADAN GİRİŞLİDİR.
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK (X) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK (X) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 3	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

Tek kat ve havalandırma pencereli ticari yapı kare planlıdır. Kırma çatılı olup, çatı alaturka kiremit kaplıdır. Ortadan girişli düzende inşa edilen dükkan yapısında kapının her iki yanında birer pencere konumlanmıştır. Üstte iki söveli pencere yer alırken, zemin kattaki pencere sövelerinde ve kapı sövesinde ayyıldız kabartma bulumaktadır. Havalandırma pencerelerinin altından cepheye profillerle eklenen sundurma, yapının özgünlüğünü zedelemiştir. Belgeleme çalışmaları sırasında fotoğraflanan yapının yıkıldığı saptanmıştır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI | **HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE | **TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : KAYA BEY DÜKKANI	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 30 / 132 / 24	**ENVANTER NO :**35 TEMMUZ-2004
ADRES : ALTAY MAHALLESİ ESEN SOKAK NO :20 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: DÜKKAN	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT (X) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI (X) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	TEK KAT VE HAVALANDIRMA PENCERELİ DÜZENDE İNŞA EDİLEN YAPI YANDAN GİRİŞLİDİR.
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI :	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

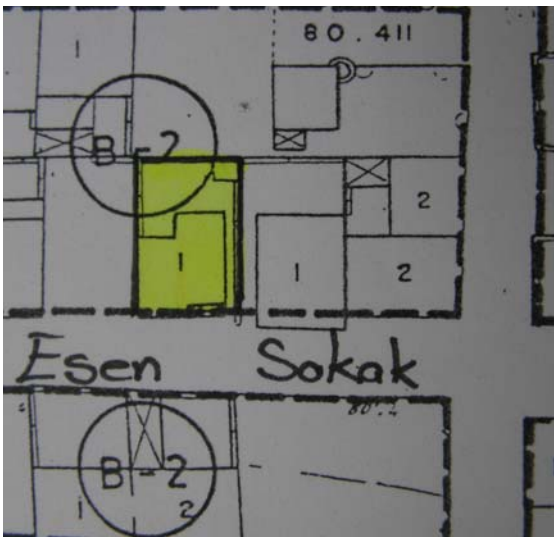

Tek kat ve havalandırma pencereli düzende inşa edilen, beşik çatılı dükkan yapısı, saçak bordürü ve kepenklerin üzerindeki kabartma süsleme ile dikkati çekmektedir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : DERELİ EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 60 / 626 /17	**ENVANTER NO :** 36 TEMMUZ-2004
ADRES : İSTİKLAL MAHALLESİ ARAN SOKAK NO :31 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** (X) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ**: ( ) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA (X) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK (X) KAPI SÖVESİ (X) ÇIKMA	( ) CUMBA (X) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ (X) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 3	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

İki katlı , kare planlı yapı karma çatı ile örtülmüştür. Bahçeden birkaç basamak yükselerek zemin kata girilmektedir. Üst kata ulaşım özgün plan şemasında yapının içinden sağlamaktaysa da, yapılan onarım kapsamında bina cephesine bahçeden üst kat balkonuna ulaşan betonarme bir merdiven eklenmiştir. Yapılan bu ilave yapının özgünlüğünü zedelemiştir. Bir dönem ortaokul olarak kullanıldığı söylenen yapı, ferforje demir kapısı ve demir kepenkleri ile dikkati çekmektedir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : HACI PEKCAN EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19LId /179 /26	**ENVANTER NO :** 37 TEMMUZ-2004
ADRES : TURAN MAHALLESİ GÖÇMEN SOKAK NO :10 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** (X) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ**: (X) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA (X) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ ( ) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 3	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

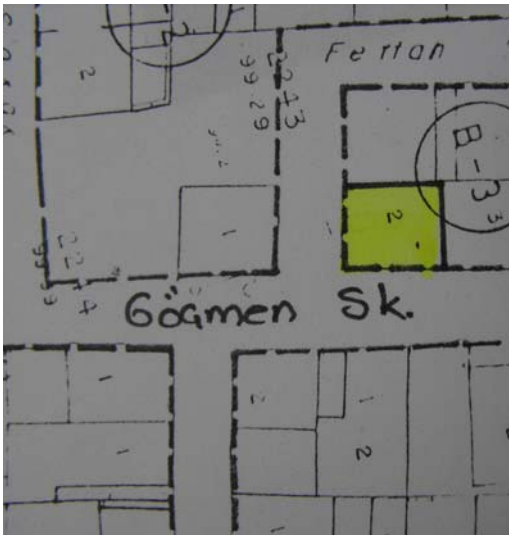

Dikdörtgen planlı kırma çatılı yapı, yandan avlu girişlidir.Tek kat ve bodrumdan oluşan yapının çatı çevresinde geniş bir saçak bulunmaktadır. Kat bordürü ile pencere sövelerini birbirine bağlayan düşey kabartma çizgiler dikkati çekmektedir. Bodrum pencerelerinin ortasındaki kapı örülerek pencereye dönüştürülmüş, avlu giriş kapısı yenilenmiştir. Ayrıca avlu tarafında cepheye eklenen baca, yapının özgünlüğünü zedeleyen unsurlardır. Üst kat pencereleri ön cephe boyunca bordür şeklinde çevrilmiştir. Yapıda gerekli onarımlar yapılarak orijinal hali ile geleceğe iletilmesi gereklidir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : SINCANLI EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19LIa / 25 / 18	**ENVANTER NO :** 38 TEMMUZ-2004
ADRES : TURAN MAHALLESİ NUR SOKAK NO :17 TURGUTLU/MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT (X) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ**: ( ) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA (X) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK (X) KAPI SÖVESİ (X) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA (X) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL (X) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

İki katlı düzende inşa edilen yapı, kırma çatılıdır. Zemin kat daha kapalı düzende tasarlanan yapının, üst katlarında pencereler geniş yer tutmaktadır. Saçak bordürü, ferforje demir kapı yapının dış cephe öğeleridir. Üst katta demir kepenkler ve payandalarla desteklenen şahnişinler bulunmaktadır. Boş kalan yapının, onarımının yapılarak Turgutlu'nun mimari mirası olarak yaşatmak gereklidir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : KAYA BEY EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19Lid /181 /13	**ENVANTER NO :** 39 TEMMUZ-2004
ADRES : TURAN MAHALLESİ KOCATEPE SOKAK NO :14 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT (X) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	**KONUT PLAN TİPİ**: ( ) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA (X) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: 4 DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 4	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

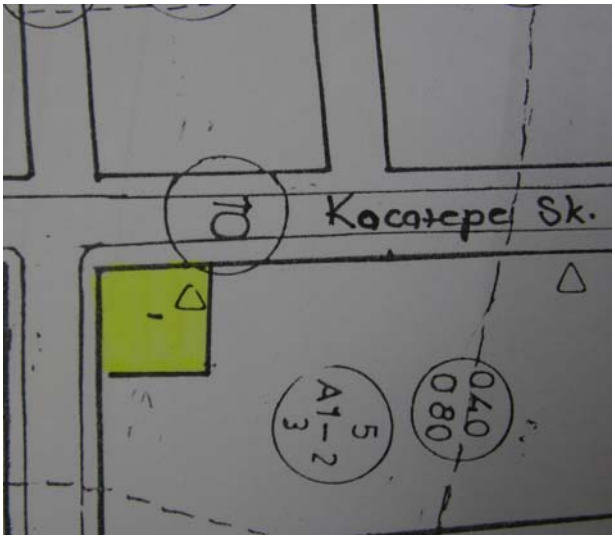

Tek kat ve bodrumdan oluşan avlulu yapıda, demir işçiliği dikkat çekmektedir. Üst kat pencerelerinde cumba kafes ve demir kepenkler, bodrum kat pencerelerinde ise ferforje demirler yer almaktadır. Kare planlı, alaturka demir kaplı, kırma çatılı yapı; pencere sövesi, saçak bordürü gibi mimari öğelere sahiptir. Belgeleme çalışmaları sırasında fotoğraflanan yapının yıkıldığı saptanmıştır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : CEVDET ÖKTEM EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 27-133-7	**ENVANTER NO :** 40 TEMMUZ-2004
ADRES : TURAN MAHALLESİ BİLGİ SOKAK NO :25 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** (X) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ**: (X) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA (X) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK (X) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

Kare planlı, kırma çatı yapı iki kat ve bodrumdan oluşmaktadır. İçe çekilmiş üst kat girişine birkaç basamakla ulaşılmaktadır. Üst kat giriş sahanlığının altından bodrum kata giriş verilmiştir. Üst kat pencere sövesi, giriş sağanlığı korkuluğu ve demir kapı ile özgünlüğünü korurken, bodrum kat kapısında ve penceresinde yapılan tadilatlarla özgünlüğünü yitirmiştir. Yapı saçak bordürü, kat bordürü ve üst kattaki köşe taşlarıyla dikkati çekmektedir. Geçmişi geleceğe taşıyacak tarihi öneme sahip olmasına karşın, günümüze ulaşamamış yapılardandır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : TRGUTLU PALAS	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 16 / 271 /19	**ENVANTER NO :** 41 TEMMUZ-2004
ADRES : TURAN MAHALLESİ ATATÜRK BULVARI / CESUR S. NO :27 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: OTEL	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ (X) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI (X) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	**KONUT PLAN TİPİ**: ( ) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA (X) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 3	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

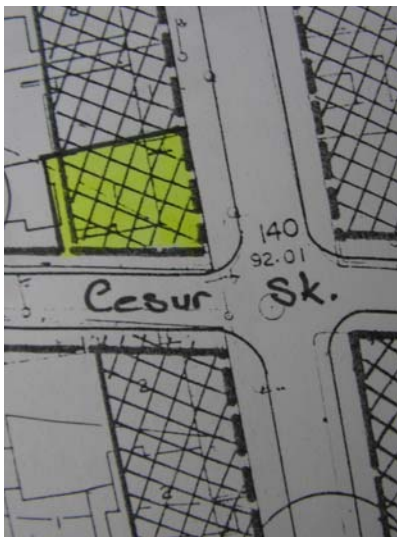

İki kat ve çatı katından oluşan Turgutlu Palas, Cumhuriyet'in ilk yıllarında inşa edilmiştir. Zemin katı dükkan, üst katı otel olarak kullanılmaktadır. Süit oda olarak düzenlenen balkonlu çatı katı ise cephesindeki kabartma süslemelerle dikkati çekmektedir. Geniş bir saçakla çevrilen çatısı, payandalarla desteklenmiştir. Günümüzde zemin katı kullanılan, üst katları boş olan yapının ivedilkle kapsamlı bir onarıma ihtiyacı vardır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : ŞİFA ECZANESİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 25-580-12	**ENVANTER NO :** 42 TEMMUZ-2004
ADRES : ACARLAR MAHALLESİ ANAFARTALAR SOKAK NO :2 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: DÜKKAN	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ (X) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI (X) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	ALINLIKLI DÜZENDE İNŞA EDİLEN KÖŞE YAPININ KATLARI BİRBİRLERİNE İÇTEN MERDİVENLE BAĞLIDIR.
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ (X) ÇIKMA	( ) CUMBA (X) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE (X) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU
		DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	(X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

İki katlı balkonlu ticari yapı, alınlıklı düzende inşa edilmiştir. Zemin kat satış ünitesi olarak tasarlandığından, cam yüzeyler ağırlıktadır. Yapı içinden merdivenle ulaşılan üst katta ise, mal sahibine özel bir mekan yaratıldığından, zemin kattaki şeffaflık görülmemektedir. Sivri kenarlı pencereler demir kepenklerle kapatılmıştır. Zemin kat belli bir kottan itibaren betonarme saçakla bölünerek, zemin kat ile üst kat arasındaki şeffaflıktan kapalılığa geçiş sağlanmıştır. Yapıda ferforje balkon korkuluğu ve köşe taşları dikkati çekmektedir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : BARIŞ ECZANESİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19L-Ic-36-5	**ENVANTER NO :** 43 TEMMUZ-2004
ADRES : TURAN MAHALLESİ URGUN SOKAK NO :14 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: DÜKKAN	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ (X) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI (X) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	TİCARİ YAPI, İÇTEN ÜST KATLA BAĞLANTIYI SAĞLAYAN MERDİVEN SAYESİNDE TEK MEKAN ÖZELLİĞİ GÖSTERMEKTEDİR.
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ (X) ÇIKMA	( ) CUMBA (X) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ (X) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: 3 DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 3	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

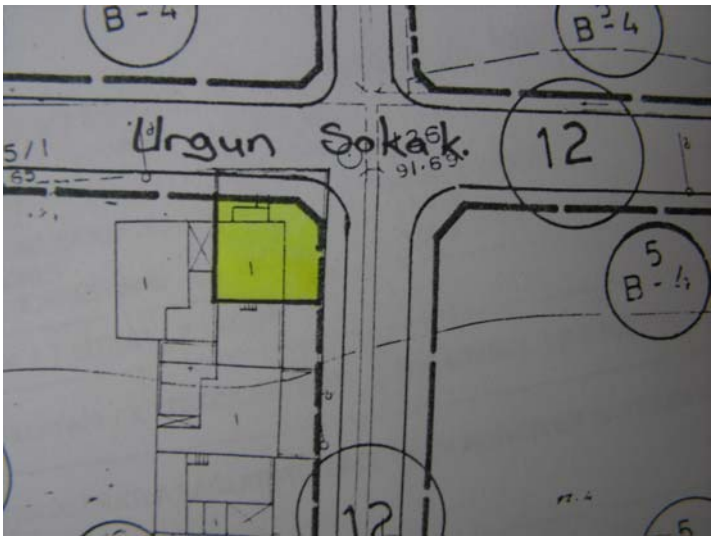

İki katlı balkonlu yapı, Turgutlu'nun tipik ticari yapı öğesi olan alınlığa sahiptir. Sivri kenarlı pencereleri ve köşe silmeleri ile dikkati çekmektedir. Yapının üst katına içten merdivenle ulaşılmaktadır. Yapı günümüze ulaşmış olup, Turgutlu'nun nitelikli dükkan yapılarındandır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : DÖNERCİ DÜKKANI	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19L-Ic-123-17	**ENVANTER NO :** 44 TEMMUZ-2004
ADRES : ALTAY MAHALLESİ ÇAY SOKAK NO :7 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: DÜKKAN	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ (X) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI (X) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	İKİ KATLI TİCARİ YAPILARDAN ÇOĞUNLUKLA RASTLANAN TEK MEKAN ÖZELLİĞİNDE BİR ÖRNEKTİR.
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: 3 DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

Köşe dükkan yapısı iki katlı olup, üst kata ulaşım yandan ayrı bir girişle sağlanmaktadır. Zemin kat vitrin düzende yapılan onarımla, camekanlar özgünlüğünü yitirmiştir. Üst kat cephesinde ise kabartma süslemeli pencere söveleri ve köşe vurgusunu sağlayan pano bezeme orjinalliğini korumaktadır. Giyotin pencereler ve saçak bordürü sahip olduğu diğer mimari öğeleridir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI | **HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE | **TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : HASIRCILAR EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19L-Ic-120-11	**ENVANTER NO :** 45 TEMMUZ-2004
ADRES : ŞEHİTLER MAHALLESİ KASIM SOKAK NO :16 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT (X) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	**KONUT PLAN TİPİ**: (X) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA (X) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ ( ) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: 4 DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 3	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

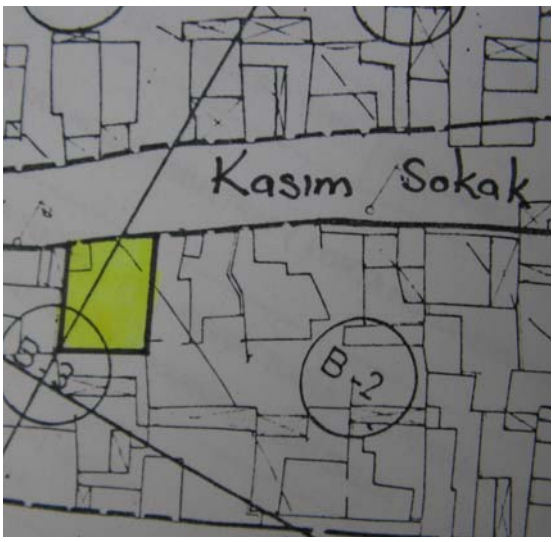

Yapı tek katlı, dikdörtgen planlıdır. Beşik çatısı alaturka kiremitle kaplanmıştır. Ön cephe boyunca geniş bir ahşap saçak bulunmaktadır. İçe çekilmiş giriş kapısı yapılan onarım sonucunda özgünlüğünü yitirmiştir. Giriş sahanlığına bakan ferforje demir ve ahşap oyma işçiliğin göze çarptığı venedik panjurları orijinalliğini korumaktadır. İlçe Halk Kütüphanesi arşivinden fotoğrafı elde edilen yapı, ne yazık ki günümüze ulaşmayı başaramayanlar arasındadır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : ARİF AĞA EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19Lia/ 113/ 14	**ENVANTER NO :** 46 TEMMUZ-2004
ADRES : TURAN MAHALLESİ İKİZ SOKAK NO :7 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT (X) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	**KONUT PLAN TİPİ**: (X) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: 4 DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 3	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

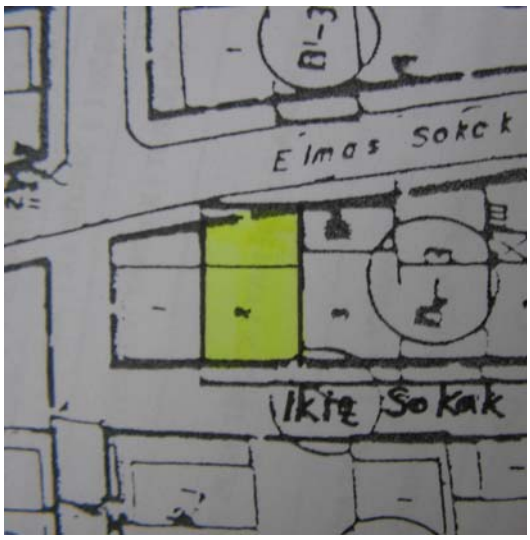

Dikdörtgen planlı, kırma çatılı Arif Ağa Evi, tek kat ve bodrumdan oluşmaktadır. Yapının saçak bordüründeki bitkisel motif bezemeleri dikkat çekicidir. Bodrum kat pencerelerinde ferforje demir, üst katlarda ise venedik panjuru bulunmaktadır.Yapının giriş kapısı yapılan onarımla özgünlüğünü yitirmiştir. Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı sırasında konakladığı söylenen yapı, ne yazık ki tinerci çocukların çıkardığı yangında yok olmuştur.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : LEMAN HANIM EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19L-IA-33-4	**ENVANTER NO :** 47 TEMMUZ-2004
ADRES : TURAN MAHALLESİ KARAMAN SOKAK NO :32 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ (X) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	**KONUT PLAN TİPİ**: ( ) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA (X) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK (X) KAPI SÖVESİ (X) ÇIKMA	( ) CUMBA (X) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: 2 DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

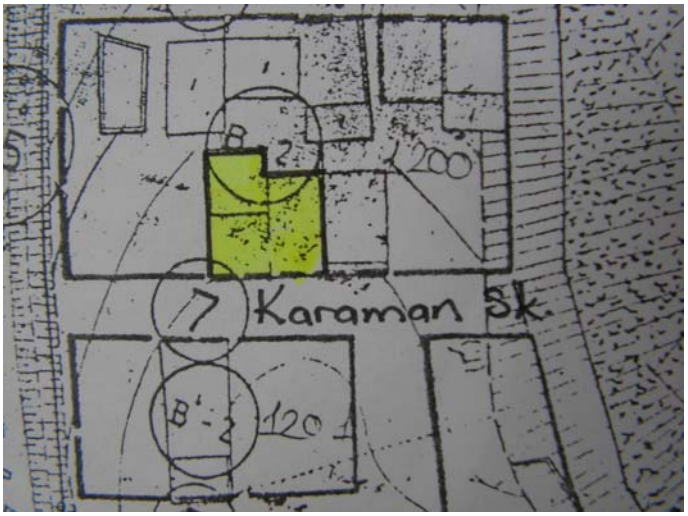

Dikdötgen planlı, kırma çatılı yapı iki kat ve bodrumlu düzende inşa edilmiştir. Büyük bir avluya sahip olan balkonlu yapı Turgutlu'da yığma tuğla sistemle yapılmış birkaç örnekten birisidir.

Birkaç basamakla yükselerek, arka bahçeye bağlanan sofaya girilmektedir. Sofanın sol tarafında iki oda, sağ tarafında ise önde bir oda arkada bir merdiven konumlanmıştır. Merdiven, üst katta ön balkona açılan bir sofaya bağlanmaktadır. Üst katta da, alttaki plan şeması tekrarlanmış; sofanın soluna iki oda, sağına merdiven yanında bir oda bulunmaktadır.

Yapının demir ve taş işçiliği dikkat çekicidir. Kapı ve pencere söveleri taştan olup giriş sahanlığına çıkan basamaklar yekpare mermerdir. Zemin kat pencerelerinde cumba kafes, bodrum kat pencerelerinde ferforje demir, üst kat pencerelerinde ise venedik panjuru mevcuttur. Turgutlu'nun önemli mimari miraslarından birisi olan Leman Hanım Evi'nin korunarak geleceğe aktarılması gereklidir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : AYHAN ERDOĞAN EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19L-Ib-27-19	**ENVANTER NO :** 48 TEMMUZ-2004
ADRES : ACARLAR MAHALLESİ İPEK SOKAK NO :245 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. SONU

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT (X) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ**: ( ) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ ( ) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

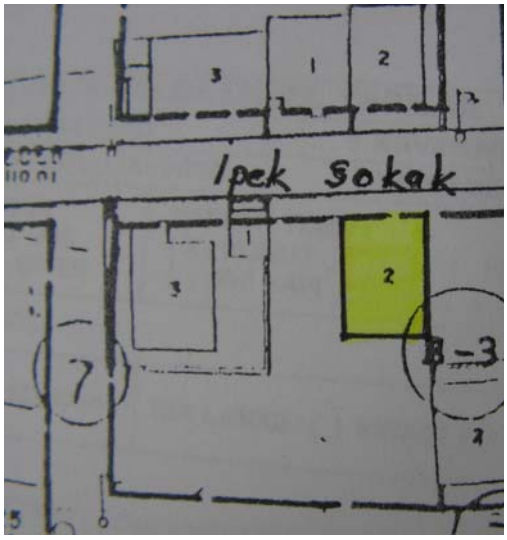

Turgutlu İlçe Halk Kütüphanesi arşivinden fotoğrafı elde edilen yapı 1950'li yıllarda inşa edilmiştir. Ayrı bir avlu girişi bulunan yapı tek kat ve avlulu düzendedir. Üst kata cepheden yükselen merdivenle girilirken, bodrum kata avludan giriş verilmiştir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : KASABA KÖFTECİSİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 147-584-117	**ENVANTER NO :** 49 TEMMUZ-2004
ADRES : ALTAY MAHALLESİ MİTHATPAŞA SOKAK NO :37 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: DÜKKAN	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ (X) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI (X) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	İKİ KATLI İNŞA EDİLEN YAPI İÇTEN YÜKSELEN BİR MERDİVENLE ÜST KATA BAĞLANMAKTADIR.
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	(X) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ ( ) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK (X) KAPI SÖVESİ (X) ÇIKMA	( ) CUMBA (X) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE (X) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 3	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

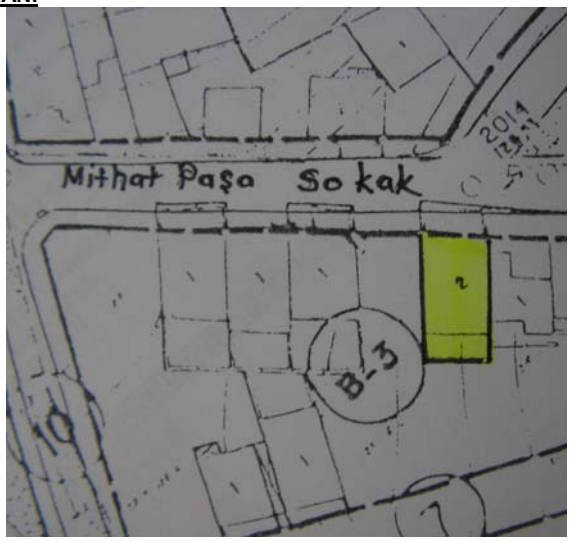

İlçe Halk Kütüphanesi arşivinden fotoğrafına ulaşılan iki katlı ticari yapı günümüze ulaşmayı başaramamıştır. Fotoğrafta daha önce geçirdiği yangının izleri görülmektedir. Yapıda ferforje demir balkon korkuluğu dikkat çekmektedir. Balkona sivri kenarlı bir kapıdan çıkılmaktadır. Kapının iki yanında sivri kemerli birer pencere yer almaktadır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : SEMERCİ HALİL EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19L-Ia-31-3	**ENVANTER NO :** 50 TEMMUZ-2004
ADRES : ŞEHİTLER MAHALLESİ ÇEVİKLER SOKAK NO :17 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT (X) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ**: (X) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK (X) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ ( ) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 4	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

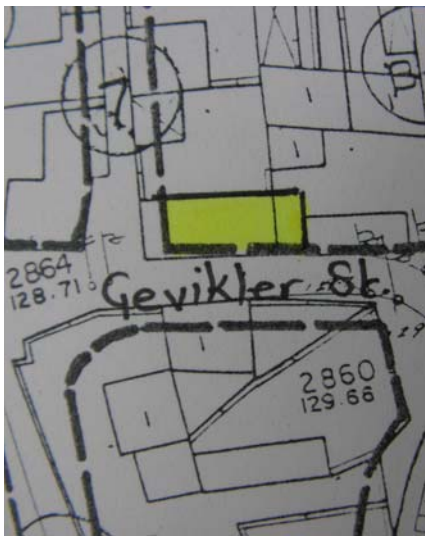

Tek katlı, dikdötgen planlı Semerci Halil Evi, Turgutlu'nun ender yığma kerpiç sistemde inşa edilmiş yapılarındandır. Alaturka kiremit kaplı beşik çatısı, ahşap pervazlı pencereleri bulunmaktadır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : KAYA BEY DÜKKANI	**PAFTA-ADA PARSELNO** :14-10-4	**ENVANTER NO :** 51 TEMMUZ-2004
ADRES : TURAN MAHALLESİ DİLEK SK. NO :186 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: DÜKKAN	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ (X) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI (X) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	ALINLIKLI DÜZENDE İNŞA EDİLEN TİCARİ YAPI TEK MEKANDAN OLUŞMAKTADIR.
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 3	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

Tek katlı yapı, alınlıklı düzende inşa edilmiş bir ticari yapıdır. Oldukça vurgulu alınlık öğesinde, kabartma geometrik motifler kullanılmıştır. İlçe Halk Kütüphanesi arşivinden elde edilen fotoğrafta görülen dükkan yapısı günümüze ulaşmamıştır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : ÖZYURT MAHALLESİ ÇEŞMELERİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** :-	**ENVANTER NO :** 52 TEMMUZ-2004
ADRES : ÖZYURT MAHALLESİ KOYUN SOKAK TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: ÇEŞME	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE (X) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT (X) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	YAPILARA BİTİŞİK DÜZENDE İNŞA EDİLEN ÇEŞMELER SOKAK DOKUSUNUN ÖNEMLİ BİRER PARÇASIDIRLAR.
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ ( ) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 3	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

İlçe Halk Kütüphanesi arşivinden elde edilen fotoğraflarda, bitişik düzende inşa edilmiş çeşmeler görülmektedir. Tek katlı, avlulu evlerde ve neredeyse her sokakta bulunan çeşmelerden günümüze ulaşabilen yok denecek kadar azdır. Yol genişletmeleri, evlerin yıkılmaları sokak dokusunun önemli bir öğesi olan çeşmelerin sonunu hazırlamıştır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : HACIBENLİ EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19LIc / 111/72	**ENVANTER NO :** 53 TEMMUZ-2004
ADRES : ÖZYURT MAHALLESİ TİRYAKİ SOKAK NO :20 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ (X) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	**KONUT PLAN TİPİ**: (X) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK (X) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ ( ) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: 4 DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI :3	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

Kare planlı, kırma çatılı yapı avlulu düzendedir. Turgutlu'nun yığma kerpiç sistemi ile inşa edilen birkaç yapısından birisi olan Hacıbenli Evi belgeleme çalışmaları sırasında fotoğraflanmışsa da, kısa bir süre sonra yıkılan yapının yerinde günümüzde beş katlı apartman bulunmaktadır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : KÖSELER EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 35 / 17 / 28	**ENVANTER NO :** 54 TEMMUZ-2004
ADRES : ÖZYURT MAHALLESİ ERDOĞDU / ÖZGÜN SOKAK NO :52 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** (X) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	**KONUT PLAN TİPİ**: (X) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ ( ) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

Tek kat ve bodrumlu düzendeki dikdörtgen planlı yapı, kırma çatılıdır. Çatıyı çevreleyen geniş ahşap saçağı, oymalı ahşap payandalar desteklemektedir. İçe çekilmiş bir girişten merdivenlerle yükselerek üst kata çıkılmaktadır. Bodrum girişi ise üst kat giriş sahanlığının hemen altından yol kotundan sağlamaktadır.

Belgeleme çalışmaları sırasında fotoğraflanan yapının, büyük çaplı bir yangın geçirdiği saptanmıştır. Oldukça büyük zarar gören yapının ivedilikle onarıma ihtiyacı vardır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : FATMA ERDÜGEN EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19L-Ic-27-18	**ENVANTER NO :** 55 TEMMUZ-2004
ADRES : ŞEHİTLER MAHALLESİ ÇANAKKALE SOKAK NO : 7 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. SONU

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** (X) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ**: (X) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA (X) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ ( ) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

Tek kat ve bodrumlu düzendeki yapının, ayrı bir avlu girişi vardır. Kare planlı, kırma çatılı yapıyı geniş bir ahşap saçak çevrelemektedir. Cepheden birkaç basamakla yükselerek üst kata, avludan bodrum kata girilmektedir. Giriş sahanlığı, ferforje demiri ve giyotin pencereler dikkat çekicidir. Bahçe giriş kapısı yapılan onarımla özgünlüğünü kaybetmiştir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : TAHSİN PEKÇEVİK EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19L-Ia-19-8	**ENVANTER NO :** 56 TEMMUZ-2004
ADRES : TURAN MAHALLESİ ÇAYLAK SOKAK NO :24 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT (X) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	**KONUT PLAN TİPİ**: ( ) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK (X) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ ( ) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 3	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

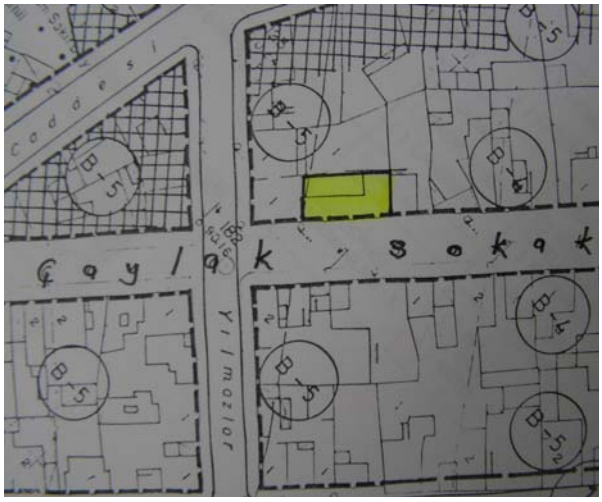

Tek katlı ve bodrumlu düzende inşa edilmiş, dikdörtgen planlı bir yapıdır. Kırma çatısı alaturka kiremitle kaplanmıştır. Çatıyı çevreleyen geniş bir ahşap saçak mevcuttur. Cepheden birkaç basamakla yükselerek girilen yapıda, ahşap malzeme yoğun olarak kullanılmıştır. Ahşap giriş kapısı, ahşap kepenk ve ahşap pervazlı bodrum kat pencereleri bulumaktadır. Harap durumda olan yapının ivedilikle onarıma ihtiyacı vardır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : KAMIŞÇI EVİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 19L-Ia-34-8	**ENVANTER NO :** 57 TEMMUZ-2004
ADRES : İSTİKLAL MAHALLESİ DÖMEKE SOKAK NO :56 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: KONUT	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT (X) BOŞ ( ) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** (X) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI ( ) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) EV SAHİBİ (X) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	**KONUT PLAN TİPİ**: (X) YAN HOLLÜ-ASIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-SIMETRIK ( ) ORTA HOLLÜ-ASİMETRİK
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK (X) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ ( ) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: 4 DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 3	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

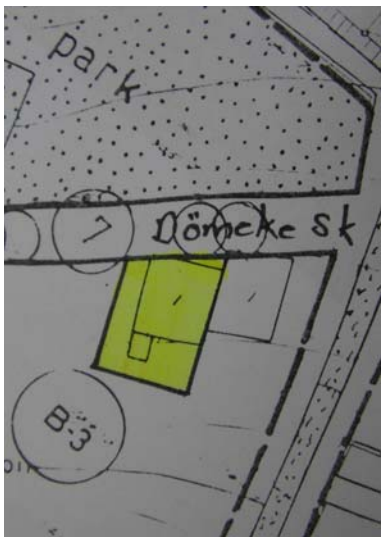

Turgutlu'da ender rastlanan yığma kerpiç düzende inşa edilmiş yapılardan birisidir. Dikdörtgen planlı beşik çatılı yapı günümüzde kullanılmamaktadır. Her geçen gün biraz daha yıpranan yapının ivedilikle onarıma ihtiyacı vardır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : DİŞÇİ SUPHİ MUAYENEHANESİ	**PAFTA-ADA PARSELNO**: 19L-2a/391-12	**ENVANTER NO :** 58 TEMMUZ-2004
ADRES : TURAN MAH. DEMİREL-TÜRKMEN SK. NO :132 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: DÜKKAN	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ (X) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI (X) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK (X) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	İKİ KATLI, BALKONLU DÜZENDE İNŞA EDİLEN TİCARİ YAPI DİĞERLERİNDEN FARKLI OLARAK AYRI MERDİVEN GİRİŞİ İLE ÜST KATA BAĞLANARAK BAĞIMSIZ İKİ MEKAN OLUŞTURMA OLNAĞI SAĞLAMAKTADIR.
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ (X) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ (X) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ (X) ÇIKMA	( ) CUMBA (X) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ (X) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

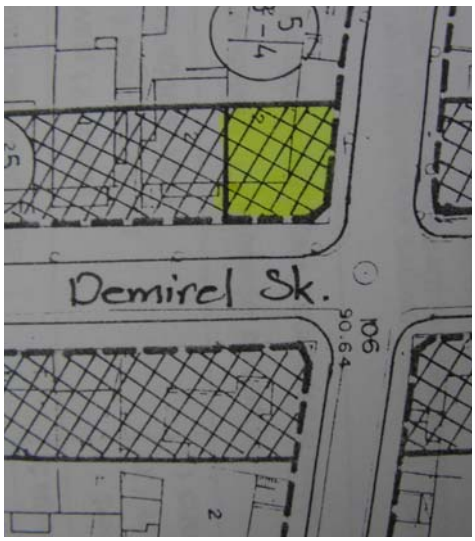

Kare planlı, kırma çatılı yapı iki katlı düzende inşa edilmiş, balkonlu bir ticari yapıdır. Zemin kat, sokakla iç içe olacak şekilde şeffaf yüzeyler ağırlıkta kullanılmıştır. Üst katta, cephede aynı dışa açıklık söz konusudur. Pencereler cephede geniş yer tutmaktadır.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : PINAR PASTANESİ	**PAFTA-ADA PARSELNO** : 25-103-16	**ENVANTER NO :** 59 TEMMUZ-2004
ADRES : ÖZYURT MAHALLESİ DUMLUPINAR SOKAK NO :8 TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ: DÜKKAN	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ (X) TİCARETHANE ( ) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI (X) TİCARİ YAPI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: ( ) AYRIK ( ) BİTİŞİK (X) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : (X) KİRACI ( ) EV SAHİBİ ( ) BELİRSİZ

YAPIYA GİRİLDİ ( ) **YAPIYA GİRİLMEDİ** (X)	İKİ KATLI, İÇTEN MERDİVENLİ TİCARİ YAPI KÖŞE VURGUSUNU ARTTIRAN BİR BALKONA SAHİPTİR.
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA (X) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ (X) SAÇAK BORDÜRÜ ( ) PENCERE SÖVESİ ( ) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ (X) ÇIKMA	( ) CUMBA (X) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ (X) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 2	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU ( ) İYİ (X) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

İki katlı balkonlu dükkan yapısı kırma çatılı olup, alaturka kiremit kaplanmıştır. Yapılan onarımlarla yapının özgünlüğü zedelenmiştir.Zemin katta vitrin düzeni, üst katta ise balkon korkuluğu değiştirilmiştir. Ayrıca balkonun tabliye betonu hizasında cepheye betonarme saçak eklenmiştir. Daha düşük kotta eklenen eternit kaplı sundurma, camekan yüzeyi bölmektedir.

EKLER :

DEÜ, FBE MİMARLIK ABD, RESTORASYON PROGRAMI	**HAZIRLAYAN :** K. IŞIL MEŞE	**TEZ DANIŞMANI :** PROF.DR.ETİ AKYÜZ LEVİ

TURGUTLU KENT DOKUSUNDA GELENEKSEL YAPILAR

YAPI ADI : TURGUTLU TREN İSTASYONU	**PAFTA-ADA PARSELNO** :	**ENVANTER NO :** 60 TEMMUZ-2004
ADRES : İSTASYONALTI MAHALLESİ TURGUTLU / MANİSA		**YAPIM YILI DÖNEMİ** : 19 Y.Y. BAŞI

ÖZGÜN KULLANIM TÜRÜ:GAR BİNASI	**GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI :** ( ) KONUT ( ) BOŞ ( ) TİCARETHANE (X) DİĞER	**YAPININ TÜRÜ :** ( ) KONUT ( ) SU YAPISI ( ) DİNİ YAPI (X) ULAŞIM YAPISI

YAPININ BÖLGE İÇİNDEKİ KONUMU: (X) AYRIK ( ) BİTİŞİK ( ) KÖŞE

YAPI TÜRÜ : ( ) 1.TESCİLLİ YAPI ( ) 2.TESCİLLİ YAPI (X) TESCİLSİZ YAPI	**KULLANICI** : ( ) KİRACI ( ) MAL SAHİBİ (X) TCDDY

YAPIYA GİRİLDİ (X) **YAPIYA GİRİLMEDİ** ( )	ORTADAN GİRİŞLİ SİMETRİK BİR KURGUDA İNŞA EDİLEN DEMİRYOLU YAPISININ ÜST KATI LOJMAN OLARAK KULLANILMAKTADIR.
YAPININ TAŞIYICI SİSTEMİ	( ) YIĞMA TAŞ ( ) YIĞMA TUĞLA ( ) YIĞMA, TUĞLA, TAŞ ALMAŞIK ( ) YIĞMA KERPİÇ ( ) BETONARME ( ) AHŞAP KARKAS ( ) KARMAŞIK SİSTEMLER ( ) DİĞER

YAPI DIŞ CEPHE ÖĞELERİ	( ) KAT BORDÜRÜ ( ) KÖŞE SİLMESİ ( ) SAÇAK BORDÜRÜ (X) PENCERE SÖVESİ (X) SAÇAK ( ) KAPI SÖVESİ ( ) ÇIKMA	( ) CUMBA ( ) AÇIK ÇIKMA ( ) ŞAHNİŞİN	ÇIKMA ÖĞELERİ ( ) KONSOL ( ) ELİ BÖĞRÜNDE ( ) PAYANDA
YAPININ DURUMU	1. ONARIM GEREKTİRMEYEN ONARIM GÖRMÜŞ 2. YÜZEYSEL ONARIM GEREKTİREN 3. ESASLI ONARIM GEREKTİREN 4. HARAP	İÇ MEKAN: 2 DIŞ CEPHE/ ELEMANLARI : 1	YAPININ ÖZGÜNLÜK DURUMU (X) İYİ ( ) ORTA ( ) KÖTÜ

YAPININ RESMİ/VAZİYET PLANI

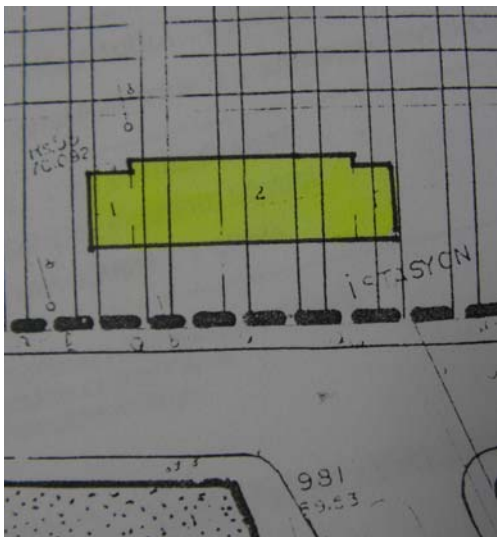

EKLER :

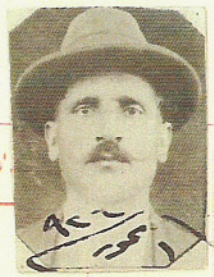

ورق ومروسی	قصبه دائرهٔ بلدیه‌سی داخلنده یاپیله‌جق مبانیك رخصتنی حاوی انشاآت وتعمیرات تذکره‌سیدر	نوع معامله	جلد ومروسی

صاحب ملکك اسمی یحیان اغلی محمود اخوئ

بولندیغی محل وسوقاق اوجرم

زمین قاتنك مساحهٔ سطحیه‌سی

بنانك قاچ قاتلی اولدیغی آلتی بوجق اوطه‌لی اوزره یاپیلمق ایستنیلمکده

بنانك مشتملاتی اولوب اولمدیغی

سوقاغنك سمت واستقامتی

معمارك امضاسی

پاره	غروش	خرجك نوعی	آرشون	سنطرنج	متروم‌ربع فی	مادهٔ قانونیه
..	٧٢	ابنیه انشاآت رسومی			٦١/٢٤	رسوم بلدیه قانونی
	٢٧	ابنیه نك بوز خرجی	٢٧			ابنیه قانونی
		تعمیرات خرجی				«
		دیوار بوز خرجی			١٨	«
	١٨	محافظه دیوار خرجی			١١٩/٦٦	«
..	١٤٠	یکون				
..	٢٥٨	حجاز اغانه‌سی				
		موزه‌ملی حصه‌سی				
..	٢٥٨	جملهٔ یکون				

بالاده محرر معمار راپورنده موضحاً کوسترلدیکی اوزره راپور مندرجاتی خلافنده برکونا تعمیر وانشاآت وعملیاتده بولنمامق شرطیله رسم قانونیسی اولان ایکیوز الی سکز غروش بلده سنه ٩٤٦ تاریخلی و ٥٥٤٧ نومرولی مقبوض علم‌وخبری مقابلنده تسلیم صندق ایتدیریلمك اشبو رخصت تذکره‌سی اعطا قلندی

٩٤٦ محرر

وزنه دفتری صره نومروسی

مقبوض نومروسی

قصبه قضاسی

بلدیه صندوقنه تسلیم اولنان آقچه یه مخصوص مقبوض سندی

غروش	ليرا
٥٨	٤
٥٨	٤

یکرن

هانکی نوع وارداته محسوباً تسلیم اولندیغی

طرفندن بالاده جنس و نوعی کوسترلن ليرا

غروش قصبه بلدیه صندوقنه تسلیم اولنمشدر

صندوق امینی

(آهنك) مطبعه‌سی

KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KURULU
K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. : 9.9.1994-352
Karar Tarihi ve No. : 9.9.1994-4138

Toplantı Yeri
İZMİR

LİSTE

TURGUTLU İLÇE MERKEZİ VE MERKEZE BAĞLI KÖYLERDE BULUNAN 2863 ve 3386 SAYILI YASALAR UYARINCA TESCİL EDİLEN KORUNMASI GEREKLİ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLAR

SIRA NO	ADI	ADRESİ	PAFTA	ADA	PARSEL
1	Tatar Camii	Turgutlu,Piyaleoğlu Cad.Koyun Sk.	20 LIVb (75)	211	1
2	Koca Hamam	Turgutlu,Piyaleoğlu Cad.İskele Mah.	20 LIVc (57)	582	3
3	Konut	Turgutlu,İstiklal Mah.ülkü Sk.	20 LIVc	558	6
4	Çınar Ağaçları (4adet)	Turgutlu,Kurtuluş Mah.Şehitler Yolu	20 LIVc	-	-
5	Çınar Ağaçları(4 adet)	Turğutlu,Özyurt Mah.Atatürk Sk. İbrahimci Camii Karşısı	20 LIVb (50)	626	1 pa karş
6	Çınar Ağacı	Turgutlu,Piyaleoğlu Cad.	19 L-Ia	-	-
7	Çınar Ağacı	Turgutlu,Acarlar Mah.Şehit Bekçi Ali Karakuzu Sk.Ankara Asfaltı	19 L-Id	1731	121
8	IrlamazKöy Camii	Irlamaz Köyü	42	-	1382
9	Sinirliköy Camii	Sinirli Köyü	1	-	1265

Başkan
Prof.Dr.Altan ÇİLİNGİROĞLU

Üye
Doç.Dr.Atilla CİMCOZ

Üye
Yr.Doç.Dr.Ülker SEYMEN

Üye
İlhamiBİLGİN
Sanat Tarihçi

Üye
Doç.Dr.Orcan GÜNDÜZ

Temsilci
Üye
Mümin YÜREK
Turgutlu Bel.

Temsilci
Üye

MANİSA KÜLTÜR ENVANTERİ

Dosya No	İlçesi	Env.No	Adı	Adresi	Pafta	Ada	Parsel	Grup	Türü	Karar	Karar Tarih ve No
	Turgutlu		Tümülüs	Alahıdır köyü,Çiftlik kırı mevkii	K19-c3-10		194		dinsel	İzmir II Nolu KTVKK	8.5. 1991- 1991
45.12/25	Turgutlu		Tatar Camii	Piyaleoğlu Cad. Koyun Sok.	20LIVb (75)	211	1		dinsel	İzmir II Nolu KTVKK	9.9. 1994- 4138
45.12/25	Turgutlu		Koca Hamam	Piyaleoğlu Cad. İskele Mah.	20LIVc (57)	582	3		kültürel	İzmir II Nolu KTVKK	9.9. 1994- 4138
45.12/25	Turgutlu		Konut	İstiklal Cad. Ülkü Sok.	20LIVc	558	6		sivil mimarlık	İzmir II Nolu KTVKK	9.9. 1994- 4138
45.12/25	Turgutlu		Çınar Ağaçları (4 adet)	Kurtuluş Mah. Şehitler Yolu	20LIVc				anıt eser	İzmir II Nolu KTVKK	9.9. 1994- 4138
45.12/25	Turgutlu		Çınar Ağaçları (4 adet)	Özyurt Mah. Atatürk Sok.	20LIVb (50)	626	1 karşısı		anıt eser	İzmir II Nolu KTVKK	9.9. 1994- 4138
45.12/25	Turgutlu		Çınar Ağacı	Piyaleoğlu Cad. Var.	19L Ia				anıt eser	İzmir II Nolu KTVKK	9.9. 1994- 4138
45.12/25	Turgutlu		Çınar Ağacı	Acarlar Mah. Şehit Bekçi Ali Karakuzu Sok. Ankara	19L Id	1731	121		anıt eser	İzmir II Nolu KTVKK	9.9. 1994- 4138
45.12/25	Turgutlu		Irlamaz Köy Camii	Irlamaz Köyü	42		1382		dinsel	İzmir II Nolu KTVKK	9.9. 1994- 4138
45.12/25	Turgutlu		Sinirli Köy Camii	Sinirli Köyü	1		1265		dinsel	İzmir II Nolu KTVKK	9.9. 1994- 4138
45.12/13	turgutlu		Gavur Hamamı	yılmazlar mah.	16	342	10, 11, 12		kültürel	İzmir II Nolu KTVKK	25.12. 1996- 6366
45.12/24	turgutlu		ceviz ağacı	dağmarmara kabaçınar köyü mevkii					anıt ağaç	İzmir II Nolu KTVKK	18.6. 1997- 6842

MANİSA KÜLTÜR ENVANTERİ

Dosya No	İlçesi	Env.No	Adı	Adresi	Pafta	Ada	Parsel	Grup	Türü	Karar	Karar Tarih ve No
45.12/33	turgutlu		çınar ve meşe ağacı	dağmarmara karaköy köyiçi mev. ve gencer		a) 105 b) 101	a) 1, b) 50, 106			İzmir II Nolu KTVKK	18.6. 1997- 6843
720	Turgutlu	1	tümülüs	Çobanisa Mev.					anıt eser	İzmir II Nolu KTVKK	9.7. 1997- 6930
720	Turgutlu	2	tümülüs	Çobanisa Mev.					anıt eser	İzmir II Nolu KTVKK	9.7. 1997- 6930
720	Turgutlu	3	tümülüs	Çobanisa Mev.					anıt eser	İzmir II Nolu KTVKK	9.7. 1997- 6930
720	Turgutlu	4	tümülüs	Çobanhisar dedesi tepesi mev.					anıt eser	İzmir II Nolu KTVKK	9.7. 1997- 6930
720	Turgutlu	5	tümülüs	karaoğlanlı bucağı					anıt eser	İzmir II Nolu KTVKK	9.7. 1997- 6930
720	Turgutlu	6	tümülüs	Şeytan Tepesi Mev. Fabrika (Üretim Sahasında)					anıt eser	İzmir II Nolu KTVKK	9.7. 1997- 6930
720	Turgutlu	7	tümülüs	Turgutlu ve karaoğlanlı bucağı arasında					anıt eser	İzmir II Nolu KTVKK	9.7. 1997- 6930
720	Turgutlu	8	tümülüs	Musacalı köyü kuşaklı tepe					anıt eser	İzmir II Nolu KTVKK	9.7. 1997- 6930
720	Turgutlu	9	tümülüs	Musacalı köyü kuşaklı tepe önünde					anıt eser	İzmir II Nolu KTVKK	9.7. 1997- 6930
720	Turgutlu	10	tümülüs	Musacalı köyü mersinli tepe					anıt eser	İzmir II Nolu KTVKK	9.7. 1997- 6930
720	Turgutlu	11	tümülüs	niganlı yeniköy arasındaki hilmitepe					anıt eser	İzmir II Nolu KTVKK	9.7. 1997- 6930

MANİSA KÜLTÜR ENVANTERİ

Dosya No	İlçesi	Env.No	Adı	Adresi	Pafta	Ada	Parsel	Grup	Türü	Karar	Karar Tarih ve No
720	Turgutlu	12	tümülüs	urganlı yeniköy arasındaki keserlitepe					anıt eser	İzmir II Nolu KTVKK	9.7. 1997- 6930
720	Turgutlu	13	tümülüs	urganlı yeniköy arasındaki göztepe					anıt eser	İzmir II Nolu KTVKK	9.7. 1997- 6930
720	Turgutlu	17	tümülüs	Alahıdır Köyü					anıt eser	İzmir II Nolu KTVKK	9.7. 1997- 6930
720	Turgutlu	18	tümülüs	Alahıdır Köyü					anıt eser	İzmir II Nolu KTVKK	9.7. 1997- 6930
720	Turgutlu	19	tümülüs	Höyüktepe					anıt eser	İzmir II Nolu KTVKK	9.7. 1997- 6930
45.12/38	turgutlu		çakıcı camii (kaymakam şakir bey camii)	acarlar mah.	18	295	7			İzmir II Nolu KTVKK	10.12. 1997- 7286
45.12/40	turgutlu		hacı muharrem (muarrem) camii	altay mah.	54	499	9		anıtsal eser	İzmir II Nolu KTVKK	25.3. 1998- 7606
45.12/32	turgutlu		gazino binası	atatepe mev.		1269	3		anıtsal eser	İzmir II Nolu KTVKK	10.6. 1998- 7846
45.12/41	Turgutlu		istasyon binası ve ağaç dokusu	urganlı	18		1177		anıt eser	İzmir II Nolu KTVKK	6.11. 1998- 8127
45.12/49	turgutlu		taşlı camii	altay mah. yedieylül yolu	56	510	11		anıt eser	İzmir II KTVKK	28.3. 2001- 9896

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT
VARLIKLARINI KORUMA KURULU

KARAR 720

Toplantı Tarihi ve No : 9.7.1997-486
Karar Tarihi ve No : 9.7.1997-6930

Toplantı Yeri
İZMİR

Sahife -2-

MANİSA İLİ,TURGUTLU VE AHMETLİ İLÇELERİNDE 2863 ve 3386 SAYILI YASALAR UYARINCA ANIT ESER OLARAK TESCİL EDİLEN TÜMÜLÜSLER:

SIRA NO	ADI	İLİ	İLÇESİ	ADRESİ
1	Tümülüs	Manisa	Turgutlu	Çobanisa Mevkii
2	Tümülüs	Manisa	Turgutlu	Çobanisa Mevkii
3	Tümülüs	Manisa	Turgutlu	Çobanisa Mevkii
4	Tümülüs	Manisa	Turgutlu	Çobanhisar Dedesi tepesi Mev.
5	Tümülüs	Manisa	Turgutlu	Karaoğlanlı Bucağı
6	Tümülüs	Manisa	Turgutlu	Şeytan Tepesi Mev.
7	Tümülüs	Manisa	Turgutlu	Turgutlu ve Karaoğlanlı Bucağı arasında
8	Tümülüs	Manisa	Turgutlu	Musacalı Köyü Kuşaklıtepe
9	Tümülüs	Manisa	Turgutlu	Musacallı Köyü,Kuşaklı tepe önünde
10	Tümülüs	Manisa	Turgutlu	Musacallı Köyü,Mersinli tepe
11	Tümülüs	Manisa	Turgutlu	Niganlı-Yenikōy arasındaki Hilmitepe
12	Tümülüs	Manisa	Turgutlu	Urganlı-Yenikō y arasındaki keserlitepe
13	Tümülüs	Manisa	Turgutlu	Urganlı-Yenikōy arasındaki Göztepe
14	Tümülüs	Manisa	Ahmetli	Üçtepeler,Gökkaya Mev.
15	Tümülüs	Manisa	Ahmetli	Üçtepeler,Gökkaya Mev.
16	Tümülüs	Manisa	Ahmetli	Üçtepeler,Gökkaya Mev.
17	Tümülüs	Manisa	Turgutlu	Alahıdır Köyü,
18	Tümülüs	Manisa	Turgutlu	Alahıdīr Köyü,
19	Tümülüs	Manisa	Turgutlu	Höyüktepe
20	Tümülüs	Manisa	Ahmetli	Güldede Tepesi
21	Tümülüs	Manisa	Ahmetli	Güldede Tepesi
22	Tümülüs	Manisa	Ahmetli	Güldede Tepesi
23	Tümülüs	Manisa	Ahmetli	Güldede Tepesi

Sibel ÖNLÜSOY
Müdür

ASLI GİBİDİR

Başkan
Prof.Dr.Altan ÇİLİNGİROĞLU
BULUNMADI

Başkan Yardımcısı
Prof.Dr.Orcan GÜNDÜZ
İMZA

Üye
Doç.Dr.Ülker SEYMEN
İMZA

Üye
Doç.Dr.Zeynep MERCANGÖZ
İMZA

Üye
Yard.Doç.Dr.Turgay Teymur ÖNBİLGİN
İMZA

Temsilci
Üye
MANİSA BAY,İSK.MD
BULUNMADI

Temsilci
Üye

Temsilci
Üye

BELEDIYE BINASI ZEMIN KAT RÖLÖVESI

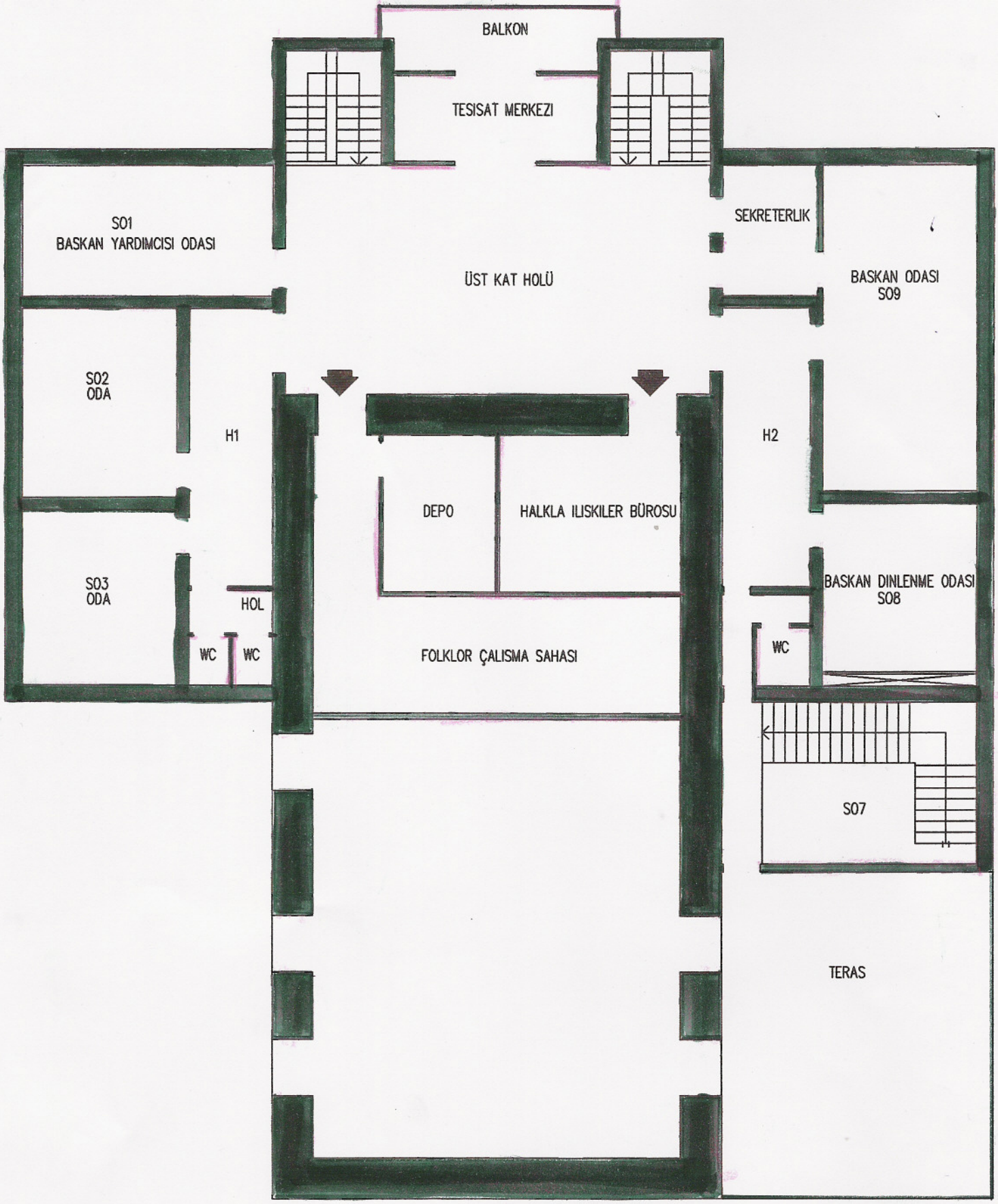

BELEDIYE BINASI ÜST KAT RÖLÖVESI

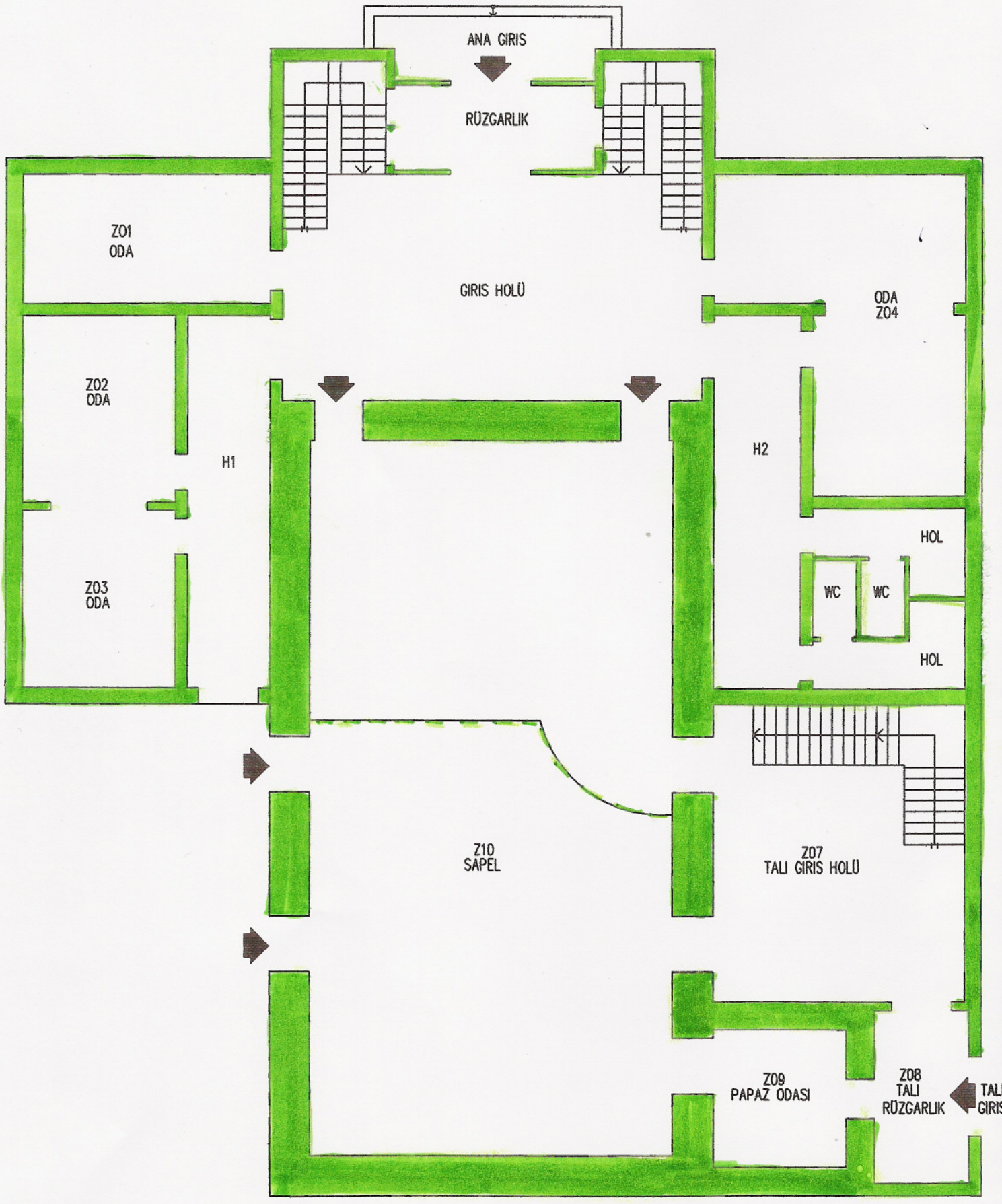

MEVCUT ZEMIN KAT PLANI

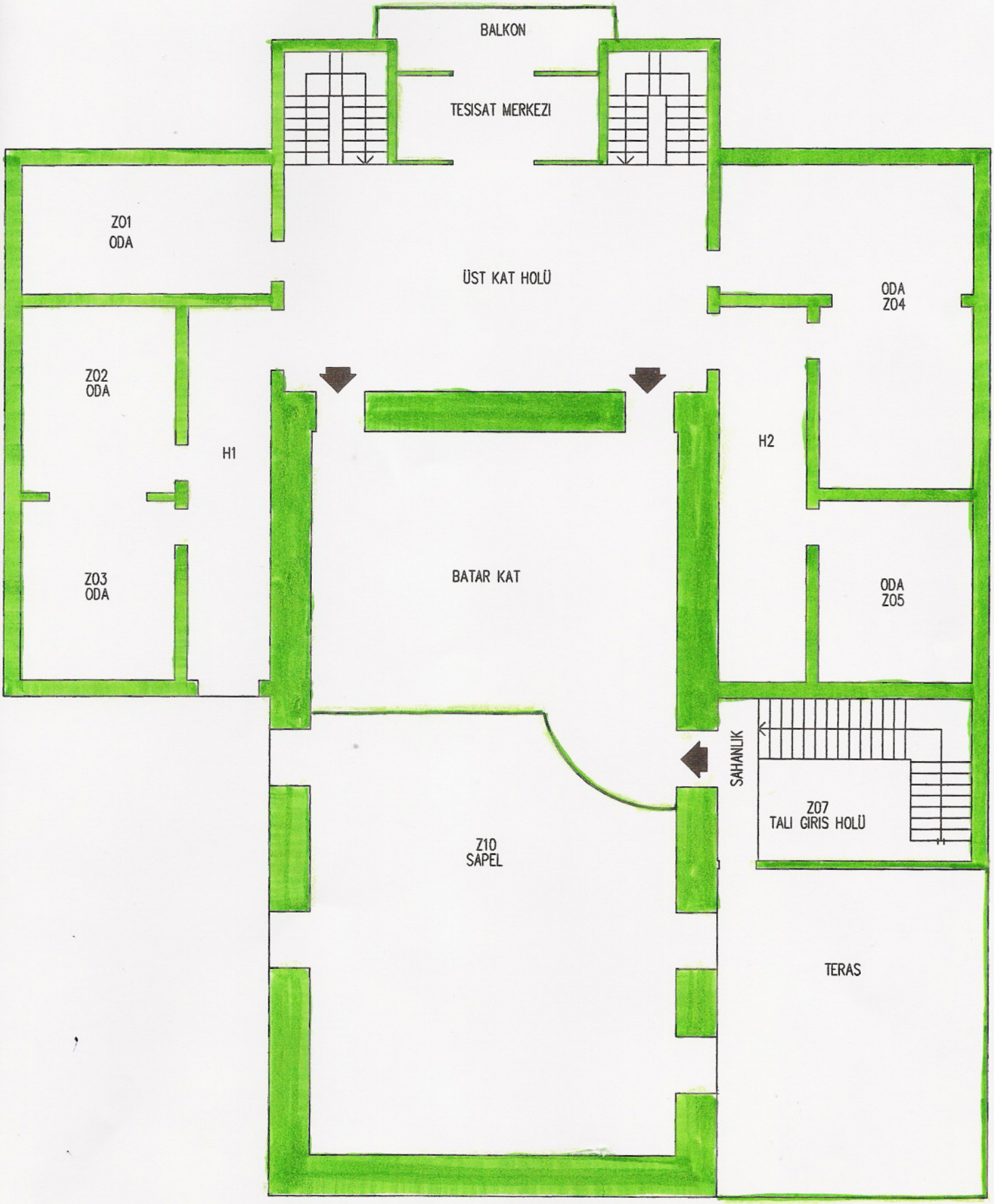

MEVCUT ÜST KAT PLANI

Ka naibi Isemije
ne nizemata R'oyet
edecegimi teahut eden

2.-

231 2703

Asbta

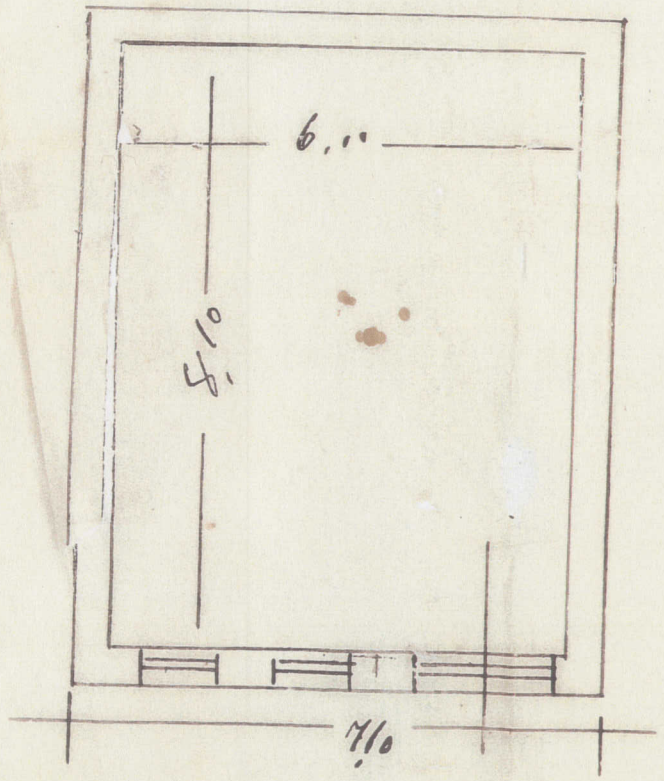

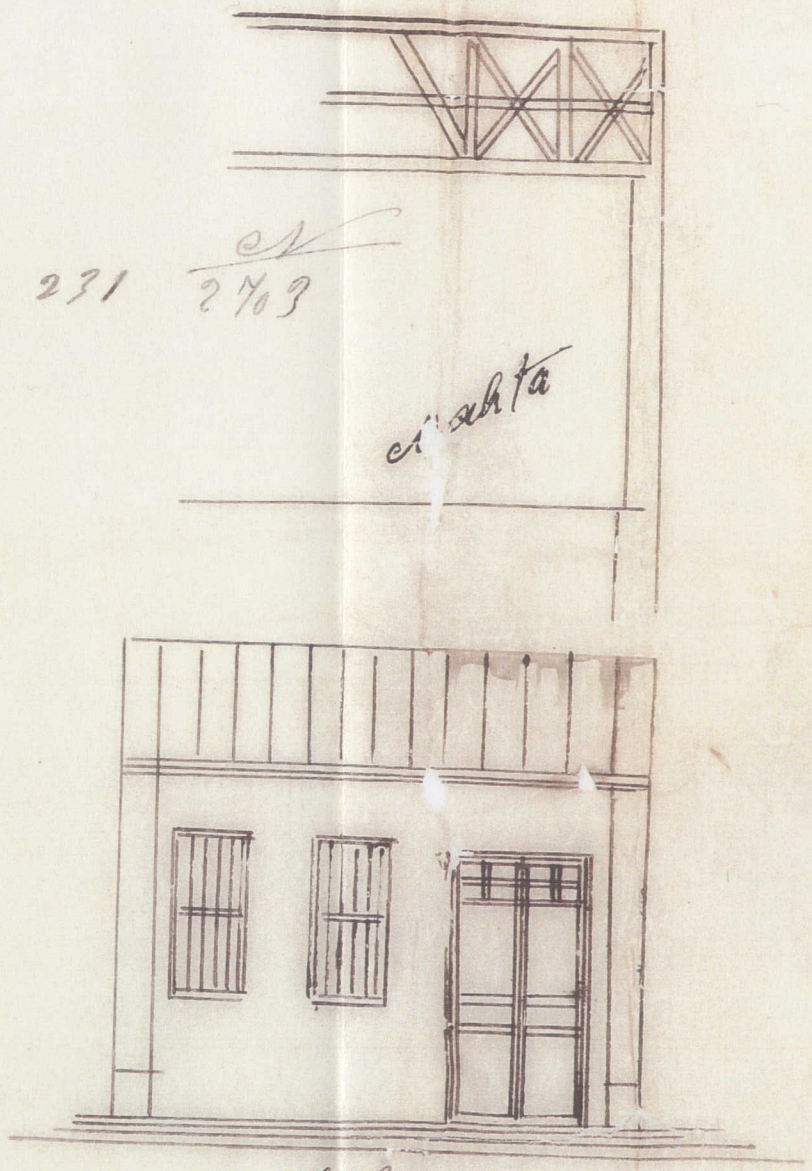

Cephe

emin asbakter
20-6-88
K 41 76

TURĞUTLU: 1,500

KUZEY
BATI DOĞU
GÜNEY

4300
4200
4100
4000
3900

SOK
CESUR
MAHMUT
DİKİŞ
MECAN
KÖLÇAK SO.
SO.
HAMAM
YURDU
U.M. FABRİKASI
BELEDİYE MEYDANI
KOZA PAZARI
BELEDİYE BİNASI
MANİSA YOLU
YALOVA SOKAĞI
DOSTAHANE SO
CADDESİ
ECZANE
ATATÜRK
TİYATRO
TİRAN
TİNAZ
LÜTFİ KIRDAR
PAZARCA
CAMİ
TEPE
ALLEM

ASİM KÖMÜRCÜOĞLU
ANKARA: 1950

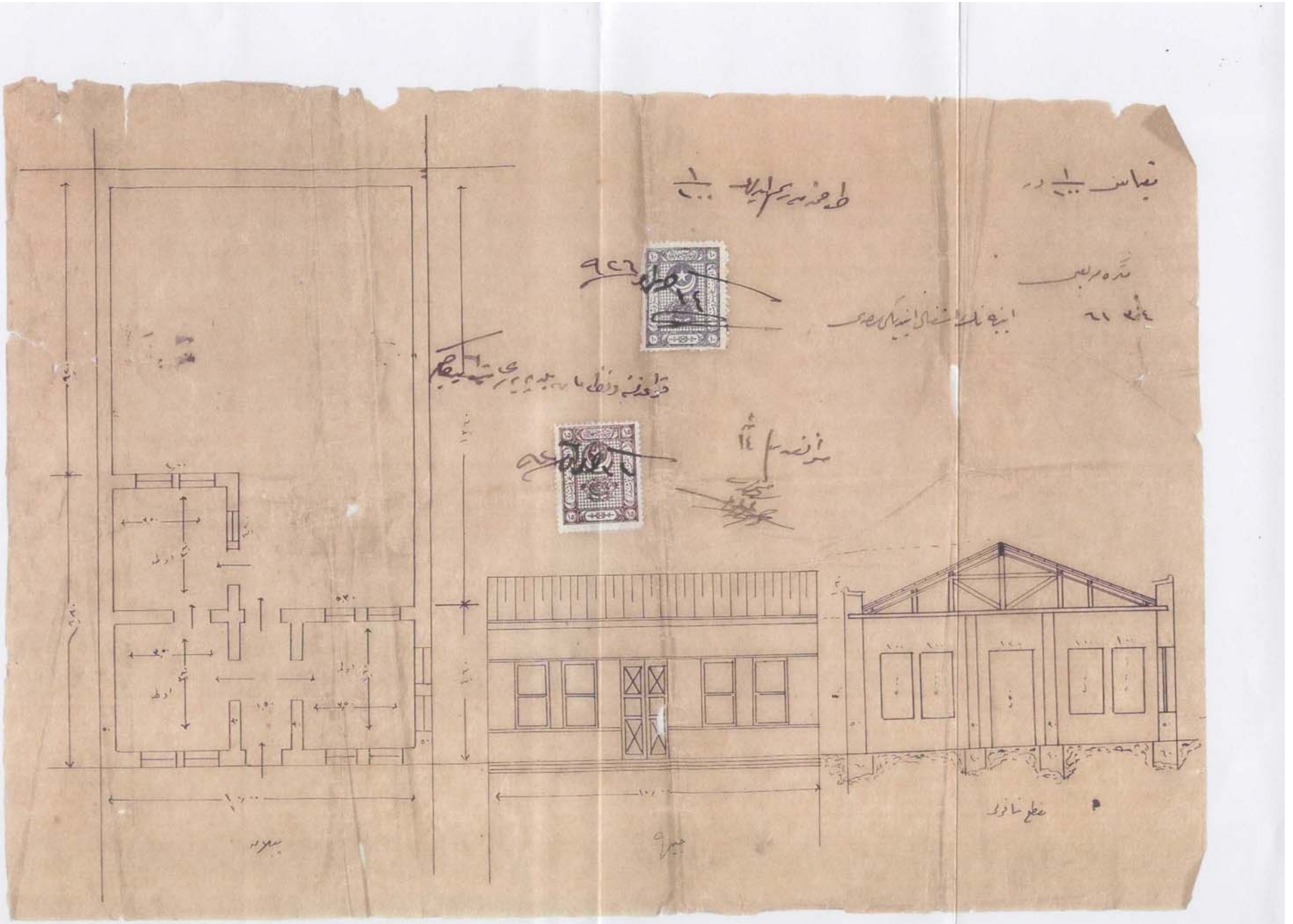

TURGUTLU MAR PROJES

ONEYLI MEDAKLAR TEFSILATI 1500

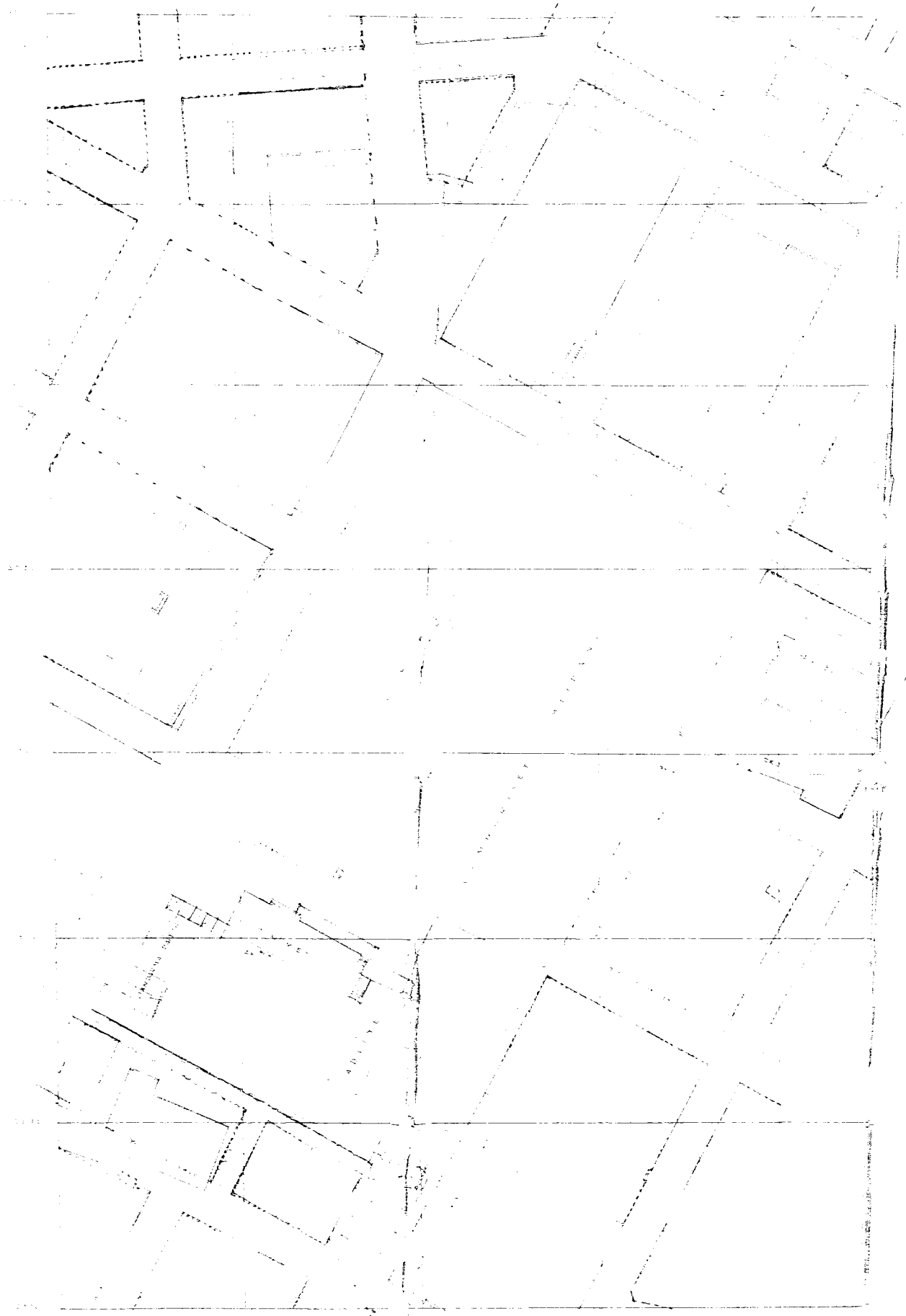

CUMHURIYET VE HÜKÜMET MEYDANILE ATATÜRK CADDESI MECMUARI

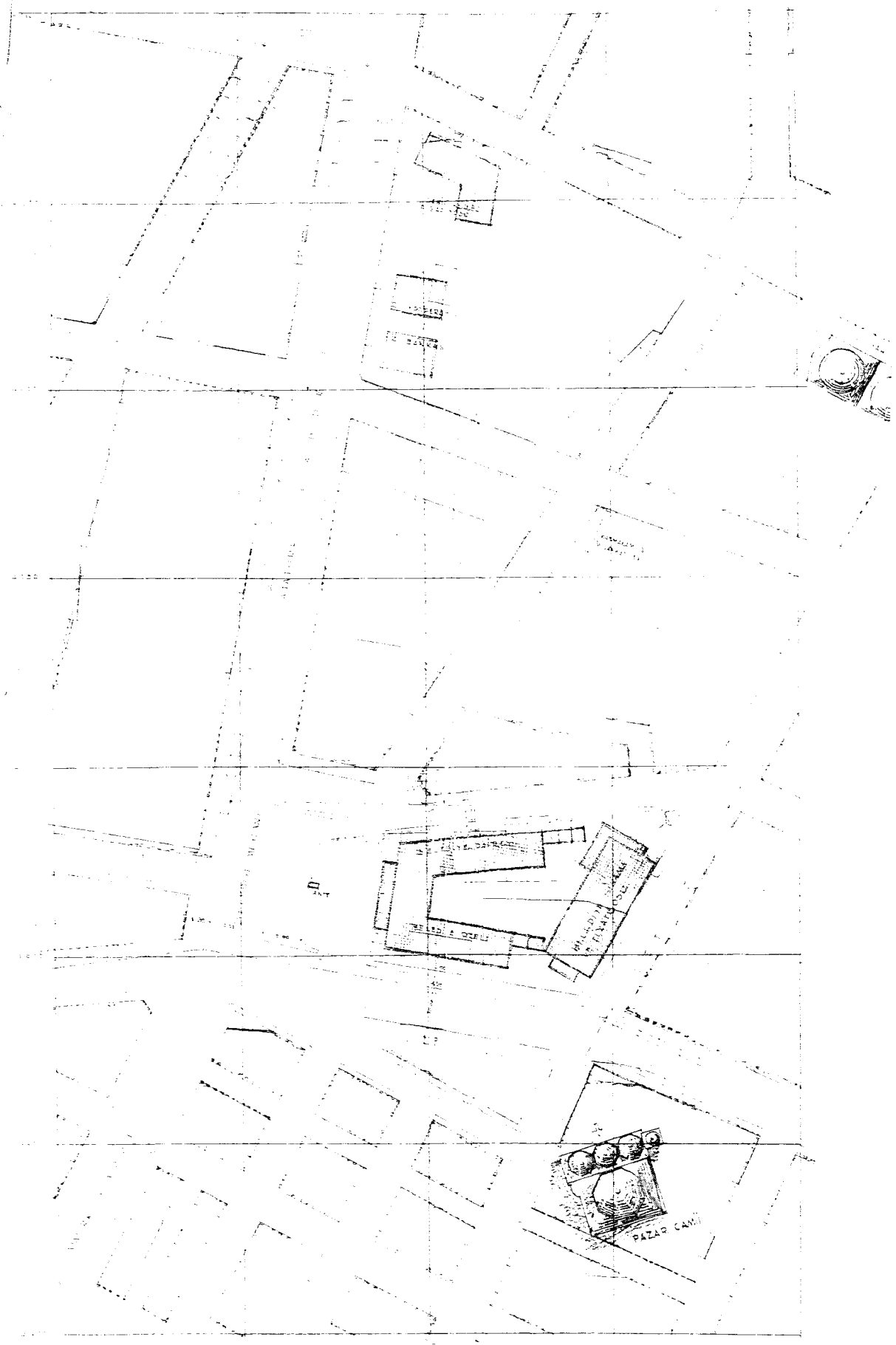

BELEDIYE MEYDANI VE CIVARI

ABM. KÖMÜRCÜO

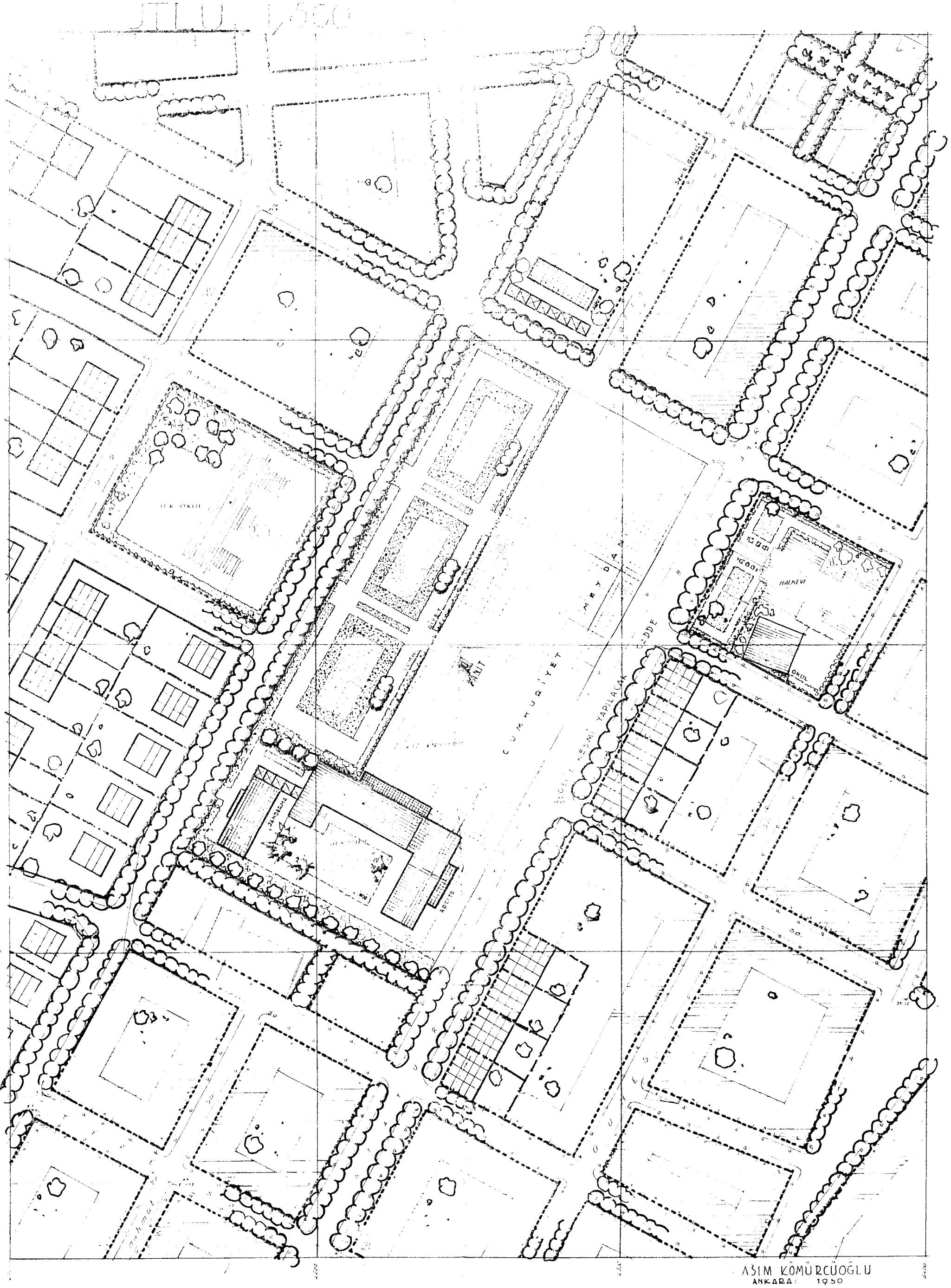
CUMHURIYET
MEYDANI
HALKEVI
OKUL
ASIM KÖMÜRCÜOĞLU
ANKARA: 1950

TURGUTLU ÇEVRE DÜZENİ PLANI

ÖLÇEK: 1/25000

İZMİR

ANKARA

İZMİR

ANKARA

KEMALPAŞA

LEJAND

- ÇEVRE DÜZENİ PLAN SINIRI
- MÜCAVİR ALAN SINIRI
- BELEDİYE SINIRI
- TURGUTLU NAZIM PLAN SINIRI
- ENERJİ NAKİL HATTI
- TRAFOLAR
- DEMİRYOLU
- SULAMA KANALLARI
- DERELER
- KORUNACAK TARIM AL.
- DOĞAL KARAKTERİ KORUNACAK AL.
- MEVCUT KONUT AL.
- ÖNERİ KONUT AL.
- TİCARET ALANLARI
- İDARİ TESİSLER
- AKARYAKIT İST.
- EĞİTİM AL.
- SAĞLIK AL.
- YEŞİL AL.
- REKREASYON AL.
- BÖLGE PARKI
- SANAYİ AL.
- K.SANAYİ AL.
- I.DERECE KARAYOLU
- II.DERECE YOLLAR
- HAMMADDE REZERV AL.
- TOPRAK SANAYİNCE
- HAMMADDE TAŞIMACILINDA

D.E.Ü. MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON ANABİLİM DALI
ENVER ÜZÜMCÜ EVİ RESTORASYON PROJESİ

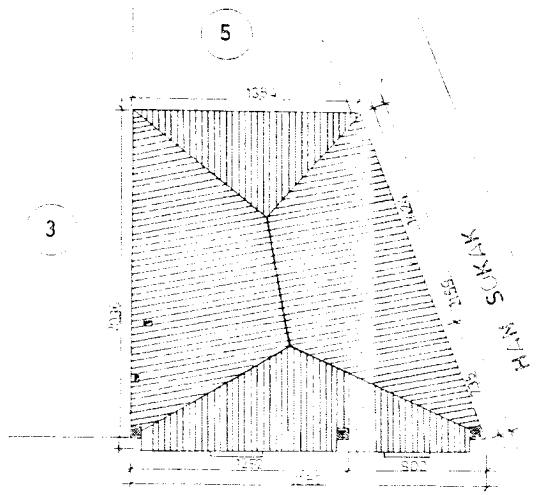

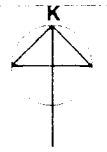

VAZİYET PLANI ÖLÇEK : 1/200

ENVER ÜZÜMCÜ EVİ	ADRES: HAN SK. ÜLKÜ SK KESİŞİMİ NO: 3 TURGUTLU / MANİSA	YÖNETENLER: Öğr. Gör. N. Y. ÜSTÜNGEL Ar. Gör. HÜMEYRA BİROL AKKURT	HAZIRLAYAN: 2002900596 K. IŞIL PEKMEZCİ	PAFTA NO: 1

D.E.Ü. MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON ANABİLİM DALI
ENVER ÜZÜMCÜ EVİ RESTORASYON PROJESİ

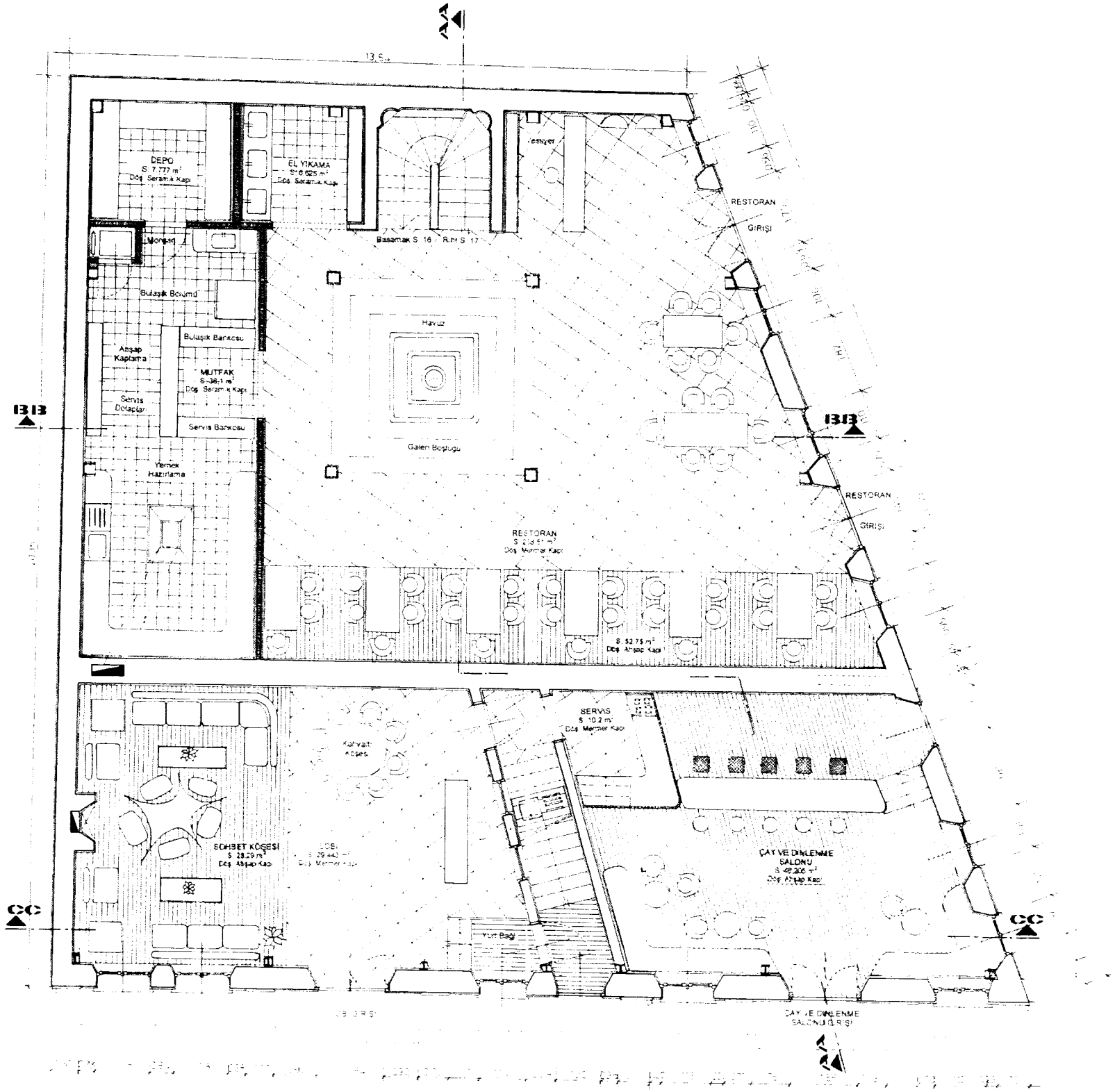

ZEMİN KAT PLANI

ENVER ÜZÜMCÜ EVİ	ADRES: HAN SK. ÜLKÜ SK KESİŞİMİ NO: 3 TURGUTLU / MANİSA	YÖNETENLER: Öğr. Gör. N. Y. ÜSTÜNGEL Ar. Gör. HÜMEYRA BİROL AKKURT	HAZIRLAYAN: 2002900596 K. IŞIL PEKMEZCİ	PAFTA NO: 2

D.E.Ü. MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON ANABİLİM DALI
ENVER ÜZÜMCÜ EVİ RESTORASYON PROJESİ

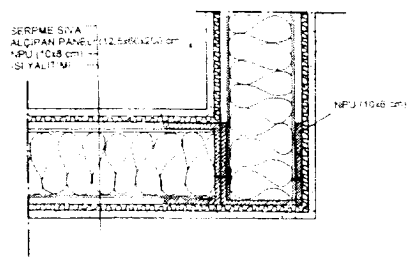

NOKTA DETAYI ÖLÇEK : 1/5

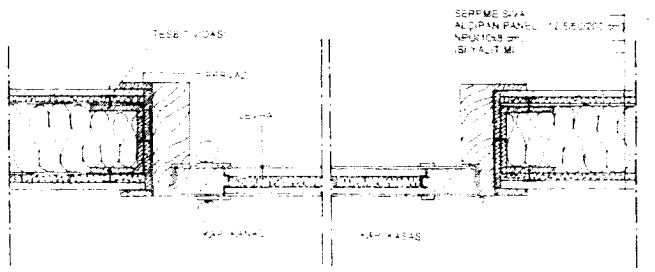

NOKTA DETAYI ÖLÇEK : 1/5

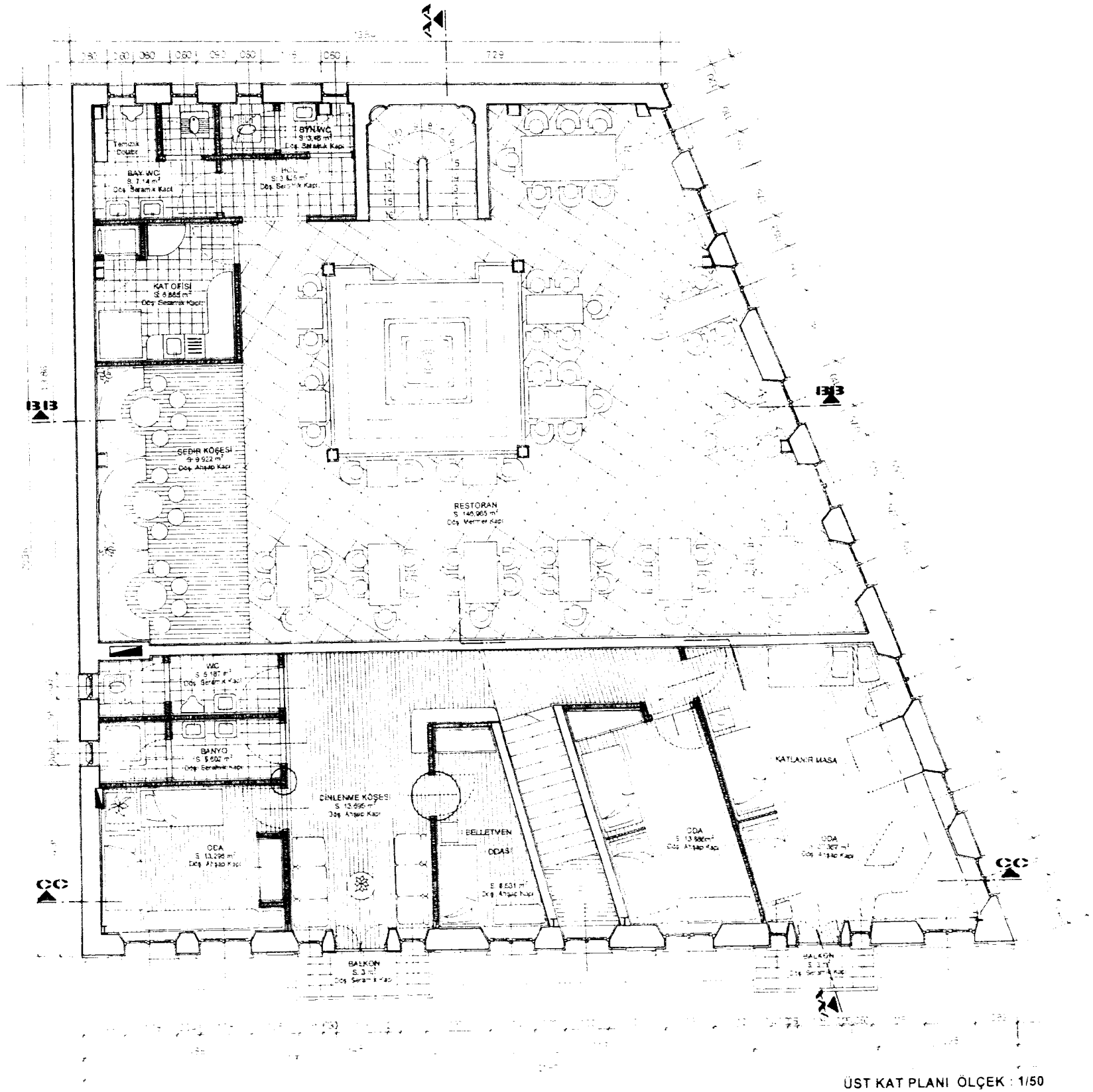

ÜST KAT PLANI ÖLÇEK : 1/50

ENVER ÜZÜMCÜ EVİ	ADRES: HANSK ÜLKÜSK KESİŞİMİ NO:3 TURGUTLU - MANİSA	YÖNETENLER: Öğr Gör N Y ÜSTUNGEL Ar Gör HÜMEYRA AIROL AKKURT	HAZIRLAYAN: 2002900596 K IŞIL PEKMEZCI	PAFTA NO: 3

D.E.Ü. MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON ANABİLİM DALI
ENVER ÜZÜMCÜ EVİ RESTORASYON PROJESİ

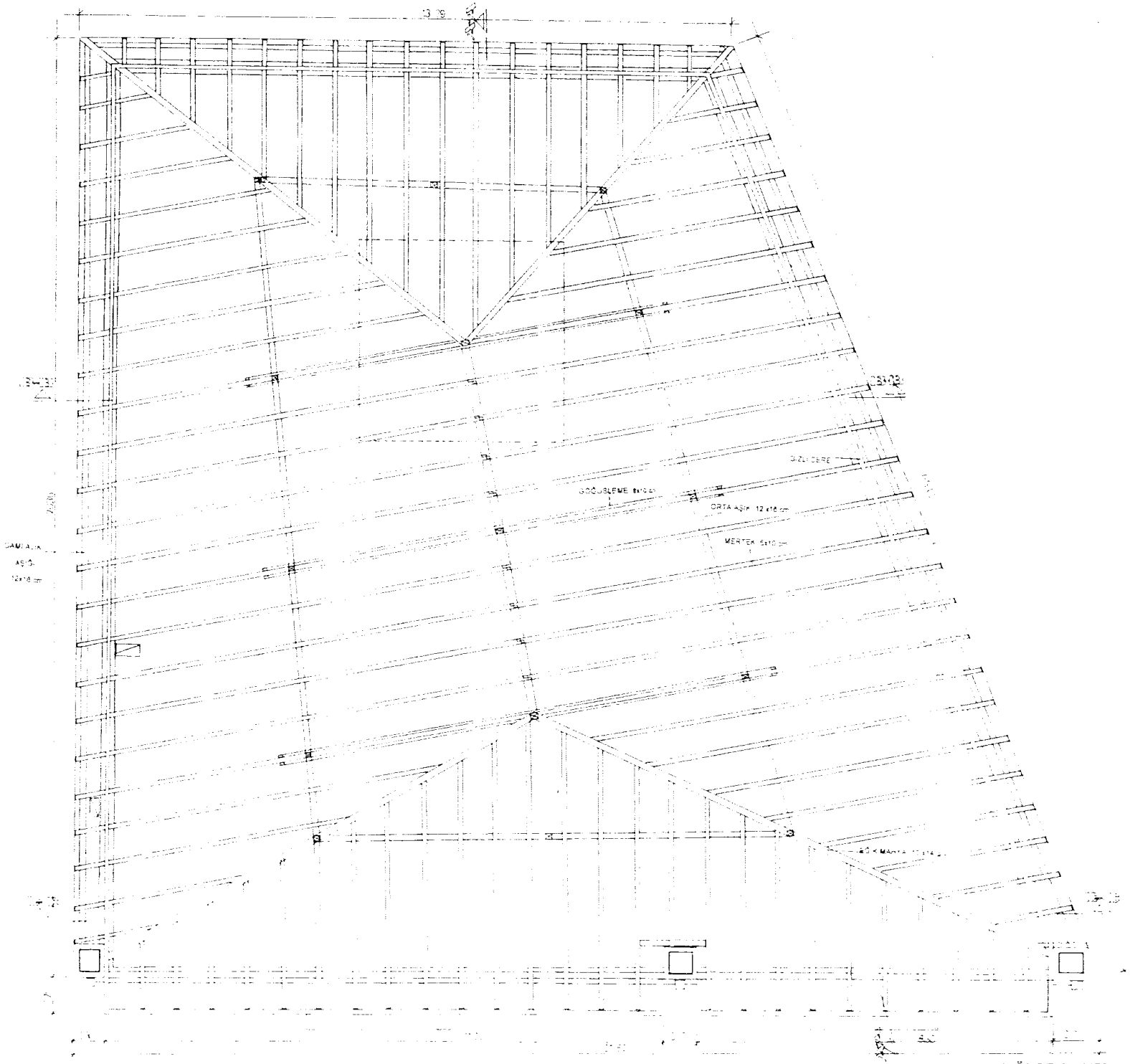

ENVER ÜZÜMCÜ EVİ	ADRES: HAN SK. ULKÜ SK. KESİŞİMİ NO: 3 TURGUTLU MANİSA	YÖNETENLER: Öğr. Gör. N. Y. ÜSTÜNGEL Ar. Gör. HÜMEYRA BİROL AKKURT	HAZIRLAYAN: 2002900596 K. IŞIL PEKMEZCİ	PAFTA NO: 4

D.E.Ü. MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON ANABİLİM DALI
ENVER ÜZÜMCÜ EVİ RESTORASYON PROJESİ

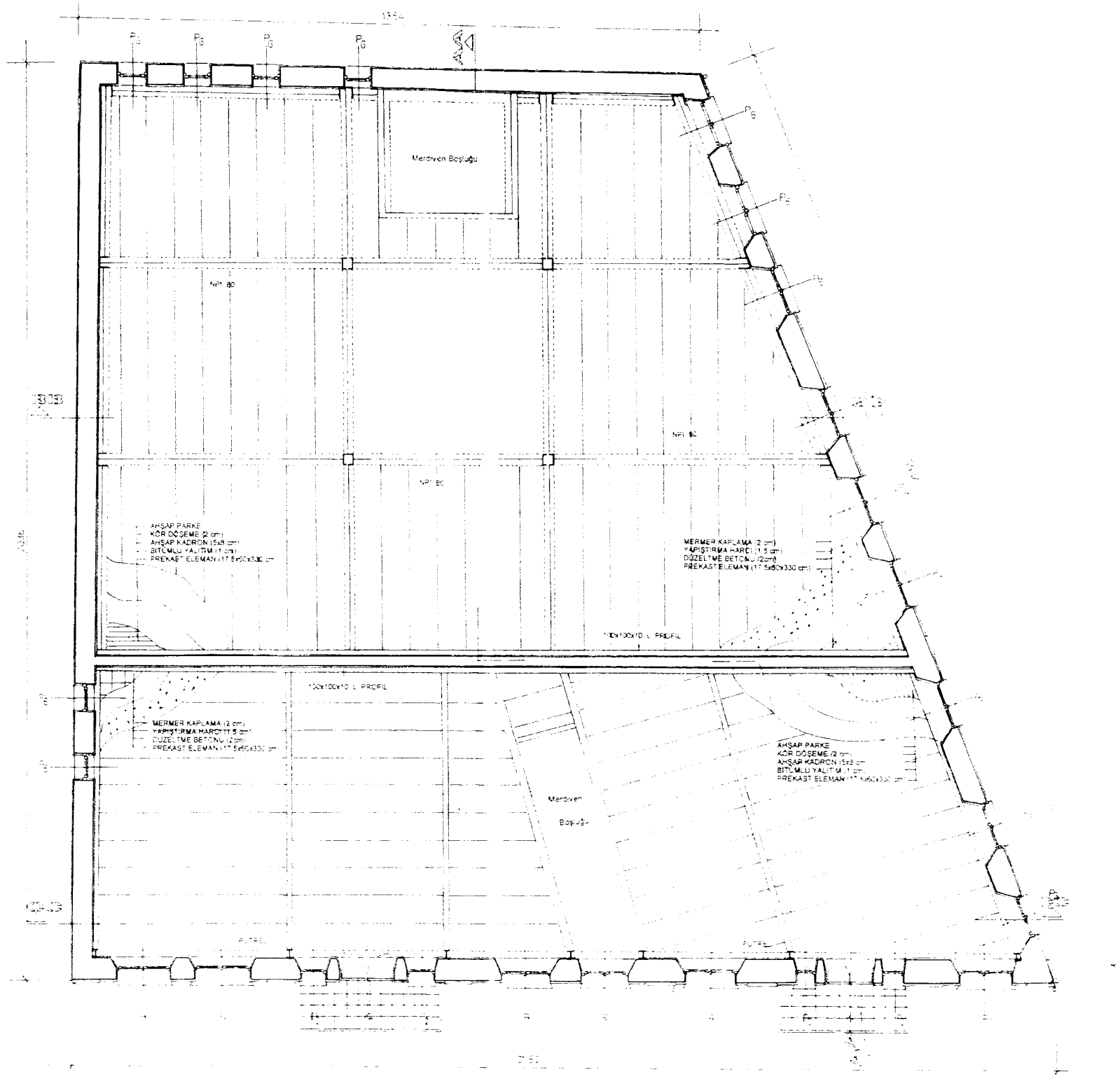

DÖŞEME PLANI ÖLÇEK : 1/50

ENVER ÜZÜMCÜ EVİ	ADRES: HAN SK. ÜLKÜ SK. KESİŞİMİ NO: 3 TURGUTLU MANİSA	YÖNETENLER Öğr. Gör. N. Y. ÜSTÜN EL Ar. Gör. HÜMEYRA BİROL AKKURT	HAZIRLAYAN: 2002900596 K. IŞIL PEKMEZCİ	PAFTA NO: 5

D.E.Ü. MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON ANABİLİM DALI
ENVER ÜZÜMCÜ EVİ RESTORASYON PROJESİ

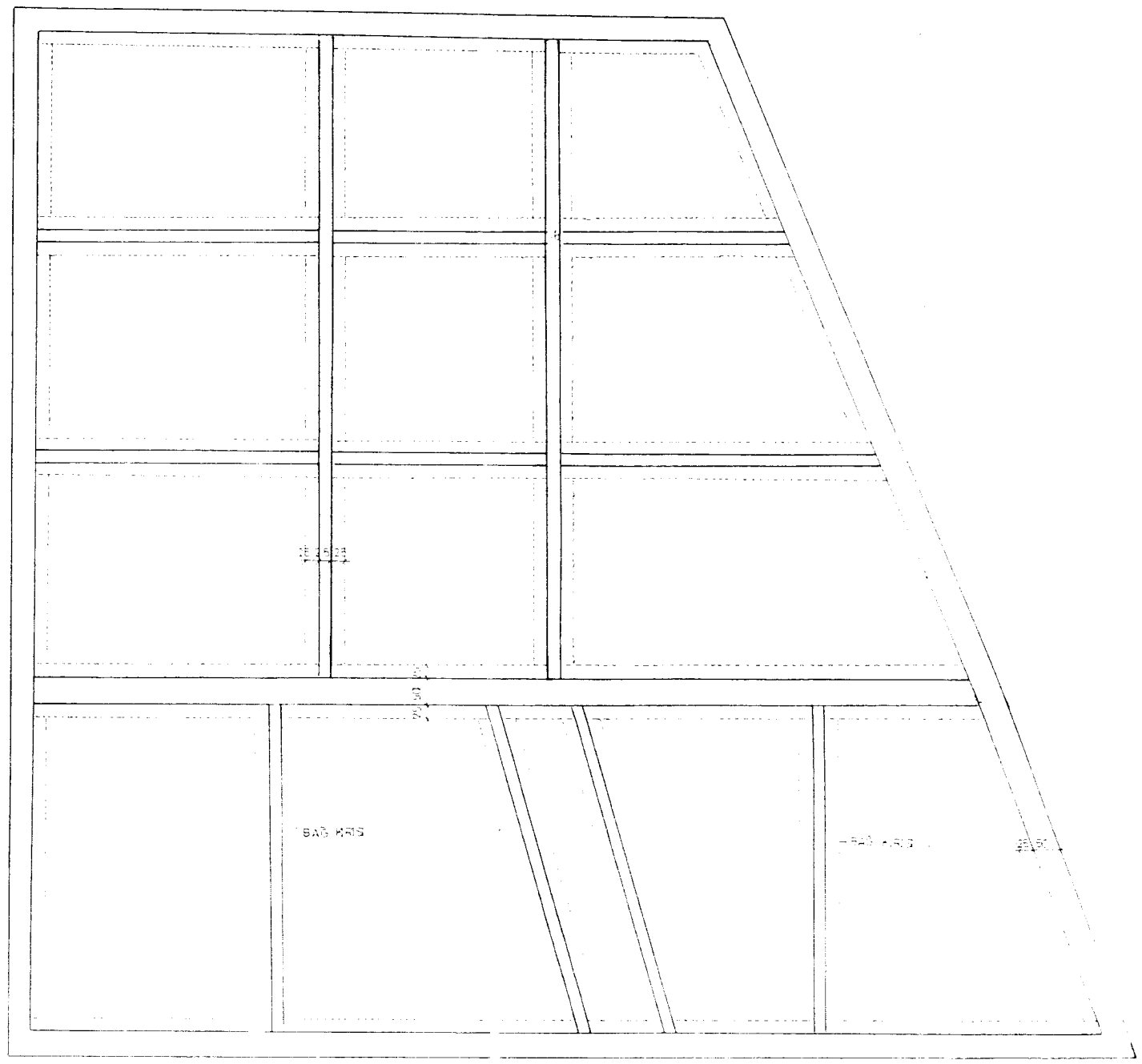

TEMEL PLANI ÖLÇEK : 1/50

ENVER ÜZÜMCÜ EVİ	ADRES: HAN SK. ÜLKÜ SK. KESİŞİMİ NO: 3 TURGUTLU MANİSA	YÖNETENLER: Öğr. Gör. N. Y. ÜSTÜNGEL Ar. Gör. HÜMEYRA İsİROL AKKURT	HAZIRLAYAN: 2002900596 K. IŞIL PEKMEZCI	PAFTA NO: 6

D.E.Ü. MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON ANABİLİM DALI
ENVER ÜZÜMCÜ EVİ RESTORASYON PROJESİ

ÖN GÖRÜNÜŞ ÖLÇEK : 1/50

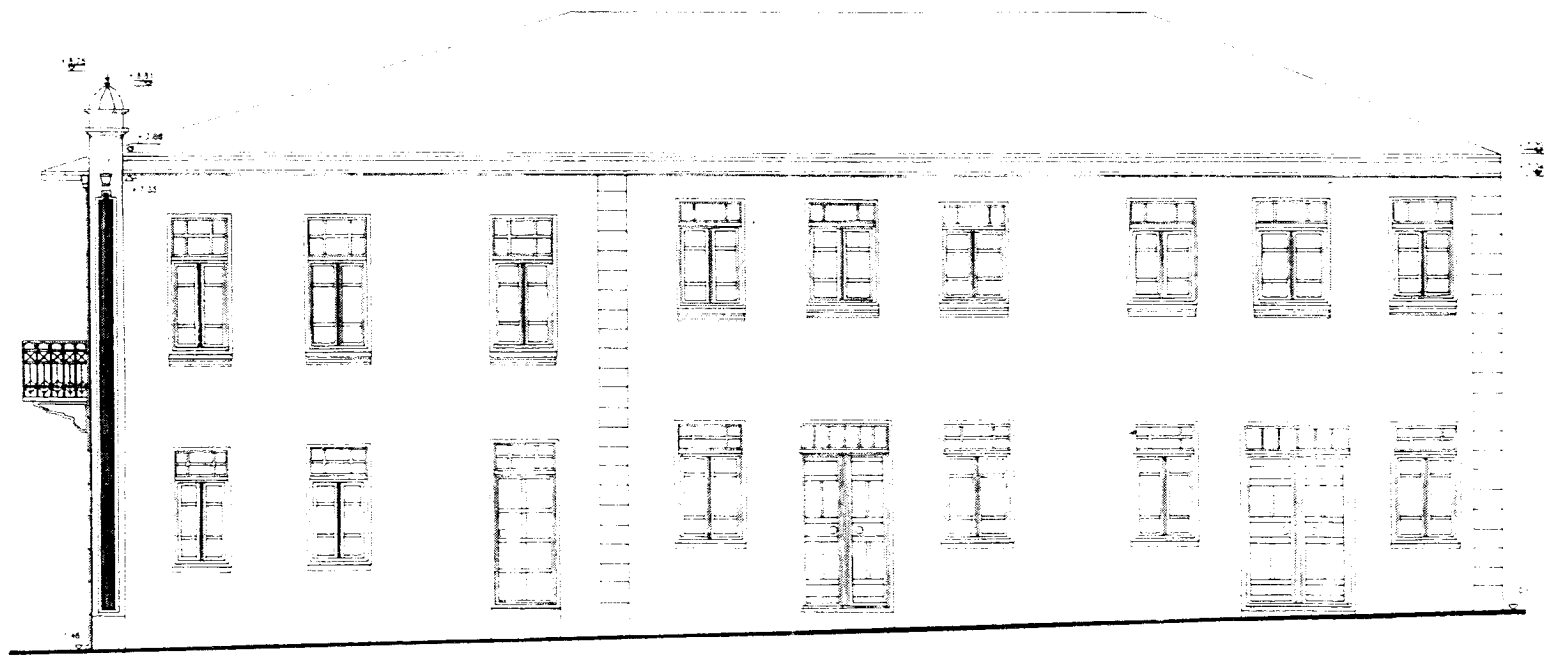

YAN GÖRÜNÜŞ ÖLÇEK : 1/50

ENVER ÜZÜMCÜ EVİ	ADRES: HAN SK. ÜLKÜ SK. KEŞİŞİMİ NO. 3 TURGUTLU - MANİSA	YÖNETENLER Öğr. Gör. N. Y. ÜSTÜNGEL Ar. Gör. HÜMEYRA BİROL AKKURT	HAZIRLAYAN: 2002900596 K. IŞIL PEKMEZCİ	PAFTA NO: 7

D.E.Ü. MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON ANABİLİM DALI
ENVER ÜZÜMCÜ EVİ RESTORASYON PROJESİ

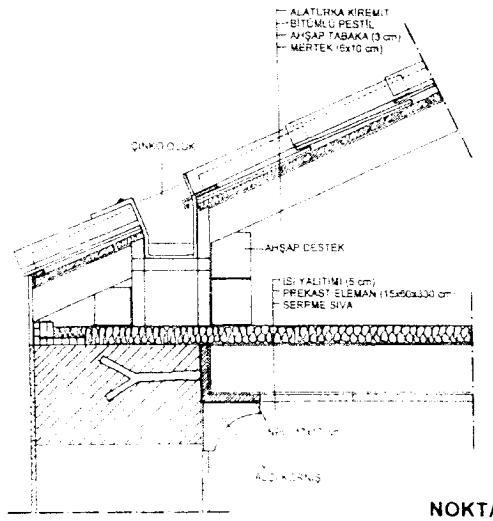

NOKTA DETAYI ÖLÇEK : 1/10

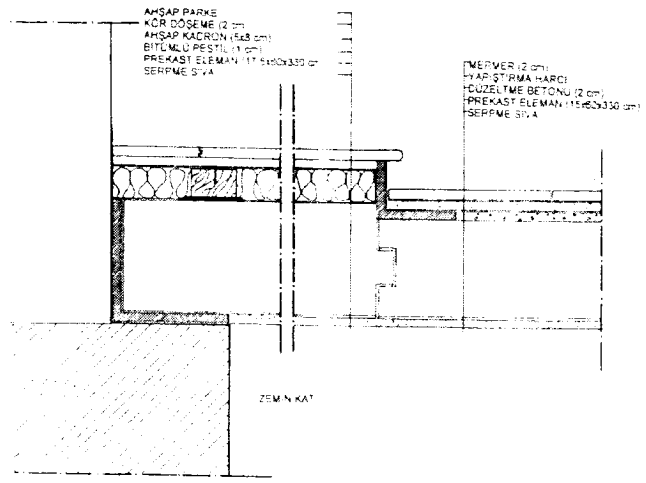

NOKTA DETAYI ÖLÇEK : 1/5

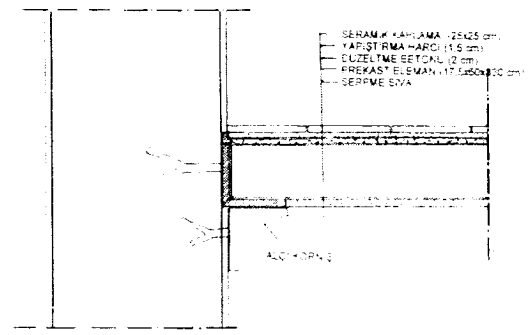

NOKTA DETAYI ÖLÇEK : 1/10

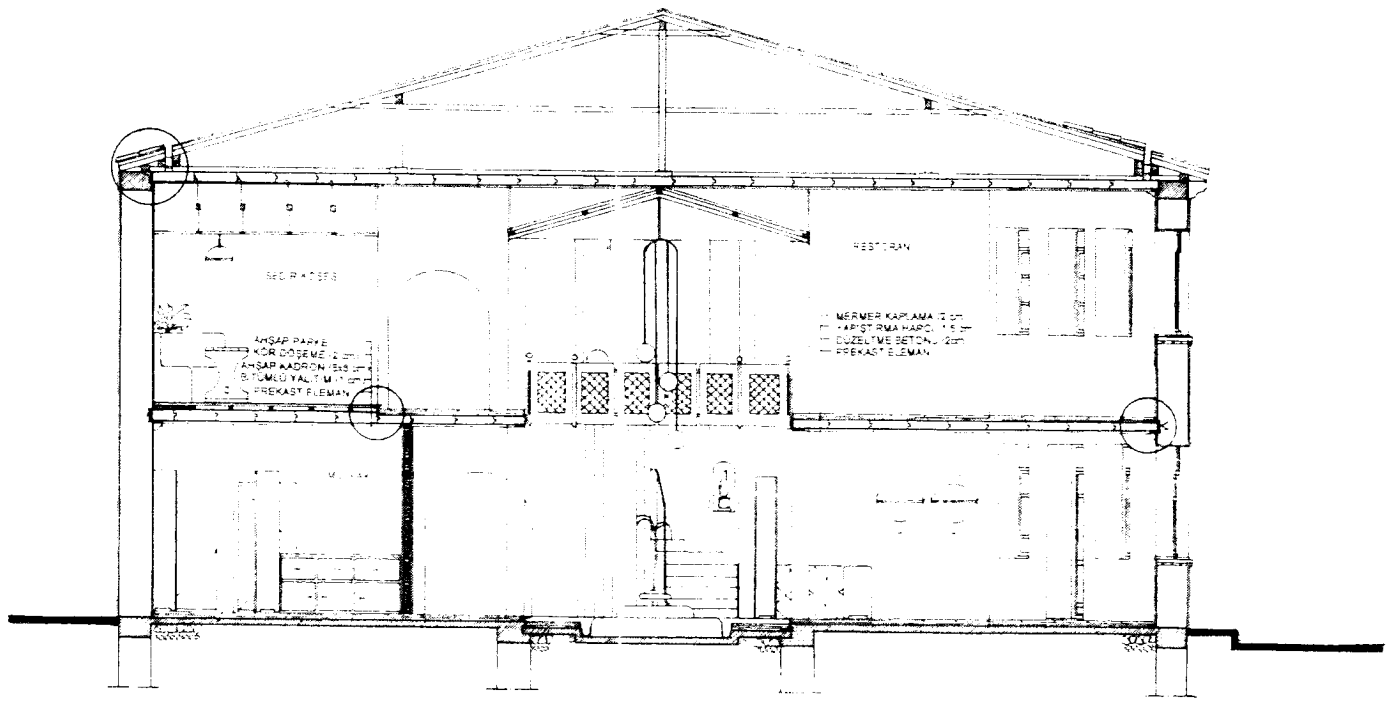

B – B KESİTİ ÖLÇEK : 1/50

ENVER ÜZÜMCÜ EVİ	ADRES: HANSK. 1.EKU.SK KESİŞİMİ NO: 3 TURGUTLU – MANİSA	YÖNETENLER: Öğr. Gör. N. Y. ÜSTÜNGEL Ar. Gör. HÜMEYRA BİROL AKKURT	HAZIRLAYAN: 2002900596 K. IŞIL PEKMEZCİ	PAFTA NO: 8

D.E.Ü. MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON ANABİLİM DALI
ENVER ÜZÜMCÜ EVİ RESTORASYON PROJESİ

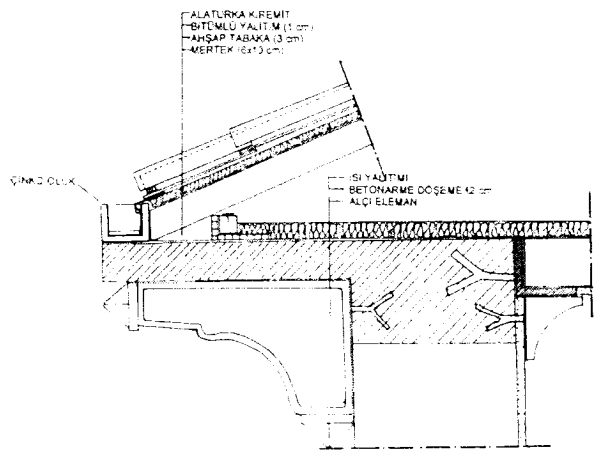

NOKTA DETAYI ÖLÇEK : 1/10

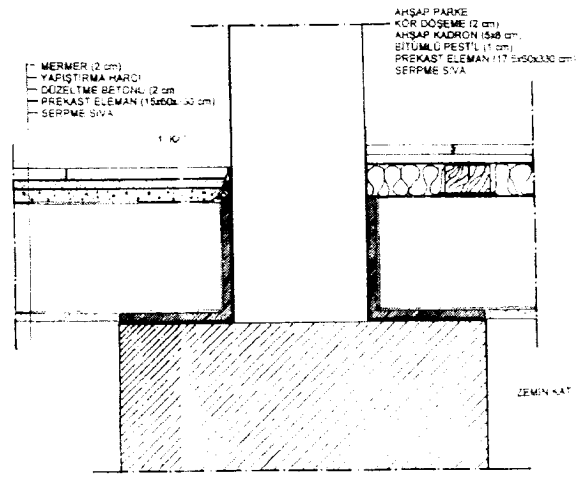

NOKTA DETAYI ÖLÇEK : 1/5

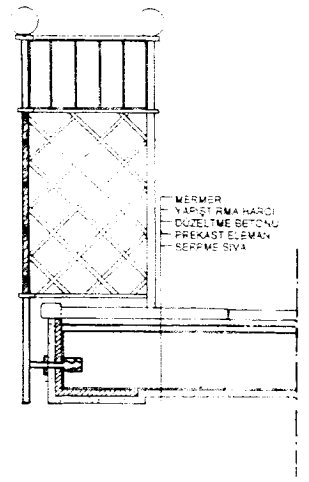

NOKTA DETAYI ÖLÇEK : 1/10

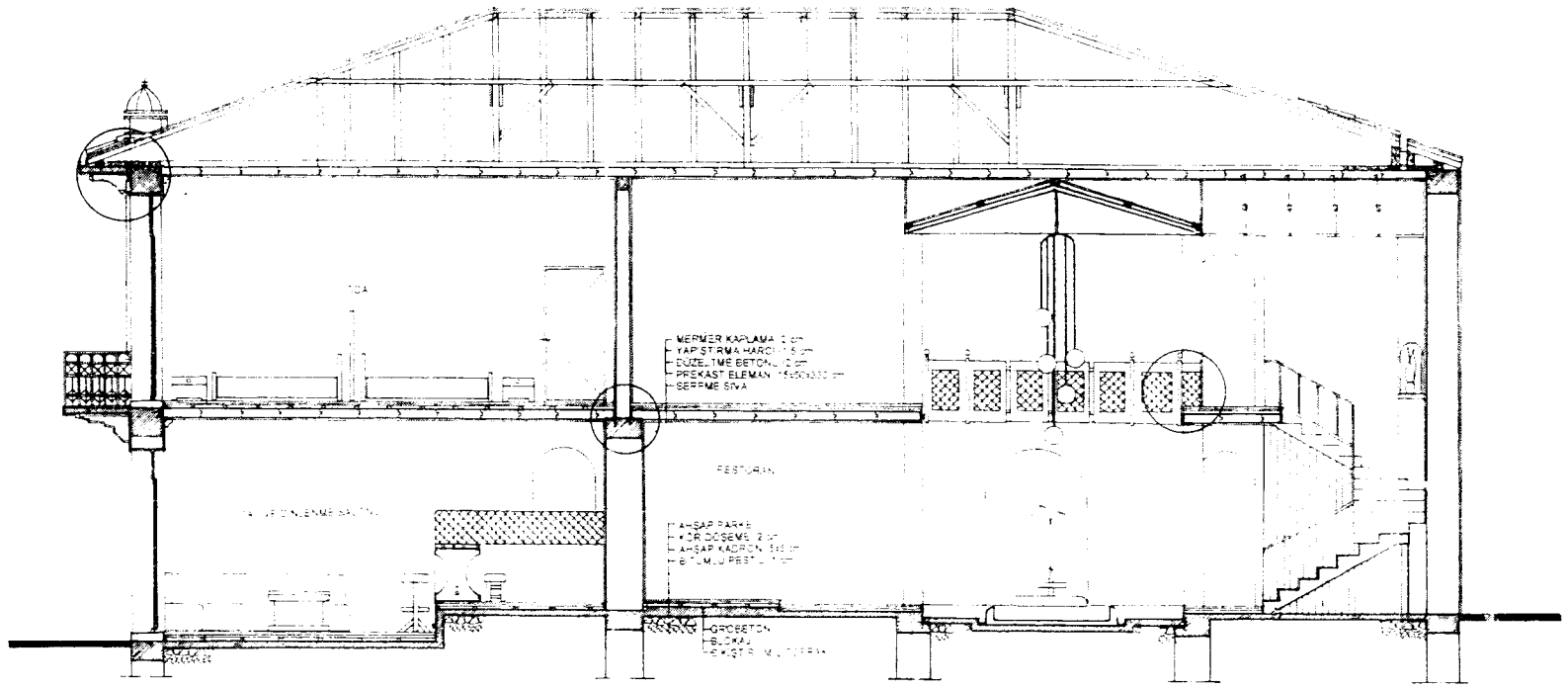

A – A KESİTİ ÖLÇEK : 1/50

ENVER ÜZÜMCÜ EVİ	ADRES: HANSK ÜLKÜSK KEŞİŞİMİ NO 3 TURGUTLU MANİSA	YÖNETENLER: Öğr Gör N Y ÜSTÜNGEL Ar Gör HÜMEYRA BİROL AKKURT	HAZIRLAYAN: 2002900596 K. IŞIL PEKMEZCİ	PAFTA NO: 9

D.E.Ü. MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON ANABİLİM DALI
ENVER ÜZÜMCÜ EVİ RESTORASYON PROJESİ

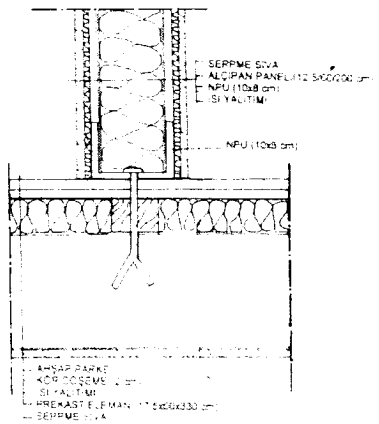

NOKTA DETAYI ÖLÇEK : 1/5

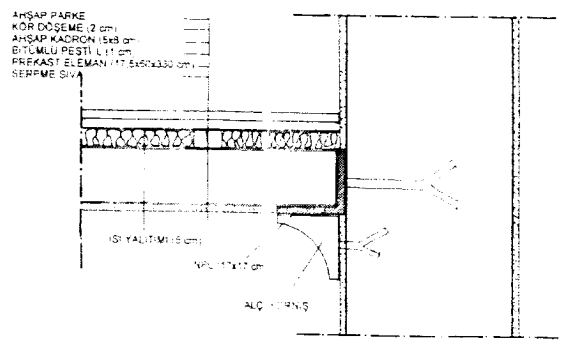

NOKTA DETAYI ÖLÇEK : 1/10

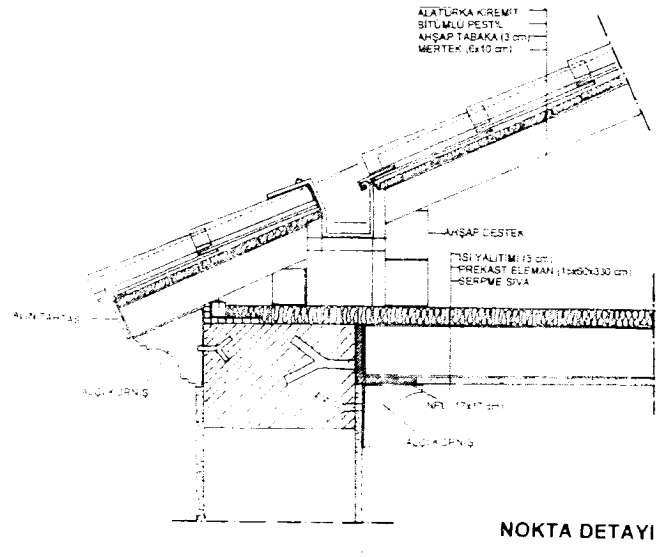

NOKTA DETAYI ÖLÇEK : 1/10

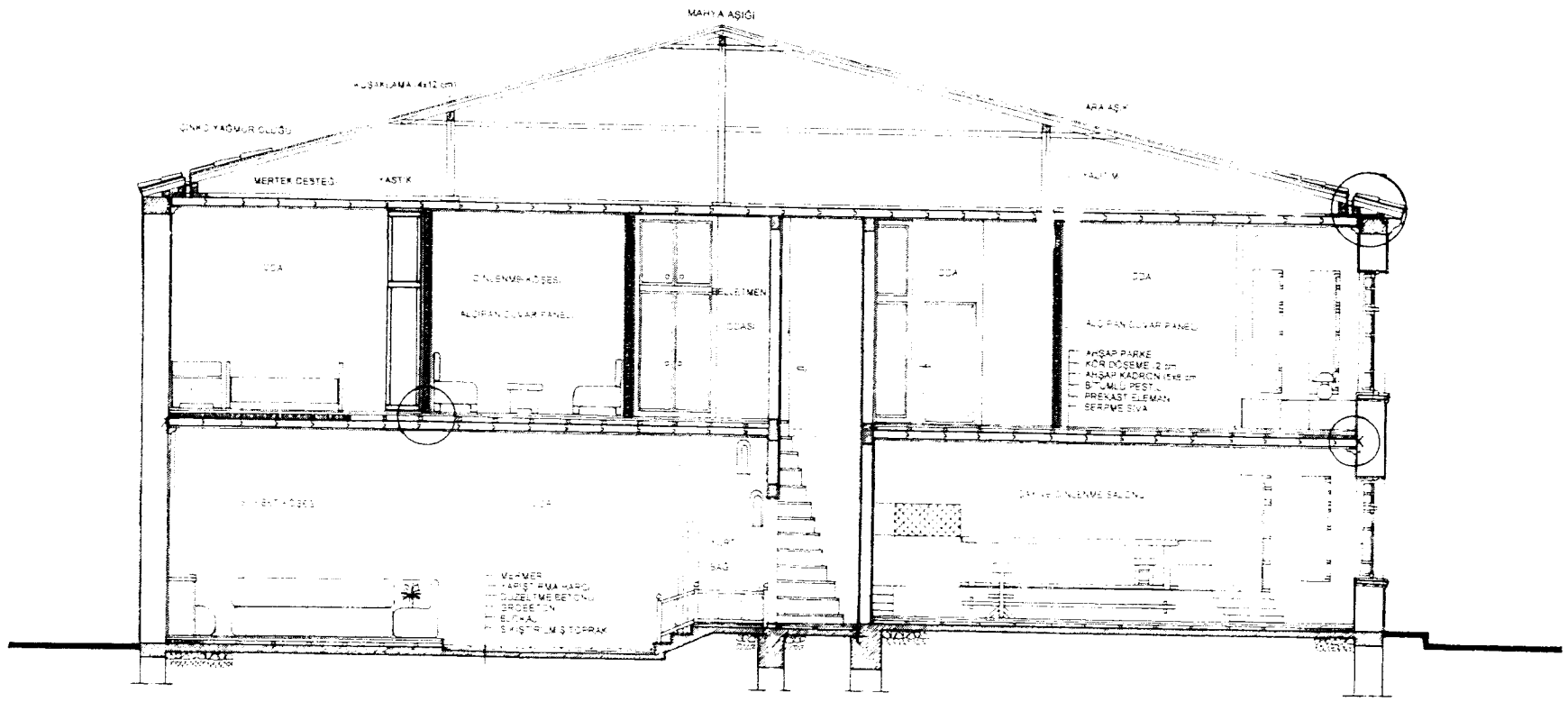

C – C KESİTİ ÖLÇEK : 1/50

ENVER ÜZÜMCÜ EVİ	ADRES: HAN SK. ULKU SK. KESİŞİMİ NO:3 TURGUTLU - MANİSA	YÖNETENLER: Öğr. Gör. N. Y. ÜSTÜNGEL Ar. Gör. HÜMEYRA BİROL AKKURT	HAZIRLAYAN: 2002900596 K. IŞIL PEKMEZCİ	PAFTA NO: 10